

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

כ"ז באדר התשפ"א, 11 במרץ 2021

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר

מדינת ישראל

המאשימה

נגד

יהושע (שוקי) גבאי

הנאשם

באי-כוח המאשימה: עו"ד עומרי קופלר, עו"ד מושיקו פרץ
באי-כוח הנאשם: עו"ד דרור מתתיהו, עו"ד דנה שול, עו"ד עומר אבירם

הכרעת דין

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

תוכן הכרעת הדין

מס' פסקאות

חלק I חלק כללי - כתב האישום, ההליך הנדון, סדר הדיון בהכרעת הדיון

- א. כתב האישום 31-2
- ב. ההליך הנדון ושמיעתו: הגשת כתב האישום, התשובה לאישום, הדיונים, העדים, הראיות וסיכום טענות הצדדים 34-32
- ג. סדר הדיון בהכרעת הדין [והערה בעיין ההפניות לפרוטוקולים] 38-35

חלק II שלושה נושאים כלליים: הנאשם; אשורי וההליך בעניינו; 'תיק כוכבית'

- ד. הנאשם, יהושע (שוקי) גבאי 40-39
- ה. אבשלום אשורי וההליך הפלילי בעניינו 44-41
- ו. 'תיק כוכבית' – הערות בעניין חקירת הפרשה 67-45

חלק III אגף הכספים במשרד החוץ, תשלומים לספקים, דרישות תשלום והכרוך בכך

- ז. כללי – אופן הצגת הנושאים הנוגעים לעבודת אגף הכספים ולכל הכרוך בכך 69-68
- ח. עיקרי תהליך התשלום לספקים
(1) ניהול תקציב משרד החוץ – כללי (סעיפי תקציב וחלוקתו בין החטיבות) 75-70
(2) מערכת הבקרה התקציבית 79-76
(3) מערכת הבוחן (מערכת התשלומים) 85-80
- ט. הטיפול בדרישות התשלום – מהות, תיעוד והיבטים ראייתיים
(1) כללי 86
(2) היקף דרישות התשלום 87
(3) תפקודה של מחלקת הכספים בתקופה הרלוונטית 90-88
(4) סיסמאות והרשאות לשימוש במערכת הבוחן 96-91
(5) תיעוד הפעולות במערכת הבוחן בטופס 'שינויי דרישת תשלום' 98-97
(6) תיעוד פעילות מערכת הבוחן בקבצים הטכניים 105-99
(7) דו"חות הנוכחות של העובדים 112-106
(8) שמירת דרישות התשלום בארכיב והיעלמות דרישות התשלום המקוריות 118-113
- י. תפקידו של הנאשם בכל הנוגע לטיפול בדרישות התשלום 124-119
- יא. המחלוקת בנושא הראיות שלטענת המאשימה הן 'רשומה מוסדית'
(1) השאלות שבמחלוקת ועיקרי טענות הצדדים בעניין 138-125
(2) דרישות התשלום שהוגשו – דיון והחלטה אם הן 'רשומה מוסדית' 145-139
(3) דו"חות הנוכחות – דיון והחלטה אם הם 'רשומה מוסדית' 150-146
(4) הקובץ הטכני הגזור (ת/73) – דיון והחלטה אם זו 'רשומה מוסדית' 155-151
- יב. טענת השיטה שבה טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנזכרות באישומים ודיון בקשייה
(1) טענת "השיטה" על-פי טענת המאשימה 159-156
(2) דיון בטענת "השיטה" ובקשייה 164-160

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

חלק IV הנופשוניים של עובדי משרד החוץ

166-165	יג. הנופשוניים של עובדי משרד החוץ – הערות כלליות
169-167	יד. תורה שבעל-פה – היעדר כללים והנחיות בנושא הנופשוניים
	טו. הכללים הלא כתובים בעניין הנופשוניים והחריגים לכללים
171-170	(1) הכללים הגמישים והלא כתובים
173-172	(2) הרבה חריגים למעט "כללים" לא כתובים
182-174	(3) דוגמאות לחריגים הרבים
183	(4) נופשוניים – סיכום

חלק V טענות הצדדים בעניין גרסת הנאשם ובעניין ניהול החקירה

185-184	טז. טענות המאשימה – הטענה כי גרסת הנאשם היא גרסה כבושה
	יז. טענות ההגנה בעניין חקירת הנאשם, שתיקתו בחקירה וטענת 'הגרסה הכבושה'
190-186	
193-191	יח. דיון בטענת הגרסה הכבושה

חלק VI העבירות שבהן הואשם הנאשם

194	יט. כללי
198-195	כ. עבירת הגניבה (סעיף 384) ועבירת הגניבה בידי עובד ציבור (סעיף 390)
200-199	כא. עבירת ניסיון גניבה
203-201	כב. עבירת לקיחת שוחד (סעיף 290)
206-204	כג. עבירה של זיוף בידי עובד ציבור בכוונה לקבל דבר (סעיף 421)
209-207	כד. חדירה לחומר מחשב כדי לעבור עבירה (סעיף 5 בחוק המחשבים)

חלק VII דיון באישומים

210	כה. סדר הדיון באישומים
	כו. האישום הראשון – ניסיון גניבת כספי קופת החירום של שגרירות קהיר
212-211	(1) תמצית עובדות האישום הראשון
222-213	(2) עיקרי העובדות ועיקרי הראיות בעניין האישום הראשון
228-223	(3) האישום הראשון – דיון והכרעה
	כז. האישומים בעניין אשורי: האישום השני – הנופשוניים של אשורי ב'כינר'; האישום הרביעי – הקניות של אשורי מ'בנטל'
231-229	(1) תמצית עובדות האישום השני והאישום הרביעי
235-232	(2) הערות בעניין ההליך הפלילי בעניינו של אשורי ובעניין קביעותיו
245-236	(3) דיון בראיות בעניין האישום השני (הנופשוניים של אשורי ב'כינר')

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

256-246	(4) דיון בראיות בעניין האישום הרביעי (הקניות של אשורי ב'בנטל')
259-257	(5) דרישות התשלום – הנופשוניים של אשורי והקניות של אשורי מ'בנטל'
266-260	(6) סיכום טענות המאשימה ותשובת ההגנה
273-267	(7) גרסת הנאשם והיעדר מניע
278-274	(8) האישום השני והאישום הרביעי – דיון והכרעה
כח. האישום השלישי – הנופשוניים במלון 'הרודס' באילת	
283-279	(1) תמצית עובדות האישום השלישי
288-284	(2) עובדות וראיות הנוגעות לשני הנופשוניים הנדונים באישום זה
303-289	(3) הנופשוניים משנת 2012 – התשלום עבור החדרים הנוספים
311-304	(4) הנופשוניים משנת 2013 – תשלום חלקו של הנאשם
312	(5) האישום השלישי – סיכום
כט. האישומים בעניין מרילי: האישום החמישי – לקיחת שוחד ממרילי; האישום השישי – מוצרי חשמל ממרילי	
315-313	(1) תמצית עובדות האישום החמישי והאישום השישי
321-316	(2) העבירות הקשורות של אשורי ושל מרילי והערה בעניין השוחד הנטען
331-322	(3) האמנם הנסיבות הנוגעות לנאשם מצביעות על עבירת שוחד
342-332	(4) התשלום תמורת מוצרי החשמל הנדונים באישום החמישי
344-343	(5) האישום החמישי – סיכום
358-345	(6) דיון באישום השישי
359	(7) האישום החמישי והאישום השישי – סיכום
ל. האישום השביעי – רישום שעות נוספות	
362-360	(1) תמצית עובדות האישום השביעי
381-363	(2) העובדות והראיות בנושא אישור השעות הנוספות ובנושא המברקים
385-382	(3) טענות המאשימה
386	(4) טענות ההגנה
393-387	(5) האישום השביעי – דיון והכרעה
לא. עבירות לפי חוק המחשבים	
395-394	(1) תמצית העובדות ועיקרי הראיות הנוספות
402-396	(2) דיון והכרעה בעניין עבירות המחשב שבהן הואשם הנאשם
חלק VIII <u>סיכום ותוצאה</u>	
408-403	לב. הערות לסיכום
409	לג. סיכום פסק הדין

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

בהתאם להכרעת דין זו ומנימוקיה, הנאשם מזוכה מכל העבירות שבהן הואשם על-פי כתב האישום.

חלק I חלק כללי - כתב האישום, ההליך הנדון, הנאשם וסדר הדיון

א. כתב האישום

2. להלן יובאו עיקרי עובדות החלק הכללי של כתב האישום, עיקרי האישומים ופירוט העבירות שבהן הואשם הנאשם.

החלק הכללי של כתב האישום

3. במועדים הנזכרים בכתב האישום, שימש הנאשם בתפקיד סגן החשב של משרד החוץ (להלן גם – **המשרד**) ובהתאם לכך היה "עובד הציבור" כהגדרתו בסעיף 34כד(1) בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – **חוק העונשין** או **החוק**). תפקידו של הנאשם כלל הסמכה לאשר תשלומים שונים של המשרד ובהם של ספקים שעבדו עם המשרד.

בתקופה האמורה, היה אבשלום אשורי (להלן גם – **אשורי**) מנהל מחלקת המשק במשרד החוץ. מכוח תפקידו, הוא היה מוסמך להחליט בעניין רכישת ציוד עבור המשרד לשם תפעולו השוטף ובכלל זה, מוצרי חשמל, ציוד משרדי, ריהוט וכדומה. אשורי אף היה מוסמך לחתום על הצעות מחיר ועל הזמנת רכישות אלו ולאשרן.

באותה תקופה היה דוד מרילי (להלן – **מרילי**) בעליהן של שתי חנויות למכירת מוצרי חשמל בירושלים. אחת בשם "מחסני גבעת שאול בע"מ" (להלן – **החנות בגבעת שאול**), והשנייה בשם "טטרון מ.ג.ש בע"מ" (להלן – **טטרון**). החנות בגבעת שאול הייתה ספק מורשה של המשרד, לפחות משנת 1997.

4. על-פי הנטען בכתב האישום, התשלום לספקים שהעניקו שירותים למשרד החוץ, נעשה על-פי רוב באופן הבא:

א. תקציבן המחלקה המתאימה במשרד פתח 'משימה תקציבית' במערכת הבקרה התקציבית.

ב. פתיחת 'טופס התחייבות לספק', אשר יוגש עם 'המשימה התקציבית' למחלקת התקשרויות לחתימה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

ג. לאחר אישור שני הטפסים האמורים – 'משימה תקציבית' ו'טופס התחייבות לספק' – ניתן לפנות אל הספק ולהזמין את המוצר או השירות. הזנת דרישת התשלום במערכת הכספים המשרדית (להלן – **מערכת הבוחן**) נעשית רק לאחר קבלת השירות או המוצר מהספק.

דרישת תשלום טעונה אישור של שלושה גורמים: **אישור רושם** – של תקציבן המחלקה הרלוונטית; **אישור בודק** – של אחד הגורמים המוסמכים באגף הכספים, ובהם גם הנאשם (סגן החשב); **אישור חשב או סגן חשב המשרד** – אישור אחרון זה משחרר את התשלום לספק. בהתאם לכך, כל דרישת תשלום לכל ספקי המשרד הייתה טעונה אישור של הנאשם.

5. עוד נטען בכתב האישום, כי לאחר אישור דרישת התשלום, היה הנאשם אחראי על העברתה בצירוף המסמכים הנלווים אליה לתיק בארכיב של אגף הכספים.

הכניסה אל מערכת הבוחן והשימוש בה, נעשו באמצעות שם משתמש וסיסמה. בכתב האישום נטען, כי תפקידו של הנאשם כלל גם את אחריותו למתן הרשאות כניסה לאישורי רושם ובודק במערכת וכן לשינוי הסיסמאות של המשתמשים.

6. במועדים המתוארים בכתב האישום ועל-פי הנטען בו, שלח הנאשם את ידו בכספי המשרד, בין היתר בכך שחייב את המשרד ברכישת מוצרי מזון, מוצרי חשמל ובנופשים לצרכיו הפרטיים ולצרכיו של אשור. זאת על-פי הנטען, תוך שימוש שלא כדן בסיסמאות כניסה למערכת הבוחן של עובדים שונים במשרד. עוד נטען בכתב האישום, כי הנאשם אף לקח שוחד בעד פעולות שפעל במילוי תפקידו וכן פעל שלא כדן במטרה לאשר לעצמו תשלום עבור שעות נוספות.

האישום הראשון – ניסיון גניבת כספי קופת החירום של שגרירות קהיר לאחר פינויה

7. באישום הראשון ובהתאם לעובדותיו הנטענות שיפורטו להלן, הואשם הנאשם בעבירה של ניסיון גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 וסעיף 25 בחוק העונשין).

8. בחודש ספטמבר 2011 פרצו מהומות בקהיר בין השאר, סמוך לבניין שגרירות ישראל במצריים (להלן – **השגרירות**), שכללו ניסיון של המפגינים לפרוץ אל בניין השגרירות ולהיכנס אליה. בשל אירועים אלו, פונתה השגרירות מהמקום. במועד פינוי השגרירות היה בקופת החירום של השגרירות בין השאר, סך \$100,100 (דולר ארה"ב) במזומן.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

במהלך פינוי השגרירות לקח המאבטח של השגרירות את הכסף בתיק והלך לכיוון הנגמ"ש שבאמצעותו פונו אנשי השגרירות. על-פי הנתען, בדרכו של המאבטח אל הנגמ"ש, נפל מתיקו סך \$25,711 ואבד.

9. ביום 14.9.2011 נערכה במשרדו של הנאשם במשרד החוץ ספירת הכסף שהביאו מפוני השגרירות. הספירה נערכה בנוכחות גורמים שונים ובהם קצין המנהלה של השגרירות, עובדת חשבונות וגבייה, ראש תחום חו"ל באגף הכספים ואחרים. בתום הספירה, הפקיד הנאשם את הכסף שנספר, בסך \$74,389, בכספת משרדו.

על-פי הנתען, במועד כלשהו פנה הנאשם אל הגב' אילנית קרני, ראש ענף חשבונות וגבייה במשרד, וביקש ממנה לסגור במערכת את חשבון מס' 3600, המבטא את כספי קופת החירום של השגרירות בקהיר, אך קרני לא נענתה לבקשת הנאשם. בהמשך, פנה הנאשם אם אותה בקשה אל מר ברוך נאמן, עובד אגף התקשוב במשרד. בעקבות פנייתו זו של הנאשם ולבקשתו, ביום 30.12.2012, או במועד סמוך קודם לכן, אופס חשבון מס' 3600 כנגד סעיף תקציב המכונה "החזר ביטוח קהיר".

על פי הנתען באישום זה, פעולותיו המתוארות של הנאשם לאיפוס חשבון 3600 נעשו כדי לגנוב סך \$74,389 שהיה בכספת משרדו.

האישום השני – הנופשנים של אשורי בכפר הנופש 'כינר'

10. באישום השני ובהתאם לעובדות הנתענות בו כפי שיובאו להלן, הואשם הנאשם בארבע-עשרה עבירות של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), שסכומן הכולל 311,503 ₪, וכן בחמש עבירות של חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה (סעיף 5 בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995 (להלן – **חוק המחשבים**)). זאת על-פי הנתען, בכך שהשתמש בהרשאות של עובדי המשרד למערכת הבוחן במטרה לגנוב מכספי משרד החוץ.

11. באישום זה נטען כי עובדי משרד החוץ הקבועים זכאים לצאת לנופש אחת לשנה, במימון המשרד, באחד מבתי המלון שעומדים עובד המשרד. זכאות זו נתונה לעובדים, לבני זוגם ולילדיהם שגילם עד 21 (להלן – **הנופש השנתי או הנופש או הנופשון**). על-פי הסדר זה, המשרד נושא בעלות הנופש השנתי בשיעור שני שליש מעלות הנופשון ואילו העובד נושא בשליש הנוסף. הזמנת הנופש השנתי נעשית באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד, אשר מתקשרת עם המלון שבחר העובד ומנפיקה לעובד שובר תשלום של חלק ההשתתפות העצמית שאותו משלם העובד.

12. בשנים 2008-2013 התארח אשורי עם משפחתו המורחבת מספר פעמים רב בכפר הנופש 'כינר' שבגליל (להלן – **'כינר'**), שאינו נמנה עם בתי המלון שעמם עבד המשרד. על-פי הנתען, הנאשם היה מי שדאג לכך שהמשרד יישא בתשלום הנופשונים של אשורי, כפי שיתואר עתה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

אשורי הזמין את כל הנופשונים במישרין מ'כינר'. ההזמנות היו על שמו בהתאם לתאריכים ולמספר החדרים שהוזמנו, ללא קבלת אישור ממחלקת הרווחה של המשרד. לאחר שאשורי קיבל את הצעת המחיר עבור כל אחד מהנופשונים, הוא העביר לנאשם את אותן הצעות, בעודו מציין בפניו שהן עבור "הנופש שלו". הנאשם הכין את דרישות תשלום על-פי הסכום שצוין בהצעות המחיר, אישר את התשלום עבור הנופשונים, ולעתים עוד טרם הגעת אשורי למלון. על-פי הנטען, כל זאת עשה הנאשם על חשבון המשרד וביודעו שהדבר מנוגד לנהליו בכל הנוגע לזכאות לנופש.

עוד נטען, כי ההזמנות שנעשו שלא באמצעות מחלקת הרווחה, לא נרשמו בתור הנופש השנתי שאשורי היה זכאי לו מכוח עבודתו במשרד החוץ ואף לא שולם חלק ההשתתפות העצמית עבור אותם נופשונים, בשווי שליש מעלות כל אחד מאותם נופשונים. על-פי הנטען באישום זה, הנאשם דאג לכך שדרישות התשלום עבור 'כינר' ייעשו ללא התחייבות, וזאת במטרה לעקוף את בדיקת מחלקת התקשוריות ואת אישורה. את אותן דרישות תשלום עבור 'כינר' אישר הנאשם בין השאר, תוך שימוש שלא כדין בסיסמאות של עובדי המשרד במערכת הבוחן, ללא ידיעתם או הסכמתם. בחלק מאותם מקרים, שיתוארו בהמשך, אישר הנאשם את התשלומים ל'כינר' תוך חיוב תקנות תקציביות שאינן קשורות למחלקת הרווחה ושאין מיועדות להזמנת נופשונים. כן נטען, כי בניגוד לנהלים, נמנע הנאשם מלהעביר את דרישות התשלום והמסמכים הנלווים אליהן לתיוק בארכיב של אגף הכספים במשרד.

13. על-פי הנטען, בשיטה שתוארה לעיל אישר הנאשם ל'כינר' במועדים שונים תשלומים בסכומים שונים, עבור נופשונים של אשורי ושל בני משפחתו שיצאו עמו לנופשים ב'כינר' על חשבון משרד החוץ במועדים שונים, כמפורט להלן:

- א. ביום 25.2.2008 אישר תשלום בסך 13,278 ₪ עבור נופש בימים 22-24.5.2008.
- ב. ביום 17.7.2008 אישר תשלום בסך 28,816 ₪ עבור נופש בימים 11-17.8.2008.
- ג. ביום 8.6.2009 אישר תשלום בסך 29,484 ₪ עבור נופש בימים 9-13.8.2009.
- ד. ביום 30.7.2009 אישר תשלום בסך 20,606 ₪ עבור נופש בימים 13-16.8.2009, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה לשימוש במערכת של יעקב גרביאן, ראש ענף במדור תשלומים באגף הכספים (להלן גם – גרביאן), ועשיית פעולת 'אישור בודק' בשמו.
- ה. ביום 26.1.2010 אישר תשלום בסך 18,906 ₪ עבור נופש בימים 1.5.2010-29.4.2010.
- ו. ביום 4.8.2010 אישר תשלום בסך 30,055 ₪ עבור נופש במועד שלא צוין.
- ז. ביום 23.12.2010 אישר תשלום בסך 22,701 ₪ עבור נופש בימים 19-22.5.2011.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

- ח. סמוך ליום 12.7.2011, אישר תשלום בסך 76,506 ₪ עבור נופש בימים 14-21.8.2011.
- ט. ביום 25.12.2011 אישר תשלום בסך 27,186 ₪ עבור נופש בימים 9-12.5.2012.
- י. ביום 13.3.2012 אישר תשלום בסך 84,048 ₪ עבור נופש בימים 12-19.8.2012, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה לשימוש במערכת של יעל פור, עובדות אגף הכספים, ועשיית פעולת 'אישור רושם' בשמה.
- יא. ביום 13.3.2012 אישר תשלום בסך 5,641 ₪ עבור נופש בימים 23-25.2.2012, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה לשימוש במערכת של יעל פור, ועשיית פעולת 'אישור רושם' בשמה.
- יב. ביום 9.5.2012 אישר תשלום בסך 7,359 ₪ עבור נופש בימים 9-10.4.2012.
- יג. ביום 3.3.2013 אישר תשלום בסך 5,736 ₪ עבור נופש בימים 14-16.2.2013, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה לשימוש במערכת של יחזקאל סיני, עובד מחלקת אורחים רשמיים, ועשיית פעולת 'אישור רושם' בשמו ותוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת של שלמה כהן, מנהל מחלקת אורחים רשמיים ועשיית פעולת 'אישור בודק' בשמו.
- יד. ביום 30.5.2013 אישר תשלום בסך 15,100 ₪ עבור נופש בימים 25-28.4.2013, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת של יגאל תנורי, עובד מחלקת אורחים רשמיים במשרד, וביצוע 'אישור רושם' וכן תוך שימוש שלא כדין בהרשאה של כהן וביצוע 'אישור בודק' בשמו.

האישום השלישי – הנופשוניים במלון 'הרוזס' באילת

14. באישום השלישי ובהתאם לעובדות הנטענות המפורטות בו כפי שיובאו להלן, הואשם הנאשם בשתי עבירות של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), שסכומן הכולל 34,200 ₪, וכן בעבירה של חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה (סעיף 5 בחוק המחשבים).
15. הזמנת הנופש השנתי נעשתה כפי שתואר לעיל, באמצעות מחלקת הרווחה במשרד, אשר התקשרה עם המלון שבחר עובד המשרד, והנפיקה לעובד שובר לתשלום חלק ההשתתפות העצמית, בשווי שליש מעלות הנופש, שאותה שילם העובד. בתקופה המתוארת באישום, סיפק המשרד את הנופשוניים לעובדיו באמצעות אחת משתי חברות, חברת 'אשת טורס' וחברת 'השטיח המעופף'. אם

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

מסתי חברות אלו התקבלה תשובה שלילית לגבי הזמנת חופשה מסוימת, היה המשרד פונה אל חברה שלישית, חברת 'אורטל', מקבוצת 'איסתא'.

16. במסגרת הזכאות לנופשוני של עובדי המשרד, היה הנאשם זכאי לנופש למשך ארבעה לילות באמצע השבוע או שלושה לילות בסוף השבוע, בשני חדרי מלון באחד המלונות שעמם עבד המשרד. הנאשם נהג לממש זכאות זו בכל שנה במלון 'הרודס' באילת.

17. בשנת 2012 ביקש הנאשם להזמין נופש במלון 'הרודס', בימים 30.9.2012-4.10.2012, עבורו ועבור בנותיו ובני זוגן, בת זוגו ואחד מילדיה ובסך הכול, חמישה חדשים. מאחר שהדבר חרג מזכאותו של הנאשם לנופשוני ומאחר שעל-פי הנתען, הוא לא רצה לשאת בתשלום הנוסף, הוא פנה אל מחלקת הרווחה במשרד וביקש להזמין את הנופשוני בשתי חשבונות נפרדות. כך, הזמנת שני חדרים תהיה על חשבון זכאותו בחשבונית אחת, ואילו הזמנת שלושת החדרים הנוספים תהיה בחשבונית שנייה ונפרדת. הזמנת הנופש נעשתה בהתאם לאמור והחשבון פוצל לשתי חשבונות נפרדות: החשבונית הראשונה על סך 11,000 ₪ עבור שני חדרים הייתה בהתאם לזכאות של הנאשם, והמשרד נשא בתשלום. החשבונית השנייה על סך 19,200 ₪ הייתה עבור שלושת החדרים הנוספים. על-פי בקשת הנאשם, הוא טיפל בחשבונית השנייה בעצמו, מבלי שתגיע אל מחלקת הרווחה.

ביום 10.10.2012 הכין הנאשם דרישת תשלום לחברת 'אורטל' עבור החשבונית השנייה, ללא התחייבות וזאת במטרה לעקוף את בדיקת מחלקת ההתקשרויות, והוא אף אישר את דרישת התשלום מכוח תפקידו כסגן החשב. זאת כנטען, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת הבוחן של תמר דוד, ועשיית פעולת 'אישור רושם' בשמה, וכן תוך שימוש שלא כדין בהרשאה של גרביאן למערכת הבוחן, ועשיית פעולת 'אישור בודק' בשמו. לשם תשלום חשבונית זו, חייב הנאשם את תקנה תקציבית של "העברת מטענים בארץ", חרף זאת שחברת 'אורטל' אינה מעבירה מטענים בארץ. עוד נטען, כי הנאשם לא שילם את מלוא חלק ההשתתפות העצמית הנגזר מהחשבונית הראשונה (על סך 11,000 ₪), אלא שילם רק סך 2,000 ₪, ואף לא שילם את חלק ההשתתפות העצמית עבור החשבונית השנייה.

18. בחודש יולי 2013 פנה הנאשם אל מחלקת הרווחה, וביקש להזמין באמצעות חברת 'איסתא' שני חדרים במלון "הרודס" במסגרת זכאותו לנופשוני השנתי. מאוחר יותר, בשל רצונו לממן גם נופש לבנותיו ולבני זוגן באותו מלון, ביקש ממחלקת הרווחה לנצל את זכאותה של הגב' גל לב, אלמנת עובד משרד החוץ, ולהזמין עבור משפחתו שני חדרים נוספים. על-פי הנתען באישום זה, הנאשם הסתיר ממחלקת הרווחה את אי הסכמתה של לב לכך שהנאשם ינצל את זכאותה לנופש וממילא, היא אף לא הייתה מודעת לבקשתו האמורה. לבקשת הנאשם כאמור, הוזמנו עבורו ועבור משפחתו ארבעה חדרים במלון 'הרודס' לימים 18-22.9.2013. שני חדרי המלון בעלות סך 13,100 ₪, הוזמנו במסגרת זכאותו של הנאשם לנופשוני במימון המשרד. שני החדרים הנוספים, שעלותם הייתה בסך 13,400 ₪, הוזמנו במסגרת זכאותה של לב לנופש. עבורם לא שילם הנאשם השתתפות עצמית.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

האישום הרביעי – הבשר שרכש אשורי מ'בנטל'

19. באישום הרביעי ובהתאם לעובדות הנטענות בו אשר יפורטו עתה, הואשם הנאשם בעשרים וארבע עבירות של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), שסכומן הכולל 178,123 ₪, בעבירת גניבה (סעיף 384 בחוק העונשין) וכן בשתי עבירות של חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה (סעיף 5 בחוק המחשבים)

20. חברת "בנטל מוצרי בשר 2002 בע"מ" (להלן – 'בנטל'), מחזיקה מינימרקט בירושלים שבו נמכרים מוצרי בשר, ומוצרי מזון ומוצרים נלווים.

בין שנת 2009 לשנת 2013 נהג אשורי לרכוש מ'בנטל' מוצרי מזון לצרכיו האישיים. אותם מוצרים שרכש אשורי וסכומי התשלום, נרשמו בהנהלת החשבונות של 'בנטל' בכרטיס על שם משרד החוץ, ובתום כל תקופה הוציאה 'בנטל' לאשורי חשבונית לתשלום. אשורי דרש מ'בנטל' לרשום את החשבונות עבור משרד החוץ ולחייב את המשרד בתשלום עבור אותם מוצרים שרכש. מאחר שמשרד החוץ בדרך כלל אינו רוכש מוצרי בשר, הנחה אשורי את 'בנטל' לא לפרט בחשבונות את המוצרים שרכש, אלא לרשום במקומם כלים חד-פעמיים, יינות, מוצרי מזון וכדומה. אשורי חתם על החשבונות עם קבלתן. בחלק מהמקרים דרש אשורי מהעובדים הכפופים לו להכין עבור 'בנטל' דרישות תשלום, ללא התחייבות וזאת על-פי הנטען, מבלי ליידע אותם דרישות התשלום הוכנו עבור מוצרים שרכש לעצמו. אשורי עשה כן, במטרה להימנע מהעברת דרישות התשלום לאישורה של מחלקת ההתקשרויות.

21. מתוקף תפקידו של הנאשם כסגן חשב המשרד, הוא אישר את דרישות התשלום ל'בנטל' וזאת על-פי הנטען, בודעו כי מדובר במוצרים שאשורי רכש לעצמו, ואף עשה כן תוך שימוש שלא כדין בהרשאות למערכת הבוחן של עובדי המשרד, ללא ידעתם וללא הסכמתם. עוד נטען, כי הנאשם אף דאג לכך שדרישות התשלום עבור 'בנטל' ייעשו ללא התחייבות, וזאת במטרה לעקוף את בדיקתה של מחלקת התקשרויות ואת אישורה. נטען, כי הנאשם אישר את התשלומים ל'בנטל', תוך חיוב תקנות תקציביות שאינן קשורות לרכישת מוצרי בשר או מוצרי מזון וכי בניגוד לנהלים, נמנע מהעברת רוב דרישות התשלום האמורות והמסמכים הנלווים אליהן לתיק בארכיב של אגף הכספים במשרד.

22. על-פי הנטען, בשיטה שתוארה לעיל, אישר הנאשם ל'בנטל' את התשלומים הבאים עבור מוצרים שכאמור, רכש אשורי רכש לעצמו:

א. ביום 1.4.2009 אישר הנאשם תשלום על סך 2,134 ₪.

ב. ביום 11.5.2009 אישר הנאשם תשלום על סך 640 ₪.

ג. ביום 26.11.2009 אישר הנאשם תשלום על סך 2,388 ₪.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

- ד. ביום 2.5.2010 אישר הנאשם תשלום על סך 10,650 ₪.
- ה. ביום 2.12.2010 אישר הנאשם תשלום על סך 7,758 ₪.
- ו. ביום 22.12.2010 אישר הנאשם תשלום על סך 7,500 ₪.
- ז. ביום 11.4.2011 אישר הנאשם תשלום על סך 7,000 ₪.
- ח. ביום 4.10.2011 אישר הנאשם תשלומים על סך 8,500 ועל סך 9,200 ₪.
- ט. ביום 22.12.2011 אישר הנאשם תשלומים על סך 8,000 ₪, על סך 7,000 ₪ ועל סך 6,500 ₪.
- י. ביום 22.3.2012 אישר הנאשם תשלומים על סך 6,336 ₪ ועל סך 6,896 ₪.
- יא. ביום 5.4.2012 אישר הנאשם תשלומים על סך 8,490 ₪ ועל סך 7,770 ₪.
- יב. ביום 6.6.2012 אישר הנאשם תשלומים על סך 7,474 ₪ ועל סך 6,775 ₪.
- יג. ביום 12.9.2012 אישר הנאשם תשלומים על סך 8,430 ₪, על סך 7,700 ₪ ועל סך 8,650 ₪.
- יד. ביום 18.12.2012 אישר הנאשם תשלומים על סך 7,930 ₪ ועל סך 7,850 ₪, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת הבוחן של גרביאן ועשיית פעולת 'אישור בודק' בשמו.
- טו. ביום 23.6.2013 אישר הנאשם תשלומים על סך 7,500 ₪ ועל סך 8,900 ₪, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת הבוחן של מתן פירו ועשיית פעולת 'אישור רושם' בשמו, וכן תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת הבוחן של גרביאן ועשיית פעולת 'אישור בודק' בשמו.

האישום החמישי – לקיחת שוחד ממרילי

23. באישום החמישי הואשם הנאשם בעבירה של לקיחת שוחד (סעיף 290 בחוק העונשין), וזאת בהתאם לעובדות הנטענות באישום זה, כלהלן.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

24. כאמור בחלק הכללי של כתב האישום, מרילי הוא בעל החנות בגבעת שאול, המשמשת ספקית של מוצרי חשמל למשרד החוץ. מתוקף תפקידו של הנאשם כסגן חשב המשרד, הוא גם היה אחראי על אישור התשלומים לכל הספקים שעבדו עם המשרד ובהם גם מרילי והחנות בגבעת שאול.

25. על-פי הנטען באישום הנדון, סמוך ליום 1.8.2011 קיבל הנאשם ממרילי, ללא תשלום ולצרכיו האישיים, מקרר, תנור וכיריים ששוים הכולל הוא בסך 14,789 ₪. עוד נטען, כי בתמורה למוצרים אלו, דאג הנאשם במסגרת תפקידו, לאשר למרילי תשלומים ואף לאשר את היקף התקשרות המשרד עמו, כך שהיקפה בשנים 2011-2012 הוכפל לעומת היקף ההתקשרות שהייתה עמו בשנת 2010.

האישום השישי – מוצרי חשמל על חשבון משרד החוץ

26. על-פי העובדות הנטענות באישום השישי, שיפורטו להלן, הואשם הנאשם בשתי עבירות של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), שסכומן הכולל 3,430 ₪, בעבירת גניבה (סעיף 384 בחוק העונשין) וכן בשתי עבירות של חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה (סעיף 5 בחוק המחשבים).

27. במהלך השנים 2011-2013 הפנה הנאשם את בתו ואת חתנו אל מרילי כדי שיבחרו לעצמם מוצרי חשמל בחנות בגבעת שאול. החשבונות עבור המוצרים שבחרו בני הזוג, נרשמו על שם משרד החוץ, שחויב בתשלום עבורן, בעוד שעל-פי הנטען, בפועל שימשו אותם מוצרים את בני הזוג. זאת כמפורט להלן.

א. סמוך ליום 28.6.2011 קיבלה בתו של הנאשם מהחנות בגבעת שאול מיקסר בשווי 1,390 ₪. את התשלום של משרד החוץ עבור המיקסר אישר הנאשם במסגרת תפקידו, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת הבוחן של מתן פירו ועשה בשמו את פעולת 'אישור הרושם'.

ב. סמוך ליום 5.4.2012 קיבלה בתו של הנאשם מהחנות בגבעת שאול כיריים חשמליות בשווי 1,450 ₪. את התשלום של משרד החוץ עבור הכיריים אישר הנאשם במסגרת תפקידו, תוך שימוש שלא כדין בהרשאה למערכת הבוחן של יעקב גרביאן ועשה בשמו את פעולת 'אישור הבודק'.

ג. סמוך ליום 30.1.2013 קיבלה בתו של הנאשם מהחנות בגבעת שאול רדיאטור בשווי 590 ₪. את התשלום של משרד החוץ עבור הרדיאטור אישר הנאשם במסגרת תפקידו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

האישום השביעי – רישום שעות נוספות

28. באישום השביעי ובהתאם לעובדות הנטענות בו שיובאו להלן, הואשם הנאשם בשתי עבירות של זיוף בידי עובד הציבור בכוונה לקבל דבר (סעיף 421 בחוק העונשין).

29. באישום זה נטען, כי לשם קבלת תשלום עבור למעלה מחמישים שעות עבודה נוספות בחודש, על העובד לקבל אישור מאת הממונה עליו במשרד החוץ. בהתאם לכך, היה על הנאשם לקבל לשם כך את אישורו של חשב המשרד.

30. על-פי הנטען באישום זה, ביום 14.3.2013 יצר הנאשם מברק, אשר נחזה להיות כתוב בידי חשב המשרד, רונן דוד, ממוען אל סמנכ"ל משאבי האנוש, ובו מבקש החשב כביכול, לאשר לנאשם 75 שעות עבודה נוספות בחודש פברואר. זאת, על-פי הנטען, ללא ידיעת חשב המשרד.

31. עוד נטען באישום זה, כי ביום 17.7.2013 יצר הנאשם מברק, אשר נחזה להיות כתוב בידי חשב המשרד, רונן דוד, ממוען אל סמנכ"ל משאבי אנוש, ובו מבקש החשב כביכול, לאשר לנאשם 75 שעות עבודה נוספות בחודש יוני. זאת, על-פי הנטען, ללא ידיעת חשב המשרד.

ב. ההליך הנדון ושמיעתו: הגשת כתב האישום, התשובה לאישום, הדיונים, העדים, הראיות וסיכום טענות הצדדים

32. כתב האישום הוגש ביום 25.11.2015 (מאז תוקן שלוש פעמים, בפעם האחרונה ביום 3.10.2017). תשובה מפורטת של הנאשם לאישום, הוגשה בכתב ביום 25.5.2017. תחילה נשמע הליך זה לפני מותב אחר וסמוך לחודש ספטמבר 2017 הועבר לשמיעה לפניי.

33. בעניין הליך זה התקיימו שלושים וחמישה דיונים, שתועדו בכ-2,660 עמודי פרוטוקול. מתוכם עשרים וארבע ישיבות לשמיעת הוכחות, שהתקיימו בין יום 15.10.2017 ליום 5.7.2018. במהלך העידו עשרים ושישה עדי תביעה וכן הוגשו הודעות בכתב שנגבו מעשרה עדים נוספים (מתוך 56 עדי התביעה על-פי כתב האישום). בפרשת ההגנה העיד רק הנאשם.

כן הוגשו מטעם שני הצדדים יחד כ-300 מוצגים המחזיקים כ-2,260 עמודים (176 מוצגי תביעה, המחזיקים כ-1,540 עמודים; 121 מוצגי הגנה, המחזיקים כ-720 עמודים).

34. סיכומי טענות הצדדים הוגשו בכתב. מטעם המאשימה הוגש ביום 27.12.2018 ומטעם ההגנה הוגש ביום 1.5.2019. ביום 18.6.2019 התקיים דיון לשמיעת השלמת טענות באי-כוח הצדדים בעל-פה (עמ' 2551-2622).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

ג. סדר הדיון בהכרעת הדין [והערה בעניין ההפניות אל הפרוטוקול]

35. לאחר חלק I, שכלל את עובדות כתב האישום ומידע תמציתי על שמיעת ההליך הנדון, יובא חלק II, אשר כרקע לדיון באישומים, יעסוק בשלושה נושאים כלליים: מידע תמציתי בעניין הנאשם; עובדות כלליות בעניין אבשלום אשורי ובעניין ההליך הפלילי בעניינו; נושא חקירת הפרשה הנדונה, אשר כונתה 'תיק כוכבית' ועניינים הכרוכים בכך.

36. הנושאים הנוגעים לרוב האישומים יידונו תחילה. דיון זה יכלול את ההיבטים העובדתיים, את ההיבטים הראייתיים וכן יידונו שאלות משפטיות כלליות הנוגעות לאותם נושאים. נושאים אלו יידונו בחלקים הבאים, כלהלן: חלק III יעסוק בנושא אגף הכספים במשרד החוץ, בנושא התשלומים לספקים ובכל הכרוך בכך (לרבות נושא הטיפול בדרישות התשלום, סיסמאות והרשאות לשימוש במערכת הבוחר, תפקידו של הנאשם ועוד כיוצא באלה נושאים הקשורים בכך); חלק IV יעסוק בנושא הנופשונים של עובדי משרד החוץ (לרבות הכללים בעניין, אם היו, והחריגים לאותם כללים); חלק V יעסוק בטענות הצדדים בעניין גרסת הנאשם ובעניין ניהול החקירה, לרבות טענת המאשימה כי גרסתו של הנאשם היא בגדר גרסה כבושה.

37. הדיון בעבירות שבהן הואשם הנאשם יובא במסגרת חלק VI. לאחר מכן במסגרת חלק VII יובא דיון בכל אחד משבעת האישומים. סדר הדיון הוא בהתאם לנושאי האישומים. בהתאם לכך, שני האישומים הנוגעים לאשורי (השני והרביעי) יידונו יחד ושני האישומים הנוגעים למרילי (החמישי והשישי) יידונו יחד. העבירות לפי חוק המחשבים יידונו בנפרד, לאחר הדיון הפרטני בכל אחד משבעת האישומים. לבסוף יובא חלק VIII, שהוא החלק המסכם את הכרעת הדין.

38. הערה בעניין ההפניות אל עמודי הפרוטוקול: מסיבה לא ברורה, אין התאמה מלאה בין מספרי העמודים בפרוטוקול המודפס (מצב שבו הפרוטוקול מוסב לקובץ word), לבין מספריהם, כפי שהם מופיעים בתיק במערכת 'נט המשפט' (מצב שבו הפרוטוקול בקובץ pdf), ולפיכך לעתים ישנה סטייה (קדימה או אחורה) של עד 3 עמודים. נראה כי הצדדים הפנו אל מספרי העמודים כפי שהם במצב מודפס (מצב של קובץ word), אולם עמודי הפרוטוקול הנזכרים בהכרעת הדין הם בהתאם לאופן הופעתם במערכת 'נט המשפט' (מצב של קובץ pdf).

תשומת לב הצדדים מופנית אפוא, לאפשרות של סטייה כאמור במספרי העמודים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

חלק II שלושה נושאים כלליים: הנאשם; אשורי וההליך בעניינו; 'תיק כוכבית'

ד. הנאשם, יהושע (שוקי) גבאי

39. הנאשם, יהושע (שוקי) גבאי, יליד 1955, אלמן ואב לשלוש בנות. הנאשם החל את עבודתו במשרד החוץ בשנת 1986 ומאז מילא מטעם המשרד תפקידים רבים בארץ ובחו"ל. בין השאר, שימש קצין מנהלה בקהיר בשנות התשעים של המאה הקודמת, בתקופה שבה נחתם הסכם הביניים בין מדינת ישראל לרשות הפלסטינית (ראו למשל, מכתב הערכה של מנכ"ל משרד החוץ מיום 2.10.1995 – נ/81). בין השנים 2006-2008 היה יו"ר ועד עובדי המשרד ובשנת 2008 מונה לתפקידו האחרון במשרד החוץ, סגן חשב המשרד. את תפקידו זה מילא עד חודש אוקטובר 2013, אז החלה החקירה הגלויה של הפרשה נושא כתב האישום.

במהלך השנים סיים הנאשם קורס צוערי מינהל במשרד החוץ וכן השלים לימודי תואר ראשון ושני במנהל עסקים. במהלך עבודתו אף זכה מספר פעמים בתואר 'עובד מצטיין' של משרד החוץ וכן זכה למכתבי הערכה רבים על פועלו בתפקידיו השונים. במיוחד בולטים מכתבי תודה לנאשם על הושטת עזרה מיוחדת לישראלים שנקלעו למצוקות שונות בעת ביקוריהם בסיני או במצריים בתקופה שבה שימש קונסול בשגרירות, וכן מכתבים על ארגון ביקורים של ראש הממשלה במצרים ושל נשיא ארה"ב בישראל (נ/81-א-לא).

40. בשנת 1996, עת שהה הנאשם בקהיר במסגרת תפקידו, כדי ללוות את העצור הישראלי, עזאם עזאם, במשפטו שהתנהל בקהיר, נולדה בישראל בתו השלישית. אירוע משמח זה הפך לאסון כבד, לאחר שסמוך לאחר הלידה נפטרה אשתו, אורלי ז"ל, בשל סיבוך בלידה. מאז גידל הנאשם בגפו את שלוש בנותיו. שתיים מהן נשואות.

ה. אבשלום אשורי וההליך בעניינו

41. במקביל להגשת כתב האישום הנדון, הוגש כתב אישום גם נגד אשורי, מנהל המשק במשרד החוץ בין השנים 2003-2013. ההליך בעניינו נדון בת"פ (מחוזי ירושלים) 55406-11-15 מדינת ישראל נ' אבשלום אשורי (כתב האישום – ת/116), לפני כבוד השופטת מרים אילני. ביום 7.5.2019 ניתנה הכרעת הדין, אשר על-פיה הורשע אשורי בכל האישומים שבהם הואשם. גזר הדין בעניינו ניתן ביום 13.5.2020 (להלן – ההליך הפלילי בעניין אשורי). אשורי ערער על הכרעת הדין ועל גזר הדין, אך במהלך הדיון שהתקיים ביום 1.3.2021 ולנוכח הערות בית המשפט, חזר בו מהערעור על הכרעת הדין. הערעור על גזר הדין התקבל בחלקו, כך שעונש המאסר בפועל שהושת עליו הועמד על 32 חודש במקום 36 חודשי המאסר שנקבעו בגזר הדין (ע"פ 4051/20 אשורי נ' מדינת ישראל (2.3.2021), כבוד השופטים נ' הנדל, יי אלרון ויי וילנר).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

42. למרות הכללת הנאשם ברשימת עדי התביעה בכתב האישום בעניינו של אשורי, הוא לא הוזמן להעיד במסגרת הליך הפלילי בעניין אשורי.

לעומת זאת, אשורי כן העיד במסגרת ההליך הנדון בעניינו של הנאשם ואף ההודעות שנגבו ממנו במשטרה הוגשו בהסכמה (ההודעות, הקלטות גביית ההודעות ותכתוב ההקלטות – ת/117א-ג, ת/118א-ה, ת/119א-ג, ת/120). עדותו של אשורי החלה בדיון מיום 19.3.2018, אך מאחר שבמועד זה הוא טרם העיד בהליך בעניינו, הוא סירב להשיב לשאלות, למעט העובדה שאישר שההודעות שהוצגו לו הן אלו שנגבו ממנו בעת חקירתו במשטרה. לאחר שהעיד בהליך בעניינו, נקבעו מועדים חדשים לשמיעת עדותו, אשר נשמעה ביום 8.5.2018 וביום 9.5.2018, כשנה קודם למתן הכרעת הדין בעניינו.

43. מהודעותיו של אשורי עולה, כי כבר בשלב חקירתו במשטרה, הוא הודה ברוב העבירות שבהן נחשד ואשר בעניינן הוגש נגדו כתב האישום (כתב האישום בעניין אשורי – ת/116). למרות זאת, בבית המשפט חזר בו מהודאתו בחלק מהעובדות הנוגעות לחלק מהעבירות שבהן הואשם. גרסתו המאוחרת נדחתה בהכרעת הדין בעניינו ולפיכך הרשעתו ברוב העבירות שבהן הואשם, מבוססת בין השאר, על הודאתו בשלב החקירה.

גרסתו של אשורי בכל הנוגע לאישומים בעניינו של הנאשם וחלקו בעבירות שבהן הואשם הנאשם, יידונו בהמשך הדיון במסגרת האישומים הנוגעים אליו.

44. על-פי הכרעת הדין בעניינו של אשורי, אלו הם עיקרי האישומים בכתב האישום שהוגש בעניינו והעבירות שבהן הורשע:

א. **האישום הראשון – נופשים בכפר הנופש 'כינר':** בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירות של גניבה בידי עובד הציבור (14 עבירות לפי סעיף 390 בחוק). נקבע כי אשורי גנב מהמדינה את שווי ארבעה עשר הנופשים שאליהם יצא במהלך השנים 2008-2013 אל כפר הנופש 'כינר' עם בני משפחתו המורחבת, לרבות ילדיו, בני זוגם וילדיהם. שווי הנופשים הכולל היה בסך 311,503 ₪, אך לנוכח זכאותו ליציאה לנופש, נקבע כי שווי הגנבה היה בסך לפחות 269,000 ₪.

ב. **האישום השני – רכישת בשר ומוצרי מזון מ'בנטל':** בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירות של גניבה בידי עובד הציבור (מספר עבירות לפי סעיף 390 בחוק). נקבע כי אשורי רכש מ'בנטל', מוצרי בשר ומוצרי מזון עבור עצמו, תוך רישום רכישות אלו בכרטיס המחייבת את משרד החוץ, שאף שילם עבור הרכישות. מאחר שלא ניתן היה לקבוע כי כל 24 הרכישות היו רק עבור אשורי ומשפחתו, נקבע כי דובר בחלק הארי מתוך החשבונות שסכומן הכולל הוא 183,612 ₪.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

ג. האישום השלישי – מצג שוא במכרזים שאפשרו רכישות ממרילי: בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירה של קבלת דבר במרמה (סעיף 415 בחוק). עניינו של אישום זה נוגע לעסקאות לרכישת מוצרי חשמל למשרד החוץ ממרילי, לאחר שעל דעת אשורי, מרילי הגיש שתי הצעות מחיר לכל מוצר, אשר נחזו להיות שתי הצעות שונות, בעוד שבפועל היו משתי החנויות שבבעלותו (החנות בגבעת שאול ויטטרוין). בהכרעת הדין נקבע, כי רכישת אותם מוצרים והאישור לרכישתם, היו עקב מצג כוזב כאמור, אשר הוצג במרמה.

ד. האישום הרביעי – קבלת שוחד ממרילי (התקנת מזגנים בביתו של אשורי): בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירה של לקיחת שוחד (סעיף 290 בחוק). נקבע כי במהלך שנת 2011 קיבל אשורי ממרילי שישה מזגנים בשווי כ-23,000 ₪, אשר הותקנו בביתו של אשורי מבלי ששילם עבורם. נקבע כי אפילו לא הוכח כי הגידול המשמעותי (פי שלושה לערך תוך שנתיים), ברכישת מוצרי החשמל שרכש משרד החוץ ממרילי נבע ממעשיו של אשורי, בכל מקרה היה במעשיו ובשיתוף הפעולה עם מרילי, כפי שנקבע בין השאר, בעניין האישום השלישי, כדי לשמש תמורה שאשורי נתן למרילי עבור המתת (השוחד) שמרילי נתן לאשורי.

ה. האישום החמישי – קבלת מוצרי חשמל ממרילי על חשבון משרד החוץ: בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירה של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק), בכך שלקח לביתו מוצרי חשמל (מיקסר, מקציף וכיריים) מהחנות של מרילי, אך החשבונות כנגד המוצרים נרשמו על שם המשרד, שאף שילם עבורם.

ו. האישום השישי – גניבת ציוד ממחסן משרד החוץ: בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירת גניבה, לאחר שנקבע כי נהג לגנוב כלים חד פעמיים ועשרות בקבוקי יין מהמחסן של משרד החוץ. מאחר שהיקף הגניבה לא נקבע, הוא הורשע בעבירת גניבה (סעיף 184 בחוק), ולא בעבירה של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390).

ז. האישום השביעי – קבלת שכר עבור שעות עבודה נוספות שלא נעשו ואשר דווחו במרמה: בעניין אישום זה הורשע אשורי בעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (סעיף 415 בחוק). נקבע כי במספר פעמים רב במהלך השנים 2004-2013, היה אשורי יוצא מהעבודה סמוך לשעה 16:00, ללא החתמת כרטיס העובד בשעון הנוכחות. לאחר מכן היה חוזר בשעות הערב ומחתים את כרטיס העובד. בדרך זו, צבר בכל חודש 50 שעות עבודה נוספות, שאותן לא עבד בפועל. הנסיבות המחמירות הן בין השאר, תפקידו הבכיר והעובדה שהוא היה האחראי על מכסת השעות הנוספות של עובדי מחלקת המשק, פרק הזמן הממושך שבמהלכו נעברו העבירות והשיטתיות שבה נעברה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

1. 'תיק כוכבית' – הערות בעניין חקירת הפרשה

'תיק כוכבית' – רקע

45. חקירת הפרשה הנדונה זכתה לכינוי **"תיק כוכבית"**, על שמה של הגב' כוכבית יצחקי (להלן – **כוכבית**) (ראו על כך בעמ' 1426-1427). כוכבית הייתה עובדת ותיקה במחלקת תשלומים במשרד החוץ, שהייתה כפופה לנאשם. בעדותה סיפרה שהחלה את עבודתה בתפקיד מזכירה ובהמשך קודמה לתפקיד סגנית מנהל מחלקת תשלומים ולימים למנהלת המחלקה. על רקע בעיות בריאות הפסיקה לעבוד בקיץ 2016 ופרשה כעבור כשנה (עדותה בעמ' 1293). בפועל עיקר תפקידה היה תפקיד של 'בודק', כהגדרתו במערכת התשלומים הממוחשבת, 'מערכת הבוחן' אשר באמצעותה שולם לספקי השירותים והמוצרים של המשרד. עובד בעל הרשאה של 'רושם' מזין אל 'מערכת הבוחן' את נתוני דרישת התשלום של הספק. ה'בודק' נדרש לוודא את תקינות פעולותיו ולאחר מכן עליו להעביר את דרישת התשלום אל סגן חשב המשרד (הנאשם), אשר שיחרר את התשלום לספק.

46. כוכבית היא זו שיזמה את החקירה שקדמה להגשת כתב האישום, לאחר שבמשך תקופה ממושכת אספה במשרד מסמכים וערכה בדיקות שונות, שאת ממצאיהן על-פי שיטתה, הביאה לפני גורמים שונים בדיון פנימי שהתקיים ביום 27.12.2012 ביחידת הביקורת במשרד האוצר. בדיון זה השתתפו רו"ח ויקטור וייס, סגן בכיר לחשב הכללי ומנהל יחידת הביקורת, רו"ח עידו רחמני ראש צוות ביקורת במשרד האוצר (שעוד יוזכר בהמשך הדברים), וכן מר משה גור ועו"ד גיל ארציאלי מיחידת הביקורת של משרד החוץ (פרוטוקול הדיון – נ/45).

במהלך דיון זה העלתה כוכבית את חשדותיה נגד הנאשם ועובדים נוספים, כפי שעלו מביקורתיה. על-פי דבריה, "מדובר במאפיה... המאפיה מורכבת מראשים ומחיללים", שאת שמותיהם פירטה. טענה, כי היא אף סבלה מהתנכלויות כלפיה, אשר כללו גרימת נזקים לרכבה והטחת איומים כלפיה. בנוסף לכך פירטה את חשדותיה כלפי אותם עובדים, ובין השאר החשדות הבאים: רכישת מוצרים בכמויות מופרזות; הזמנת מוצרים מספקים ללא הצעות מחיר; שימוש בשמות פיקטיביים של עובדים העושים פעולת 'רושם' במערכת הבוחן; רכישת כמות מופרזת של שתילים לגינון של משרד החוץ ולעניין זה הסבירה, כי אף בדקה את מחירי השתילים בשוק; פיצול חשבונות בעניין רכישת השתילים; טענות כי הנאשם רכש מכשירי טלוויזיה לבנותיו במסגרת רכישת מכשירי טלוויזיה רבים למשרד; רכישת מדיח כלים במחיר מופרז למטבח המשרד; טענות בדבר זיוף מסמכים; הוצאה מופרזת עבור חלונות משוריינים ועוד כיוצא באלה חשדות.

הסיבות העיקריות לחשדותיה של כוכבית נבעו מאופן הטיפול בדרישות התשלום לספקי משרד החוץ, כפי שלימים פורטו בהרחבה בעדותה (למשל, בעמ' 1295-1325). למרות ספקות שעלו כבר בדיון האמור, אם די בראיות שהציגה, בסופו של דבר הועבר העניין לחקירת המשטרה, אשר פתחה בחקירה סמויה בין השאר, בעניינו של הנאשם.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

47. לאחר פתיחת החקירה הסמויה, כוכבית היא זו אשר הביאה את כל המסמכים שאספה אל היחידה החוקרת (להב 433), כפי שאף אישרה בעדותה (עמ' 1409). בהנחיית המשטרה, כוכבית הייתה מי שבדקה את המסמכים, עיבדה חלק ניכר מחומר החקירה עבור המשטרה, ערכה חיפושים לאיתור מסמכים בארכיב המשרד (עדותה בעמ' 1314-1320; דו"חות חיפושים שערכה עם אחרים – ת/110), וכן עשתה עוד פעולות חקירה רבות, לרבות הוצאת מסמכים ממחשבי משרד החוץ ואיסוף מידע. כל זאת עוד יפורט בהרחבה בהמשך הדברים. על פעולות החקירה שעשתה כוכבית, העידה אף כוכבית עצמה (בין השאר, עמ' 1314-1351 ובמיוחד ראו עמ' 1326-1330). על כך העידה אף אושרה אבירם (להלן גם – אושרה), החוקרת שהייתה מופקדת על חקירת חלקו של הנאשם בפרשה הנדונה (עמ' 1736-1881, ובמיוחד בעמ' 1748, 1816-1819). כך אף עלה מרוב הראיות שהוגשו ומעוד מסמכים ומזכרים המתעדים את פעולות החקירה שעשתה כוכבית ואת אלו שהתבקשה לעשות.

מכל אלו עלה, כי במשך ימים רבים עבדה כוכבית על איסוף המסמכים שהפכו לחומרי החקירה. היא אספה מסמכים, בדקה ובלשה אחר פעולות רבות מאד של עובדי משרד החוץ אשר נראו חשודות בעיניה, בדקה מוצרים שנרכשו אשר לשיטתה, הטיפול ברכישתם והתשלום עבורם לא היו תקינים. עיון בכל אותם מסמכים מעלה כי פעולותיה כללו בדיקות פרטניות של מאות דרישות תשלום אשר באמצעותן שולם לספקי המשרד, תוך בדיקת כל הפעולות שנעשו לגביהן, השוואה לנתונים ממסמכים אחרים, לרבות דו"חות נוכחות של העובדים שטיפלו בהן, כתיבת הערות וכדומה (כדוגמה בלבד, ראו: ת/30 – בדיקת מעל 200 דרישות תשלום; ת/44 – בדיקת כ-100 דרישות תשלום; ת/9 – בדיקת כ-50 דרישות תשלום). מסמכים ומזכרים רבים אף מעידים על פעולות של כוכבית עוד קודם לפתיחת חקירת המשטרה ועל פעולות שעשתה במהלכה (דוגמאות חלקיות בלבד, לבדיקות שעשתה, ראו: ת/7א, ת/7ב, ת/9, ת/12, ת/15, ת/23, ת/29, ת/30, ת/31, ת/34, ת/36 עד ת/44, ת/65, ת/68; דוגמאות חלקיות בלבד של מסמכים ומזכרים המתעדים פעולות חקירה שכוכבית עשתה במהלך חקירת המשטרה, בין השאר, גם לבקשת החוקרים: ת/49, ת/50, ת/51, ת/52, ת/53, ת/54, ת/55, ת/56, ת/57, ת/58, ת/59, ת/60, ת/61, ת/63, ת/64, ת/65, ת/67, ת/69, ת/70, ת/71, ת/72, ת/73, ת/74, ת/76, ת/77, ת/78, ת/79, ת/111, ת/112, ת/128, ת/129).

למרות החשדות הרבים מאד שכוכבית העלתה נגד מספר עובדי משרד החוץ ובהם גם הנאשם, חשוב לומר ולהדגיש כבר עכשיו, כי לא הייתה מחלוקת על כך שרק לגבי חלק קטן נמצאה הצדקה לפתוח בחקירה ורק מעט מכך התגבש לכתב אישום נגד אשורי ולכתב האישום הנדון נגד הנאשם.

עם זאת, כפי שעוד יובהר, דומה כי הפרשנות של כוכבית לאופן הטיפול בדרישות התשלום "החשודות" בעיניה, שבעניינה העידה בהרחבה רבה (בעיקר עמ' 1332-1351), הייתה הבסיס לחלק ניכר מהאישומים בעניינו של הנאשם. זאת אף בהיעדר מחלוקת על כך שבחומר החקירה נמצאו עוד דרישות תשלום רבות אשר הטיפול בהן היה זהה אך בעניין לא הוגש כתב אישום.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

48. על רקע כל המתואר, אין להתפלא על כך שכבר בחקירתו הראשונה אמר הנאשם לחוקריו, כי ברור לו שהחקירה מבוססת על פעולותיה של כוכבית, אשר סיפקה למשטרה את חומרי החקירה וכי עשתה זאת כדי "לתפור לו תיק". הוא אף הוסיף כי הבחין בכך שבעלה של כוכבית נכח בתחנת המשטרה בעת הבאתו אליה (תשובת הנאשם לשאלות הראשונות שהציגה לו החוקרת אושרה, בתכתובת חקירתו הראשונה, ת/124ב, עמ' 13, 52, 59-61).

49. למעורבותה המשמעותית של כוכבית בחקירה ישנה משמעות ואף ישנן השלכות משני טעמים עיקריים: **האחד**, בשל בחירת המשטרה להתעלם מדברי הנאשם ומדברי בא-כוחו, כי בין השניים ישנו סכסוך ממושך שבעטיו לכוכבית היה לכאורה, מניע להגשת תלונה נגד הנאשם, אשר לטענתו, הייתה תלונת סרק. **השני**, נובע מהרושם הבעייתי שהותירה כוכבית. שני נושאים אלו עוד יובהרו בהמשך הדברים.

אכן, כפי שטענה אושרה (החוקרת) בעדותה, בדרך כלל אין בעצם קיומו של סכסוך בין מתלונן לבין נילון כדי להצדיק הימנעות מחקירת חשדות לעבירות. על כך אין מחלוקת. אם ישנן ראיות המצביעות על חשד לעבירה, יש לחקור זאת, ללא קשר לעובדת קיומו של סכסוך בין המתלונן לבין הנילון או לשאלת המניע שהיה, אם היה, להגשת התלונה. עם זאת, גם לא ניתן להתעלם מקיומו של הסכסוך בין השניים, שמא יש בו כדי להשליך על החקירה בדרך זו או אחרת. בוודאי אין להעלות על הדעת שמתלונן, המסוכסך עם הנילון ואשר נטען כי הגיש את התלונה ממניע פסול, יהיה הגורם אשר בפועל, יעשה את פעולות החקירה המהותיות, כפי שנעשה במקרה הנדון.

50. לא רק שמניעיה של כוכבית לא נבדקו, אלא ניכר היה, כי נעשה ניסיון להשתקת מי שהעלה נושא זה או להתעלם מדבריו. דוגמה מובהקת לכך היא אופן חקירת העד יעקב גרביאן. כפי שהערת בדיון שבו העיד (עמ' 338-339), התנהלות חקירתו במשטרה הייתה מטרידה. כל אימת שהחל להסביר לחוקרים דברים הקשורים בסכסוך שבין כוכבית לנאשם, בטינה שרחשה לו, בפרשנות השגויה לכאורה, שניתנה למסמכים לנוכח פרשנותה, או כל אימת שהעלה דברים הנוגעים להבנה שגויה של החוקר את העובדות, החוקרים השתיקו אותו, עברו לשאלה הבאה ומנעו ממנו להשלים את תשובותיו (דוגמאות לכך ראו בתכתובת חקירתו – ת/10, בין השאר, עמ' 4-6, 21-24, 41).

51. בחינת עדותה של כוכבית ובחינת פעולות החקירה שעשתה מעלות שלמרות תפקידה הזוטר לעומת תפקידו של הנאשם ולמרות היותה כפופה לו, היא הייתה הגורם המקצועי אשר פירש את מעשיו ואשר החליט אם נעשו באופן תקין (למשל, עמ' 1332-1351). על בסיס דבריה אף נחקרו מעשיו ועל יסודם הוגש נגדו כתב האישום. זאת אף מבלי שכוכבית הציגה נהלים, הנחיות או את הוראות התכ"ם (תקנון כספים ומשק של המדינה) המתאימות בנושא אופן התשלום לספקי המשרד ואף מבלי שהנושא נבדק עם גורם אובייקטיבי מוסמך אחר (אמנם נחקר גם נציג מחלקת הביקורת של המשרד, משה גור (ת/104), אך הוא כלל לא הכיר את הנהלים ואת אופן הטיפול בנושא דרישות התשלום של ספקי המשרד, העומדות בלב ראיותיה של המאשימה בהליך זה). אין אפוא, להתפלא כי טענות רבות וחשדות רבים שכוכבית העלתה נסתרו ואף לא נחקרו, לאחר שנמצא כי בשונה מפרשנותה לדברים,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

לא נפל כל פגם בהתנהלות הנאשם בקשר אליהם (ראו לעניין זה בין השאר, את עדותה בעמ' 1527-1498, עשרות דרישות תשלום שהוצגו לה, כדוגמה בלבד (מסמכים רבים שנכללו בכעשרים מוצגים – נ/23 עד נ/44), מאות דרישות תשלום שבדקה ואשר למרות הערותיה, נמצאו תקינות (בין השאר: נ/30, נ/31 ו-נ/44 הכוללים את הערותיה על מאות דרישות תשלום שבדקה)). לא ברור על יסוד מה החליטה כוכבית כי פעילות מסוימת תקינה ואחרת אינה תקינה (ראו למשל, את עדותה בעמ' 1514-1513, 1527). מכל מקום, במהלך עדותה הממושכת, אשר נשמעה יומיים, לא הצליחה להסביר זאת. מטעם זה, כך נראה, הבהיר בא-כוחה המאשימה, כי המאשימה אינה מבקשת להסתמך על דבריה של כוכבית (עמ' 2556 ואילך). לכך עוד נשוב. מכל מקום, מפאת חשיבות הדברים, נעמוד עתה על התנהלותה של כוכבית בקשר להליך הנדון ובכלל.

התנהלותה של כוכבית ותלונותיה שלא הוכחו

52. על-פי עדותה של כוכבית, היא החלה לעבוד במשרד החוץ בשנת 1997. מאז, כך על-פי עדותה, היא סבלה אינספור הטרדות והתנכלויות מצד גורמים שונים במשרד. על פי עדותה, למרות תלונותיה הרבות, לא נמצא דבר באף לא תלונה אחת מאותן תלונות. למרות חשדותיה כי הנאשם עמד מאחורי אותן התנכלויות, אף לדבריה, מעבר לתחושות ולהשערות, מעולם לא ביססה זאת בדבר (עמ' 1438-1435, 1447). נראה כי המשבר ביחסי העבודה בינה לבין הנאשם החריף לאחר שבתחילת שנת 2010 היא לא זכתה במכרז לתפקיד נחשק מבחינתה. על-פי תחושותיה שאותן לא יכולה הייתה לבסס בדבר, הנאשם היה מי שסיפק לוועדת המכרזים מידע אשר בעטיו, כך לשיטתה, היא לא זכתה באותו מכרז (עמ' 1362-1361). בסופו של דבר, היא זכתה במכרז בחודש אפריל 2010 ובעקבות זכייתה, דרשה בתוקף שיוקצה לה חדר שיספק את צרכיה וישו תוכל לשבת לבד. על-פי טענתה, החדר שהוקצה לה לא תאם את צרכיה ואת מעמדה ואף לא התאים למגבלתה הפיזית. נראה כי על רקע זה הוחרף הסכסוך. זאת הגם שבשל דרישתה התקיפה ולאחר הקצאת תקציב מיוחד לשם כך, נבנה עבור חדר מתאים, אך גם אז טענה כי לא תאם את צרכיה. בעדותה היא לא הצליחה להבהיר מדוע החדר לא התאים לצרכיה (עמ' 1379-1387. נושאים אלו אף עלו בעדויות של מי מבין העדים).

53. עוד קודם לחקירה ואף במהלכה, העלילה כוכבית על הנאשם ועל אחרים כי עשו כלפיה אינספור מעשים אשר כללו גרימת נזקים לרכושה, אך מעולם לא הציגה ראיות כלשהן לעצם התרחשותם של אותם אירועים או לגרימת אותם נזקים שעליהם סיפרה. ממילא אף לא הציגה כל ראיה הקושרת את הנאשם עם אותם מעשים, אשר אף לא הוכח כי בכלל התרחשו. המעשים אשר עליהם הלינה כללו בין השאר, מקרים רבים שבהם גלגלי מכוניתה נוקבו במסמרים או בברגים, אירועים של שפיכת צבע על מכוניתה, פתיחת מכסה הדלק של מכוניתה והשארתו פתוח, השלכת ציפור מתה אל חצר ביתה, כלי רכב שלטענתה, עקבו אחריה ואחר בנה, ניתוק החשמל בביתה, פגיעה בארון 'בזק', הטרדות טלפוניות, פגיעה בדלת משרדה, פגיעה בגינת ביתה ועוד כיוצא באלה אירועים וסיפורים. עליהם סיפרה בעדותה והם אף תועדו במזכרים רבים של חוקרי המשטרה (למשל, נ/45, נ/50, נ/51, נ/52, נ/53, נ/54, נ/55, נ/56, נ/57, נ/58, נ/67). תמוהות במיוחד הן אותן תלונות שהשמיעה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

כוכבית באוזני החוקרים בעודה מסרבת למסור את פרטי העובד הקשור בכך (נ/61) או את פרטי העובדת הקשורה בכך (נ/60).

למרות המספר העצום של התלונות מהסוג האמור, תדירות האירועים שבעניינם התלוננה, כוכבית אישרה כי אין ברשותה כל תיעוד לאותם אירועים. אף לא אחד מהם נתמך בראיה כלשהי, בתמונות, בקבלות על תיקון התקרים שנטען כי נגרמו לרכבה או כל ראייה מעין זו. זאת אף למרות מצלמות אשר הותקנו סביב ביתה, לבקשתה. ממילא אף לא היו לה ראיות כלשהן המצביעות על מעורבות כלשהי של הנאשם באותם אירועים, שכאמור, אף לא הוכח כי התרחשו (עדותה של כוכבית, בין השאר, בעמ' 1469-1462; עדותה של אושרה, עמ' 1749-1754).

אף במהלך עדותה המשיכה כוכבית בניסיונה לחזור על פחדיה או על חששותיה מפני הנאשם, על דאגתה לביטחונה ולביטחון משפחתה (כפי שביטאה זאת אף בדברים שתועדו במזכרים שהוזכרו לעיל), אך היא לא הצליחה לבסס חששות אלו על דבר ממשי (עדותה, בעמ' 1474).

54. גם תלונתה של כוכבית כי לכאורה הנאשם פרץ אל הארכיב של משרד החוץ (מזכר בעניין זה – נ/53), לא רק שלא הוכחה, אלא כלל לא הוכח שאירוע מעין זה בכלל התרחש. לעומת זאת, הוכח כי כלל לא היה צורך לפרוץ את הארכיב מאחר שהמפתח של הארכיב היה נגיש כל הזמן לכל עובדי מחלקת הכספים ובהם הנאשם (ראו את עדותה של כוכבית בעמ' 1447-1449 ומנגד, עדותו של מר עוזי הלוי, האחראי על הארכיב בעמ' 1052-1059 (נושא שעוד יידון בהמשך)). גם טענותיה כלפי האחראי על הארכיב (מר הלוי), כי לכאורה, העלים מסמכים, לא נתמכה בדבר (בעניין אירוע זה, ראו נ/51).

55. באותם מקרים מועטים שבהם ניתן היה לבדוק את טענותיה של כוכבית בעניין מעשיו של הנאשם, נמצא כי לא היה אמת בתלונותיה. כך למשל, דיווח השווא שדיווחה כי הנאשם הפר מעצר בית, נמצא לא אמת וחסר שחר (עדותה בעמ' 1482). טענה מופרכת נוספת שהעלתה, נגעה לרכישת בלון גז למטבח במשרד החוץ. כוכבית ניסתה לטעון כי הנאשם רכש את בלון הגז כדי לפעול נגדה באמצעותו, אך אף מעשייה זו התבררה כמופרכת (עמ' 1460-1461).

56. אין אפוא, להתפלא, על טענות ההגנה הקשות בכל הנוגע להתנהלותה של כוכבית, אשר אף כללו הפניות אל עדויותיהם של עובדי משרד החוץ, שמהן עלתה תמונה מטרידה בכל הנוגע להתנהלותה בעבודה. בעדינות, מבלי להידרש לתיאורים המחמירים יותר שהובאו בסיכומי ההגנה, ניתן לומר, כי עלתה תמונה לא פשוטה, של עובדת שהטילה מורא על חבריה לעבודה, אשר בעצמה התחמקה מעבודה, גרמה נזקים והרבתה להיעדר. אלו הן דוגמאות מעטות מתוך ההתבטאויות הרבות שעלו בעדויות מפי מי מבין חבריה לעבודה:

שרון ברפי: "היא רדתה ביי", "היא טענה כלפיי שעבדתי לא לפי הנהלים..." (עמ' 185-186); יעקב גרביאן: "פוחדים לדבר אתה פשוט עם כוכבית, אנשים מפחדים להיכנס אליה", "היא לא התייחסה יפה לאנשים... אני הייתי צריך לבכות בגללה?" (עמ' 345-346), "היא לא רצתה לעבוד, היא הורידה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

את זה ממנה, אמרה אין לי זמן ואין לי כוח לזה", "היא כל פעם הייתה נכנסת ללחצים וצועקת אני לא יכולה יותר, לא יכולה יותר, סוגרת את הדלת וזהו", "אמרה אני לא רוצה לעבוד ולא מעניין אותי" (עמ' 356-357), "היא הייתה לא מרגישה טוב והרבה, או שהכניסה לראש שלה שהיא חולה והרבה זמן היא הייתה נעדרת" (עמ' 358), "זו האמת ואני אגיד למה שמכובת היו מפחדים" (שם, עמ' 363); שלמה כהן: "בוא נאמר היא בן אדם מאד לא חיובי... לא מתנהגת באופן נורמאלי", "סליחה שאני אומר... היא קצת מתנהגת באופן לא שפוי", "בתקופה האחרונה היא עבדה במחלקת כספים עם החשבת החדשה... היא לא הסתדרה אתה ואז עשו את השגיאה הכי גדולה שיכולה להיות, נתנו לה להחליף אותי... חברים, היא עשתה שם חורבן...", "באמת בוושה למשרד החוץ שנותנים תפקיד ניהולי לאדם כזה". הוא אף תיאר איך הקשתה עליו שלא לצורך והוסיף, "היא גם ניסתה להכשיל אותי באופן אישי" (עמ' 427-429). במהלך עדותו נחשף לתלונותיה גם נגדו (נ/9, נ/10), ובתגובה זעם ואמר, "קודם כל אני רוצה לבקש את המסמך הזה. אחר כך, אני רוצה להגיש תביעת דיבה נגד כוכבית יצחקי, מותר לי" ולעניין הדברים שהוצגו לו אמר, "להד"מ. לא היו דברים מעולם" (עמ' 449); דני גדות: העיד על הקשיים שכוכבית הערימה על עבודתו והכחיש בתוקף את טענותיה כאילו איים עליה (עמ' 237). עוד על היעדרויותיה התכופות העידו גם מתן פירן (עמ' 561) וחניטה שם-טוב (עמ' 860).

נושא היעדרויותיה הרבות של כוכבית מהעבודה עלה בהקשרים רבים (שעוד יובאו בהמשך הדברים). בדיון שבו נשמעו סיכומי הצדדים בעל-פה נרמז כי היעדרויות אלו כלל לא באו לידי ביטוי בדו"חות הנוכחות שלה, אשר נמסרו להגנה לבקשתה. מבלי לנקוט עמדה בנושא זה, לא מן הנמנע שההסבר לכך נעוץ בעיסוקיה בענייני החקירה, ולכן הדבר לא השתקף בדו"חות הנוכחות.

העדות בבית המשפט

57. בשל ההתנהלות החריגה של כוכבית במהלך עדותה בבית המשפט, אשר גרמה לאי נוחות רבה, בלשון המעטה, נראה כי מן הראוי להקדיש מספר מילים גם לכך.

באופן תמוה ומשונה למדי, על-פי דרישתה, בשני המועדים שבהם התייצבה להעיד (8.4.2018 ו-15.4.2018), היא הגיעה מלווה במאבטח שרירן ונָדָל גוף, אשר גונן עליה בדרכה לעדותה, בבניין בית המשפט ובמהלך עדותה. משונה עוד יותר הייתה העובדה שהתבררה, כי את המאבטח העמיד לרשותה משרד החוץ, בעוד הרושם היה כי היה זה תנאי להגעתה למתן עדות (ראו בפתח עדותה, בעמ' 1292). היה זה מחזה צורם. זאת במיוחד בהתחשב בכך שהייתה זו הישיבה העשרים שהתקיימה לפניי בהליך זה, כך שכבר ניתן היה להתרשם מהנאשם וממאפייניו של ההליך הנדון, כי אינו נמנה עם אותם הליכים שבהם עלול חלילה לעלות חשש לביטחוננו של עַד. הרושם הבלתי נמנע היה כי הליווי המיותר לחלוטין של המאבטח נועד להשפיע על אופן התרשמות בית המשפט מהנאשם. יש אפוא, להצטער על כך. לא הסתרתי את תדהמתי מנוכחות המאבטח ואף ראוי שהדברים ייכתבו עתה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

58. בכך לא הסתיימה הדרמה, המלאכותיות והמבוכה. בשל מגבלה פיזית והעובדה שכוכבית נתמכה במקל הליכה, הוצע לה להעיד בישיבה. חשוב להדגיש כי כך נהוג, כך מקובל וכך נעשה **תמיד**. למרות התופעה הרווחת מאד, שבה מוצע לעדים להעיד בישיבה (מטעמי נוחות, בשל מוגבלות, בשל משך העדות או מכל טעם אחר), ולמרות ההתחשבות הניכרת והמתבקשת במגבלותיה הנטענות של כוכבית וכמקובל (לרבות, יציאה להפסקות כל אימת שביקשה, כפי שעולה מהפרוטוקול), התנהלותה בלטה בחריגותה, אשר יצרה אי נוחות אשר באה לידי ביטוי בתוכן עדותה ובהתנהלותה. כך בין השאר, כשנשאלה לגבי היעדרויותיה הרבות והתכופות ממקום העבודה, יצרה כוכבית מהומה רבתי סביב הפגיעה לכאורה, בפרטיותה. בשל תגובתה ומתוך התחשבות בה, השאלות שנגעו להיעדרויותיה מהעבודה נשאלו לאחר שכל הנוכחים, לרבות הנאשם, יצאו מהאולם. זאת למרות תוכן השאלות, אשר לא היה בהן דבר שעשוי היה לפגוע בפרטיותה (עמ' 1455-1458).

59. התנהלותה הדרמטית של כוכבית במהלך עדותה, שלא לומר, המביכה, נמשכה בהיבטים רבים. כך למשל, גם כשהפילה את עצמה מהכיסא שעליו ישבה במהלך עדותה, ללא כל סיבה נראית לעין (עמ' 1502, שורות 1-2). כך היה גם באופן הדרמטי שבו ביקשה הפסקות אשר התבקשו מטעמים רפואיים, ואשר כמובן התאפשרו כל אימת שביקשה (למשל, עמ' 1452-1454). חשוב להדגיש, כי לא ניתן לחלוק על כך שכוכבית זכתה ליחס מכבד מאד ומתחשב מאד מצד באי כוח שני הצדדים וכמובן גם מצדי, כפי שנעשה לגבי כל עד באשר הוא, על אחת כמה וכמה במקום שמדובר בעד הטוען למוגבלות המצריכה התחשבות. עם זאת, קשה היה להשתחרר מהדרמטיות שבה נהגה בכל הכרוך בכך, אשר הייתה חריגה באופן קיצוני (לא זכור לי אף לא מקרה אחד דומה), ואשר ניכר היה כי יצרה אי נוחות ומבוכה בקרב הנוכחים באולם.

השלכות מעורבותה של כוכבית על החקירה

60. לא ניתן לחלוק על כך שיש ממש בטענת ההגנה, שלפיה כוכבית היא "אדריכלית" הפרשה, אשר לא במקרה וכאמור, זכתה לשם "תיק כוכבית". דומה כי אף אין מחלוקת על כך שהיא זו שעומדת מאחורי החקירה נגד הנאשם. מעורבותה לא התמצתה רק בהעלאת החשדות ובמסירת לא פחות משתיים עשרה הודעות (אשר לא הוגשו), שאת רובן הקלידה בעצמה והיא אף נחקרה בביתה (עמ' 1426-1427, עמ' 1432-1434; עדותה של אושרה, עמ' 1757; מזכר המתעד פגישה של חוקרי המשטרה בביתה של כוכבית – נ/50). מהראיות שהוגשו, מדבריה של החוקרת אושרה בעדותה ומעדותה של כוכבית עצמה עלה באופן מובהק שכוכבית הייתה הגורם הדומיננטי בחקירה (עדותה של אושרה, עמ' 1844-1846; עדותה של כוכבית, עמ' 1326-1351).

אין מחלוקת על כך שכוכבית אספה את כל חומרי החקירה ממחשבי משרד החוץ, היא בחרה מה ייחשב לחומר חקירה, היא הדפיסה את כל המסמכים, לרבות אלו שאינם קשורים בעבודתה (היקפם החזיק כ-27 קלסרים, כפי שאף עלה מעדותה. עמ' 1326-1330, 1402-1407); היא זו שמיינה את כל אותם מסמכים ונתנה להם את פרשנותה; היא הייתה מי שהחליטה אלו מסמכים יימסרו למשטרה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ואלו לא ימסרו; היא התייצבה במשרדי היחידה החוקרת והביאה את חומרי החקירה, שהיא בחרה והדפיסה; היא גם עשתה פעולות חקירה רבות ומהותיות ואף הפעילה גורמים נוספים בעניין החקירה, לרבות אנשי המחשוב, אשר פעלו בהתאם להנחיותיה והיא אף עיבדה את חומרי החקירה (כפי שעוד יפורט); היא אף הייתה מופקדת על המפתחות לארון שבהן נשמרו המסמכים שהיא אספה (עדותה של כוכבית, עמ' 1393-1395); היא גם זו שקיבלה חזרה את המסמכים הרבים שבהם לא נמצא דבר (למשל, נ/59 – מזכר מיום 21.1.2014 בעניין החזרת חומרי החקירה לידיה).

מעורבותה זו של כוכבית בחקירה נמשכה אף לאחר תגובתה המשוונה להנחיית המשטרה כי עליה לשתף פעולה עם נציגי משרד האוצר. במענה לכך טענה, כי היא "מפחדת מהדלפות" (מזכר מיום 5.12.2012 – נ/63). סמוך לאחר מכן, אף הודיעה למשטרה, כי אינה מוכנה לשתף פעולה עם אנשי משרד האוצר בעניין פעולות החקירה (מזכר מיום 1.1.2013 – נ/64). כך, כאילו הייתה זו חקירתה הפרטית בענייניה הפרטיים.

61. אחת הטענות שהועלו בין השאר, גם בעדותה של אושרה, הייתה שסיבת הסתייעות המשטרה בכוכבית נבעה מהצורך של המשטרה להסתייע בעובדי משרד החוץ לשם איסוף המסמכים המתאימים. אולם כפי שהערתי עוד במהלך עדותה של אושרה, אם מתנהלת חקירת משטרה הנוגעת לחשדות כלפי עובד (עובד מדינה או כל עובד אחר), מצופה שהגורם אשר יסייע למשטרה באיסוף מסמכים, יהיה גורם אובייקטיבי (למשל, קב"ט המשרד, נציג הלשכה המשפטית, נציג יחידת הביקורת וכדומה). בכל מקרה אין מקום לכך שהעובד המסייע בחקירה יהיה עובד זוטרי הכפוף לעובד הבכיר שנחשד ונחקר. אף אין מקום לכך שיהיה זה עובד המסוכסך עם הנחקר ואף עם עובדים אחרים. בעיקר מצופה שלא יהיה זה עובד אשר נגוע במניעים אישיים, אשר בפיו אינספור תלונות על התנכלויות לכאורה, מצד הנחקר, אשר היו ידועות לחוקרי המשטרה. די היה בעצם אותן תלונות תכופות שהשמיעה כוכבית באוזני החוקרים, כדי לשלול את האפשרות שהיא תהיה מעורבת בחקירתו של מי שעל-פי טענתה התנכל אליה. על אחת כמה שהיה מקום למנוע כל מעורבות שלה בחקירה, לאחר שנמצא כי כל תלונותיה על התנכלויות מצד הנאשם היו תלונות שווא, אשר לא נתמכו בדבר.

62. העובדות המתוארות, הסכסוך בין כוכבית לבין הנאשם, המניע שלכאורה היה לה בחקירה, וסגנון דיבורה כלפיו, עלו כבר בישיבה שקדמה לפתיחת החקירה והצביעו באופן מובהק על עניין אישי (נראה כי לא במקרה, תגובתו של מנהל יחידת הביקורת במשרד האוצר לדבריה הייתה השאלה, "כוכבית, אם רע לך, למה את לא עוזבת את החשבות" (נ/45, עמ' 1)). כל אלו לרבות הגישה שהייתה לה אל חומרי החקירה, הובאו לידיעת גורמי החקירה באמצעות דברים שאמר הנאשם כבר בחקירתו הראשונה (כמוזכר לעיל) ובאמצעות בא-כוחו (במכתבו מיום 11.11.2013 אל צוות היחידה החוקרת (נ/66) ובמכתב נוסף מיום 24.11.2013 (נ/75)). למרות זאת ועל אף תשובת החוקרים כי הם ערים לסכסוך בין כוכבית לבין הנאשם (ראו את מכתבו של תנ"צ אפריים ברכה ז"ל אל בא-כוח הנאשם מיום 2.12.2013 (עמ' אחרון ב-נ/75)), לא ניתן לכך כל משקל ממשי. משום מה, חוקרי המשטרה לא ראו כי יש בכל אלו עניין הקשור לחקירה (ראו בין השאר, את דבריה של אושרה בעדותה עמ' 1813-1811). אף נראה כי כלל לא נבדק שמא יש בדברים כדי להשליך על החקירה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

63. ניהול החקירה ועשיית פעולות חקירה משמעותיות באמצעות כוכבית, כמו גם שמירת המפתחות של הארון שבו נשמרו מסמכי החקירה ברשותה של כוכבית נמשכו, למרות חששות שהועלו, כי היא עלולה לשבש את החקירה אם המסמכים יושארו ברשותה ללא פיקוח. על חששות אלו הצביע רו"ח עידו רחמני, ראש צוות בקורת במחלקת הביקורת במשרד האוצר, אשר בשלב מסוים התלווה אל כוכבית לשם פעולות מסוימות שנעשו, למרות התנגדותה לכך (ראו גם את עדותה של כוכבית, בעמ' 1306, 1383-1384).

כך כתב רו"ח עידו רחמני בהודעת דוא"ל ששלח ביום 31.12.2012 אל רו"ח ויקטור וייס, מנהל יחידת הביקורת במשרד האוצר והממונה עליו, אשר כותרתה "הסתרת פרטים" (סומן נ/20) (ההדגשות אינן במקור):

"שלום ויקטור,

אני לוקח חופשה מחר ומחרתיים ולא מקובל עליי שכוכבית תתעסק בחומר החקירה ללא נוכחותי (אני חושש משיבוש ראיות). שוחחתי עם כוכבית וביקשתי ממנה לא להגיע מחר, אך היא חוזרת ומתעקשת לבוא לעבוד לבדה (היא שמה בארון מנעול שרק לה יש מפתח אליו), טוענת שאנו משבשים את החקירה ומאיימת לקחת את התיקים.

נא תשובתך

עידו".

מר עידו רחמני לא נכלל ברשימת עדי התביעה ואף לא הוזמן להעיד. במהלך חקירתה הנגדית של כוכבית קרא בא-כוח הנאשם באוזניה קטעים מתוך הודעה שמסר במשטרה (הודעה מיום 7.1.2013, עמ' 3, החל משורה 40), כלהלן (הציטוט לקוח מעדותה של כוכבית בעמ' 1390-1391. מילים שאינן מתוך ההודעה, אשר שורבבו במהלך קריאתה, הושמטו וסומנו כך: [...]. כמו כן, מטעמי נוכחות הוספו האותיות ש' ו-ת', המסמנות את שאלת החוקר ואת תשובתו של עידו רחמני. ההדגשות אינן במקור):

"ת' ישבתי עם כוכבית כשבועיים, ימים שלמים, הוצאנו חומרים שלהבנתה של כוכבית הם אירוע הגנבה והתרמית.

ש' בביקורת הזאת היא הייתה במשרד החוץ?

ת' לא, בשל סודיות העניין, כל התרשמותי [...] היא על סמך עדותה של כוכבית, המסמכים שהיא שלפה עבורנו מהמערכת וההסברים להם על ידי כוכבית.

ש' מה ההתרשמות שלך מהממצאים לגבי אמינותם?

ת' דעתי שהממצאים מתבססים יותר מדיי על עדות והסבר של כוכבית להם, המסמכים בפני עצמם אינם חד משמעיים להוכחת גנבה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ש' האם היקף הפעילות הבעייתית שהראתה כוכבית אינו מצביע על שיטה על אף שהממצאים עצמם נסיבתיים?

ת' **לדעתי זה עדיין לא חד משמעי, אני רוצה לציין שלאחר שישבתי כשבועיים עם כוכבית יצאתי ליומיים חופשה [...] לפני יציאתי לחופשה אמרתי לויקטור [הסברו של בא-כוח הנאשם: "ויקטור זה הבוס, זה מי שאחראי על הביקורת [...], ויקטור וייס הוא סגן בכיר לחשכ"ל ומנהל יחידת הביקורת. הוא בעצם הבוס של רואה חשבון רחמני"'] שאני לא מעוניין שכוכבית תגיע לעבוד לבד אצלנו במשרד החשכ"ל ללא נוכחותי, כשביקשתי [מ]כוכבית לא להגיע בחופשתי, כוכבית התרגזה ואיימה לקחת את החומרים, התנהגותה של כוכבית הצביעה בעיניי על מניע אישי של כוכבית, ובשל כך הפחיתה את אמינותה בעיניי".**

תגובותיה של כוכבית לדבריו של רו"ח עידו רחמני לא היו ענייניות. לדבריה, "אני לא אחראית למה שאחרים אומרים", "שיגיד מה שהוא רוצה, אני לא אחראית למה שהוא אומר" וכן הוסיפה, כי פעלה על-פי הנחיות המשטרה (שם).

64. בסיכומי טענותיה של ההגנה שטחה ההגנה את טענותיה לנוכח הפגמים החמורים אשר לטענתה, נפלו בחקירת הנאשם בשל מעורבותה של כוכבית. בעטיים של פגמים אלו אף נטען כי יש בכך כדי לבסס טענת הגנה מן הצדק, אשר מצדיקה את ביטול כתב האישום.

בעקבות טענותיה של ההגנה בעניין מעורבותה של כוכבית, טען בא-כוח המאשימה בישיבה שבה נשמעו סיכומי טענות הצדדים בעל-פה, כי המאשימה כלל אינה מסתמכת על גרסת כוכבית. אלו בין השאר, היו עיקרי דבריו (עמ' 2556-2561):

"... לא הסתמכנו על גרסתה של כוכבית כמעט במאומה. המסמכים הם אלו שהובילו את החקירה בתקופת החקירה במשטרה, לאחר מכן גם בעת קבלת ההחלטות אצלנו, כל אימת שנמצאו חיזוקים חיצוניים לדבר עבירה כלשהי... הובילו להגשת כתב אישום. זה לא שבאיזה שהוא שלב הגברת יצחקי היא זו שעליה נבנה התיק הזה ועל סמך דבריה הוחלט אם כן או לא לחקור או לא לחקור או להגיש אישום או לא להגיש אישום, היו הרבה דברים שגברת יצחקי הביאה בפני המשטרה כי היא סברה שיש בהם משהו ובסופו של דבר הדברים האלה לא נחקרו בכלל לעומק, הדברים האלה בוודאי שלא הגיעו לכתב אישום ויש גם דברים אחרים... בסופו של דבר הוחלט שלא לחקור בכיוון מסוים... (עמ' 2556-2557).

"... מדובר על משהו שהוציאו אותו ממחשבי משרד החוץ... הודפס בדיעבד והובא למשטרה, עכשיו הגברת יצחקי לא הייתה יכולה לשנות את תוכן המסמכים האלה... הגב' יצחקי לא הייתה יכולה לשנות בדיעבד... אני אטען שהפן הטעני של הבאת

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

המסמכים, אין בו ולא כלום כדי לשנות מהדברים שבסופו של דבר נידונו כאן בבית המשפט... החוקרת אושרה אבירים הסבירה פעם אחר פעם איך הדברים התנהלו, איך כוכבית הייתה זו שקיבלה הוראות מהמשטרה... (עמ' 2558-2559).

65. לא נראה כי התיאור האמור, אשר יש בו משום ניסיון להקטנת חלקה של כוכבית בחקירה, משקף באופן מדויק את חלקה בחקירת הנאשם. במסגרת הכרעת דין זו עוד יפורט חלקה של כוכבית בחקירת המשטרה ומכל מקום, בהתאם לאמור עד כה, נראה כי חלקה חרג בהרבה מהדפסת מסמכים בלבד.

הבעייתיות במעורבותה של כוכבית בחקירה נעוצה בראש ובראשונה מכך שפעולות החקירה המהותיות נעשו באמצעות מי שהייתה נתונה **במצב של ניגוד עניינים מובהק**, באופן אשר פגם בחקירה, כך ולו מטעמי מראית עין.

כוכבית הייתה כפופה לנאשם, הייתה נתונה בסכסוך מתמשך עמו, ואף התלוננה על התנכלויות מצדו, בעוד נמצא כי היו אלו תלונות שווא על אירועים שלא הוכח כי התרחשו. נסיבות אלו שללו כל אפשרות שכוכבית תהיה מעורבת בחקירת הפרשה הנדונה. זאת בין במישרין ובין בעקיפין, בין בעניינים טכניים ובין בעניינים מהותיים, בין אם רק הדפיסה מסמכים ממחשבי משרד החוץ, בין אם בחרה מה יודפס ובין אם עשתה מעבר לכך. על אחת כמה וכמה משנמצא כי עשתה הרבה מעבר לכך (על סוגיית החשש מפני ניגוד עניינים בחקירת משטרה ועל המבחנים לניגוד עניינים, ראו: בג"ץ 8192/04 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש-הממשלה, נט(3) 145 (2004), כבוד השופט מ' חשין, פסקאות 14-17 (להלן – עניין התנועה למען איכות השלטון)).

66. לא זו בלבד, אלא שמעורבותה של כוכבית בחקירה מעלה תחושה של מעין "הפרטה" של החקירה ומסירתה לידי גורם אשר ישנו יותר מחשש, כי היה בעל עניין אישי בחקירה. את פעולות החקירה צריכה המשטרה לעשות. אכן, עשוי להיות מצב שבו לצורך החקירה זקוקה המשטרה לעזרתם של גורמים חיצוניים, בין מאחר שברשותם הידע הדרוש לחקירה או לאיסוף חומרי חקירה (כגון, מצב שבו יש צורך להיעזר במידע המצוי במחשבי הארגון שבו עובד החשוד), ובין מהטעם שהם בעלי מומחיות הדרושה לחקירה. בנסיבות אלו יכולה המשטרה להיעזר רק בגורמים אובייקטיביים אשר אין חשש כי הם בעלי עניין ישיר או עקיף בחקירה. אין לקבל מצב שבו פעולות חקירה רבות ומהותיות נעשות באמצעות מי שאינו חוקר משטרה. על אחת כמה וכמה שאין לאפשר זאת במקום שלגבי אותו גורם עלו חששות מובהקים כי הוא בעל עניין בתוצאות החקירה ואשר למצער למראית עין, הוא נתון בניגוד עניינים.

גם לעניין זה ראו את דבריו של כבוד השופט מ' חשין, שאף הם הובאו בפסק הדין בעניין התנועה למען איכות השלטון (שם, פסקה 31). אמנם דבריו נאמרו בהקשר אחר, אך הם יפים לענייננו (שם, פסקה 31).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

67. לסיכום עניין זה, השאלה אינה רק אם עצם מעורבותה של כוכבית מצדיקה את ביטול האישום נגד הנאשם מטעמי הגנה מן הצדק, כטענת ההגנה. שאלה זו נותר לעת הזו כשאלה פתוחה.

בשל העובדה שאת חומרי החקירה, הפרשנות להם ואת עיבודם סיפקה מתלוננת שהיא לכאורה, בעלת עניין, עולה שאלה נוספת, שמא לא נוצרה תפיסה שגויה בכל הנוגע לאופן שבו נבחנו חומרי החקירה ובכל הנוגע להבנתם, או למצער, עשויה הייתה להיווצר תפיסה שגויה מעין זו.

לענייננו נוסף עתה, כי לנוכח התנהלותה המניפולטיבית של כוכבית במהלך עדותה כמתואר לעיל, הרושם הבעייתי שהותירה, גרסתה התמוהה, היעדר בסיס לתלונותיה בדבר התנכלויות שלכאורה הופנו כלפיה, אופן עדותה וכל שאר הנושאים שפורטו לעיל, בכלל זה דברי המאשימה כי אינה מבקשת להסתמך על גרסתה, לא מצאתי לנכון לתת משקל ראייתי ממשי לדבריה, אם בכלל.

אגף הכספים במשרד החוץ, תשלומים לספקים, דרישות תשלום והכרוך בכך

חלק III

ז. כללי – אופן הצגת הנושאים הנוגעים לעבודת אגף הכספים ולכל הכרוך בכך

68. מאות עמודי עדויות ועשרות רבות של ראיות עסקו במישרין או בעקיפין באגף הכספים במשרד החוץ, במחלקת התשלומים, בעבודתה, באופן שבו נעשה התשלום לספקים המספקים שירותים וציוד למשרד החוץ, בפעולותיהם של מי מבין עובדי המשרד בקשר לכך ובתפקידו של הנאשם בכל הנוגע לנושאים אלו. למרבה הצער, כל אחד מהעדים "תרים" מקטע מידע נקודתי או פיסת מידע מצומצמת, מבלי שהובאו לפני בית המשפט באופן ברור, מסודר ומובנה אופן עבודתו של מנגנון של נושא התשלומים לספקים ונוהלי העבודה הנוגעים לכך.

חזקה שנושאים אלו, נוהלי העבודה בתקופה שבה אירעו האירועים נושא כתב האישום בכל הקשור למערכת הבקרה התקציבית ולמערכת הבוחן (שיידונו בהמשך), הוסדרו באופן ברור בתכ"ם (תקנון כספים ומשק של המדינה), שאותו מפרסם אגף החשב הכללי במשרד האוצר, מכוח חוק נכסי המדינה, התשי"א-1951. במסגרתו נקבעות הנחיות ברורות להתנהלות ענייני הכספים של משרדי הממשלה, המחייבות את כל אגפי החשבות בכל משרדי הממשלה ובכלל זה משרד החוץ.

למרות זאת, לא הוגשו הוראות התכ"ם המתאימות כפי שהיו בתוקף בתקופה הנדונה בכתב האישום, לא הוצגו נהלים או הנחיות בכל הנוגע לאופן הטיפול בתשלומים ששולמו לספקים ולנותני השירותים במשרד החוץ בתקופה זו. בהיעדר נהלים, הוראות או הנחיות, הוקדש זמן שיפוטי רב ויקר לשמיעת עדים רבים, שהעידו באופן לא ברור, לא מסודר ולא קוהרנטי בכל הנוגע לנושאים אלו, בעוד כל אחד מהם בעיקר היה עסוק בעצמו וברצונו להראות שהוא "היה בסדר".

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

ליקוט המידע ממסכת עדויות זו – שנפרשה על פני מאות רבות של עמודי פרוטוקול – דמתה להרכבת תצרף (פאזל) של תמונת נוף שבה ים ושמיים. חלק מחלקי התצרף אותרו כבר בתחילת שמיעת העדים ואחרים הושלמו רק לקראת סיום שמיעתם. כך נמצא כי חלקי התצרף שבתחילת העדויות נחזו להרכיב את חלק "השמים", התבררו בסופו של דבר כחלקים המרכיבים את "הים". דברים שאולי היו ברורים לבאי-כוח הצדדים, אשר בשונה מבית המשפט, כל חומר הראיות היה ידוע להם מראש בטרם נשמעו העדויות, הובהרו בבית המשפט במקרה הטוב, רק לאחר שמיעת עוד מספר רב של עדים ומאות עמודי עדויות.

המצב המתואר, מאות רבות של עמודי פרוטוקול של עדויות וזמן שיפוטי יקר מאד היו נחסכים, אילו בפתח העדויות היו מוגשות ההוראות וההנחיות המתאימות בכל הנוגע לנושאים האמורים. לחלופין, טוב היה אילו הובא נושא זה באופן בהיר ומסודר **בעדות אחת בתחילת שמיעת העדויות**, אשר במסגרתה היו מובהרים הדברים, ההוראות, ההנחיות, הנהלים והנוהג שלפיהם פעלו במשרד החוץ. הדבר גם ללא ספק היה מקל מאד ומקצר את מלאכת כתיבת הכרעת הדין.

69. נושא מהותי זה תומצת בשלוש פסקאות קצרות בחלק הכללי של כתב האישום (בפסקאות 7-5), כפי שהובא לעיל. אולם לאחר שמיעת הראיות, דומה כי תיאור תמציתי זה הוא חלקי בלבד, אינו ממצה את הנושא ובחלקו אף אינו מדויק.

מפאת חשיבות הדברים, ראינו לנכון להקדים בהבאת הסבר של כל הנושאים הנוגעים לתהליך התשלום לספקים בתקופה הנדונה בכתב האישום. בכלל זה יובהר אופן העבודה עם מערכת הבקרה התקציבית, מערכת הבוחן, נושא הטיפול בדרישות התשלום של הספקים ובכל הכרוך בכך. הנושאים אשר נראה כי אינם שנויים במחלוקת יובאו ללא הפניות אל הראיות, אלא אם כן ידובר בנושאים אשר נראה כי אין הסכמה לגביהם או שיימצא צורך בהפניה לראיות. אף מובהר כי משלא הוגשו נהלים והנחיות, הדברים שיובאו הם **כפי שהובאו בעדויות שנשמעו**.

ח. **עיקרי תהליך התשלום לספקים**

(1) **ניהול תקציב משרד החוץ – כללי (תקנות תקציביות וחלוקתן בין החטיבות)**

70. במסגרת תפקידו של הנאשם, שהיה סגן חשב המשרד, הוא היה אחראי בין השאר, על אגף הכספים במשרד, אשר חלש על תקציב שבאותה תקופה היה בסך כמיליארד שקלים וחצי לשנה. תפקידו זה כלל גם את האחריות למחלוקת התשלומים ולתשלום לספקי המשרד.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

על-פי העדויות שנשמעו, תהליך התשלום לספקים נעשה באמצעות שתי מערכות מחשוב נפרדות. **האחת, 'מערכת הבקרה התקציבית', שזו מערכת כספים פנימית של משרד החוץ. השנייה, 'מערכת הבוחן', שזו מערכת כספים של משרד האוצר, שבאמצעותה שולם הכסף לספקים.**

71. תקציב משרד החוץ התחלק בין חטיבות המשרד. בכל חטיבה הייתה חלוקה של התקציב למחלקות השונות, באמצעות תקנות תקציב או סעיפי תקציב. כך לדוגמה, תקציב חטיבת הרווחה היה בסך כ-60 מיליון שקלים, אשר התחלקו בין שתי מחלקות לשלושה סעיפי תקציב: קרן ריפוי (סל הבריאות שניתן לשליחי משרד החוץ בחו"ל); העברת עובדים ומטענים (כל הכרוך בנושאים אלו הנוגעים לשליחי משרד החוץ בחו"ל, אשר טופל באמצעות מחלקת משקו"ף – מחלקת שיגור, קליטה ופרט); רווחה.

תקציב הרווחה טופל במחלקת רווחה ופרט שעסקה בין השאר, במתנות לעובדים, בסיוע לעובדים באירועים אישיים שונים וכן עסקה בנושא הנופשונים, שידון בנפרד (ראו על כך בין השאר, בעדותו של רוני הראל, מנהל חטיבת רווחה – עמ' 26, 45-46; עדותו של דני גדות, מנהל מחלקת רווחה בתקופה הרלוונטית, עמ' 240).

72. הוצאות כל אחת מהחטיבות נעשו על-פי תקנות תקציב, שהתאפשרו כל עוד נותרה בהן יתרה. אם לא נותרה יתרה בתקנת תקציב מסוימת, מערכת הבקרה התקציבית לא אפשרה להוסיף ולחייב את אותה תקנה באותה שנת תקציב. במצב זה מומנו ההוצאות הדרושות לאותו עניין מתקנות תקציב אחרות, גם אם לא תאמו את ההוצאה. בדומה, היו מקרים שבהם לשם מימון ציוד או שירות מסוים, מחלקה אחת השתמשה בתקנת תקציב של מחלקה אחרת שלה נותרה יתרה.

על-פי העדויות, דובר בתופעה רווחת. כך למשל מחלקת הרווחה השתמשה לעתים תכופות בתקנת תקציב של מחלקת המשק. על כך העיד באופן מפורש מר דני גדות, מנהל מחלקת הרווחה, שהסביר שאם נוצר חסר בתקנת התקציב המתאימה של הרווחה והיה צורך במימון פעילותה, אז "לקחנו מהמשק", "בוא נגיד ניצלנו את המשק" (עמ' 241-242). הסברו לכך היה שבמצב של חסר בתקנת תקציב, "אתה מתמרן, אתה רוצה לעשות את הפעילות, לפעמים אתה תקוע בלי תקציב או משהו כזה ואתה רוצה לעשות את הפעילות. אתה פונה לגורמים... ידעו להעביר מתקציב לתקציב" (עמ' 244-243).

נוהג זה, של שימוש בתקנות תקציב אחרות, רווח גם בחטיבות אחרות. כך למשל העיד שלמה כהן, מנהל מחלקת מינהל ותקצוב בחטיבת טקס מאו"ר (מחלקת אורחים רשמיים) במשרד החוץ ומשנת 2014 מנהל תקציבים כללי של משרד החוץ. לפי עדותו בעניין העברה בין תקנות תקציביות, אם יש צורך והתקציב בתקנת תקציב מסוימת נגמר, אין בעיה להעביר מתקנת תקציב אחת לאחרת. לפי עדותו, כך פעלו בכל המשרד ולא רק באגף שבו עבד (עמ' 424). עם זאת, הדברים נכונים בעיקר בתוך אותה חטיבה או יחידה. אם נוצר מצב שבו יועבר תקציב מחטיבה אחת לאחרת, אזי יש צורך באישור של יחידת התקציבים. לפי ניסיונו (כארבעים שנה במשרד החוץ), העברות אלו בהחלט אפשריות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

והדבר נעשה ומאושר ללא כל בעיה (עמ' 425-426). העברה זו מתקנה תקציבית אחת לאחרת נתונה לסמכות חשב המשרד ולסמכותו של סגן החשב. כפי שהסיר שלמה כהן בעדותו, "סגן חשב והחשב כן מורשים, מנהלת מחלקת תקציבים [צ"ל 'תשלומים'] לא מורשית, סגן חשב וחשב הם הסמכות העליונה בנושא כספים להחליט בדברים כאלה ולא כל אחד אחר" (עמ' 421).

73. הנה לפנינו דוגמה אפשרית לפרשנותה השגויה של כוכבית, אשר על-פי הערותיה נראה כי הניחה כי אין כל אפשרות להעברת תשלומים מתקנה תקציבית אחת לאחרת. על פרשנות זו נבנו תלי תלים של מגדלים וטענות, שאליהם עוד נידרש בהמשך. כל זאת רק בשל הנחה שגויה או פרשנות שגויה, בעוד שמהעדויות עלה, כי בהחלט ניתן להשתמש בתקנה תקציבית מסוימת למטרה שונה. גם במקום שבו חטיבה מסוימת משתמשת בתקנה תקציבית של חטיבה אחרת, הדבר אפשרי, אלא שאז העברה זו נתונה רק לסמכותו של חשב המשרד או של סגן החשב.

הנאשם הסביר את הדברים בצורה הגיונית, בכך שלסגן החשב, כמו גם לחשב, ישנה אפשרות לראות את תקציב המשרד במבט על ולהחליט איך לחלק את "עוגת התקציב". כך הסביר את הדברים בהיגיון רב (עמ' 2158-2159):

"... אני הייתי רואה את התקציב, הייתי יודע לאן לנתב אותו. יכול להיות שאני ניתבתי אותו לסעיף כזה או אחר ויכול להיות שיש עוד הרבה מאד דברים שניתבתי למקומות אחרים, זה העבודה של סגן החשב, מותר לו, זה בסמכותו לראות איפה העוגה, איפה יש יותר כסף. אני לא רואה עם זה שום בעיה, היה גם כן שלא היה כסף אז היינו משלמים נופשוניים מהעברת מטענים או מהעברת עובדים או מטענים, אז זו התייחסות שלי. תשמע, אני רואה את כל העוגה".

בעניין האשמתו בדברים שעל-פי טענתו, הם תולדה של העברה מתקנת תקציב אחת לאחרת, הסביר כי הדבר נועד כדי לוודא תשלומים לספקים בהתאם לדרישות תשלום שהועברו לטיפולו. כך הוסיף הנאשם בעדותו (עמ' 2159):

"...אתה יודע מה? אתה יכול להגיד ששיקול הדעת שלי היה מוטעה ואני יכול להגיד לך תשמע שיקול הדעת שלי היה שמה שאני עושה הוא נכון. אבל תשמע, אתה שופט אותי בדיעבד ואם הייתי יודע שאני בכלל אגיע לפה אז בהרבה דברים לא הייתי נוגע ולא היה מעניין אותי גם כן כל הדרישות תשלום גם אם היו תובעים את המשרד. אתם צריכים להבין שאני הסתכלתי בצורה החיובית כדי לעזור למשרד בגלל כל המצב שהיה לי, אם זה גרביאן ואם זה כוכבית, והיום כולם יודעים למה הגעתי לפה, לא בגלל דברים שהם נכונים אלא בגלל המצאות של כוכבית".

74. 'חו'ז ראשי מדינה' הוא מקור תקציבי נוסף של משרד החוץ, אשר לגביו אין הוראות או הנחיות. בעניין זה העיד שלמה כהן, שהסביר בהרחבה, כי ביקורים של נציגי מדינות ממונו מתקציב

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

חטיבת מאו"ר (מחלקת אורחים רשמיים) במשרד החוץ, אולם הוצאות הביקורים של ראשי מדינות תוקצבו מתקציב משרד ראש הממשלה. ההתחשבות נעשתה בדרך של פתיחת 'חוו"ז ראשי מדינה', כך שלאחר השלמת החשבון, משרד ראש הממשלה העביר למשרד החוץ את מלוא הוצאות הביקור בתוספת 10%. מתוספות אלו הצטבר בכל שנה תקציב בסך כחצי מיליון שקלים ולעתים אף יותר, אשר שימש למטרות שונות (עמ' 388-393, 420-423). שלמה כהן הסביר כי זהו תקציב אשר אפשר "חופש פעולה" ואשר לגביו "אין נהלים... זה עבר ממנהל למנהל. זה תורה שבעל-פיה כזה" (עמ' 421. כן ראו בהמשך, בעמ' 422).

דובר אפוא, בסכומים משמעותיים, שלגביהם לא היו הנחיות או נהלים כלשהם, אשר קביעת מטרות השימוש באותם סכומים היו בסמכות חשב המשרד ובסמכות סגן החשב (עמ' 420-421).

75. מהאמור עד כה עולה אם כן, כי כטענת ההגנה, מימון הוצאות מסוימות מתקנות תקציב שמלכתחילה לא נועדו לאותן הוצאות, היה דבר ידוע, מקובל ואף מובנה באופן התנהלותו של משרד החוץ, בין השאר גם בכל הנוגע לניצול היתרות שנוצרו במסגרת "חוו"ז ראשי מדינות". לגבי התנהלות זו לא היו כל נהלים או הנחיות. בכל מקרה, אין מחלוקת על כך שהחלטה בעניין השימוש בכספי "חוו"ז ראשי מדינות" ובעניין העברות בין תקנות תקציביות, היו בסמכות חשב המשרד ואף בסמכות סגן החשב (הנאשם).

(2) מערכת הבקרה התקציבית

76. מערכת הבקרה התקציבית שימשה את משרד החוץ לצורך בקרה ומעקב על הוצאות ושימוש בתקציבים ובאמצעותה הוכנו משימות תקציביות. כל מחלקה נדרשה לבדוק באמצעות מערכת זו כי עומד לרשותה תקציב מתאים למימון שירות או מוצר שהזמינה. בעניין זה העיד בין השאר, מר מתן פירו, קניין ותקציבן במחלקת המשק, שהכין משימות תקציביות (עמ' 473-474).

לפי הסברו של פירו, קודם להזמנת שירות או מוצר, מכין תקציבן המחלקה 'משימה תקציבית', הכוללת את פרטי ההזמנה, את התקנה התקציבית שתחויב, התחייבות כספית ומספר הצעות מחיר, בהתאם למחיר המוצר או השירות. מנהל המחלקה חותם על המשימה התקציבית ולאחר מכן יש להכין התחייבות כספית ולהעביר את ההזמנה התקציבית עם כל המסמכים אל מחלקת התקשרויות באגף הכספים. עובדי מחלקת התקשרויות בודקים את הטפסים ומאשרים את הרכישה באמצעות הוספת חותמת "מאושר – כספים" בטופס ההתחייבות. בנוסף לכך, יש להחתים את סגן החשב בטופס המשימה התקציבית ובטופס ההתחייבות (דוגמה למשימה תקציבית מלאה וחותומה – ת/46, עמ' 4).

77. על-פי העדויות, מבין כלל הדברים שנדרש התקציבן להכין, לתקנה התקציבית שנבחרה הייתה חשיבות משנית בלבד, אם בכלל. התקציבן בחר את התקנה התקציבית, אשר כלשונו של מתן פירו, "זה גם טכני. זה סתם" (עמ' 576). אם לא נותר תקציב בתקנה המתאימה, היה התקציבן בוחר

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

תקנת תקציב אחרת, שבה נותר תקציב (שם, 576-579). פירו הסביר, שאם נדרשה הזמנה של שירות או מוצר, היה אשורי, מנהל מחלקת המשק (שבה פירו היה תקציב) מבקש ממנו להכין את המשימה התקציבית כמתואר. זאת גם לשם עדכון התקציב שנותר באותה תקנת תקציב (לאחר הפחתת הסכום הדרוש לשירות שעבורו הוכנה המשימה התקציבית), וגם לשם הקצאת התקציב הדרוש עבור אותו שירות, עד שישולם לספק.

העובדה שלא יוחסה חשיבות רבה לתקנה התקציבית שנבחרה, אלא בעיקר הייתה חשיבות לכך שתהיה יתרה בתקנה התקציבית שנבחרה, עלתה גם מעדותו של יעקב גרביאן, שהיה בודק במחלקת הכספים. לדבריו, לא רק שכדבר שבשגרה נעשו במחלקות טעויות רבות בבחירת התקנה התקציבית, בעיקר בדרישות התשלום של מחלקת הרווחה (לדבריו, באלו שבהן טיפלה תמר דוד), אלא שבכל מקרה, הוא לא תיקן זאת, מאחר שלא נהגו לייחס חשיבות רבה לתקנה התקציבית שנבחרה (עמ' 354-353).

כבר הערנו ונזכיר שוב, כי דומה שנפלה טעות במתן משקל רב לעניין בחירת התקנה התקציבית, אשר לא מן הנמנע כי נבע מהגורם אשר נתן את הפרשנות לדברים.

78. נתון נוסף שנבקש להבהיר, נוגע לכך שישנם שני סוגי משימות תקציביות. **משימה תקציבית מסוימת**, עבור הזמנת שירות או מוצר מסוים (למשל, ת/46 – הזמנת מדיח כלים למשרד), **ומשימה תקציבית כללית**, הנעשית לספק קבוע, עבור הוצאה גדולה שהוקצה לה תקציב או למטרה מסוימת למשך תקופה, בדרך כלל למשך שנה. אם במהלך השנה התברר שהתקציב שנקבע למשימה התקציבית מסוימת לא הספיק, ניתן להכין משימה תקציבית 'משלימה'.

אף ישנם מקרים שלגביהם ניתן להזמין שירות או מוצר, גם ללא משימה תקציבית. כך למשל, לנופשוניים של עובדי משרד החוץ הייתה משימה תקציבית כללית מתוך התקציב הכולל של חטיבת הרווחה. דוגמה לכך הם מסמכי המשימה התקציבית לנופשוניים בשנת 2011 (ת/135). על-פי מסמכים אלו, תקציב אגף הרווחה בשנה זו היה בסך כ-7,700,000 ₪. מתוכו הוקצב לנופשוניים של עובדי המשרד סך 2,500,000 ₪. בחודש נובמבר, לקראת סוף השנה, התבקשה השלמה בסך 900,000 ₪ למימון הנופשוניים. המשימה התקציבית המשלימה שאושרה ביום 15.11.2011, הייתה בסך 500,000 ₪. נמצא אם כן, שרק למטרת נופשוניים הוקצב בשנה זו סך 3,000,000 ₪.

בהתאם לאמור, בעת תשלום לספק מסוים, נדרש התקציב לבחון אם הוא ספק קבוע, שיש עבורו משימה תקציבית כללית למשך כל שנת העבודה. אם אמנם כך, כי אז כל תשלום המשולם לאותו ספק מופחת מהמשימה התקציבית של הספק, אשר לגביו לא היה צורך בהכנת משימות תקציביות מסוימות (לעניין זה ראו למשל את העדויות הבאות: הגב' תמר דוד, שְׁלָמָת במחלקת הרווחה (עמ' 99-100); הגב' חניתה שם-טוב, תקציבנית בחטיבת הרווחה (עמ' 867-868)).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

79. דרישות התשלום: התשלום לספקים נעשה על-פי מסמכים שכונו 'דרישת תשלום', משני סוגים: דרישת תשלום עם התחייבות או דרישת תשלום ללא התחייבות. חרף השוני בין שני סוגי דרישות התשלום, שניהם תועדו באופן מלא במערכת הבוחן, כלהלן (למשל, מתן פירו, עמ' 526).

דרישת תשלום עם התחייבות – דרישות תשלום אלו היו נהוגות בעיקר לגבי משימות תקציביות בסכומים משמעותיים, אשר כבר בעת הכנתן הוכנה עבורן התחייבות כספית. התחייבות זו נועדה לשריין עבור אותה משימה תקציבית את סכום הכסף שישולם לספק השירות או המוצר, מתוך התקציב של התקנה התקציבית המתאימה.

דרישת תשלום ללא התחייבות – דרישות תשלום ללא התחייבות נועדו למקרים שבהם לא הוכנה משימה תקציבית ולכן לא הוכנה עבורן מראש התחייבות כספית ואף לא הוקצה ושורין מראש הסכום הדרוש מתוך תקנת תקציב מתאימה, אשר ישולם לספק. תשלום באמצעות דרישות תשלום אלו אפשרו לייעל את תהליך התשלום לספקים והן אף אפשרו גמישות בניצול תקנות התקציב שבהן נותרה יתרה גדולה.

השימוש בדרישות תשלום ללא התחייבות רווח בעיקר בתקופות עומס חריגות, או לקראת סוף שנת הכספים, שאז היו תקנות תקציב שהתרוקנו ולכן נדרש ניצול של תקנות תקציב שבהן נותרו יתרות. לעת הזו נעיר, כי מסקנה שלפיה שימוש בדרישת תשלום ללא התחייבות בהכרח מצביע על התנהלות פסולה, נובעת מהנחה שגויה ואף מהתעלמות מהסמכות של סגן החשב להשתמש בכלים העומדים לרשותו לשם מימון הוצאות המשרד, באופן המאפשר ניצול מרבי של תקציב המשרד. בכל מקרה וכפי שעוד יובהר, הכול מתועד, כך שהתנהלות סגן החשב בכל מקרה נתונה לבקורת.

(3) מערכת הבוחן (מערכת התשלומים)

80. 'מערכת הבוחן' היא מערכת הכספים של משרד האוצר שפעלה בתקופה הרלוונטית לאירועים הנדונים ואשר באמצעותה שולם לספקים של משרדי הממשלה. העברת התשלום באמצעות מערכת זו נעשתה לאחר שלושה שלבי טיפול בדרישות התשלום, שנעשו בתוך המשרד הממשלתי ובענייננו, במשרד החוץ: שלב הרושם, שלב הבודק ושלב החשב. את כל אחד מהשלבים עושה עובד בעל הרשאה מתאימה במערכת הבוחן: הרשאת רושם, הרשאת בודק והרשאת חשב, הנתונה לחשב או לסגן החשב. מדובר במערכת הרשאות היררכית ובהתאם לכך, הרשאת בודק כוללת גם הרשאת רושם והרשאת חשב או סגן החשב, כוללת גם הרשאת רושם והרשאת בודק.

בתום כל אחד מהשלבים, חתם הגורם המתאים חתימה ידנית, בשולי טופס דרישת התשלום ובמקום המתאים על-פי תפקידו (בשולי כל דרישת תשלום יש מקום המיועד לכל אחת משלוש החתימות של שלושת הגורמים, רושם, בודק או חשב).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

81. על-פי העדויות (כפי שעוד יפורט), כל הפעולות בתקופה הרלוונטית, לרבות צירוף מסמכים, נעשו באופן ידני. המסמכים צורפו בניירת באופן ידני (לא הייתה כל פעילות של סריקת מסמכים) והחתימות נחתמו בכתב יד ולעתים אף בהטבעת חותמות. במקביל הוקלדו הנתונים אל מערכת הבוחן, שבה תועדו שלבי הטיפול בכל דרישת תשלום. השלב האחרון היה הוראת התשלום. שלבים אלו יתוארו עתה.

82. **השלב הראשון – אישור הרושם:** העובד במחלקה המתאימה במשרד, המכין את דרישות התשלום עבור כל שירות או מוצר, הוא ה'רושם', אשר ניתנה לו הרשאת 'רושם' במערכת הבוחן. אותו עובד קיבל לידיו את החשבוניות עבור המוצרים או השירותים שעבורם נדרש המשרד לשלם והיה עליו להזין אל מערכת הבוחן את כל הפרטים המתאימים. בהם, פרטי המוטב שיקבל את התשלום (הספק), פרטי החשבונית (מספר ותאריך), סכום התשלום, פרטי היחידה המתאימה, והתקנה התקציבית שממנה ישולם לאותו ספק. זו התקנה התקציבית של המחלקה שאליה הוא משתייך. אם הוזמנו שירות או מוצר מבלי שהוכנה עבורם משימה תקציבית, אזי על מנהל המחלקה להעביר אל ה'רושם' את החשבונית עם הוראה בעניין התקנה התקציבית שתחויב. לעתים, כפי שכבר נאמר, עשויה להיבחר תקנה תקציבית אחרת, שבו נותרה יתרה מספקת באותו מועד, אפילו אינה תואמת את השירות או המוצר שעבורם הוכנה דרישת התשלום (ראו למשל: עדותו של מתן פירו, שהיה בעל הרשאה של רושם, בעמ' 531).

לדרישת התשלום צירף הרושם את מסמכי המשימה התקציבית החתומה, את טופס ההתחייבות החתום ואת הצעות המחיר שהוכנו מראש, קודם להזמנת המוצר או השירות (אם בשל מחירם נדרשה קבלת הצעות מחיר קודם להזמנתם). לאחר הזנת הפרטים הדרושים אל מערכת הבוחן, הקליד הרושם במערכת הבוחן פעולה המכונה "אישור רושם". לאחר מכן הדפיס את דרישת התשלום הכוללת את הנתונים שהזין וחתם במקום המיועד לכך, חתימה ידנית. אם היו לרושם הערות כלשהן, בין בשל דבר מה שונה או חריג או מכל טעם שמצא לנכון, הוא הוסיף את הערותיו בכתב יד על טופס דרישת התשלום או המסמכים שצירף (לעניין הוספת הערות, ראו למשל, חניטה שם-טוב, עמ' 864; מתן פירו, עמ' 613). אסופת מסמכים זו, המכונה 'דרישת תשלום', הועברה על-פי רוב, אל מחלקת התשלומים באגף הכספים, שם נעשה השלב השני (שלב הבודק).

83. **השלב השני – אישור הבודק:** עובד בעל הרשאת 'בודק', בודק את תקינות דרישת התשלום שהכין ה'רושם' קודם להעברתה אל סגן החשב, הנותן את הוראת התשלום על סמך אישורו של הבודק. על-פי רוב וכאמור, השלב השני נעשה במחלקת התשלומים באגף הכספים, אך היו גם דרישות תשלום ששלב בדיקתן נעשה במחלקות אחרות, למשל, במחלקת מנהל ותקצוב בחטיבת מאו"ר (לרוב באמצעות שלמה כהן, שהיה מנהל מחלקה זו או באמצעות סגניתו). היו אף מקרים שבהם לאחר העברת דרישות התשלום אל אגף הכספים, עשה הנאשם, שהיה סגן החשב, את שלב הבדיקה. זאת בעיקר בשל אילוצים שנבעו מכשלים בתפקוד מחלקת התשלומים באגף (כפי שעוד יפורט בהמשך הדברים) ולמרות העובדה שתפקידו היה סגן החשב.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

רוב דרישות התשלום שהועברו אל אגף הכספים, עברו אל יעקב גרביאן, שהיה בעל הרשאת 'בודק'. קודם שקיבל הרשאת 'בודק', היה גרביאן בודק רק את תקינות המסמכים של דרישת התשלום (בדיקת הסכומים, המצאות חשבונית, חתימות וכדומה), ולאחר מכן העביר את דרישות התשלום בצירוף המסמכים אל כוכבית, שהייתה בעלת הרשאת 'בודק'. תפקידה היה לבדוק את דרישות התשלום בצירוף המסמכים שהכין גרביאן, כדי לאשר אותם במערכת הבוחן. לא הייתה מחלוקת על כך שבתקופה שבה עוסק כתב האישום, כוכבית כמעט שלא עבדה, בין בשל היעדרויות רבות ובין בשל סירובה לטפל במתן אישורי בודק. כדי להתגבר על עומס עבודה שנוצר בשל כך, גרביאן קיבל הרשאה מתאימה של 'בודק' וטיפל ברוב אישורי הבודק (ראו גם את עדותו של גרביאן, עמ' 343-346).

אף לא הייתה מחלוקת על כך שמספר אישורי הבודק שבהם נדרש גרביאן לטפל היה רב ולעתים תכופות נדרש לטפל אף בכ-100-150 דרישות תשלום ביום (עמ' 344) (על מספרן הרב של דרישות התשלום שטופלו מדי יום, ראו למשל, בעדותה של חניטה שם-טוב, תקציבנית בחטיבת פרט ורווחה עמ' 860; עדותו של רוני הראל, ראש חטיבת רווחה, שלדבריו דובר במאות בתקופה מסוימת, עמ' 57).

לאחר הבדיקה הידנית של דרישות התשלום ושל המסמכים המצורפים אליהם, אישר אותן גרביאן (אישור בודק) באמצעות המחשב. אישור זה, חשוב להדגיש, נעשה בכל פעם לגבי קבוצה של דרישות תשלום רבות (שם, עמ' 350-352). אופן עבודה זה, שלפיו קבוצת דרישות תשלום גדולה אושרה יחד במחשב, מסביר את סמיכות הזמנים בין מספר פעולות, לרבות בין אישור הבודק לאישור סגן החשב (השלב השלישי), שלעתים נעשו במקביל, כפי שעוד יובהר בהמשך.

84. **השלב השלישי – אישור סגן החשב, הכולל את קביעת מועד התשלום:** לאחר אישור הבודק, נותר השלב השלישי, שבו סגן החשב שחרר את התשלום לספקים. הרשאה לפעולה זו הייתה נתונה לחשב ולסגן החשב, אך מי שבפועל עסק בנושא התשלומים לספקים ובטיפול בנושא דרישות התשלום היה רק סגן החשב (הנאשם) ולא החשב, שעסק בנושאים אחרים.

השלב השלישי שבפועל כלל אישור של השלבים הקודמים, כלל גם את קביעת מועד התשלום. הפעולה במערכת הבוחן של קביעת תאריך פירעון, מופיעה כפעולת שינוי תאריך פירעון. בדרך כלל, על-פי מערכת הבוחן, התשלום נעשה כעבור שלושים יום – "שוטף פלוס 30 יום". עם זאת, סגן החשב היה מוסמך לשנות את מועד הפירעון. בשל אופן העבודה, ישנן דרישות תשלום שמועד פירעונן זהה למועד שבו הוזנו אל המערכת, כך שכל שלוש הפעולות (אישור רושם, אישור בודק ואישור סגן החשב) נעשו באותו יום, לעתים אף בהפרש של מספר דקות. עם זאת, ישנן דרישות תשלום שלגביהן יש הפרש זמנים בין כל אחת משלוש הפעולות, או ששלושתן הוזנו במועד אחד, אך הפירעון (התשלום) היה במועד אחר (עדות הנאשם, עמ' 2139; עדותה של כוכבית, עמ' 1517-1518). בכל מקרה, גם אם הפעולות נעשו באותו מועד, במערכת הבוחן נעשו ארבע פעולות: אישור רושם, אישור בודק, שינוי מועד הפירעון ושחרור התשלום.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

85. **מספר דרישות תשלום ואופן שחרור התשלומים**: שלב אישור סגן החשב הוא כאמור, השלב שבו נקבע מועד הפירעון ובהתאם לכך שוחררו התשלומים לספקים. בכל יום הצטברו עשרות רבות ולעתים אף מאות של דרישות תשלום. הנאשם, שהיה סגן החשב, היה מסמך במערכת את דרישות התשלום שעברו את השלבים הקודמים (אישור רושם ואישור בודק), תוך מעקב אחר הסכום שהצטבר לתשלום, ובכל פעם היה משחרר "מנה" אחת של כל אותן דרישות תשלום שהצטברו עד אותו יום בהתאם למשימה התקציבית. כך למשל, יכול היה להיות מצב שבו תהיינה מאות דרישות תשלום בסכומים נמוכים, שאותן שחרר הנאשם ב"מנה" אחת בסכום של אלפי שקלים. באופן זה בכל יום ממוצע שוחררו לתשלום למעלה ממאה וחמישים דרישות תשלום ובכל שנה למעלה מ-30,000 דרישות תשלום (כך למשל, בדוגמה שהציג הנאשם בעדותו, בעניין ספרים שמחלקת הרווחה חילקה לילדי העובדים בכל שנה. עשויות היו להיות ב"מנה" אחת כ-300 דרישות תשלום שכל אחת הייתה בסכום נמוך, אך כולן הצטברו לעשרות אלפי שקלים, ששוחררו ב"מנה" אחת (עמ' 2138-2139)).

לנוכח היקף זה של דרישות התשלום, לדברי הנאשם לא הייתה כל אפשרות מעשית שיבחן בעצמו את כל דרישות התשלום, אשר כבר עברו את אישור הרושם ואישור הבודק, אשר תפקידם היה לבחון את אותן דרישות תשלום. לעומת זאת, תפקידו של הנאשם, שהיה סגן החשב, היה לסמן את דרישות התשלום שכבר נבדקו ואושרו ולשחרר אותן לתשלום בהתאם לסכומן הכולל.

ט. **הטיפול בדרישות התשלום – מהות, תיעוד והיבטים ראייתיים**

(1) **כללי**

86. מעבר לתהליך הטיפול בתשלומים לספקים באמצעות דרישות התשלום, ישנה חשיבות למספר נושאים נוספים הכרוכים בכך, אשר חלקם כבר הוזכר בקצרה. מפאת חשיבותם להבנת העובדות של חלק מהאישומים, להלן נעמוד בקצרה על הנושאים הבאים, הנוגעים לדרישות התשלום ולטיפול בהן: היקף דרישות התשלום; עבודת מחלקת הכספים ותפקודה בתקופה הרלוונטית; נושא הסיסמאות וההרשאות שאפשרו כניסה אל מערכת הבוחן; תיעוד הפעולות במערכת הבוחן; שמירת דרישות התשלום בארכיב והיעלמות דרישות התשלום המקוריות הנוגעות לאישומים; נושא דו"חות הנוכחות של העובדים אשר טיפלו בדרישות התשלום.

(2) **היקף דרישות התשלום**

87. מבין העדים הרבים שנשמעו, רבים מהם היו בעלי תפקיד של 'רושם' באגפים ובמחלקות השונות של משרד החוץ. חלקם, למשל, יעקב גרביאן, מילאו תפקיד בודק. אחת העובדות המובהקות שעלו מעדויותיהם של כל העדים היו כי היקף דרישות התשלום שבהם טיפלו היה עצום וכי העבודה הכרוכה בהן הייתה רבה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

כך בין השאר, יעקב גרביאן, שתחילה מילא תפקיד 'רושם' ובהמשך קיבל הרשאת 'בודק' באגף הכספים, העיד כי לעתים טיפל בכ-100-150 דרישות תשלום ביום (עמ' 344); חנינה שם-טוב, תקציבנית בחטיבת פרט ורווחה, אמרה כי טיפלה ב"יותר מעשרות דרישות תשלום ביום" (עמ' 860); רוני הראל, ראש חטיבת רווחה, אמר כי היו תקופות שבהן טופלו מאות דרישות תשלום (עמ' 57); יחזקאל סיני, עובד מחלקת אורחים רשמיים, העיד שהיו ימים שטיפל בכ-30 דרישות תשלום והיו ימים שטיפל אף בכ-200 דרישות תשלום (עמ' 728); יגאל תנורי, עובד מחלקת אורחים רשמיים, העיד שבתקופות עומס היה מטפל בעשרות ואף במאות דרישות תשלום ביום עבודה אחד (עמ' 763-764); תמר דוד, שלמת במחלקת הרווחה, לא ידעה לנקוב במספר אך אמרה שטיפלה בהרבה מאד דרישות תשלום בכל יום עבודה (עמ' 93).

לאחר שלב ה'בודק', עברו כל אותן מאות דרישות תשלום שהתנקזו מכל האגפים והמחלקות אל סגן החשב, הנאשם, לשם אישורן ושחרור התשלומים. לדבריו וכאמור, טיפל ואישר כ-30,000 דרישות תשלום בשנה.

(3) תפקודה של מחלקת הכספים בתקופה הרלוונטית

88. על-פי העדויות הרבות, שחלקן כבר הוזכרו ואחרות עוד יוזכרו בהמשך, במחלקת התשלומים במשרד החוץ היו שניים בעלי הרשאת 'בודק'. השניים היו יעקב גרביאן וכוכבית. בשל היעדרויותיה הרבות של כוכבית ומאחר שעל-פי העדויות, אף כשהגיעה לעבודה לא תמיד נאותה לעשות את עבודתה, המעמסה העצומה של טיפול במאות דרישות תשלום מדי יום נפלה בעיקר על כתפיו של גרביאן. קודם לכן הוא תפקידו היה 'רושם', אך בשנת 2010 לערך, כדי לאפשר להתגבר על העומס הרב שהצטבר, ניתנה לו הרשאת 'בודק' (עמ' 269-270). קידום אשר השווה את מעדתו למעמדה של כוכבית, אשר ככל הנראה היה לה לצנינים (כך למשל, בדיון שקדם לפתיחת החקירה הלינה כי "גרביאן טיפש ושוקי [הנאשם] דחף אותו שיהיה ברמת בודק" (נ/45, עמ' 2)). באותה תקופה, אף הנאשם נאלץ לעתים למלא גם תפקיד של 'בודק'.

מעדויותיהם של גרביאן ושל הנאשם עלה אפוא, כי העיסוק בנושא בדיקת דרישות התשלום הרבות, אשר לא אחת כללו עשרות רבות ואף מאות ביום, כלל לא היה חלק מתפקידו של הנאשם, שהיה סגן החשב. אך בתקופות הרלוונטיות, מאחר שנטען כי כוכבית עשתה "שביתה איטלקית", גרביאן היה הבודק היחיד שעבד בפועל במחלקת התשלומים. מצב זה הוביל לכך שלא היה מנוס מכך שאף הנאשם יפנה מזמנו ויטפל בשלב ה'בודק' כדי למנוע עיכובים משמעותיים בתשלומים לספקים, דבר שאף עשוי היה לגרור תביעות, כפי שהעיר הנאשם בעדותו (עדות הנאשם, בין השאר בעמ' 1899, 2122-2133; עדותו של גרביאן, עמ' 270, 278, 356-360).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

על העיכובים שנגרמו בעטייה של כוכבית העידו עדים נוספים (חלק כבר הוזכר וחלק עוד יובא בהמשך). כך בין השאר, שלמה כהן, מנהל מחלקת מנהל ותקצוב בחטיבת מאו"ר (אורחים רשמיים), שאמר כי אף פנה בעניין אל חשב המשרד, מר ירון ישראלי. לדבריו, לנוכח התנהלותה של כוכבית, הוא אמר לחשב, "תקשיב, אני ככה לא יכול לעבוד. ירון נתן לי אישור שאת כל אישורי בודק אני מעביר דרך שוקי", תוך דילוג על כוכבית. הסברו לכך היה (עמ' 428-429):

"זה היה קטע שהיא הכשילה אותנו בעבודה, היא לא נתנה לנו לעבוד, הייתי צריך לעבוד, בתי מלון אמורים לקבל חשבונות, אני מקבל טלפונים ואני רואה שהיא מעכבת וככה שאלות שהם לא אופייניות וזה לא תחום שלה לשאול את השאלות האלה. אז אני פניתי כפי שאמרתי, פניתי לחשב... אחרי יומיים חזר אליי אומר לי אתה מעביר את זה לשוקי גבאי, הוא יחתום אישור חשב בסדר..." (עמ' 428-429).

89. התנהלותה של כוכבית, אשר עיכבה את בדיקת דרישות התשלום, נעדרה מהעבודה או לא עבדה, הובילה להצטברות עשרות רבות, או אף מאות, של דרישות תשלום על שולחנו של יעקב גרביאן, אשר לא הצליח לעמוד בעומס הרב. זאת לא רק בשל הצטברות דרישות התשלום הרבות, אלא גם בשל תפקידו הנוסף, שכלל את פתיחת כרטיסות הספקים ומתן תשובות לספקים. כלשונו, "עשיתי עבודה של חמישה איש" (עמ' 345). כדי להתגבר על כך, היה הנאשם מסייע לו. גרביאן היה מגיע עם מספר עצום של דרישות תשלום, שאותו הביא מדי יום אל חדרו של הנאשם "בארגז, בארגזים" (עמ' 358. ראו גם בעמ' 356-360). הנאשם וגרביאן עשו יחד את תפקידו של הבודק, בין השאר, גם במקום כוכבית. אופן עבודתם המשותפת של הנאשם וגרביאן היה כך שלעתים הם עבדו תוך שימוש בהרשאה של גרביאן אל מערכת הבוחן ולעתים כל אחד השתמש בהרשאה שלו (עדותו של גרביאן, עמ' 317).

עוד על חוסר שיתוף הפעולה של כוכבית, על סירובה לעבוד, אשר הביא לאופן עבודתם של הנאשם וגרביאן יחד, על כך שאין מחלוקת שמלכתחילה לא היה זה תפקידו של הנאשם לעשות את תפקיד 'הבודק', אך עשה כן לנוכח העומס הרב וכדי לעמוד בתשלומים לספקים, ראו גם בעדותו של הנאשם (בין השאר, בעמ' 1899-1906, 2122-2133), ועוד בעדותו של גרביאן (עמ' 270, 278).

90. כאן המקום לומר מספר מלים על יעקב גרביאן, על גרסתו במשטרה ועל עדותו בבית המשפט. עדותו נשמעה בשני מועדים (ביום 26.10.2017 וביום 29.10.2014). בשל קשיים שעלו בעדותו, שהובילו להתמשכות עדותו במועד הראשון, הסכימו הצדדים להצעתו להגשת ההודעה שנגבתה ממנו במשטרה ותכתוב חקירתו הארוך מאד (ת/9 ו-ת/10), שאותם קראתי קודם להשלמת עדותו. התרשמותי הייתה כי סיבת התמשכות עדותו, כמו גם חקירתו הממושכת במשטרה (היקף ההודעה 17 עמ' והיקף התכתוב 100 עמ'), לא נבעו רק מהיקף המידע החשוב שמסר בהודעתו, אלא מכך שמדובר באדם שניכר כי חשוב לו לדייק בעובדות עד לפרטי הפרטים, כי אינו מתוחכם ואינו "מעגל פינות". התרשמותי הייתה, כי הקושי בעדותו נבע גם מהתרגשותו מהמעמד שהיה זר לו, אך גם בשל היותו אדם המקפיד מאד על דיוק בפרטים, על אמירת אמת, ללא קיצורי דרך או התחכמויות ואשר נזהר מאד בכבודם של

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

אחרים. נראה כי התיאור המדויק ההולם אותו הוא איש תם וישר. בכל מקרה, איני שותפה לדעתה של כוכבית על גרביאן (כפי שצוטטה לעיל (מתוך נ/45 וכפי שהתבטאה כלפיו בעדותה, עמ' 1402)

לאחר בחינה מדוקדקת של דבריו של גרביאן, במשטרה ובבית המשפט, שאף נתמכו גם בדבריהם של עדים אחרים ובמסמכים רבים, מצאתי לנכון לתת אמון מלא בכל דבריו.

(4) סיסמאות והרשאות לשימוש במערכת הבוחן

91. הכניסה אל מערכת הבוחן והשימוש בה התאפשרו לבעלי הרשאת 'רושם', 'בודק' ו'חשב' או סגן החשב, באמצעות שם משתמש וסיסמה שהיה עליהם להקליד עם הכניסה אל המערכת. במשך תקופה מסוימת היה הנאשם אחראי להקצאת סיסמת הכניסה הראשונית-זמנית, לבעלי ההרשאות לפעול במערכת הבוחן. הסיסמה הראשונית הייתה סתמית (למשל, 55555, לדברי עינת חבר – ת/101 עמ' 7) ואפשרה רק את הכניסה הראשונית אל מערכת הבוחן. מיד עם הכניסה הראשונה אל המערכת, התבקש העובד לשנות את הסיסמה לסיסמה אחרת שאותה בחר. בנוסף לכך, אחת לשלושה חודשים התקבלה הודעה במערכת הבוחן, אשר על-פיה נדרש המשתמש להחליף את הסיסמה האישית שבחר.

בשל האופן שבו פעלו סיסמאות מערכת הבוחן, לא הייתה כל אפשרות שהנאשם ידע או יוכל לדעת את הסיסמאות של העובדים (למעט הסיסמה הראשונית, אשר אפשרה רק את הכניסה הראשונית אל המערכת).

92. לפיכך בכל הנוגע לטענה כי הנאשם פעל במערכת הבוחן תוך שימוש בסיסמאות של עובדים אחרים (פסקה 8 בחלק הכללי של כתב האישום), עשויה להיות לכך אך ורק אפשרות אחת. אפשרות זו היא כי הנאשם השתמש בהרשאה של עובד אחר בהסכמתו המלאה של אותו עובד, אשר נתן לנאשם את הסיסמה שלו, שהייתה תקפה באותו מועד ולכל היותר למשך שלושה חודשים, עד החלפתה.

מצב שבו הנאשם השתמש בסיסמה של עובד שלא אמר לו מה הסיסמה שלו, אינו אפשרי. כדי לפעול באמצעות הרשאה של עובד מסוים, צריך היה להיכנס באמצעות הסיסמה האישית שלו שהוא בחר בעצמו. לא רק שלא הוכח כי לנאשם הייתה אפשרות כלשהי לדעת מה הסיסמה של עובד זה או אחר מבלי שאותו עובד יאמר לנאשם מה הסיסמה שלו, אלא הוכח באופן חד משמעי כי לא הייתה כל אפשרות שהנאשם יידע את הסיסמאות של העובדים, אם הם לא נתנו לו את הסיסמה בהסכמתם. ממילא לא הייתה כל אפשרות שהנאשם יפעל באמצעות הרשאה של עובד אחר, מבלי שאותו עובד יסכים לכך.

93. על כל האמור לעיל בנושא הסיסמאות, לרבות העובדה שהנאשם יכול היה לדעת רק את סיסמת הכניסה הראשונית, אשר אפשרה רק כניסה ראשונית אל מערכת הבוחן ולאחריה היה צורך

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

בהחלפת הסיסמה שרק אותו עובד יכול היה לדעת מהי, העידו עדים רבים. אף לא הובאה כל עדות או ראיה אשר סתרה עובדות אלו.

כך בין השאר, העידו העדים הבאים: נטלי רובינסון, אשר בתקופה הרלוונטית הייתה מנהלת מחלקת חשבונות וגבייה באגף הכספים, שהייתה מי שטיפלה בנושא הקצאת הסיסמאות לעובדים בתקופה שבה התנהלה החקירה הסמויה (עמ' 1014); מתן פירו, תקציבן וקניין במחלקת משק (עמ' 486-487); יחזקאל סיני, רושם במחלקת אורחים רשמיים (עמ' 715); יעקב גרביאן (עמ' 274-275, 367); עינת חבר, תקציבנית במחלקת הרווחה (הודעתה הוגשה בהסכמה – ת/101 עמ' 7); סיגל בן-יעקב, עובדת אגף הכספים (הודעתה הוגשה בהסכמה – ת/44 עמ' 4); תמר דוד, שלמת במחלקת הרווחה (עמ' 94).

לפיכך, הנטען בחלק הכללי של כתב האישום (בפסקה 7), כי הנאשם ידע את סיסמאות הכניסה של העובדים אל מערכת הבוחן, אינו אפשרי, אינו נכון, לא הוכח בדבר ואף נסתר בעדויות רבות.

94. למרות הכלל האמור בכל הנוגע לנושא סיסמאות הכניסה של העובדים אל מערכת הבוחן, מכלל הראיות עלה כי היו נסיבות חריגות, אשר הובילו לכך שהיו מקרים שבהם הנאשם ידע את סיסמת הכניסה של עובד זה או אחר אל מערכת הבוחן, אך תמיד היה זה בהסכמת אותו עובד. מאחר שהיה על העובדים להחליף את הסיסמה האישית בכל שלושה חודשים, אף אם הנאשם ידע סיסמה של עובד כלשהי, הוא יכול היה להשתמש בה רק עד מועד החלפתה ובכל מקרה, למשך תקופה שלא יכולה הייתה להיות מעבר לשלושה חודשים. מקרים אלו היו רק בידיעת אותם עובדים ובהסכמתם. על-פי הראיות, אף נראה כי לא דובר במצב חריג או נדיר.

כך למשל, כפי שכבר הוסבר, בשל העומס שהוטל על גרביאן, אשר תקופות ממושכות היה היחיד שעשה את עבודת ה'בודק' במחלקת הכספים, נאלץ הנאשם לשאת עמו בנטל רב זה, שהיה כרוך בטיפול במאות דרישות תשלום. כדי לקדם את העבודה ולהימנע מעיכוב תשלומים לספקים, עבדו הנאשם וגרביאן יחד ובמקביל על אותן דרישות תשלום, על-פי רוב ממשרדו של הנאשם. כך הסביר זאת גרביאן בעדותו (עמ' 277):

"אני ושוקי על כל המשרד. עכשיו אנחנו צריכים להזרים את העבודה של המשרד, אי אפשר להשאיר פה, זה מאות חשבונות. עכשיו, היא [כוכבית] לא רצתה, אני לא יודע, בתקופה אני לא זוכר, היא לא רצתה כאילו לאשר" (עמ' 277).

לפי הסברו של גרביאן, בשל הנסיבות המתוארות שחייבו את עבודתם המשותפת של גרביאן ושל הנאשם, הנאשם ידע את הסיסמה של גרביאן. עם זאת, יש לתת את הדעת לכך שבכל פעם גרביאן נתן לנאשם מחדש את סיסמתו, כארבע-חמש פעמים (עמ' 276-282; ת/10, עמ' 93. עוד על הסבריו בעניין הנסיבות שבהן נתן לנאשם את הסיסמה בשל עבודתם המשותפת, ראו בעמ' 359-362).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

95. על-פי עדותם של לא מעט עדים, מתן סיסמה לאחר לא היה בגדר התנהלות חריגה. כך למשל, עלה מהעדויות הבאות.

שלמה כהן, מנהל מחלקת מנהל ותקצוב בחטיבת מאו"ר, העיד אף הוא, כי הסתייע בסגניתו, אריאלה שמעוני, שלעתים עשתה עבורו את עבודת הבודק (עמ' 415-416). ובהיעדרו, כדי להימנע מעיכוב העברת דרישות תשלום לטיפול ולתשלום, אף השתמשה בהרשאותיו במערכת הבוחן (המחייבת שימוש בסיסמה שלו) (עמ' 418).

מתן פירו, עוזר תקציבן וקניין באגף המשק, העיד כי לפעמים עבד מעמדות של אחרים, תוך שימוש בסיסמה שלהם, כדי לשלוח למדפסת קרובה (עמ' 487-489). הוא אף זכר שהיו כשלוש או ארבע פעמים שבהם נתן לנאשם את הסיסמה שלו. על-פי עדותו, אף ראה כי בפועל נעשה שימוש בסיסמה שלו, לאחר שהבחין בדרישות תשלום שהודפסו בשמו. על-פי עדותו ובמענה לשאלות שנשאל בעניין מתן הסיסמה, הוא אף לא תהה על כך ולא הלין על כך (עמ' 486-487). מתן פירו אף סיפר על מקרה שבו לעובדת חדשה בשם הילה, טרם הוקצתה סיסמה ובמשך תקופה, היא עבדה באמצעות הסיסמה שלו ולעתים אף נתן לה את הסיסמה שלו מיוזמתו או נכנס למערכת הבוחן באמצעות הסיסמה שלו ואפשר לה לעבוד באמצעותה (עמ' 490, 587).

יגאל תנורי, עובד מחלקת אורחים רשמיים, גם העיד שהייתה פעם אחת שבה נתן לנאשם, לבקשתו, את הסיסמה שלו (עמ' 757, עמ' 773-774).

יחזקאל סיני, רושם במחלקת אורחים רשמיים, העיד על מספר מקרים שבהם נתן לנאשם את הסיסמה שלו. כפי שהסביר, היה זה כדי שהנאשם יסייע להם בפעולות שונות. לדבריו בהקשר זה, "שוקי באמת היה יד ימיננו. הוא, כל הכבוד לשוקי. תמיד הוא עזר לנו..." (עמ' 716-717, 750).

דוגמאות נוספות שעלו במהלך העדויות היו מצב שבו גרביאן הרשה לעובדת אחרת בשם רחל, להשתמש בסיסמה שלו, כדי לסייע לו (עמ' 362). הדבר עלה גם לגבי דרישות תשלום נוספות שטופלו במחלקת המשק (ראו מכתב המתעד זאת – נ/11).

96. בעדותו התבקש הנאשם להסביר את האפשרות שהשתמש בסיסמאות של עובדים אחרים. הנאשם לא זכר את המקרים שאליהם הופנה, מאחר שכאמור, במסגרת תפקידו טיפל באלפי דרישות תשלום. עם זאת, נתן מספר הסברים אפשריים לכך שפעולה מסוימת שעשה, נעשתה באמצעות סיסמה של עובד אחר. לפי הסברו, בדרך כלל לא הייתה סיבה לכך שישתמש בסיסמאות של עובדים אחרים, בעלי הרשאת 'רושם' או 'בודק', מאחר שמערכת ההרשאות היא היררכית, כך שבעל הרשאת 'בודק', יכול לעשות גם פעולות של 'רושם'. בדומה, הנאשם, שהיה בעל הרשאה של סגן חשב, יכול היה לעשות גם פעולות של 'בודק' ושל 'רושם', כך שלא הייתה סיבה שיזדקק לסיסמאות או להרשאות של עובדים אחרים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

למרות זאת וכאמור, העלה מספר אפשרויות לכך שעשה פעולה זו או אחרת באמצעות הרשאה של עובד אחר, אשר בכל מקרה ולדבריו, אם נעשתה, הייתה בידיעת אותו עובד ובהסכמתו. שהרי כאמור, ללא הסכמת העובד לא יכול היה הנאשם לדעת את הסיסמה של אותו עובד. כך למשל הסביר, כי היו מקרים שבהם התגלו טעויות בפעולות שעשו הרושם או הבודק או שנמצאו עיכובים בטיפול בדרישות התשלום, שהטיפול בהן כבר החל באמצעות עובד מסוים. במצב זה, השלמת שלב הטיפול שעובד מסוים כבר החל בו או תיקון טעות בשלב מסוים של הטיפול בדרישת התשלום שכבר טופלה (רושם או בודק), הייתה אפשרית רק באמצעות אותו עובד שכבר החל בטיפול של אותו שלב (שלב הרושם או הבודק). במצבים אלו ובייחוד אם דובר במצב שבו מועד התשלום האחרון כבר חלף, הוא רצה להימנע מעיכוב בהעברת התשלום, ולכן היה פונה אל העובד המתאים, מבקש ממנו את הסיסמה באופן נקודתי, ועל דעתו תיקן את הדרוש תיקון או השלים את הדרוש השלמה (עמ' 1920-1921). כך בין השאר, הסביר הנאשם את האפשרות למצב שבו השתמש בסיסמה של תמר דוד, שלמת (רושם) במחלקת רווחה (אירוע שיידון בהמשך במסגרת האישום המתאים). מכל מקום, הנאשם הוסיף, "זאת הערכה שלי של מה שקרה... סך הכול... זה לא משהו שהוא כל כך משמעותי, הרי בן אדם שמשלם לספק שזה דבר שהוא לא אישי הדבר ידוע לכלל המשרד, לכל מי שמתעסק בבוחן" (עמ' 1921).

ראו גם את הסבריו של הנאשם לגבי אפשרות השימוש, ככל שהיה, בסיסמאות של העובד שלמה כהן (עמ' 2525). לגביו נזכיר, כי על-פי עדותו, החל משלב מסוים הנחה אותו חשב המשרד לעקוף את כוכבית, לאחר שעל-פי טענתו, היא הכשילה את עבודתו. בהתאם לכך, דרישות התשלום שהוציא הועברו במישרין אל הנאשם (עמ' 418). כך שנראה כי הסברו האפשרי של הנאשם לכך שאולי השתמש בסיסמה שלו, הוא בהחלט סביר.

(5) תיעוד הפעולות במערכת הבוחן בטופס 'שינויי דרישת תשלום'

97. טופס 'שינויי דרישת תשלום': לרוב דרישות התשלום שהוגשו, צורף גם טופס 'שינויי דרישת תשלום'. טפסים אלו הודפסו בדיעבד לצורך חקירת הפרשה הנדונה. הם כוללים תיעוד של מועדי עשיית כל אחת מהפעולות שנעשו בקשר לכל דרישת תשלום (פעולות הרושם, הבודק וסגן החשב), וכן את שמותיהם של עושיי אותן פעולות. לא הייתה מחלוקת על כך שאת כל טופסי 'שינויי דרישת תשלום' שנכללו בחומר החקירה, הדפיסה כוכבית. גם אלו שהוגשו בקשר לחלק מדרישות התשלום שנכללו באישומים וגם אלו אשר לא נכללו באישומים.

כפי שניתן היה להניח וכפי שאף העיד הנאשם במפורש, הוא בהחלט היה מודע לקיומו של המידע המצוי בטופסי 'שינויי דרישת תשלום', היה מודע לכך שמערכת הבוחן הממוחשבת מתעדת את כל מועדי עשיית כל הפעולות בקשר לדרישות התשלום ואת פרטיו של בעל ההרשאה שבשמו נעשתה אותה פעולה. כפי שהוסיף בעדותו, תיעוד זה הוא בדומה לתיעוד כל פעולה הנעשית בכל מחשב, הכולל תיעוד של כל פעולה, של מועד עשייתה ושל הגורם שעשה את הפעולה (עמ' 2372-2377).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

98. הפרשי זמן בין פעולת גורם אחד לאחר: בעניין תיעוד פעולות אלו, ראוי להעיר הערה שעניינה הפרשי הזמן בין פעולה אחת לשנייה (פעולת הרושם, הבודק, קביעת מועד הפירעון ושחרור התשלום). אפילו יש ממש בטענותיה של המאשימה או במסקנותיה לנוכח אותם הפרשי זמנים – ולעת הזו איננו נדרשים לכך – בחינת נתוני מאות טופסי 'שינויי דרישת תשלום' שהוגשו במסגרת ההליך הנדון, מעלה ספק רב בעניין האפשרות להסיק מסקנות כלשהן מנתוני זמני הפעולות שתועדו בטפסים אלו.

עיינתי ובדקתי מאות דרישות תשלום בצירוף טופסי 'שינויי דרישות תשלום' שהוגשו מטעם המאשימה ומטעם ההגנה, לרבות ובעיקר אלו שלא נמצא בהן כל דופי ואשר לא נכללו בכתב האישום (דומני כי בדקתי את כל דרישות התשלום שהוגשו או כמעט את כולן). מכולן עולה תופעה רווחת מאד שבה הפרשי הזמן בין פעולה אחת לשנייה מצומצמים מאד ולעתים אינם עולים על דקה או דקות בודדות (לצורך הדוגמה בלבד, ראו את דרישות התשלום שהוגשו במסגרת המוצגים הבאים: ת/12א, ת/20יג, נ/9, נ/15, נ/23, נ/29, נ/34, נ/37, אשר לא נכללו באישומים).

אפילו אמנם אותו אדם עשה את כל הפעולות, באופן שעשוי היה להסביר את הפרשי הזמן המצומצמים, עדיין אין זה סביר כי נתוני הזמן בטופסי 'שינויי דרישת תשלום' אמנם משקפים את זמני הפעולות שנעשו בפועל לגבי כל אחת דרישות התשלום. לא אחת אף דובר במספר רב של דרישות תשלום אשר זמני הטיפול שלהן היה זהה, לרבות זמן פעולת ה'רושם', אשר בפועל נדרש להזין פרטים רבים של דרישות התשלום אל מערכת הבוחן, בעוד שלשם כך נדרש פרק זמן מינימאלי שאינו מתיישב עם נתוני זמני הפעולות בטופסי 'שינויי דרישת תשלום'.

נראה כי מסיבה כלשהי שאינה ברורה ושאינה לא הובהרה למרות הערותיי על כך, נתוני הזמנים אינם משקפים את הזמן הפעולה האמתי. אפשרות אחרת היא, כי נתוני הזמנים אינם משקפים את עבודת העובד בפועל. כפי שהוסבר, רוב עבודתו היא ידנית ולכן לא מן הנמנע שפעולת ההקלדה (פעולת האישור), אשר תועדה במערכת הבוחן נעשתה רק בתום העבודה, לגבי מספר דרישות תשלום ואולי אף לאחר שהניירת של דרישת התשלום כבר הועברה אל השלב הבא. מכל מקום, נתוני הזמנים לא היו ברורים, אך לא הובא כל הסבר לנתונים אלו.

(6) תיעוד פעילות מערכת הבוחן בקבצים הטכניים

99. כוכבית העבירה אל המשטרה מספר עצום של דרישות תשלום שהיא הפיקה ממערכת הבוחן, אשר כללו את אותן דרישות תשלום אשר על-פי הערכתה או על-פי פרשנותה, עלה מהן חשד לפעילות לא תקינה של הנאשם בכל הנוגע לטיפול בהן (עובדה זו אינה שנויה במחלוקת, היא כבר הוזכרה לעיל במסגרת הדיון ב'תיק כוכבית', ועוד תוזכר תוך הפניה אל הראיות המתאימות. באי-כוח המאשימה אף אישרו זאת וכך גם כוכבית עצמה אישרה את הדברים בעדותה. למשל, בעמ' 1400-1410).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מתוך כל אותן מאות דרישות תשלום שהעבירה כוכבית, הוכנה במשטרה רשימה שכללה **87 דרישות תשלום הטענות בדיקה (ת/71)**, לאחר שלנוכח הסבריה של כוכבית, התעורר חשד כי פעולות הנאשם לגביהן העלו חשד לעבירות. מטעם זה, התבקשה בדיקה לאיתור זהותם של עושיי הפעולות באותן דרישות תשלום ולאיתור עמדת המחשב שממנה נעשו אותן פעולות. לשם כך התבקשה בדיקת כתובת IP של עמדת המחשב שממנה נעשתה כל אחת מהפעולות שבדיקתן התבקשה (כתובת IP (Internet Protocol) מורכבת מרצף של מספרים המשקפים "כתובת" של ציוד הקצה המחובר אל הרשת (כגון, עמדת מחשב, מדפסת, סורק וכדומה), אשר באמצעותה מתאפשר זיהוי).

את הבדיקה הזו התבקש לעשות מר מאיר בן-חמו, שבאותה תקופה היה עובד סיסטם (מערכות המחשב) ומסדי הנתונים של מערכת הבוחן במשרד החוץ (עובד חברה חיצונית שסיפקה שירותים למשרד האוצר). את הבדיקה הזו, לאיתור זהות העובד שעשה את אותן פעולות בדרישות התשלום ולאיתור עמדת המחשב שממנה נעשו אותן פעולות, עשה מאיר בן-חמו עם כוכבית, על-פי הנחיותיה (עדותה של כוכבית, שם; עדותו של בן-חמו, עמ' 674-676).

בן-חמו ערך בדיקה בשני מקורות מידע. **האחד, מערכת הבוחן**, הכוללת תיעוד של הפעולות ושל עושיי הפעולות. על-פי עדותו, כוכבית הייתה מי שהפיקה את המידע ממקור מידע זה והיא גם הייתה זו שבדקה את המידע. **השני, קובץ טכני** שבו נתוני הכניסה אל מערכת הבוחן, לפי שם המשתמש, כתובת IP ומועד הכניסה אל המחשב, הכולל יום ושעה מדויקת (שעה, דקה, שנייה ומאית שנייה) (עדותו של בן-חמו, שם).

במהלך בדיקתו, הפיק בן-חמו שני קבצי נתונים. **האחד, כונה 'פלט שאילתות'**, והשני כונה **'הקובץ הטכני'**. על בסיס נתוני שני קבצים אלו בצירוף נתוני טופסי 'שינויי דרישת תשלום' שכוכבית הפיקה ממערכת הבוחן, יצרו בן-חמו וכוכבית, בעבודה משותפת מלאה (כפי שעוד יתואר), טבלת נתונים, אשר כונתה **'הטבלה'**. כל אלו יתוארו עתה.

100. **קובץ הנתונים הראשון, שכונה 'פלט שאילתות' (ת/72)**: קובץ זה הוא פלט שאילתות מתוך מסד הנתונים, שמהם הופקו הנתונים הבאים: המספר של דרישת התשלום שנבדקה; מספר תעודת הזהות של עושה הפעולה האחרונה; כתובת IP של עמדת המחשב שממנה נעשתה הפעולה; תאריך הפעולה ושעת הפעולה.

פלט זה כלל רק את הפעולה האחרונה אשר נעשתה בכל אחת מדרישות התשלום, ולכן מספר תעודת הזהות המופיע הוא תמיד של הנאשם, אשר היה מי שעשה את הפעולה האחרונה בכל דרישות התשלום (פעולת שחרור התשלום).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

בעניין קובץ זה, 'פלט השאילתות', הבהיר בן-חמו כי נבדקו רק דרישות התשלום שכוכבית סיפקה והפיקה ממערכת הבוחן. במענה לשאלה כיצד הייתה החלוקה בינו לבין כוכבית בעניין הכנת קובץ זה, הסביר (עמ' 678):

"כוכבית בעצם עזרה לי בעצם בתוך היישום בוחן. אני פשוט, אני לא איש, כאילו לחפש את המידע בתוך בוחן ולהוציא מאותו בוחן את הנתונים. אני בעצם התמקדתי בעניין של הקובץ הטכני ובהצלבה בין הנתונים שהוצאנו מבוחן ומהקובץ הטכני".

101. קובץ הנתונים השני, הקובץ הטכני הגזר (ת/73): קובץ זה כולל אוסף מקטעים אשר נגזרו מתוך הקובץ הטכני שהופק מהמחשב המרכזי של מערכת הבוחן ואשר אוגדו למסמך אחד. המחשב המרכזי מחולל באופן אוטומטי את נתוני הכניסה אל מערכת הבוחן לפי מספר תעודת הזהות של המשתמש (user name), כתובת IP (terminal name), ותאריך האירוע (event time), אך אינו מאפשר ללמוד איזו דרישת תשלום טופלה בעת הכניסה אל מערכת הבוחן.

בן-חמו הסביר, שלשם בחירת המקטעים שאותם "גזר" מתוך הקובץ הטכני, השתמש בנתוני טופסי 'שינויי דרישות תשלום' ומשם חילץ את המועדים (יום ושעה מדויקת) שבהם נעשתה כל פעולה בכל דרישת תשלום שנכללה ברשימה שערכה כוכבית. את כל המקטעים הנוגעים לזמנים הרלוונטיים איגד בן-חמו אל קובץ אחד, אשר כונה "הקובץ הטכני" (הסבריו של בן-חמו בעניין הקובץ הטכני הובאו בעיקר החל מעמ' 690, ובחקירתו הנגדית החל מעמ' 796 לערך) (לאחר חקירתו הראשית הייתה הפסקה שבמהלכה נשמע עד אחר וחקירתו הנגדית חודשה בעמ' 780)).

המסמך המתואר, אשר כונה "הקובץ הטכני", הוא בפועל אוסף מקטעים אשר "נגזרו" מתוך הקובץ הטכני המלא, אשר לא נמסר להגנה במסגרת חומר החקירה ואף לא הוגש. במסמך זה, הכולל את אותם מקטעים שנגזרו מתוך הקובץ הטכני המלא, הוסיף בן-חמו את הכותרות dt (ראשי תיבות באנגלית של "דרישת תשלום") לצד מספר דרישת התשלום, אשר על-פי קביעתו התאימה למידע שהוא "גזר" מתוך הקובץ הטכני. כך, כל מקטע הבא לאחר אותה כותרת (שסומנה, למשל, כך: dt.123456.txt), "הודבק", המידע שנלקח מהקובץ הטכני, אשר על-פי דברי בן-חמו, משקף את נתוני הקובץ הטכני בעניין אותה דרישת תשלום (הסבריו פורטו בהרחבה בעדותו, החל מעמ' 690).

עם זאת, כפי שהוסבר, את פעולות אישור הבודק, שינוי מועד שחרור התשלום ושחרור התשלום, ניתן היה לעשות ב"מנות", בכך שנעשתה פעולה אחת במערכת הבוחן לגבי דרישות תשלום רבות. לכן, אם בן-חמו מצא כי היו מספר דרישות תשלום אשר טופלו בעת ובעונה אחת, כי אז המקטע הגזר הודבק לכל דרישות התשלום אשר טופלו באותו מועד (כך למשל, ניתן לראות כי שני העמודים האחרונים של ת/73 כוללים נתונים זהים אשר "הודבקו" לשתי דרישות תשלום שונות. את הסברו של בן-חמו בעניין זה, ראו בעמ' 802-806).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

בעניין אי הגשת הקובץ הטכני המלא טען בן-חמו, כי דובר בקובץ גדול מאד ולכן בחר לצרף רק את המסמך "הגזור", הכולל את המקטעים שלדעת כוכבית היו רלוונטיים. זאת בהתאם למועדים (תאריך ושעה) שנכללו בנתוני טופסי 'שינויי דרישת תשלום' שכוכבית הפיקה ממערכת הבוחן. המסמך שהוגש, אשר כונה "הקובץ הטכני", שהוא בפועל "הקובץ הטכני הגזור", סומן ת/73 (הקובץ הטכני המלא, שלא הוגש, יכונה להלן – **הקובץ הטכני המלא**; המסמך שהוגש, הכולל מקטעים מתוך הקובץ הטכני המלא (ת/73), יכונה להלן – **הקובץ הטכני הגזור**).

אחת המחלוקות בעניין הקובץ הטכני הגזור, נוגעת לשאלה אם מסמך זה הוא בגדר 'רשומה מוסדית'. המאשימה טענה כי מדובר ברשומה מוסדית ואילו ההגנה חלקה על כך. נושא זה יידון בהמשך, בחלק העוסק במחלוקות הצדדים בעניין הראיות אשר על-פי טענת המאשימה, הן בגדר רשומה מוסדית.

102. **טבלת הנתונים או 'הטבלה' (ת/74):** נוסף לשני קובצי הנתונים האמורים (פלט השאילות – ת/72; הקובץ הטכני הגזור – ת/73), השתמשו בן-חמו וכוכבית גם בטופסי 'שינויי דרישת תשלום' של כל אחת מדרישות התשלום, שאותם וכאמור, הפיקה כוכבית ממערכת הבוחן. טפסים אלו כללו, כמפורט לעיל, את שלבי הטיפול בכל דרישת תשלום, את פרטי עושיי הפעולות במערכת הבוחן ואת מועד עשיית כל פעולה (תאריך ושעה), כפי שהוזנו אל מערכת הבוחן.

על-פי עדותו של בן-חמו, היה מסמך נוסף ששימש אותו ואת כוכבית, אך הוא לא הוגש ולכן לא ברור באיזה מסמך מדובר או מה היה תוכנו (עמ' 811):

... במהלך חקירתך הראשית אמרת בהגינותך שהיה לך עוד, היה לך עוד	ש'
מקור ברמת המסמך, שסייע לך ולכוכבית לבצע את אותה טבלה ת/74.	
	ת'
כן.	ש'
את אותו מקור הזה לא ראית היום במהלך העדות שלך. נכון?	ת'
	ש'
לא.	ת'
לא הציגו לך אותו.	ש'
	ת'
לא"	ש'

לא ברור מה היה המסמך הנוסף. מכל מקום, על סמך המסמכים הנזכרים והמסמך הנוסף, שתוכנו אינו ידוע, יצרו בן-חמו וכוכבית טבלה שבה רוכזו הנתונים שהתקבלו מהמסמכים ומהקבצים האמורים **בעניין 80 דרישות תשלום** (טבלת הנתונים סומנה ת/74 ולהלן תכונה – **הטבלה**).

הטבלה סודרה לפי שמות הספקים שלהם שולם על-פי כל אחת מדרישות התשלום. תחת כל ספק מופיעות דרישות התשלום על-פי מספריהן. לגבי כל דרישת תשלום מופיעים פרטיהם של עושי כל אחת מארבע הפעולות של רושם, בודק, שינוי מועד פירעון ושחרור התשלום. לגבי כל אחד מעושי פעולות אלו מופיעים שמו, כפי שהופיע בטופס 'שינויי דרישת תשלום', מועד עשיית הפעולה (תאריך ושעה), וכתובת IP של עמדת המחשב שממנה נעשתה אותה פעולה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

על-פי נתוני הטבלה, פעולת שינוי מועד הפירעון (התשלום) ופעולת שחרור התשלום נבדקו בנפרד ונחשבו לשתי פעולות נפרדות. בהיעדר מחלוקת על כך שאת שתיהן עשה הנאשם וכי על-פי רוב, שתיהן אף נעשו באותו מועד או בסמיכות זמנים, בדרך כלל אין צורך להידרש אל שתי פעולות אלו בנפרד ואף לא להפרש הזמנים (לצורך הדוגמה, מתוך 80 המקרים המנויים בטבלה ת/74, רק לגבי שמונה דרישות תשלום, שחלקן אינן רלוונטיות, היה הפרש זמנים בין שתי פעולות אלו, ולמעט מקרה אחד, דובר בהפרש בין יום לשלושה ימים).

103. **עורכי הנתונים והטבלה – כוכבית ובן-חמו:** כבר אמרנו שכוכבית אספה את כל הנתונים ללא יוצא מן הכלל. אף אין מחלוקת וכך אף עלה מעדויותיהם של בן-חמו ושל כוכבית, כי את הטבלה ערך בן-חמו עם כוכבית, בנוכחות כוכבית ואך ורק על סמך הנתונים שהיא הפיקה, לגבי אותן דרישות תשלום שהיא בחרה וקבעה כי יש לבדוק (למשל, עדות בן-חמו, עמ' 691. ראו בין השאר, גם בעמ' 678, 811). בעניין דרישות התשלום האחרות, אשר לא נבדקו, הבהיר כי כוכבית לא ביקשה שיבדוק ולכן לא בדק. כך במענה לשאלת בא-כוח הנאשם, אם הן לא נבדקו מכיוון שלא קיבל אותן מכוכבית, השיב בן-חמו "כן. בדיוק. אני לא קיבלתי" (עמ' 811).

במענה לשאלות בית המשפט, אף אמר בן-חמו במפורש כי "... הייתי בחדר של כוכבית יצחקי, וישבנו שנינו בחדר סגור. כל העובדה נעשתה שנינו. רק שנינו. בחדר סגור. היא מסרה לי את הרשימה. כן" (עמ' 677); בן-חמו נשאל, "ותספר בדיוק מה, מי, מי עשה מה. מה אתה עשית ומה כוכבית עשתה. תשתדל להיות כמה שיותר מדויק". על כך השיב, "זו שאלה קשה. כי אני לא זוכר בדיוק מי עשה. עבדנו ביחד. זו הייתה עבודה משולבת בינינו. יכול להיות שאת השאלות ובוחר היא עשתה והדפיסה אותן עבורי" (עמ' 690. ראו גם בעמ' 811).

104. **זיהוי עמדת המחשב:** בדיקה נוספת שנערכה הייתה בדיקה של זיהוי עמדת המחשב שממנה נעשו הפעולות במערכת הבוחן. את הבדיקה ערך יניב כהן, מנהל מערכות ומערך IT של משרד החוץ, אשר התבקש לבדוק שתי כתובות IP שמהן נעשו פעולות בקשר לדרישות תשלום מסוימות במערכת הבוחן.

בעניין כתובת IP אחת, 10.9.208.47, מצא יניב כהן כי עמדת המחשב שממנה נעשו הפעולות לפי כתובת זו, היא עמדת המחשב במשרדו של הנאשם (האיתור היה כי מדובר במשתמש (user) בתחנה BL-157, המכונה במשרד "כספים 24", שמיקומה במשרדו של הנאשם).

את עמדת המחשב שממנו נעשו הפעולות לפי כתובת IP, 10.9.209.91, הכתובת השנייה שהתבקש לבדוק, לא ניתן היה לבדוק, בשל משך הזמן שחלף מאז השימוש האחרון בכתובת זו עד מועד הבדיקה (עדונו של יניב כהן, בעיקר עמ' 624-625, 643-645; מזכר – ת/69; צילומי מסך – ת/70).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

105. **סיכום ביניים מספרי:** כזכור, על-פי הראיות, הנאשם טיפל בכ-30,000 דרישות תשלום בשנה. העובדים שהעידו סיפרו כי כל אחד מהם טיפל בעשרות רבות של דרישות תשלום ביום, שכולן, לעתים מאות דרישות תשלום ביום, התנקזו אצל הנאשם, שהיה מי שאישר את התשלום לספקים על-פי כל דרישות התשלום.

מספר דרישות התשלום החשודות שהעבירה כוכבית אינו ידוע, אך על פי הראיות שכבר הוזכרו, נראה כי דובר במאות (כפי שכבר הוזכר, כוכבית העבירה מסמכים שאוגדו בכ-25 קלסרים. כך גם למשל, אל אחת מהתרשומות הרבות שלה, 9/9, צורפו דוגמאות ל-49 דרישות תשלום החשודות בעיניה, אשר למיטב הידיעה, אף לא אחת מצאה את דרכה אל כתב האישום. מאות דרישות תשלום נוספות שבדקה, פורטו בפרק בעניין 'תיק כוכבית'). מתוך כל אותן מאות דרישות תשלום שנמצאו בעיניה כחשודות, **רשימת דרישות התשלום שהועברה לבדיקת אנשי המחשוב, כללה 87 דרישות תשלום**, שלגביהן התבקשה בדיקה (ת/71).

הטבלה (ת/74) כללה בדיקה קפדנית בהתאם למתואר לעיל, של **80 דרישות תשלום**. מתוך אותן 80 דרישות תשלום אשר עברו את הבדיקות הקפדניות שתוארו, לרבות פלטי המחשב, המסמכים ושאר הראיות, איתרה המאשימה **חמישה מקרים בלבד**, הרלוונטיים לכתב האישום, שבהם נמצא כי כל הפעולות נעשו מאותה עמדת מחשב המשויכת לנאשם. לגבי שלוש מהן נמצא כי נעשו מכתובת IP שזוהתה כעמדת המחשב במשרדו של הנאשם. לגבי שתיים נוספות, לנוכח שאר הראיות כפי שעובדו בטבלה ת/74, ניתן להניח כי אף הן נעשו מעמדת המחשב במשרדו של הנאשם. זאת בין השאר, מאחר שפעולות נוספות במערכת הבוחן שזוהו ככאלה שעשה הנאשם, נעשו מכתובת IP של עמדת המחשב במשרדו.

הפירוט יובא בהמשך הדברים, אגב הדיון באישומים המתאימים. עתה נציין בקצרה, כי מדובר **בחמש** דרישות התשלום הנוגעות לאישומים הבאים: אישום שני, פסקה י"ג (דרישת התשלום – ת/21); אישום שני, פסקה י"ד (דרישת התשלום – ת/22); אישום רביעי, פסקה ט"ו (דרישות התשלום – ת/61), ת/62; חלק מאישום שלישי (דרישת תשלום – ת/4).

(7) דו"חות הנוכחות של העובדים

106. ראיותיה של המאשימה כללו דו"חות נוכחות של עובדי המשרד הקשורים בחלק מדרישות התשלום אשר הוגשו כראיות. דו"חות הנוכחות, שאף אותן הפיקה כוכבית, נועדו להראות כי לכאורה, הנאשם טיפל בחלק מדרישות התשלום באמצעות הרשאות של עובדים בשעה שאותם עובדים לכאורה, לא היו במשרד.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

המאשימה טענה, כי ניתן להגיש את דו"חות הנוכחות בהיותם בגדר 'רשומה מוסדית' ואילו ההגנה חלקה על כך. שאלה זו תידון בהמשך הדברים, במסגרת הדיון בסוגיית הרשומה המוסדית. לפיכך בשלב זה תידון שאלת קבילותם של דו"חות הנוכחות או בשאלת המשקל הראייתי שיינתן להם. לעת הזו רק נעיר, כי הפרשנות של המאשימה, שלפיה הנאשם ניצל לרעה היעדרות של עובד מהמשרד, היא אפשרות אחת. אפשרות נוספת היא, כי דווקא היעדרות אותו עובד מהמשרד בעת הצורך לטפל בדרישת התשלום המסוימת, אם אמנם נעדר, הצריכה שימוש בהרשאה של אותו עובד. שהרי אילו נכח, לא היה עולה צורך זה.

107. דו"חות הנוכחות שהוגשו מטעם המאשימה הם של תמר דוד (ת/5), של גרביאן (ת/7 בעמ' 3 ; ת/12; ת/15; ת/17; ת/20; ת/104 בעמ' 12-15, 27-30), ושל יעל פור ז"ל (ת/123).

אף ההגנה הגישה דו"חות נוכחות של עובדים, בעיקר כדי להראות מדוע לטענתה, לא ניתן להסתמך על נתוני דו"חות הנוכחות שהגישה המאשימה. מטעמה הוגשו דו"חות הנוכחות של יגאל תנורי (נ/8, עמ' 5), ושל שלמה כהן (נ/8 עמ' 3-4; נ/9, עמ' 2).

108. טענות ההגנה, המתנגדת להגשת דו"חות הנוכחות נוגעות לשלושה סוגי פגמים ראייתיים אשר לטענתה נפלו בהם: האחד, הם אינם בגדר 'רשומה מוסדית'; השני, חסר בהם מידע ואף ישנה אי בהירות בעניין תוכנם; השלישי, את דו"חות הנוכחות הפיקה כוכבית.

טענותיה אלו של ההגנה יפורטו עתה. עליהם נסיף קושי רביעי, שעניינו נקודת המוצא של המאשימה בהסתמכותה על נתוני דו"חות הנוכחות, שאף הוא יפורט כאן.

109. טענת ההגנה כי אין מדובר ב'רשומה מוסדית': תמצית הטענה בעניין זה נוגעת לכך שלא הובאה כל ראייה לכך שפלט המחשב של דו"חות הנוכחות שהוגשו עומד בדרישות הדין לשם הוכחה כי מדובר ב'רשומה מוסדית'. כמו כן, מאחר שהוכח כי לדו"חות הנוכחות מתווספות תוספות והשלמות מאוחרות הנעשות באופן ידני, הכוללות מידע מעבר לזה המתקבל מהחתמת כרטיס הנוכחות של העובד, אין הם יכולים לשמש ראייה לאמינות התוכן. נושא זה יידון בהמשך הדברים, במסגרת הדיון בסוגיית הרשומה המוסדית. לעת הזו נאמר, כי נקבע כי דו"חות הנוכחות כפי שהוגשו, אינם בגדר רשומה מוסדית ולפיכך בחינתם תיעשה באופן פרטני.

110. חוסרים ואי בהירות בדו"חות הנוכחות: מטעם המאשימה לא הובאו עדים הקשורים בנושא דו"חות הנוכחות (כגון, עובדי אגף כוח אדם, עובדי מחשוב או כל גורם אחר). עיון בדו"חות הנוכחות שהוגשו העלה כי לצד חלק מהתאריכים מופיע סימון של מעין נקודה, שמשמעותו כי הנתון המופיע חסר וטעון השלמה ידנית או שינוי הנתון המודפס. העד שלמה כהן, אשר נשאל לגבי נתונים שונים בדו"חות הנוכחות שלו אשר העלו תמיהות שונות, שאותן לא ידע להסביר, הסביר את משמעותה של אותה נקודה. כך הסביר זאת (עמ' 458).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

"משמעות הנקודה הזאת, זה כן אני יודע, זה דבר שלא הולך אוטומטית, כלומר דבר שמכתיבים במחלקת העובדים. נגיד כמו שאני יצאתי לביקור, אז כל דבר שלא הולך אוטומטית בכרטיס שמים נקודה, שמחלקת העובדים עושים את השינוי. אם תסתכל, זה ככה, אני חושב, זה הגיוני".

קודם לכן, לגבי שאלות שנשאל שלמה כהן, הנוגעות לסימונים אחרים בדו"חות הנוכחות, לכפילות בהחמת כרטיס הנוכחות בכניסה, לכך שנמצא מצב שבו המספר הנקוב של שעות העבודה עלה על מספר שעות העבודה לפי דו"ח הנוכחות במועד מסוים ועוד, לא ידע להשיב. תשובותיו לאותן שאלות היו: "לא יודע, אין לי מושג. ק"צ זה מחלקת... לא יודע. דקה רגע, כנראה באתי... כנראה באתי ב- 8:13 ויצאתי ב-9:50, אני באמת לא יודע מה זה, לא זוכר"; "אין לי מושג. אני לא יודע"; "אני לא יודע. אין לי מושג. לא יודע להסביר... לא יודע"; "קשה לי לראות מה קרה פה"; "שאלה טובה. צריך לשאול את מחלקת העובדים, אני לא יודע. לא יודע" (עמ' 456-455). אמנם לא ידע להסביר זאת, אך הדבר מחזק את העובדה שנתוני דו"חות הנוכחות אינם מספיקים כדי להסיק מסקנות מתוכנם.

111. **את דו"חות הנוכחות הפיקה כוכבית:** גם בהקשר זה הפנתה ההגנה לפגם המהותי לטענתה, אשר נובע מכך שאף את דו"חות הנוכחות שהגישה המאשימה, כמו גם את שאר חומר החקירה, הפיקה כוכבית (ראו בין השאר, את הערת בא-כוח המאשימה המאשר זאת ואת דברי החוקרת אושרה, המאשרת זאת (עמ' 1772-1773)). כך בעוד שאף אין מחלוקת על כך שכוכבית מעולם לא עבדה באגף כוח אדם במשרד החוץ.

112. **קשיים בהשערות הנשענות על דו"חות הנוכחות:** כפי שכבר נאמר, טופסי שינויי דרישות תשלום כוללים תיעוד פעולות שעשו העובדים במערכת הבוחן, לרבות שמות העובדים ומועדי עשיית הפעולות (יום ושעה). המאשימה, המבקשת להסתמך על דו"חות הנוכחות, מניחה כי עצם העובדה שעל-פי דו"חות הנוכחות עובד לא היה במשרד בשעה שפעולה שלכאורה עשה, תועדה במערכת הבוחן, מלמדת על פעילות פסולה בשמו של אותו עובד.

מבלי לנקוט לעת הזו עמדה לעניין נכונות הנחתה האמורה של המאשימה, חשוב להעיר, כי המסמכים שכוכבית העבירה אל המשטרה, כללו מסמכים אשר לכאורה, סותרים הנחה זו. על-פי אותם מסמכים, נמצאו דרישות תשלום רבות הכוללות רישום פעילות של עובד, אשר תועדה במערכת הבוחן ואשר לכאורה, נעשתה בשעה שעל-פי דו"חות הנוכחות הוא לא נכח במשרד בעת עשייתה. למרות זאת ועל אף בדיקה דקדקנית, לא נמצא כל פגם באותן דרישות תשלום.

כך למשל, עלה ממוצג נ/9 שהגישה ההגנה. מדובר בקובץ המחזיק 54 עמ', הכולל תרשומת של כוכבית, שזה תוכנה: "שלומי כהן. רצ"ב עשרות דוגמאות ודו"ח נוכחות. שלומי כהן לא במשרד ועשרות ד"ת [דרישות תשלום] מאושרות בשמי". לתרשומת זו צורפו 49 טופסי שינויי דרישות תשלום, שאת רובם אמנם אישרה כוכבית בתפקידה כ'בודק'. למרות זאת, אף לא אחת מהן מצאה את דרכה אל כתב אישום זה או אחר, למרות שכנטען בתרשומת של כוכבית, "שלומי לא במשרד", בעת שנעשו בשמו

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

פעולות במערכת הבוחן (המסמכים שהוגשו כללו דוגמאות נוספות, אך לעת הזו נראה כי ניתן להסתפק בדוגמאות האמורות).

מכאן עולות אחת משתי אפשרויות הגיוניות. האחת, נתוני דו"חות הנוכחות שגויים ומכל מקום, לא ניתן לקבוע ממצאים על-פיהם. שכן, למרות שעל-פי דו"חות הנוכחות העובד האמור נעדר מהמשרד, בפועל, באותו זמן הוא דווקא כן נכח ואף עבד במרץ. השנייה, בשל נסיבות כאלה או אחרות, למרות היעדרות העובד מהמשרד, נבדק ונמצא כי לא נפל פגם בכך שאחר פעל בשמו.

(8) שמירת דרישות התשלום בארכיב והיעלמות דרישות התשלום המקוריות

113. עוזי הלוי, האחראי על הארכיב, העיד בנושא שמירת דרישות התשלום בארכיב, לאחר סיום הטיפול בהן. עדותו הייתה קצרה ועניינית (עמ' 1052-1059). על-פי עדותו, לאחר סיום הטיפול בדרישות התשלום, הוא היה זה שאסף אותן ממשרדו של הנאשם, לקח אותן אל הארכיב המתאים ותייק אותן. דרישות התשלום נשמרו בארכיב נפרד של אגף הכספים (אחד מתוך שלושה ארכיבים), וכעבור שנתיים הועברו אל הארכיב הכללי של משרד החוץ.

כל שלושת הארכיבים, לרבות הארכיב שבו נשמרו דרישות התשלום היו פתוחים לכל עובדי מחלקת הכספים. מר הלוי פתח את הארכיבים עם הגעתו בבוקר, השאיר אותם פתוחים ונעל אותם בתום יום העבודה. רק בהיעדרו היו הארכיבים נעולים, אך המפתח הושאר תלוי במקום נגיש, כך שכל עובדי מחלקת הכספים יכולים היו לפתוח את הארכיבים ולהיכנס אליהם גם בהיעדרו של הלוי. הארכיב שבו נשמרו דרישות התשלום היה נגיש להם כל הזמן, הם יכולים היו לפתוח אותו ולהיכנס אליו כדי לחפש מסמכים, לרבות דרישות תשלום, הדרושים להם לעבודתם.

114. בעניין הנאשם סיפר מר הלוי, כי בדרך כלל הוא היה מי שאסף את דרישות התשלום ממשרדו של הנאשם וכי אף היה מסייע לו בהחתמתן ולאחר מכן לקח אותן לתיוק בארכיב.

נמצא אם כן, כי לא רק שלא הובאה כל ראייה להוכחת האמור בחלק הכללי של כתב האישום (בפסקה 6), כי הנאשם היה אחראי להעברת דרישות התשלום בצירוף המסמכים אל הארכיב של אגף הכספים, אלא שלא ברור על סמך מה כך נטען ומכל מקום, עובדה זו נסתרה.

115. רובן ככולן של דרישות התשלום הנוגעות לאישומים הנדונים נעלמו. מסיבה זו לא הוגשו דרישות התשלום המקוריות, אשר כללו את טופס דרישת התשלום החתום, הכולל הערות, אם היו, והכולל את כל המסמכים הנלווים, לרבות החשבוניות ושאר המסמכים שצורפו אל כל אחת מדרישות התשלום. במקומן הוגשו רק טופסי דרישות התשלום בצירוף טופסי 'שינויי דרישת תשלום', שאותן הפיקה כוכבית בדיעבד ממערכת הבוחן.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

116. בעניין חיפוש דרישות התשלום העידה כוכבית, אשר בנוכחות עובדים נוספים בהם נציג הביקורת, ערכה מספר חיפושים בארכיב. על-פי עדותה ועל-פי דו"חות החיפוש שערכה, רוב דרישות התשלום שחיפשה, לא אותרו (עדותה של כוכבית, עמ' 1314-1320; דו"חות החיפוש שערכה, הכוללות את פרטי דרישות התשלום שחיפשה ואת אלו שמצאה, אשר רובן אינן נוגעות לאישומים – ת/110).

המאשימה אף ניסתה לייצר מצג שלפיו הנאשם אחראי להיעלמות דרישות התשלום או כי דרישות תשלום שנעלמו נמצאו במשרדו. לתמיכה בכך הוגש מזכר של החוקרת אושרה מיום 14.10.2013 (ת/131), מועד מעצרו של הנאשם, אשר בו נאמר, כי במהלך החיפוש שנעשה במשרדו של הנאשם במשרד החוץ, מסר לה צוות החיפוש כי "כל דרישות התשלום שלא נמצאו בעבר בארכיון משרד החוץ נמצאו בחדרו של שוקי גבאי, מתויקים בקלסר".

חשוב להדגיש כי האמור במזכר זה אינו אמת ומכל מקום, רחוק מלהיות מדויק. חמורה מכך היא העובדה שלאורך כל שמיעת הראיות "ריחף באוויר" באולם בית המשפט הנטען במזכר זה. כך, בעוד הרושם הבלתי נמנע הוא כי הדבר נועד לרמוז על כך שהנאשם אחראי להיעלמות דרישות התשלום. בפועל, לא הובאה כל ראיה הקושרת את הנאשם עם היעלמות דרישות התשלום. לא זו בלבד, אלא שבמזכר הנזכר אין כל פירוט של מה שנמצא, אם נמצא. כלל לא ברור למה הכוונה במילים "כל דרישות התשלום שלא נמצאו בעבר..." , לא ידוע מה נמצא במשרדו של הנאשם ואף לא ידוע כיצד הגיע אל משרד הנאשם מה שנמצא במשרדו, אם אמנם נמצא שם.

אף ברור כי אין כל ממש בטענה המובאת במזכר, שלפיה דרישות התשלום שנעלמו – או שמא הועלמו – "נמצאו בחדרו של שוקי גבאי, מתויקים בקלסר". אין מחלוקת על כך שרובן, כמעט כולן, של דרישות התשלום המקוריות הנוגעות לאישומים, לא הוגשו. אילו היה ממש באמור במזכר ואילו אמנם נמצאה "האבדה" בחדרו של הנאשם, כי אז היא הייתה מוגשת. אך "האבדה" לא נמצאה בחדרו של הנאשם, לא ברור מי העלים את דרישות התשלום המקוריות שנעלמו ומשלא נמצאו, גם לא הוגשו.

למעט דרישות תשלום מקוריות בודדות שהוגשו, הוגשו רק ההעתקים החסרים שכוכבית הפיקה ממערכת הבוחן.

117. לסיכום, אמנם נמצאו דרישות תשלום במשרדו של הנאשם, אך רובן ככולן אינן קשורות לאישומים. אף יש יסוד לטענת ההגנה, כי חזקה על הנאשם שאילו היה מעלים דרישות תשלום "מפילות", לא היה מתייק אותן בקלסרים במשרדו. מכל מקום, אלו שנתפסו במשרדו, לא הוגשו מטעם המאשימה, אלא דווקא מטעם ההגנה (נ/15, קובץ המחזיק 49 עמ' שבו דרישות תשלום רבות; נ/16; נ/85, הנוגע לחופשה אחת בלבד של אשורי במלון 'כינר'; נ/86, קובץ המחזיק 51 עמ' שבו דרישות תשלום רבות ומגוונות, למוטבים חד פעמיים, ללא התחייבות ועוד).

כפי שטענה ההגנה, בכתב האישום הוזכרו 42 דרישות תשלום. במסגרת מוצגי המאשימה הוגשו 61 דרישות תשלום. מתוך 42 דרישות התשלום הנוגעות לאישומים, הוגשו 39 דרישות תשלום אך רק 4

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

מהן הן מקוריות. מבין 19 דרישות התשלום הנוספות שהגישה המאשימה, אשר בעניינן לא הואשם הנאשם, רק דרישת תשלום אחת היא מקורית (ת/46).

118. נמצא אם כן, כי שתי טענות הנוגעות לטענה כי ידו של הנאשם הייתה בהיעלמות דרישות התשלום הרלוונטיות, נמצאו כבדיות אשר לא בוססו בדבר ואף נסתרו.

הבדוּתה הראשונה היא כי הנאשם העלים את דרישות התשלום הרלוונטיות, הסתיר אותן וכי כנטען במזכר הנזכר (ת/131), הן "נמצאו בחדרו... מתויקים בקלסר". טענה זו כאמור, לא רק שלא הוכחה, אלא נסתרה לחלוטין. קשה אפוא, שלא להסכים לטענת ההגנה בסיכומיה (עמ' 90 בסיכומים, פסקה 30):

"ניסיון המאשימה לצייר לבית המשפט הנכבד תמונה, כאילו הנאשם 'העלים' מסמכים, הוא ניסיון נואל ונואש, להתגבר על טענות ההגנה למעורבותה, הבלתי סבירה בעליל, של גב' יצחקי [כוכבית], באיסוף חומרי החקירה בתיק".

הבדוּתה השנייה נוגעת לטענתה של כוכבית (שכבר הוזכרה), כי הנאשם פרץ אל הארכיב, ביים פריצה אל הארכיב או כל דבר מעין זה וכי עשה כן כדי להעלים דרישות תשלום. כפי שכבר הוזכר, כוכבית טענה בחקירתה במשטרה כי הנאשם פרץ לארכיב כדי להעלים דרישות תשלום. בחקירתה הנגדית היא עומתה עם דבריה במשטרה ואישרה כי כך אמרה, וכפי שצוטט מתוך ההודעה (שלא הוגשה), אף אמרה, כי להערכתה, הנאשם היה מי שפרץ את קיר הארכיב כדי להוציא חומר וכדי שזה יראה כמו פריצה. היא אף הוסיפה, כי היה לו אינטרס לעשות כן (עמ' 1446-1447). למרות זאת, מהמשך חקירתה עלה כי דובר בקיר הגבס אשר גבל בחדרה, לאחר שנבנה עבורה חדר נפרד (כפי שכבר הוזכר לעיל), כי אין כל ראיה לכך שהקיר בכלל נפרץ, אלא לכל היותר נשבר או נסדק, וכי לדבריה היה תיעוד מצולם לכך, אך אין מחלוקת שתיעוד מעין זה, אם בכלל היה, לא היה מוכר לבא-כוח המאשימה וממילא גם לא הוגש (שם, עמ' 1447-1450).

דבר אחד כן היה ברור, והוא כי אין כל ראיה או אבק ראיה לעצם השבר או הסדק בקיר הגבס של הארכיב שגבל בחדרה של כוכבית, וכי אין כל ראיה או אבק ראיה הקושרת בדרך כלשהי, במישרין או בעקיפין, את אותו שבר או סדק בקיר הגבס, אם היה, אל הנאשם.

אף כלל לא היה כל צורך לשבור קירות, מאחר שהארכיב היה פתוח בכל השעות שבהן נכח מר עוזי הלוי, הממונה על הארכיב. בהיעדרו, המפתח של שלושת הארכיבים, לרבות הארכיב שבו נשמרו דרישות התשלום, היה זמין כל הזמן לכל עובדי אגף הכספים, אשר היו רשאים להיכנס אליו.

נראה כי גם בהקשר זה יש מקום לציטוט דברי ההגנה בסיכומיה. כאמור שם לעניין זה (שם, עמ' 91, סוף פסקה 31):

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

"אם כן, סיפור ה'פריצה' מתווסף לעשרות הסיפורים, המעשיות והבדיות, הבלתי מבוססות שסיפרה גבי יצחקי [כוכבית] במהלך חקירותיה במשטרה ושעליהם חזרה בעדותה בפני בית המשפט הנכבד. הדבר ממחיש עד כמה מסוכן להתבסס על עדותה של גבי יצחקי ועל חומרים שנאספו ונמסרו על ידה למשטרה".

י. תפקידו של הנאשם בכל הנוגע לטיפול בדרישות התשלום

119. בכל הנוגע לנאשם, נבקש לסכם את עיקרי תפקידו בנושא הטיפול בדרישות התשלום, את חלקו, את תחומי אחריותו ואת אופן טיפולו כפי שעלו מכלל הראיות.

120. כפי שתואר בהרחבה, יחידות המשרד השונות קיבלו מוצרים ושירותים מספקים שונים. לעתים הם סופקו באמצעות ספק קבוע, על-פי מכרז, לעתים לאחר בחירת הספק לאחר שהתקבלו מספר הצעות מחיר, ולעתים היה זה ספק חד פעמי (כפי שצוין בדרישות התשלום). הכול בהתאם לדין ולנהלים בעניין אופן בחירת הספק, שבעיקרם אינם נוגעים לענייננו.

לאחר הספקת המוצר או השירות היה על מנהל היחידה המתאימה לקבל את החשבונית ולאשר את קבלת המוצר. ה'רושם' ביחידה המתאימה צריך היה לוודא שהמוצר או השירות אמנם סופקו במלואם ליחידה, לבדוק התאמה לחשבונית ולצרף אותה. כן היה עליו לבדוק שהכול תקין ולהזין במערכת הבוחן את כל פרטי דרישת התשלום (פרטי הספק (המוטב), פרטי החשבונית (מספר, תאריך וכדומה), הסכום, התקנה התקציבית וכדומה). את דרישת התשלום בצירוף מסמכים, היה עליו להעביר אל ה'בודק' במחלקת הכספים באגף החשבות, שצריך היה לבדוק את תקינות התהליך. רק לאחר מכן, עברה דרישת התשלום אל סגן החשב (הנאשם), שהוא הגורם המאשר את התשלום ומי שנותן את הוראת העברתו אל הספק. כל זאת בעוד שלסגן החשב אין ידיעה ואף אין אפשרות לדעת אם המוצר או השירות התקבלו בפועל במלואם ובאופן תקין, אלא הוא סומך על הפעולות שנעשו קודם לכן ביחידה המתאימה.

כך הסביר חשב המשרד, רוני דוד, את הדברים בעדותו, במענה לשאלת בא-כוח המאשימה בכל הנוגע לחלוקת התפקידים בין רושם, בודק וחשב (עמ' 1106-1107):

ת' "... תראה, בדרך כלל יש הזמנה או הסכם עם ספק כלשהו כשבהזמנה או ההסכם יש את התנאים של ההתקשרות, זה לגבי התקשרויות ארוכי טווח. יש התקשרויות קצרות שאתה קונה מדפסת אז אתה יודע איפה צריך לקבל מדפסת אבל בגדול מישו צריך לאשר את החשבונית ולחתום על החשבונית שהשירות התקבל, בהנחה שהגורם ביחידה שאחראי על הנושא מקבל את החשבונית ורואה שהוא חתום אז הוא עובר לאישור רושם של פקיד כלשהו, בדרך כלל זה היה בחשבות. במשרד החוץ זה היה קצת חריג שאת אישורי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הרושם עשו פקידים ביחידות, זה היה יחסית חריג אז גורם בתוך היחידה, גורם בכיר היה מאשר את החשבונית, אישור על החשבונית והחתימה ואומר שהוא קיבל את השירות והוא שבע רצון מהשירות... זה היה הולך לפקיד בתוך היחידה שלו.

בית משפט: זה ה'רושם'?

ת' לא, זה עדיין לא הרושם, זה ממש לכתוב על החשבונית 'מאשר'.

בית משפט: מאשר שבאמת קיבלתי שירות על,

ת' הוא חותם על זה, המשמעות של החתימה זה שבעצם התקבל השירות או, הרי בכספים אתה לא יכול לדעת, נניח לדוגמה הזמין מסכים, אין לך מושג אם המסכים באמת התקבלו או לא, אתה גם לא יכול להסתובב. אתה בונה תהליך שמנהל היחידה בעצם צריך לאשר את החשבונית ושהוא קיבל ארבעה מסכים, סתם אני אומר מסכים כי זה כרגע מול עיני... אז אותו גורם חותם על החשבונית שהוא קיבל את ארבעת המסכים, החשבונית הולכת לרושם בתוך היחידה, הרושם מאשר את זה במערכת הבוזון, יש לו כל מיני בדיקות שהוא עושה למול ההזמנה, מול הסכם, לראות שהספק נכון שמקבל את התשלום, כל מיני בדיקות פרטניות כאלה ואחרות, זה עובר לחשבות לרמת בודק ורמת חשב שגם בודקים את כל התהליך עצמו שזה בהתאם להסכם, שה... נכון, עושים את הבקורות לראות שאתה משלם נכון אבל הסיכון פה מבחינת החשבות זה באמת שאתה זקוק לשיתוף פעולה של היחידה המקצועית שהיא באמת קיבלה את מה שהיא הזמינה, אם זה ייעוץ, אם זה מוצר. אם היחידה חותמת, הרי לכאורה איפה הסיכון? יכול גורם ביחידה לחתום שהוא קיבל ובעצם הוא לא קיבל או קיבל שלוש מתוך ארבע, בחשבות אתה בחיים לא תוכל לעלות על זה אם מישו מתוך הארגון חתם לא נכון זאת נקודת סיכון ואחרי זה יש כמו שאמרתי את שלושת הבקורות של רושם, בודק וחשב שבודק שהכל נעשה לפי ההסכם, התעריפים נכונים, הספק שמקבל את הכסף הוא הספק הנכון, זה בעצם תהליך הבקרה בשלב של התשלום. אני מקווה שהייתי ברור".

על-פי הסברו של החשב רונן דוד בעניין התהליך האמור, גם פעולתו של ה'רושם', נסמכת על אישור הגורם המתאים ביחידה המתאימה (לעניין זה, ראו גם את עדותו של מתן פירו, שמילא תפקיד 'רושם', במחלקת המשק, בעמ' 562, 569-570). עוד יש לתת את הדעת, כי על-פי הסברו, לא תמיד בהכרח הייתה הקפדה על חלוקת התפקידים בין הרושם, הבודק והחשב וכי במקרים רבים אחד עשה יותר מפעולה אחת (עמ' 1106).

121. מספר דרישות התשלום שהגיעו אל שלב האישור של סגן החשב, הנאשם, היה עצום, כפי שכבר פורט בהרחבה לעיל. בשלב הזה, הנחת העבודה היא כי דרישות התשלום כבר אושרו בידי הגורם המתאים בכל אחת מיחידות המשרד, עברו את כל שלבי הבדיקות של הרושם והבודק ועתה נותר שלב

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שחרור התשלום. שלב זה, כפי שכבר תואר, נעשה ב"ימנות" לגבי מספר רב של דרישות תשלום בכל פעם, שסכומן הכולל עשוי להיות גבוה מאד ולעתים אף מיליוני שקלים.

על-פי הראיות וכפי שתיאר זאת הנאשם, בשלב אישור התשלום הוא אינו רואה מי הספקים, אלא רק את הסכום הכולל של אותן דרישות תשלום שנכללו באותה "מנה", בהתאם לתקנה התקציבית המתאימה. בשלב הזה ובהיעדר חריגה מהתקציב בתקנה התקציבית, הוא מאשר את התשלום ומשחרר אותו כדי שיועבר ממשרד האוצר, אגף החשב הכללי, אל הספק. סגן החשב אף אינו מכיר את כל הפעולות אשר נעשו קודם לכן ביחידות בקשר לכל דרישת תשלום ואף אינו מכיר את כל הספקים. כפי שהסביר זאת הנאשם בעדותו, בדיוק לשם כך קיימים כל השלבים שקודמים לאישור התשלום באמצעות סגן החשב, אשר כוללים את הגורם המתאים ביחידה המתאימה המאשר את קבלת המוצר ואת תקינותו, את הרושם ביחידה המתאימה ואת הבדק באגף הכספים (בין השאר, בעמ' 2136-2134).

122. אכן, נמצאו דרישות תשלום שבהן לכאורה נפלו אי אלו פגמים באופן שבו טיפל בהן הנאשם, שעליהן הצביעה המאשימה. בין השאר, שימוש בתקנה תקציבית שגויה, דרישות תשלום ללא התחייבות, סמיכות זמנים בין פעולות וכדומה, היעדרות לכאורה של עובד בעת עשיית פעולתו במערכת הבוחר. אלו עוד יידונו בהמשך. עם זאת, יש לזכור כבר עתה, כי כנגד אותן דרישות תשלום הגישה ההגנה עשרות רבות של דרישות תשלום אחרות, שאף בהן נמצאו בדיוק אותן תקלות, אך לא הייתה לגביהן מחלוקת כי אין בהן כדי להצביע על פעילות לא תקינה או על עבירה פלילית כלשהי מצד מישהו (אלו כבר פורטו בחלקן ועוד יפורטו בהמשך).

123. בכל הנוגע לאופן תפקודו של הנאשם בטיפול בדרישות התשלום יש אף לזכור, כי מערכת הבוחן תיעדה את כל הפעולות שנעשו באמצעותה, לרבות את זהות בעל ההרשאה שעשה את הפעולה המתאימה (רושם, בודק, חשב), ואת מועד עשייתה (המידע שנכלל בטופסי 'שינויי דרישת תשלום' שהופקו בדיעבד והוגשו). אין מחלוקת כי כאמור, הנאשם היה מודע לקיומו של מידע זה ולתיעוד המפורט כאמור (ראו למשל, עדות הנאשם בעמ' 2372-2377). במילים פשוטות, חזקה על הנאשם שידע שאם יעשה פעולה לא תקינה, ניתן יהיה לדעת על כך מאחר שכל הפעולות מתועדות.

עובדה חשובה נוספת שאף עליה עמדנו, נוגעת לכך שאין מחלוקת על כך שלא רק שהנאשם טיפל באלפי דרישות תשלום, אלא שרובן המוחלט של אלו שהוגשו בקשר לאישומים ואשר הוצגו לנאשם, לא היו דרישות תשלום המקוריות הכוללות את נספחיהן. לכן גם לא ניתן לשלול את טענת ההגנה, כי יש קושי להידרש בדיעבד לנסיבות הוצאתה של כל אחת מאלפי דרישות התשלום. כך במיוחד לנוכח מספר דרישות התשלום העצום שהנאשם טיפל בהן והעובדה שהטיפול בהן היה רק אחד מתוך נושאים רבים שהיו באחריותו מתוקף תפקידו. גם הזמן הרב והחריג שנדרש להקדיש לכך בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, נבע לטענתו, בעיקר בשל אותן בעיות פרסונאליות שנוצרו באגף הכספים, שכבר הוזכרו, אשר הובילו לכך שכל נטל הטיפול בדרישות התשלום נפל על כתפיו של עובד אחד, גרביאן, אשר בצדק לא יכול היה להתמודד עם העומס הרב. קודם לכן, בתקופה שבה, לדברי הנאשם, מצב

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

האגף היה "נורמלי, הכוונה שכוכבית עבדה" (עמ' 2160), כלל לא עסק בדרישות תשלום. אך בתקופה שבה האגף לא תפקד, נאלץ הנאשם להיחלץ לעזרת גרביאן, כדי להימנע מעיכוב תשלומים לספקים. ראו לעניין זה את דברי הנאשם (שם, עמ' 2160):

"אם הייתי צריך להתעסק רק בדרישות תשלום אז בעצם הייתי צריך להתעסק רק בזה ולא הייתי יכול לתפקד כסגן חשב וגם אמרתי וצינתי שהעבודה שלי בכל נושא הדרישות תשלום היה ממש חלק כמעט אפסי מהעבודה שעבדתי אתה. אני חושב שפה פירטתי מה סגן חשב עושה, סגן חשב לא מטפל בתשלומים, אם הייתם הולכים אחורה הייתם רואים שבמשך תקופה של שנתיים ראשונות שהכל היה נורמאלי, אני לא התעסקתי בזה בכלל, הייתי רק עושה את השחרור".

124. נושא נוסף הנוגע לתפקידו של סגן החשב ולסמכויותיו, עניינו בכך שהוא היה הגורם המוסמך לחלק את עוגת התקציב של המשרד לפי שיקול דעתו, באופן שיאפשר תשלום לכל הספקים במועד על-פי התחייבויותיו של המשרד ובאופן שימנע הגשת תביעות נגד המשרד בשל אי תשלום במועד. לכן, כפי שכבר הוסבר, אם נותרה יתרה בתקנה תקציבית מסוימת של המשרד ואילו בתקנה תקציבית אחרת נוצר חסר, סגן החשב היה מוסמך להשתמש בזו שבה ישנה יתרה לטובת תשלומים המשויכים רשמית לתקנה התקציבית שבה נוצר חסר. כל זאת, כפי שכבר הוסבר לעיל וכפי שהסביר זאת הנאשם (עמ' 2158-2159):

"... אני הייתי רואה את התקציב, הייתי יודע לאן לנתב אותו. יכול להיות שאני ניתבתי אותו לסעיף כזה או אחר ויכול להיות שיש עוד הרבה מאד דברים שניתבתי למקומות אחרים. זה העבודה של סגן החשב, מותר לו, זה בסמכותו לראות איפה העוגה, איפה יש יותר כסף".

יא. המחלוקות בנושא הראיות שלטענת המאשימה הן 'רשומה מוסדית'

(1) השאלות שבמחלוקת ועיקרי טענות הצדדים בעניינן

הראיות השנויות במחלוקת [דרישות תשלום; דו"חות נוכחות; הקובץ הטכני הגזור]

125. מחלוקות הצדדים בסוגיית 'הרשומה המוסדית' עלו בקשר לשלוש קבוצות של ראיות שהוגשו מטעם המאשימה: דרישות התשלום וטופסי 'שינויי דרישת תשלום', דו"חות נוכחות של עובדים, והקובץ הטכני הגזור (ת/73).

המחלוקות הן בשאלת קבילות המסמכים האמורים ואף בשאלת המשקל הראייתי שיינתן להם, אם ייקבע כי המסמכים אינם בגדר 'רשומה מוסדית'. המאשימה טענה כי שלוש קבוצות המסמכים הן

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

בגדר 'רשומה מוסדית', אשר על-פי הוראת סעיף 36(א) בפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן – **פקודת הראיות**), זו ראייה קבילה לאמיתות תוכנה. ההגנה חולקת על כך, מאחר שלטענתה, לא התקיימו באותם מסמכים כל התנאים המצטברים, אשר רק בהתקיימם ייחשב מסמך לרשומה מוסדית.

ההגנה התנגדה להגשת כל המסמכים האמורים, אך בהמלצת בית המשפט הוסכם, כי יוגשו באופן מותנה וכי שאלת קבילותם תוכרע במסגרת הכרעת הדין לאחר שהצדדים יעלו את טענותיהם.

126. **'דרישות התשלום' בצירוף טופסי 'שינויי דרישת תשלום', אשר הופקו ממערכת הבוחן:**

דרישות התשלום בצירוף טופסי 'שינויי דרישת תשלום' שהוגשו הן חלק קטן מאד מתוך אלו שכוכבית הפיקה ממערכת הבוחן, לאחר שאיתרה אותן כ"חשודות". רובן, כמעט כולן, של אלו שהוגשו, אינן המקוריות, אלא הודפסו בדיעבד. הן כוללות רק את הנתונים אשר הוזנו אל מערכת הבוחן באמצעות הגורמים שטיפלו בהן (הרושם, הבודק וסגן החשב) ואת טופסי 'שינויי דרישת תשלום' (הכוללות את מועדי הזנת הנתונים (יום ושעה) ואת פרטי העובד שהזין אותם). מאחר שהן אינן דרישות התשלום המקוריות, הן אינן כוללות את המסמכים אשר צורפו אליהן, לרבות חשבוניות ומסמכים רלוונטיים נוספים, אין בהן את החתימות הידניות ואף לא הערות אשר כמפורט לעיל, לעתים נהוג היה להוסיף בכתב יד. אף לא ידוע אם היו עליהן הערות כלשהן.

בעניין טופסי 'שינויי דרישת תשלום' כבר הוסבר, כי הם לכל היותר משקפים את הפעולה האחרונה שעשה כל אחד מהגורמים המטפלים בדרישות התשלום. כך שלא מן הנמנע כי פעולה זו אינה בהכרח משקפת את זמן הפעילות של העובד בפועל. למרות חוסר ההיגיון בנתונים רבים, לא הובא הסבר לכך (כך למשל, לנוכח הנתונים התמוהים הנובעים מהפרשי זמן קצרים בין הפעולות שעליהם כבר עמדנו, יתכן שאישור הרושם במערכת נעשה בסוף עבודתו ואולי אף לאחר העברה פיזית של המסמכים אל ה'בודק').

127. **דו"חות נוכחות של עובדים:** מטעם המאשימה הוגשו דו"חות נוכחות של מספר עובדים, שאף אותן הדפיסה כוכבית ומסרה למשטרה. אלו דו"חות נוכחות שהופקו בקשר לחודשים מסוימים, התואמים מועדים שבהם לכאורה נעשו פעולות בדרישות תשלום מסוימות (זאת כמפורט לעיל בדיון בעניין דו"חות הנוכחות והקשיים העולים מהם).

128. **הקובץ הטכני הגזור (ת/73):** כפי שכבר הוסבר, הקובץ הטכני הגזור הוא מסמך שערך איש מחשוב, הכולל קטעים מתוך קובץ טכני מלא שהופק מהמחשב המרכזי של מערכת הבוחן, שבו נתוני הכניסה אל המערכת לפי הנתונים הבאים: מספר תעודת הזהות (user name), כתובת IP (terminal name), ותאריך האירוע (event time). הקטעים שנבחרו ואוגדו בקובץ הטכני הגזור, נוגעים לדרישות תשלום מתוך רשימה של 87 דרישות תשלום, שערכה כוכבית ושאותן מאיר בן-חמו, איש המחשוב, התבקש לבדוק (ת/71). על בסיס הקובץ הטכני ומסמכים נוספים, כמפורט לעיל, הכין בן-חמו עם

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

כוכבית את הטבלה (ת/74), המרכזת את הנתונים הנוגעים לכל אחת מדרישות התשלום (שם הספק ששולם לו על-פי דרישת התשלום, פרטי עושי הפעולות בכל אחת מהן, מועד עשיית הפעולה (תאריך ושעה) וכתובת IP ממנה נעשתה אותה פעולה).

רשומה מוסדית – רקע נורמטיבי

129. על-פי סעיף 35 בפקודת הראיות, "רשומה מוסדית" היא "מסמך, לרבות פלט, אשר נערך על ידי מוסד במהלך פעילותו הרגילה של המוסד". הגדרת "פלט" מפנה אל ההגדרה בחוק המחשבים, שעל-פיה "פלט" כולל "נתונים, סימנים, מושגים או הוראות, המופקדים בכל דרך שהיא, על ידי מחשב". הגדרת "מוסד" כוללת גם את המדינה (וכן רשות מקומית, עסק או כל מי שמספק שירות לציבור).

סעיף 36 בפקודת הראיות קובע כי מסמך העונה להגדרת "רשומה מוסדית" אשר לגביו התקיימו כל התנאים המצטברים הקבועים בסעיף זה, יהיה ראיה קבילה להוכחת אמיתות תוכנו של המסמך, אף אם לא הוגש באמצעות מי שערך אותו. בכך קובעת הוראה זו חריג לכלל הפוסל עדות מפי השמועה.

הוראות סעיף 36 הנוגעות לענייננו קובעות לאמור:

(א) רשומה מוסדית תהא ראיה קבילה להוכחת אמיתות תוכנה בכל הליך משפטי, אם נתקיימו כל אלה –

(1) המוסד נוהג, במהלך ניהולו הרגיל, לערוך רישום של האירוע נושא הרשומה בסמוך להתרחשותו;

(2) דרך איסוף הנתונים נושא הרשומה ודרך עריכת הרשומה יש בהן כדי להעיד על אמיתות תוכנה של הרשומה;

(3) הייתה הרשומה פלט – הוכח בנוסף, כי –

(א) דרך הפקת הרשומה יש בה כדי להעיד על אמיתותה;

(ב) המוסד נוקט, באורח סדיר, אמצעי הגנה סבירים מפני חדירה לחומר מחשב ומפני שיבוש בעבודת המחשב.

(ב) הייתה הרשומה פלט, יראו לעניין סעיף קטן (א)(1) את מועד עריכת הנתונים המהווים יסוד לפלט, כמועד עריכתה של הרשומה.

"...

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

סעיף 41א בפקודת הראיות מוסיף כי "ניתן להוכיח תוכנה של רשומה מוסדית על ידי העתק צילומי של הרשומה". בסעיף 41ב נקבע, כי "לעניין סימן זה לא ייחשב פלט שהוא רשומה מוסדית כהעתק המסמך שעל בסיסו הופק, אלא כמקור".

130. מסמך ייחשב לרשומה מוסדית, אם "נערך על ידי מוסד במהלך פעילותו הרגילה" (הגדרת "רשומה מוסדית" בסעיף 35 בפקודת הראיות), ואם נמצא כי התקיימו לגבי כל תנאיו של סעיף 36(א) (רע"פ 3981/11 נעם שרביט נ' מדינת ישראל (5.7.2012), כבוד השופט א' ריבלין, פסקה 8 (להלן – עניין שרביט)).

בעניין הוכחת התנאים הקבועים בסעיף 36(א)1 ו-2 נקבע, כי הם "צריכים הוכחה בדרך כלל על-ידי העדתו של מי שיכול להעיד על אמיתות העובדות האלה ולהיחקר על דבריו בבית המשפט. העדות צריך שתתייחס גם לעובדות הבאות ללמד כי דרך איסוף הנתונים נושא הרשומה ודרך עריכתה של הרשומה עצמה – מלמדות על אמיתות תוכנה" (עניין שרביט, פסקה 9).

אם מדובר בפלט מחשב, הוא יחשב לרשומה מוסדית, אם הוכח "כי דרך הפקתו מעידה על אמינותו וכי המוסד נוקט, באורח סדיר, אמצעי הגנה מפני שיבוש בעבודת המחשב. גם התנאים הנוספים האלה צריכים הוכחה. בעניין זה האחרון נדרשת תכופות הוכחה כפולה: עדות מפי מומחה למחשבים ועדות מפי מי שיכול להעיד על יישום אמצעי ההגנה בפועל (ראו י' קדמי, שם, בעמ' 985). חוות דעת של מומחה עשויה להידרש גם במקרים אחרים בהם האישור בדבר קיום תנאי הפקודה יכול שיעשה רק בידי מומחה" (עניין שרביט, שם).

עוד נקבע בכל הנוגע להוכחת התנאים הקבועים בסעיף 36(א), כי הוכחתם תיעשה באמצעי ההוכחה הרגילים. תנאים אלו "הם תנאים המתייחסים ברגיל לנוהג כללי של המוסד, או לדרך המקובלת במוסד לאיסוף הנתונים ולדרך הרישום הנוגעת לכלל הרשומות במוסד, או למצער, לכל הרשומות הנמנות על סוג מסויים של רשומות". לפיכך בדרך כלל לא נדרשת הוכחת התקיימות התנאים האמורים לגבי הרשומה המסוימת שמבוקש להגיש, אלא די בהוכחתם לגבי רשומות מסוגה. אף די בכך שהתקיימות התנאים האמורים הוכחה פעם אחת, וכי כל עוד מדובר במסמכים מאותו סוג, אשר התנהלות המוסד לגביהם זהה, בדרך כלל לא תידרש הוכחה נפרדת לעניין כל מסמך ומסמך (עניין שרביט, פסקה 10).

131. בעניין שרביט הוסיף בית המשפט הערה הנוגעת ליעול ההתנהלות הדיונית בכל הנוגע לאופן הוכחת התנאים הטעונים הוכחה כדי לבסס טענה שלפיה מסמך הוא בגדר רשומה מוסדית. כאמור שם, אמנם הוכחת התנאים האמורים תיעשה באמצעי ההוכחה הרגילים, אך "ככלל, ראוי, ויש בכך משום תועלת, כי ההוכחה תעשה בדרך של הגשת תצהיר הבא לאמת את העובדות הצריכות הוכחה או גם בדרך של הצגת חוות דעת של מומחה – מקום בו העובדות הצריכות הוכחה הן עובדות שבמומחיות. באותם מקרים בהם יבקש זאת בעל הדין שכנגד יהא על המצהיר או המומחה להתייבב

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

לחקירה נגדית. הימנעות מעשות כן עשויה להשמיט את הקרקע מתחת רגליו של בעל הדין המבקש להסתמך על הרשומה המוסדית" (שם, פסקה 10). דומה כי גם בענייננו הוכחת הדברים באופן זה עשויה הייתה לייעל ולהקל.

132. מחלוקת הצדדים בעניין דרישות התשלום, היא בעיקר בשאלה אם אלו שהופקו ממערכת הבוחן בדיעבד עונות לעצם ההגדרה של "רשומה מוסדית" הקבועה בסעיף 35 בפקודת הראיות. שאלה נוספת היא אם בדרישות התשלום הלא מקוריות מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 36(א)(3), שעניינם פלט מחשב. מחלוקת דומות התגלעו גם בעניין דו"חות הנוכחות ובעניין הקובץ הטכני הגזור. מחלוקת אלו יידונו עתה.

עיקרי טענות המאשימה

133. דרישות התשלום: המאשימה טענה כי דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו, כוללות את המידע שהוזן אל מערכת הבוחן באמצעות הרושם, הבודק וסגן החשב, אשר לכל אחד מהם הייתה הרשאה מתאימה שאפשרה לו לפעול באמצעות שם משתמש וסיסמה אישית מתאימה. לעניין זה הפנתה אל עדותו של איש המחשבים, מאיר בן-חמו (עמ' 680). על-פי טענתה, אף הוכח בעדותו כי דרישות התשלום שהוגשו מטעמה, הונפקו ממערכת הבוחן במחשבי משרד החוץ ללא כל שינוי, כי מערכת זו מתעדת את הפעילות שנעשתה במסגרתה בקשר לכל אחת מדרישות התשלום ואת עיתוי עשייתה (עמ' 682). מכאן לטענתה, הוכח כנדרש כי "דרך הפקת הרשומה יש בה כדי להעיד על אמינותה" (סעיף 36(א)(2)).

עוד טענה המאשימה, כי אף הוכח כי מתקיים במערכת הבוחן התנאי שלפיו באופן סדיר ננקטים אמצעי הגנה סבירים מפני חדירה לחומר מחשב ומפני שיבוש עבודתו. לעניין זה העיד בן-חמו, כי מערכת הבוחן שימשה בעבר את כל משרדי הממשלה (עמ' 673), וכי היא מוגנת מפני אפשרות שינוי נתונים. אמנם לדבריו, ישנה אפשרות טכנית לשינוי הנתונים במערכת הבוחן, אך רק אנשי תוכנה יכולים לעשות זאת (עמ' 707-708).

המאשימה טענה כי יש לדחות את טענות ההגנה הנשענות על כך שדרישות התשלום שהוגשו אינן מקוריות, אלא העתקים בלבד. לנוכח הוראות סעיפים 41א ו-41ב בפקודת הראיות, טענה המאשימה, כי יש לראות בדרישות התשלום שהופקו ממערכת הבוחן בדיעבד, כאילו היו המסמך המקורי. מכל מקום, לא אחת נפסק אף לעניין ראיות שאינן רשומה מוסדית, כי הגשת העתק במקום המסמך המקורי אינה פוגמת בקבילות הראיה, אלא לכל היותר משליכה על משקלה הראייתי.

המאשימה הוסיפה כי מאחר שעל-פי טענתה, דרישות התשלום שהגישה הן בגדר רשומה מוסדית, לא היה עליה להגישן באמצעות מי שחתום עליהן. לכן לטענתה, אף אין הכרח להגיש את המסמך המקורי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הנושא את החתימות הידנית. לעניין זה הוסיפה, כי אי הגשת דרישות התשלום המקוריות נעוצה בכך שלא ניתן היה לאתרן, כפי שעל-פי טענתה, העיד עוזי הלוי, האחראי על הארכיב (עמ' 1054-1056).

לעניין תוכן של דרישות התשלום הוסיפה המאשימה, כי התמורה לספקים שולמה על-פי דרישות התשלום, לאחר שהמוצרים והשירותים סופקו בפועל, ולכן לטענתה, לא ניתן לחלוק על תוכן. עוד טענה, כי למרות עדותם של חלק מהעדים, כי חתמו באופן ידני על דרישות התשלום, בפועל הפעולות בעניין נעשו באמצעות המחשב, כפי שעל-פי טענת המאשימה, אף הנאשם עצמו העיד (עמ' 1903, עמ' 2372). לפיכך טענה, כי אפילו נדרשו חתימות ידניות, הרי שמעת שהתשלומים שולמו על-פי דרישות התשלום או על-פי הפעולות שתועדו בטופסי 'שינוי דרישת תשלום', יש בכך כדי לשקף בדיעבד את הפעולות שנעשו בקשר לדרישות התשלום שהוגשו.

בכל הנוגע לטענת ההגנה, אשר עלתה במהלך הדיונים, כי דרישות תשלום מקוריות רבות כללו הערות בכתב יד, טענה המאשימה כי העובדה שנמצאו דרישות תשלום אשר כללו הערות בכתב יד, אינה בהכרח מלמדת על כך שכלל דרישות התשלום כללו הערות מסוג זה. לטענתה, רק במקרים בודדים, שלגביהם התבקש פירוט כלשהו, נכללו הערות בכתב יד. לעניין זה הפנתה אל תשובתה של חנייה שם-טוב, בעניין דרישת התשלום שסומנה נ/16 (עמ' 864), וכן אל ההערות על דרישת התשלום שסומנה נ/15. עוד הפנתה לעדותו של מתן פירו, שאמר כי אף אילו הוצגו לו המסמכים המקוריים, לא היו תשובותיו משתנות (עמ' 613). המאשימה הוסיפה, כי דווקא עיון בדרישות התשלום המקוריות הבודדות שהוגשו מלמד כי אין בהן כדי בהכרח להוסיף מידע. כך למשל, בדרישות התשלום שסומנו נ/12 ו-נ/15 חסרות חתימות, אך לטענתה, הן כוללות את מלוא המידע הנוגע למועד כל אחת מהפעולות שעשו שלושת הגורמים (רושם, בודק וחשב) במערכת הבוחר.

לנוכח טענותיה האמורות טענה המאשימה, כי יש לקבוע כי דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו הן בגדר רשומה מוסדית, אשר לטענתה, יש בהן כדי לשמש ראיות חותכות לאמיתות תוכן. זאת מאחר שלטענתה וכאמור, הן משקפות את הפעולות שנעשו בעניין כל אחת מהן, את זהות עושיי אותן פעולות, את מועדי עשיית כל פעולה ואת כל המידע שהוזן אל מערכת הבוחר.

134. **דו"חות נוכחות של עובדים:** לא ברור אם המאשימה סבורה כי דו"חות הנוכחות שהגישה הן בגדר רשומה מוסדית, או כי לכאורה הוגשו באמצעות העובדים שאף התבקשו להגיב לתוכנם. מכל מקום, כפי שעוד יובהר, אין מדובר ברשומה מוסדית. אף ספק אם בחלוף שנים רבות יכול עובד לאשר את נוכחותו או את היעדרותו ממקום עבודתו במועד אקראי אשר לא היה בו כל אירוע מיוחד או חריג.

135. **הקובץ הטכני – ת/73:** טענותיה של המאשימה בעניין הקובץ הטכני הגזור (ת/73), הובאו בעיקרן במסגרת השלמת סיכומי הטענות בעל-פה, במענה לטענות ההגנה בסיכומיה (עמ' 2562-2567). תמצית טענת המאשימה היא כי הקובץ הטכני המלא, אשר לא הוגש, ואשר כלל את מלוא המידע בעניין פעילות המחשב, הוא בגדר רשומה מוסדית. מאחר שקובץ זה, היה בהיקף עצום (כפי שכבר נאמר), נגזרו ממנו רק המקטעים הנוגעים לדרישות התשלום אשר נכללו ברשימת דרישות התשלום

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שהצריכו בדיקה (נוכיר, כי כאמור לעיל, הייתה זו רשימת דרישות התשלום שכוכבית ערכה, הפיקה, בדקה ואף הייתה שותפה לבדיקתה ולקבצים שערך בן-חמו, על-פי הנחיותיה, בכלל זה, הקובץ הטכני הגזור).

לנוכח טענות ההגנה ושאלות בית המשפט, התבקש בא-כוח המאשימה להבהיר מדוע לא הוגש הקובץ הטכני המלא, אלא רק הגזור. אפילו דובר בהיקף מידע רב, כנטען, לא הייתה מניעה להגשת הקובץ המלא ולמסירתו לרשות ההגנה באמצעי דיגיטלי (דיסק) ובכך לאפשר להגנה לבחון את החומר באמצעות מומחה מחשבים מטעמה. במענה לכך, השיב בא-כוח המאשימה מספר פעמים כי "זה מה שקיבלנו" (שם, עמ' 2565). אף המאשימה קיבלה רק את הקובץ הטכני הגזור, ולטענתו, בעת שעלו הטענות הנוגעות לנושא הקובץ הטכני, כבר לא ניתן היה להשיג אותו ואף לא ניתן היה לאחזר את המידע פעם נוספת.

למרות היעדרו של הקובץ המלא, טענת המאשימה היא כי אף הקובץ הטכני הגזור שהוגש, הנוגע רק לפעילות מערכת הבוחן במועדים ובשעות שנבדקו, הוא בגדר רשומה מוסדית המשמשת ראייה קבילה לאמיתות תוכנה. לטענתה, באותם מקטעים גזורים אשר נכללו בקובץ הגזור שהוגש, מתקיימים כל התנאים המצטברים אשר בהתקיימם פלט מחשב ייחשב לרשומה מוסדית. בכל הנוגע לחסר במידע, הנובע מכך שהקובץ שהוגש גזור וכולל רק את המקטעים שנבחרו ואשר נגזרו, טענת המאשימה היא כי רק המקטעים הגזורים שהוגשו רלוונטיים. לכן לטענתה, אין בחסר הנובע מהשמטת המקטעים האחרים שלא הוגשו, כדי לפגום באלו שכן הוגשו, אשר לטענתה, הם בגדר רשומה מוסדית. לטענתה, אף אין במידע החסר כדי לפגום במשקל הראייתי שיינתן לקובץ הטכני שהוגש.

עיקרי טענות ההגנה

136. **דרישות התשלום:** ההגנה אינה חולקת על כך שדרישות התשלום בצירוף טופסי 'שינויי דרישות תשלום' עשויות היו להיחשב לרשומה מוסדית, אף אילו הוגשו רק העתקיהן המלאים. אולם מאחר שדרישות התשלום שהוגשו הופקו בדיעבד ממערכת הבוחן, הן חסרות את המידע אשר נערך באופן ידני, הכולל מסמכים אשר צורפו אליהן, הערות בכתב יד, אם היו, ואת החתימות הידניות. לפיכך טענה ההגנה, כי בהיעדר המסמכים המקוריים המלאים, אין מדובר ברשומה מוסדית. לכן, ניתן היה להגיש את דרישות התשלום רק באמצעות עורך המסמך, בהתאם לכלל שלפיו הוכחת תוכנו של מסמך, מחייבת את הגשתו באמצעות עורך המסמך.

ההגנה טענה, כי אף בא-כוחה של המאשימה אישר כי לגבי רובן ככולן של דרישות התשלום שהוגשו, לא נמצאו המסמכים המקוריים החתומים בצירוף החשבוניות ושאר המסמכים אשר צורפו אליהן בעת עריכתן (דברי בא-כוח המאשימה בעמ' 306). ההגנה הפנתה לדברי עדים רבים (אשר יפורטו בהמשך הדברים), שמהם עלה כי ללא המסמכים שצורפו אל דרישות התשלום המקוריות ובהיעדר ההערות שנכתבו בכתב יד, לא בהכרח ניתן להסיק את המסקנות הנכונות בכל הנוגע לנסיבות עריכתן

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ולזהות עורכיהן. לפיכך טענה ההגנה, כי אי הגשת דרישות התשלום המקוריות בצירוף נספחיהן פגעה בהגנת הנאשם ומנעה את אפשרות בירור העובדות כהווייתן.

ההגנה אף הטעימה, כי אין מדובר בטענה תיאורטית או בהתעקשות דווקנית על כללי הראיות. כדוגמה לכך שאין מדובר בטענה תיאורטית וכראיה לכך שאי הגשת דרישות התשלום המקוריות פגעו בנאשם בפועל ומנעו ממנו להתגונן כראוי, הפנתה המאשימה אל מוצג נ/83, אשר הוגש מטעמה. בעקבות הגשתו, חזרה בה המאשימה מהאשמת הנאשם בגניבת רדיאטור, אשר נכללה באישום השישי.

נושא הרדיאטור יידון בהמשך במסגרת הדיון באישום השישי. לעת הזו נזכיר בתמצית, כי על-פי הנטען באישום השישי, הנאשם עבר עבירת גניבה בכך שביום 30.1.2013 הוא רכש מהחנות בגבעת שאול שבבעלות מרילי רדיאטור בשווי 590 ₪, חייב את משרד החוץ ומסר אותו לבתו. בשלב מתקדם של בירור ההליך הנדון, נתקלה ההגנה באקראי בדרישת התשלום המקורית הנוגעת לרכישת הרדיאטור, אשר נמצאה בין חומרי החקירה שנמסרו לידיה. מסמך זה העלה כי בדרישת התשלום המקורית נכתב באופן מפורש כי הרדיאטור נרכש עבור המאבטחים של המשרד. ההגנה טענה, כי אלמלא אותר מסמך זה באקראי, היה הנאשם מתקשה להתגונן מפני האשמה שלפיה גנב את הרדיאטור, וכי רק בעקבות איתור המסמך המקורי יכול היה להוכיח את טענתו (המתואר בפסקה זו יכונה להלן – **'סיפור הרדיאטור'**). ההגנה טענה אפוא, כי באירוע זה יש כדי להראות כי בהיעדר דרישות התשלום המקוריות, ישנו חסר מהותי בראיות הפוגע באופן ממשי בהגנת הנאשם.

ההגנה אף הוסיפה וטענה, כי כבר נקבע לא אחת במספר פסקי דין שאליהן הפנתה (אשר יפורטו בהמשך הדברים), כי אם על פלט המחשב ישנה תוספת בכתב יד, אין פלט המחשב יכול להיחשב לרשומה מוסדית, כהגדרתה בפקודת הראיות.

על-פי טענת ההגנה, פגם מהותי נוסף שדבק בכל אותן דרישות תשלום שעליהן מבקשת המאשימה להסתמך, נובע מכך שרובן ככולן נאספו והופקו ממחשבי משרד החוץ באמצעות כוכבית. טענתה בעניין זה היא, כי אין זה רק בפגם טכני, אלא פגם מהותי. העובדה שהתגלתה כי ממחשבי משרד החוץ נאספו רק מסמכים חסרים, מעלה את החשש כי הדבר נעשה באופן מכוון ומתוך מטרה להסתיר את המסמכים המקוריים, אשר עשויים היו לשפוך אור על כך שבניגוד לטענת המאשימה, התנהלות הנאשם דווקא הייתה תקינה.

137. **דו"חות נוכחות של העובדים**: גם בעניין דו"חות הנוכחות טענה ההגנה כי אין מדובר ברשומה מוסדית. טענות ההגנה בעניין זה כבר פורטו לעיל ולהלן תמציתן: **ראשית**, אין מדובר ברשומה מוסדית, מאחר שלא הובאו ראיות שלפיהן הדו"חות עומדים בתנאים אשר רק בהתקיימם פלט מחשב יחשב לרשומה מוסדית. אף הוכח, כי מדובר במסמך אשר לאחר הדפסתו נוספות לו תוספות, תיקונים ושינויים באופן ידני, מעבר למידע המתקבל רק מהחתמת כרטיס הנוכחות של העובד. **שנית**, הוכח כי בדו"חות הנוכחות ישנם חוסרים רבים ואי בהירות רבה. כך גם הוכח (כמפורט לעיל) כי בכל אותם מקומות רבים הקיימים בדו"חות שהוגשו, שבהם לצד התאריך מופיעה נקודה, המשמעות היא כי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

לאחר דיווח מתאים, מחלקת העובדים עושה את שינוי הדרוש. כל דו"חות הנוכחות שהוגשו כוללים את אותן נקודות, כך על-פי המסמכים שהוגשו, אלו אינם דו"חות הנוכחות הסופיים, הכוללים את מלוא המידע לאחר ההשלמות, אלא העותק הראשוני שעליו נוספים העדכונים הדרושים. **שלישית**, את דו"חות הנוכחות שהוגשו הפיקה כוכבית. נוסף על הפגם המהותי הנעוץ בכך, שבעניינו טענה ההגנה פעם אחר פעם, הוסיפה ההגנה, כי אף אין מחלוקת על כך שכוכבית מעולם לא עבדה באגף כוח אדם במשרד החוץ, כך שאינה בקיאה בכל הנוגע לטיפול בדו"חות הנוכחות.

138. **הקובץ הטכני הגזור (ת/73):** ההגנה טענה כי הקובץ הטכני הגזור אינו יכול להיחשב לרשומה מוסדית. מדובר במסמך הכולל את המידע שמספק המחשב בכל הנוגע לגורמים אשר פעלו במערכת הבוחן במועד מסוים שבו פעלו, אך אין מדובר במסמך המספק מידע בעניין פעילות לגבי דרישות תשלום מסוימות. הוספת פרטי דרישות התשלום נעשתה באופן ידני, כמתואר לעיל, ולכן אין מדובר בפלט מחשב שהמידע בו נעשה באמצעות המחשב, ללא מעורבות יד אדם, אלא שינוי הפרטים שבו נעשה באמצעות פעולה ידנית שעליה העיד בן-חמו.

בנוסף לכך, מאחר שמדובר בקובץ המאגד מקטעים שנגזרו מתוך הקובץ המלא, שאף נגזרו על-פי הנחיותיה של כוכבית, אין זה מסמך העונה להגדרת רשומה מוסדית. לכן טענה ההגנה, כי הקובץ הטכני הגזור אינו קביל לאמיתות התוכן. לכן גם כל מידע שנבנה בהסתמך עליו ובכלל זה הטבלה (ת/74), אינו קביל לאמיתות התוכן ומסקלו הראייתי בכל מקרה, נמוך.

(2) **דרישות התשלום שהוגשו – דיון והחלטה אם הן 'רשומה מוסדית'**

ההיבט העובדתי

139. בחינת השאלה הנדונה, אם דרישות התשלום הלא מקוריות שהגישה המאשימה הן בגדר 'רשומה מוסדית', בחינת שאלת קבילותן וכן שאלת משקלן הראייתי, אם ייקבע כי אינן בגדר 'רשומה מוסדית', מצריכה בחינת שלושה סוגי עובדות: **האחד**, מהות השוני בין דרישות התשלום המקוריות, אשר לא הוגשו, לבין פלטי המחשב של דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו; **השני**, סיבת אי הגשת דרישות התשלום המקוריות; **השלישי**, קשיים או תמיהות העשויים לעלות מתוכן של דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו.

140. **השוני בין דרישות התשלום המקוריות (שלא הוגשו) לבין דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו:** דרישות התשלום שהגישה המאשימה הן כאמור, אלו שכוכבית הפיקה בדיעבד ממערכת הבוחן, במסגרת חקירת הפרשה הנדונה. על כך אין מחלוקת. הן כוללות רק את הנתונים אשר הוזנו אל מערכת הבוחן (באמצעות הרושם, הבודק וסגן החשב). מאחר שהן אינן המקוריות, הן אינן כוללות את נספחיהן הכוללים בין השאר, את החשבוניות ומסמכים נוספים שצורפו אליהם (כגון, הצעות מחיר, אם היו, או כל מסמך אחר הנוגע למוצר או לשירות שסופקו). אף אין בהן את החתימות הידניות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

של הגורמים שטיפלו בהן, אין בהן את ההערות אשר נוספו עליהן בכתב יד, אם נוספו, ואף לא ניתן לדעת אם נוספו עליהן הערות בכתב יד כפי שנעשה לגבי דרישות תשלום אחרות.

מהעדויות שנשמעו ומראיות שהוגשו עולה כי דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו, חסרות מידע מהותי כאמור. המאשימה ניסתה להציג את הדברים, כאילו רק במקרים נדירים, חריגים או בודדים נכתבו הערות בכתב יד, אך התמונה שעלתה מהעדויות הייתה שונה. עדים רבים העידו בעניין דרישות התשלום והטיפול בהן. בזה אחר זה העירו עדים רבים על כך שחתימותיהם בכתב יד חסרות, והם אף חזרו והעירו כי אי הצגת דרישות התשלום המקוריות לפנייהם, הקשתה עליהם או מנעה מהם להשיב לשאלות באופן מדויק. מעדויותיהם עלה אפוא, באופן ברור ומובהק, כי אי הצגת דרישות התשלום המקוריות מנעה מהם את האפשרות לתת תשובה מלאה, נכונה ומדויקת.

הדוגמה היחידה שהובאה בסיכומי המאשימה לכך שהרישום הידני היה לכאורה, שולי וזניח, הייתה בהפניה כללית אל עדותה של חניתה שם-טוב, שמילאה תפקיד רושם במחלקת הרווחה. אך עיון בדבריה של שם-טוב מעלה כי העידה אחרת. בעדותה היא אמרה במפורש, "אנחנו היינו כותבים הערות... אם יש הערות מיוחדות... היו הערות ולפעמים גם לא היו..." (עמ' 868).

הנוהג לכתוב הערות בכתב יד על דרישות התשלום, על-פי הצורך, עלה בין השאר, גם מהעדויות של העדים הבאים, אשר חלקם מלאו תפקיד של 'רושם' וחלקם תפקיד 'בודק': מתן פירו (עמ' 481, 594, 615-617, 500); עינת חבר (שהודעתה הוגשה בהסכמה – ת/101, עמ' 6); יעקב גרביאן (עמ' 292, 302, 303, 350, 370-371); חניתה שם-טוב (עמ' 868); יחזקאל סיני (עמ' 725, 733); יגאל תנורי (עמ' 778-777); שלמה כהן (391, 433).

לכל האמור ניתן להוסיף את 'סיפור הרדיאטור', שעניינו ביטול האשמת הנאשם בעניין הרדיאטור, לאחר שההגנה איתרה באקראי את דרישת התשלום המקורית הנוגעת לרכישתו, אשר הפריכה את האישום בעניין זה (נ/83).

נראה אם כן, כי לא ניתן עוד לחלוק על טענת ההגנה, כי ישנם הבדלים מהותיים בין המידע הכלול בדרישות התשלום המקוריות לבין אלו שהוגשו, שאינן המקוריות, אלא אלו שכוכבית הפיקה בדיעבד ממערכת הבוחן. לכן הן חסרות מידע רב ומהותי אשר עשוי היה לסייע להגנת הנאשם.

141. **סיבת אי הגשת דרישות התשלום המקוריות:** עובדה חשובה ומטרידה מאד, נוגעת לשאלת היעלמות דרישות התשלום המקוריות ולכך שהמאשימה לא ראתה לנכון להביא הסבר משכנע לאי הגשתן או לכך שהסתפקה באלו שכוכבית הפיקה בדיעבד ממערכת הבוחן. בסיכומיה הבליעה המאשימה אמירה כי דרישות התשלום המקוריות לא אותרו וזאת תוך הפניה לעדותו של האחראי על הארכיב, עוזי הלוי. כך ולא מעבר לכך.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

קראתי מספר פעמים את עדותו הקצרה של עוזי הלוי (עמ' 1052-1059), אך לא מצאתי בה כל הסבר לנושא היעלמות דרישות התשלום המקוריות, לעניין אי מציאתן או לכל דבר אחר הקשור בדרך זו או אחרת לכך שהמאשימה לא איתרה, כטענתה, את דרישות התשלום המקוריות. אף לא מצאתי דבר המראה כי נעשה ניסיון אמתי לאיתורן, מעבר לאותם חיפושים שערכה כוכבית בארכיב, שעליהם העידה ואשר על-פי טענתה, לא הובילו למציאת דרישות התשלום המקוריות (עמ' 1314-1320; דו"חות על החיפושים שעשתה בארכיב – ת/110).

עם זאת, שתי עובדות הנוגעות להיעלמות דרישות התשלום המקוריות, דווקא מטילות צל כבד על סיבת היעלמותן ועל כך שספק אם נעשה די כדי לנסות ולאתרן.

הראשונה, היא הניסיון הלא ראוי שכבר הוזכר, לגלגל על הנאשם את היעלמות דרישות התשלום המקוריות. ניסיון זה נעשה בכך שנטען כי הן נמצאו מסודרות בקלסר במשרדו של הנאשם ובכך שנטען כי ניסה לפרוץ לארכיב. כפי שכבר פורט לעיל, שתי טענות אלו נמצאו כבדיות מופרכות, אשר לא היו ולא נבראו.

השנייה, לא ברור למה כיוונה המאשימה בהפנותה אל עדותו של עוזי הלוי, האחראי על הארכיב. מכל מקום, כפי שכבר פורט לעיל, על-פי עדותו, הארכיב היה פתוח ונגיש לכל עובדי מחלקת הכספים. עוד עלה מעדותו, כי באחד מימי החקירה הסמויה הגיעו אל הארכיב כוכבית ועידו רחמני, עובד משרד האוצר שכבר הוזכר כמי שהתבקש להתלוות לכוכבית. הלוי העיד, כי השניים ביקשו לחפש דרישות תשלום על-פי רשימה שערכה כוכבית. לאחר חיפוש קצרצר שנמשך כחצי שעה (אף זאת, על-פי הערכה), שבמהלכו ולדברי הלוי, הם חיפשו דרישות תשלום בודדות בלבד, אשר לא נמצאו, הלכו השניים לדרכם. נראה כי בכך התמצה כל החיפוש של דרישות התשלום המקוריות. הרושם שעלה מעדותו של הלוי היה, כי לא היה זה אלא חיפוש שטחי.

מעבר לכך ומעבר לחיפושיה של כוכבית שכבר הוזכרו, לא ידוע ומכל מקום, לא הובאו ראיות בעניין סיבת היעלמות דרישות התשלום המקוריות. אף לא הובהר אם סיבת אי מציאתן או היעלמותן נבדקה ואם לנוכח הגישה שהייתה לכל עובדי מחלקת הכספים אל הארכיב שבו הן נשמרו, נעשה ניסיון לבחינת היעלמותן.

142. **תמיהות לנוכח נתוני טופסי 'שינוי דרישות תשלום'**: כפי שכבר הוסבר בעניין שלבי הטיפול בדרישות התשלום, פעולת ה'רושם' נעשתה במחלקה המתאימה וכללה את הזנת פרטיהן אל מערכת הבוחן. לאחר מכן, היא הועברה אל ה'בודק' במחלקת הכספים, אשר בדק את תקינות פעולות הרושם ואף יכול היה לאשר במערכת מספר דרישות תשלום באמצעות פעולה אחת. לאחר מכן, סגן החשב אישר דרישות תשלום רבות ב"מנות", קבע את מועד הפירעון ונתן הוראת תשלום.

על-פי העדויות וכפי שכבר פורט, נראה כי עיקר עבודתם של הרושם והבודק היו ידניות וכי הזנת הפרטים אל מערכת הבוחן נעשתה בתום הפעולות שעשו. אף לא מן הנמנע כי לאחר סיום הטיפול

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הידני בדרישות תשלום רבות, הזין הרושם את פרטי דרישות התשלום שבהן טיפל, בזו אחר זו. נראה כי כך פעלו גם העובדים שעשו את פעולת הבודק. מצופה היה כי יחלוף פרק זמן כלשהו בין שלוש הפעולות או לפחות בין פעולת הרושם לפעולת הבודק שנעשו באגפים שונים ובמקומות שונים. זאת בשונה מפעולות הבודק והחשב שנעשו במחלקת הכספים ולעתים אף בידי אותו אדם.

עיון בטופסי 'שינויי דרישות תשלום' רבים שהוגשו, הכוללים תיעוד זמני הפעולות שנעשו, מעלה לא מעט תמיהות בעניין הפרשי הזמן בין הפעולות שתועדו. עמדנו על כך קודם לכן ונזכיר לצורך הדוגמה בלבד, כי בדיקת דרישות תשלום, אשר הטיפול בהן נמצא **תקין לחלוטין** ואשר לא נכללו באישומים, מעלה כי הפרש הזמן בין פעולת הרושם לבין פעולת הבודק היה דקה או שתיים בלבד.

כך למשל בדוגמאות הבאות: בדרישות התשלום שנכללו ב-15/נ הפרש הזמן בין פעולת הרושם לפעולת הבודק היה דקה או שתיים בלבד. כך גם בין פעולת הבודק, שעשתה כוכבית, לבין פעולת האישור של הנאשם (סגן החשב), חלפו דקה או שתיים ולעתים פרק זמן קצר אחר. נתונים דומים עלו מעשרות דרישות התשלום שנכללו במוצג נ/9, שברובן כוכבית עשתה את פעולת הבודק. בדומה, מתוך כארבע-עשרה דרישות תשלום שנכללו במוצגים ת/20א עד ת/20ד, שבהן את פעולת הבודק עשה גרביאן, נמצא כי בכולן הפעולה נעשתה באותה שעה (למשל, ת/20ד, ת/20ז עד ת/20ט), או כי הפרש הזמן בין פעולת הרושם שנעשתה במחלקה (באמצעות יחזקאל סיני, יעל פור או עינת חבר), לבין פעולת הבודק (של גרביאן) הוא בין דקה לשלוש דקות (ראו גם את דרישות התשלום הרבות במוצגים הבאים: ת/12א, ת/20ג, נ/23, נ/29, נ/34, נ/37).

מדובר בדוגמאות חלקיות אשר נתוניהן בעניין תיעוד הפעולות בטופסי 'שינויי דרישות תשלום' מעלות שאלות מהותיות בכל הנוגע לשלב בסדר הפעולות שבו נעשו האישורים שתועדו, לעיתוי הזנת הנתונים ולאופן הזנתם. במלים אחרות, טופסי 'שינויי דרישות תשלום' אמנם משקפים את מועדי הזנת הנתונים אל מערכת הבוחן. עם זאת, מאחר שעיקר עבודתם של הרושם והבודק הייתה ידנית, מאחר שככל הנראה הזנת הנתונים אל מערכת הבוחן הייתה שלב טכני בתום הפעולות הידניות, ומאחר שהנתונים שנבדקו אינם הגיוניים (לא יתכן הפרש של דקה אחת או שתיים בין הפעולות), יש קושי במסמכים הלא מקוריים והחסרים. בנסיבות אלו, אף נתוני עיתוי עשיית הפעולות אשר תועדו במערכת הבוחן, מעלים ספקות של ממש בכל הנוגע למסקנות שביקשה המאשימה להסיק מהן.

ההיבט המשפטי

143. על רקע האמור תיבחן השאלה, אם כטענת המאשימה, דרישות התשלום הלא מקוריות שהוגשו, הן בגדר 'רשומה מוסדית' (כהגדרתה בסעיף 35 בפקודת הראיות), ואם התקיימו לגביהן התנאים המצטברים הקבועים בסעיף 36 בפקודת הראיות. אפילו ייקבע כי דרישות התשלום הלא מקוריות הן בגדר רשומה מוסדית, יהיה בהן משום ראיה רק לאמיתות תוכןן אשר אינו כולל מידע

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מלא. לכן עדיין תיידרש בחינת משקלן הראייתי, לנוכח התוכן והמידע החסרים, שאינם כלולים בהן, אלא רק בטופסי דרישות התשלום המקוריות.

דרישות התשלום המקוריות כללו שלושה סוגי מידע: **האחד**, הנתונים אשר הוזנו אל מערכת הבוחן (פרטי המוטב, פרטי החשבונית ומועד הוצאתה, הסכום, התקנה התקציבית וכדומה), פרטי עושיי הפעולות הקשורות בטיפולן (זהות הרושם, הבודק והחשב), ומועדי עשיית פעולותיהם, כפי שהשתקפו בטופס 'שינויי דרישת התשלום'. לגבי נתונים אלו ניתן לומר כי לכאורה, הם משתקפים גם בדרישות התשלום הלא מקוריות, שאותן כוכבית הפיקה בדיעבד ממערכת הבוחן והן אלו שהוגשו מטעם המאשימה; **השני**, המסמכים אשר צורפו אל דרישות התשלום, הכוללים חשבוניות, הצעות מחיר, אם היו, ומסמכי ההתקשרות של המשרד עם אותו ספק; **השלישי**, חתימות בכתב יד והערות בכתב יד, אם היו, של הגורמים שטיפלו בדרישות התשלום (הרושם, הבודק או החשב).

144. כפי שטענה ההגנה בצדק, דרישות התשלום המלאות כללו מידע מעבר למידע הכלול בפלט המחשב שהודפס בדיעבד. במצב זה בדרך כלל לא ניתן לומר כי פלט המחשב, שממנו נעדר מידע זה, הוא בגדר רשומה מוסדית.

לעניין התנאים הקבועים בסעיף 36(א)(3) בפקודת הראיות, נקבע כי כדי שפלט מחשב ייחשב לרשומה מוסדית, עליו להיות בגדר מידע אשר "נעשה באופן אוטומטי (באמצעות מחשב) וללא התערבות יד אדם" (ע"פ 9338/08 אלעוקה נ' מדינת ישראל (29.6.2010), כבוד השופט א' א' לוי, פסקה 19 (להלן – **עניין אלעוקה**)). בדומה נקבע, כי על מידע הנאגר ברישום ממוחשב להיות **מידע אשר "נאגר ברישומים הממוחשבים... במהלך הפעילות הרגילה והשוטף, בזמן אמת וללא התערבות מעשה ידי אדם"** (ע"פ 10049/08 אבו עזא נ' מדינת ישראל (23.8.2012), כבוד השופט י' דנציגר, פסקה 65. ראו גם בפסקאות 62-64 (להלן – **עניין אבו עזא**)). גם במקרים נוספים (שאליהם הפנתה ההגנה), שבהם נמצא כי המסמך כלל הוספת פרטים בכתב יד, נקבע כי אינו בגדר רשומה מוסדית. כך למשל נקבע, כי "ברור, כי הרישומים בכתב יד אינם מקיימים את התנאי שלפיו 'המוסד נוהג, במהלך ניהולו הרגיל, לערוך רישום של האירוע נושא הרשומה בסמוך להתרחשותו', שכן אין מדובר ברישום רגיל של אירוע...". (עב"ל (ארצי) 41149-05-12 המוסד לביטוח לאומי - נעמי ארז (25.8.2014), כבוד השופטת ל' גליקסמן, פסקה 18.2). בדומה נקבע, כי במקרה של הוספת פרטים בכתב יד ובמיוחד אם נמצא כי פרטים מסוימים חסרים מפלט המחשב, לא ניתן לומר כי פלט המחשב הוא בגדר רשומה מוסדית (עפ"ת (מחוזי חי) 48179-03-18 שניידר נ' מדינת ישראל (16.5.2018), כבוד השופט י' ליפשיץ).

145. מסקנת הדברים היא אפוא, כי דרישות התשלום הלא מקוריות אשר הוגשו, אינן בגדר רשומה מוסדית ולפיכך ככלל, אינן יכולות לשמש ראיה לאמיתות תוכןן.

אמנם ניתן לומר כי דרישות התשלום הלא מקוריות הן בגדר 'רשומה מוסדית' רק לעניין המידע אשר כן כלול בהן, אך בשל החסר המהותי במידע אשר נעדר מהן, נפגע באופן ממשי המשקל הראייתי שניתן לתת לאותן דרישות תשלום. הפגיעה במשקל נובעת לא רק מהחסר במידע, אשר המאשימה טענה כי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

לשיטתה אינו מהותי, אלא הפגיעה במשקל נובעת גם מהעובדה שדרישות התשלום אשר בעניינן מואשם הנאשם נעלמו, מבלי שניתן הסבר להיעלמותן ומבלי שהמאשימה הראתה כי נעשה ניסיון רציני לאיתורן (מעבר לניסיון שכשל, לגלגל זאת על הנאשם).

למרות מסקנה זו, שאלת המשקל הראייתי שיינתן לדרישות התשלום שהוגשו, תיבחן לגבי כל מקרה לגופו, ככל שיימצא צורך בכך.

(3) דו"חות הנוכחות – דיון והחלטה אם הם 'רשומה מוסדית'

ההיבט העובדתי

146. עיקרי העובדות הנוגעות לדו"חות הנוכחות כבר פורטו. בתמצית נזכיר, כי בכל דו"חות הנוכחות שהוגשו, ישנו חסר רב במידע ואי בהירות רבה. החסר המשמעותי נובע מכך שבדו"חות מסומנים מועדים (באמצעות נקודה), אשר לגביהם נעשית השלמה בדיווח נפרד וידיני. רק לאחר מכן, מחלקת העובדים משלימה את הפרטים החסרים. עצם העובדה שבדו"חות הנוכחות שהוגשו ישנו הסימון המצביע על החסר במידע, מעלה כי מדובר במסמכים חסרים, שהמידע לגביהם טרם הושלם באופן ידיני וכי אין מדובר בדו"חות הנוכחות הסופיים (יוער, כי עובדה זו, שלפיה עובדים משלימים מידע מעבר לנתונים הנקלטים באמצעות החתמות כרטיס נוכחות, היא עובדה ידועה, שאף הוזכרה במהלך הדיונים בהליך הנדון).

147. קושי נוסף הנעוץ בדו"חות הנוכחות שהוגשו, אשר כאמור, נראה לכאורה כי אינם הדו"חות הסופיים, אלא החסרים, נובע מכך שאת דו"חות הנוכחות הפיקה כוכבית מהמחשב. בכך נפלה שורה של פגמים, אשר בהקשר של דו"חות הנוכחות ראוי להזכיר את אלו: **ראשית**, אין מחלוקת על כך שכוכבית מעולם לא עבדה באגף כוח אדם במשרד החוץ וחזקה שאינה בקיאה בכל הנוגע לטיפול בדו"חות הנוכחות. **שנית**, דו"חות נוכחות עשויים לכלול מידע הנוגע לפרטיותו של העובד. לא הוצג כל צו לתפיסת מסמכים המתיר את הוצאת מידע זה ממחשבי משרד החוץ. ממילא לא הוצג צו המסמיך את כוכבית, שאינה חוקרת משטרה ואינה עובדת מחלקת כוח אדם, לשלוף מידע זה ממחשבי משרד החוץ, תוך פגיעה אפשרית בפרטיותם של העובדים. לא ברור כיצד הייתה לה גישה אל נתוני מחלקת אגף כוח אדם ועוד פחות ברור מי הסמיך אותה לשלוף מידע זה על אודות עובדי המשרד.

ההיבט המשפטי

148. כפי שטענה ההגנה בצדק, דו"חות הנוכחות שהוגשו אינם בגדר רשומה מוסדית. כך ולו מן הטעם שלא הובאו ראיות שלפיהן הם עומדים בתנאים הקבועים בסעיף 36(א)(1)(2) ו-(3) בפקודת הראיות. בכלל זה לא הוכח כי מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 36(א)(3) לעניין פלט מחשב.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

עוד הוכח כי דו"חות הנוכחות שהוגשו, אינם הנוסח הסופי, אלא בכולם ישנו סימון המחייב השלמה ידנית, אשר נעשית במחלקת כוח אדם, בהתאם לדיווח של העובד. לפיכך, אפילו ניתן היה לומר כי דו"חות הנוכחות שהוגשו הן בגדר רשומה מוסדית, בהיותם משקפים את המידע המתקבל מהחתמת העובד באמצעות כרטיס העובד, אין מדובר בראיה שלמה, אלא בראיה אשר חסרה את המידע המתקבל מהעובד לאחר השלמת הנתונים.

149. אף בעניין המשקל הראייתי של דו"חות הנוכחות ישנו קושי, אשר מחייב בחינה פרטנית של כל דו"חות הנוכחות. כפי שהצבענו על כך בהקשר של מוצג נ/9, נמצא כי למרות העובדה שעל-פי דו"ח הנוכחות עובד פלוני (שלמה כהן) לכאורה נעדר בשעות מסוימות, בפועל הוא עבד באותן שעות שבהן לכאורה, נעדר מהעבודה (כמפורט לעיל). מכאן עלו שתי אפשרויות שעליהן הצבענו. **האחת**, כי לא מן הנמנע שנתוני דו"חות הנוכחות עשויים להיות שגויים וכי מכל מקום, לא ניתן לקבוע ממצאים חד משמעיים על-פיהם. שכן, נמצא כי בניגוד לנתונייהם, עובד עבד בשעות שבהן על-פי הדו"חות לכאורה, נעדר. **השנייה**, ישנם הסברים רבים שהוזכרו ועוד יידונו, שלפיהם פעילות במערכת הבוחן באמצעות הרשאה של עובד מסוים בשעה שהוא לכאורה נעדר, אינה מצביעה בהכרח על הפגם הנטען.

150. מכל מקום, משלא הוכח כי דו"חות הנוכחות שהוגשו מקיימים את התנאים המצטברים אשר רק בהתקיימם מסמך ייחשב לרשומה מוסדית, ואף משהוכח כי מדובר במסמכים אשר מצריכים התערבות ידנית, אין דו"חות הנוכחות שהוגשו באים בגדר רשומה מוסדית. לפיכך גם לגביהם תידרש בחינת קבילותם ובחינת משקלם הראייתי בכל מקרה באופן פרטני.

(4) **הקובץ הטכני הגזור (ת/73) – דיון והחלטה אם זו 'רשומה מוסדית'**

ההיבט העובדתי

151. כפי שהוסבר בהרחבה, הקובץ הטכני הגזור הוא מסמך שערך איש המחשוב מאיר בן-חמו, הכולל קטעים מתוך קובץ טכני מלא שהופק מהמחשב המרכזי של מערכת הבוחן, שבו נתוני הכניסה אל המערכת לפי מספר תעודת הזהות (user name), כתובת IP (terminal name), ותאריך האירוע (event time). הקטעים שנבחרו ואוגדו בקובץ הטכני, נוגעים לדרישות התשלום שנכללו ברשימה של 87 דרישות תשלום, שערכה כוכבית ושאותן בן-חמו התבקש לבדוק (ת/71). על בסיס הקובץ הטכני ומסמכים נוספים, כמפורט לעיל, הכין בן-חמו עם כוכבית את הטבלה (ת/74), המרכזת את הנתונים הנוגעים לכל אחת מדרישות התשלום (הספק ששולם לו על-פי דרישת התשלום, פרטי עושי הפעולות בכל אחת מהן, לרבות שמו, מועד עשיית הפעולה (תאריך ושעה) וכתובת IP שממנה נעשתה אותה פעולה).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

152. ישנם שני שינויים מהותיים בין הקובץ הטכני הגזור שהוגש לבין הקובץ הטכני המלא, שממנו הופק, אשר לא הוגש ואף לא נכלל בחומר החקירה: **שינוי אחד**, הוא בעצם העובדה שמדובר במקטעים בלבד ש"נגזרו" מתוך הקובץ הטכני המלא המקורי, ולכן אינו כולל את מלוא המידע שהיה במערכת לגבי כל דרישות התשלום שטופלו במהלך המועדים שנבדקו. **שינוי שני**, הקובץ הטכני המלא המקורי לא כלל נתונים הנוגעים לדרישות התשלום או לפרטיהן, אלא רק לזמני העבודה במערכת הבוחן ללא קשר לדרישות תשלום מסוימות. את נתוני דרישות התשלום שנבדקו ואת מספריהן הוסיף בן-חמו באופן ידני (הוספת הכותרות שכללו את האותיות dt (ד"ת – דרישת תשלום) ואת מספריהן), על-פי הנתונים שהפיקה כוכבית. כך, כל המידע הבא לאחר הכותרות שנוספו, כלל, כמוסבר לעיל, את המידע שהופק מהקובץ הטכני בעניין אותה דרישת תשלום. אם נמצא כי מספר דרישות תשלום טופלו בעת ובעונה אחת, "הודבק" מקטע זה של מידע שנמצא בקובץ הטכני המלא לגבי מספר דרישות תשלום.

153. אין אפוא, מחלוקת לגבי העובדות הבאות הנוגעות לקובץ הטכני הגזור: מדובר במסמך אשר נערך באופן ידני מתוך מידע שהמחשב מחולל באופן אוטומטי שהיה מצוי בקובץ הטכני המלא; המידע המלא שהיה בקובץ הטכני המלא לא נכלל בחומר החקירה ולכן לא נמסר להגנה ואף לא לבאי כוח המאשימה; הקובץ הטכני המלא לא היה קיים בעת שמיעת הראיות וכי לא התאפשר להגנה לבדוק את נכונות תוכנו של הקובץ הטכני הגזור; הקובץ הטכני המלא כלל מידע בעניין זמני הפעילות של עמדות מחשב במערכת הבוחן, אך לא כלל את הקישור בין הפעילות לבין דרישות התשלום. קישור זה עשה איש המחשבים באופן ידני בקובץ הטכני הגזור.

ההסבר להגשת הקובץ הגזור, הכולל רק את הקטעים שנבחרו, הוא כפי שכבר נאמר, כי הקובץ טכני המלא היה רחב היקף. עם זאת, כשם שהועבר לבדיקת איש המחשוב בן-חמו, ניתן היה להעבירו (באמצעות דיסק או בכל אמצעי מתאים אחר) גם לרשות ההגנה, לשם בדיקתו באמצעות מומחה מטעמה.

היבט המשפטי

154. לא הייתה מחלוקת על כך שהקובץ הטכני המלא, שלא הוגש, הוא בגדר רשומה מוסדית. עם זאת, גזירת המקטעים מתוך הקובץ הטכני המלא, על-פי שיקול דעת עורך המסמך, תוך הוספת מידע ויצירת מסמך חדש, שוללת מהקובץ הטכני הגזור את המעמד הראייתי שניתן לרשומה מוסדית, כראיה קבילה לאמיתות התוכן.

כפי שכבר נאמר לעניין התנאים הקבועים בסעיף 36(א)(3) בפקודת הראיות, כדי שפלט מחשב ייחשב לרשומה מוסדית, עליו להיות בגדר מידע אשר "נעשה באופן אוטומטי (באמצעות מחשב) וללא התערבות יד אדם" (עניין אלעוקה, פסקה 19). בדומה נקבע, כי כדי שמידע הנאגר ברישום ממחשב ייחשב לרשומה מוסדית, על המידע להיות כזה אשר "נאגר ברישומים הממוחשבים... במהלך

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הפעילות הרגיל והשוטף, בזמן אמת וללא התערבות מעשה ידי אדם" (עניין אבו עצא, פסקה 65). בשל האופן שבו הוכן הקובץ הטכני הגזור, הוא אינו בגדר רשומה מוסדית.

155. הקובץ הטכני הגזור הוגש באמצעות מי שערך אותו, שאף הסביר כיצד ערך אותו. עם זאת, מעת שנשללה מההגנה אפשרות בחינתו ולנוכח המידע החסר בו, עשויה להיות לכך השלכה בכל הנוגע לשאלת המשקל שיינתן לראיה זו. נושא זה ייבחן עת נידרש בהמשך הדברים לראייה זו ולתוכנה.

יב. טענת "השיטה" שבה טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנזכרות באישומים וקשייה

(1) טענת "השיטה" על-פי טענת המאשימה

156. אחת הטענות המרכזיות של המאשימה, אשר לטענתה נסמכת על מקבץ ראיות שפורטו לעיל, היא כי לנאשם הייתה "שיטה" לטיפול בדרישות התשלום, אשר על-פי טענתה, פעל על-פיה באותם מקרים שבהם עבר את העבירות הנטענות בכתב האישום (פסקה 8 בחלק הכללי של כתב האישום; פסקה 37 בעמ' 33 בסיכומי המאשימה).

על-פי טענת המאשימה, שיטה זו באה לידי ביטוי בכך שהנאשם עשה בעצמו את כל הפעולות במערכת הבוחן (רושם, בודק וסגן חשב), תוך שימוש שלא כדין בסיסמאות של אחרים, לעתים בעת שאותם אחרים נעדרו מהמשרד (על-פי דו"חות הנוכחות). עוד נטען לגבי חלק מהמקרים, כי הדבר אף נעשה תוך שימוש בתקנה תקציבית שלא התאימה למוצר או לשירות שבעניינו הוצאה דרישת התשלום.

157. הטענה ל"שיטה" זו, נשענת על פרשנותה של כוכבית בעניין האופן שבו טיפל הנאשם באותן דרישות תשלום, כפי שהסיקה זאת מניתוח נתוני דרישות התשלום וטופסי 'שינויי דרישת תשלום', תוך השוואה לדו"חות הנוכחות. את פרשנותה זו היא תיארה בעדותה בהרחבה (בין השאר, עמ' 1351-1332).

במהלך עדותה של כוכבית, התנגד בא-כוח הנאשם לחלק ניכר מהעדות. בדיעבד נראה כי יש ממש בטענותיו, שלפיהן כלל לא ברור מה הייתה תכלית העדות. אף אין להתפלא על כך שבא-כוח המאשימה אמר במהלך השלמת הסיכומים בעל-פה, "אנחנו, כפי שאמרתי, לא הסתמכנו על גרסתה של כוכבית כמעט במאומה" (עמ' 2556).

בתמצית נאמר, כי אמנם לא ברור לשם מה נדרשה עדות ממושכת זו, שבמהלכה ניתנה פרשנותה לדרישות התשלום והסבריה על שום מה לשיטתה, הן היו "חשודות" בעיניה. אם דובר בעדות "מומחה", כי אז לא ברור מה תחום המומחיות ומכל מקום, לא הוגשה חוות דעת מומחה כנדרש. אם דובר בפרשנות לראיות, הרי שמקומן בטענותיה של המאשימה במסגרת סיכומי הראיות.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מכל מקום, טענת "השיטה" והראיות שעליהן היא מבוססת, נסמכת בעיקרה על אותן ראיות אשר לגביהן נקבע כי אינן בגדר רשומה מוסדית (הטבלה שהכינו בן-חמו וכוכבית (ת/74), על סמך קובצי המחשב והמסמכים שזכרו לעיל: פלט השאילתות – ת/72; הקובץ הטכני הגזור – ת/73; טופסי 'שינויי דרישות תשלום' שהוזכרו; מסמך נוסף שתוכנו אינו ברור; דו"חות הנוכחות). לכן נקבע, כי משקלן הראייתי ייבחן לגבי כל מקרה לגופו. לעת הזו ולצורך הדיון בטענת השיטה הנדונה – **ולשם כך בלבד** – נתעלם מכך שנקבע כי המסמכים שעליהם מבוססת טענת השיטה אינם בגדר רשומה מוסדית, הקבילה לאמיתות תוכנה.

158. קודם שנבחן את 'טענת השיטה', נזכיר שוב את הנתונים המספריים: **הנאשם טיפל בכ- 30,000 דרישות תשלום בכל שנה**, אשר כללו את מאות דרישות התשלום שנדרש לאשר בכל יום, אשר הוכנו במחלקות השונות; מספר דרישות התשלום אשר לטענת כוכבית היו "חשודות", אינו ידוע, אך על-פי הראיות שכבר פורטו, **כוכבית בדקה מאות רבות של דרישות תשלום חשודות בעיניה** (ראו בין השאר, בפרק שעניינו 'תיק כוכבית'); מתוך אותן מאות, **ברשימה שהמטרה ביקשה מכוכבית לבדוק היו 87 דרישות תשלום** (הרשימה – ת/71); **הטבלה שכוכבית ובן-חמו הכינו, כללה 80 דרישות תשלום** שלגביהן נעשתה בדיקה קפדנית ומעמיקה, כמפורט לעיל (ת/74); מתוך אותן 80 שנבדקו, איתרה המאשימה **אך ורק 5 דרישות תשלום רלוונטיות לאישומים** שלגביהן נמצאו ראיות שלפיהן כל שלוש הפעולות נעשו מכתובת IP אחת, אשר זוהתה כעמדת המחשב במשרדו של הנאשם (לגבי שלוש מתוך החמש ישנו זיהוי ודאי של כתובת IP של עמדת המחשב במשרדו. לגבי השתיים הנוספות, דובר בהנחה סבירה, כפי שהוסבר לעיל).

בעת בחינת טענת המאשימה בעניין "השיטה", יש לתת את הדעת גם **לפערי התאריכים ולחלופי הזמן בין דרישת תשלום אחת לשנייה**. כך שאין מדובר ברצף של טיפול בדרישות תשלום תוך פרק זמן מסוים, אלא לעתים חלפו אף מספר חודשים ואף מספר שנים בין אחת לשנייה.

159. אלו הן אפוא, **12 דרישות התשלום שלגביהן עלתה טענת השיטה**. הפירוט ייעשה תוך ציון 5 דרישות התשלום, אשר הראיות לביסוסן נשענות על המסמכים שהוזכרו לעיל ועל מסקנות הטבלה. 7 האחרות נשענות על הנחות שעל-פי הנטען, עלו מעדויותיהם של מי מבין העדים (אלו יידונו במסגרת האישומים המתאימים):

באישום השני (הנופשוני של אשורי ב'כינר') – 5 דרישות תשלום מתוך 14 שפורטו באישום זה (שם, פסקה 22): פסקה 22.ד – דרישת תשלום ת/7, מיום 30.7.2009; פסקה 22.י – דרישת תשלום ת/8, מיום 13.3.2012; פסקה 22.יא – דרישת תשלום ת/11, מיום 13.3.2012 (דרישות התשלום הנזכרות בפסקה 22 ו-יא הן מאותו יום); פסקה 22.יג – דרישת תשלום ת/21, מיום 3.3.2013 (מבוסס על הטבלה); פסקה 22.יד – דרישת תשלום ת/22 מיום 30.5.2013 (מבוסס על הטבלה).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

באישום השלישי (הנופשוניס במלון 'הרודס') – דרישת תשלום אחת (שם, פסקה 31):
דרישת תשלום ת/4, מיום 10.10.2012 (מבוסס על הטבלה).

באישום הרביעי (הקניות של אשורי מ'בנטל') – 4 דרישות תשלום מתוך 24 שפורטו באישום זה (שם, פסקה 46): פסקה 46.יד – שתי דרישות תשלום, ת/66 ו-ת/67, שטופלו יחד ביום 18.12.2012; פסקה 46.טו – שתי דרישות תשלום, ת/61 ו-ת/62, שטופלו יחד ביום 23.6.2013 (מבוסס על הטבלה).

באישום השישי (מוצרי חשמל ממרילי) – 2 דרישות תשלום מתוך 3 שפורטו באישום זה (שם, פסקאות 55-57): פסקה 55 – דרישת תשלום ת/68, מיום 29.6.2011; פסקה 56 – דרישת תשלום ת/14, מיום 5.4.2012.

(2) דיון בטענת "השיטה" ובקשייה

160. נזכיר בתמצית את עיקרי הראיות שכבר נדונו ואת עיקרי גרסת הנאשם בכל הנוגע להנחות ולראיות שעליהן מבקשת המאשימה לבסס את טענת השיטה: **מספר דרישות התשלום "החשודות"** – הוכח כאמור, כי היו רק טיפה בים דרישות התשלום שבהן טיפל הנאשם (מאות ביום וכ-30,000 בשנה); **טענת השימוש בסיסמאות של עובדים** – הוכח כי לנאשם לא הייתה דרך לדעת את הסיסמאות וכי לא יכול היה להשתמש בהן, אלא אם כן הם נתנו לו אותן בהסכמתם. הצורך בכך עלה אם עובד החל פעולה בדרישת תשלום מבלי להשלימה או שהיה צורך בתיקונה ולכן הנאשם נדרש לסיסמה של אותו עובד (מקרים פרטני עוד יידון בהמשך במסגרת האישומים). עוד הוכח, כי בשל העומס שנוצר במחלקת הכספים, הנאשם וגרביאן עבדו יחד, לעתים באמצעות ההרשאה של הנאשם והסיסמה שלו ולעתים באמצעות ההרשאה של גרביאן והסיסמה שלו; **הפרשי זמנים מצומצמים בין פעולה אחת לשנייה במערכת הבוחן** (בין פעולת רושם לפעולת בודק ובין פעולת בודק לפעולת סגן החשב) – דובר בתופעה רווחת שעלתה גם מעשרות רבות של דרישות תשלום אשר לא נכללו בכתב האישום (בין השאר, דרישות התשלום הרבות שנכללו במוצגים הבאים: ת/12א, ת/20ג, ת/9, ת/15, ת/23, ת/29, ת/34, ת/37, וכן החלקים הרבים בטבלה ת/74, שבעניינם לא הוגש אישום); **עשיית פעולה בשם עובד שאינו נוכח (על-פי דו"חות הנוכחות) – ראשית**, הובאו דוגמאות לפעולות בדרישות תשלום שעשה עובד בזמנים שבהם על-פי דו"חות הנוכחות, לכאורה לא נכח, כך שאין בדו"חות הנוכחות שהוגשו כדי בהכרח לבסס את הטענה (ראו עשרות דרישות התשלום שבהן טיפל שלמה כהן בשעה שעל-פי דו"חות הנוכחות לכאורה, לא היה במשרד – ת/9). **שנית**, הוסבר כי דווקא היעדרות העובד הצדיקה שימוש בהרשאה שלו בהסכמתו; **שימוש בתקנה תקציבית לא מתאימה** – כפי שהוסבר, לעתים נוצלו תקנות תקציביות לא מתאימות מאחר שבהן נותרה יתרת תקציב לעומת תקנת התקציב המתאימה, אשר לא נותר בה עוד תקציב. מכל מקום, שימוש בתקנות תקציב, גם אם לא התאימו, היה עניין פנימי של חלוקת תקציב משרד החוץ, אשר היה בסמכות סגן החשב; **דרישות תשלום ללא התחייבות או ללא משימה תקציבית** – הוסבר כי הדבר רווח בעיקר בתקופות עומס או לקראת סוף

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

שנת הכספים, כדי לנצל תקנות תקציב שבהן נותרו יתרות. מכל מקום, הדבר היה בסמכות סגן החשב, כדי להשתמש באופן יעיל בתקציב המשרד.

161. לנוכח הראיות שהובאו, ישנם שני קשיים מהותיים העולים מעצם טענת השיטה והראיות שעליהן היא נשענת. **קושי אחד**, נובע מכך שאין די בראייתיה של המאשימה כדי לבסס את השיטה הנטענת. **קושי שני**, נעוץ בהיות "השיטה" הנטענת, נשענת על ראיות נסיבתיות, בעוד הנאשם הציע פרשנות אלטרנטיבית סבירה, אשר די בה כדי לדחות את טענת השיטה ולהימנע מקביעת ממצאים על-פיה. נבחר את הדברים.

162. **הקושי הראשון – אי די בראיות שהובאו כדי לבסס את השיטה הנטענת:** הקושי הנעוץ ב"טענת השיטה" אינו רק קושי הנובע מהראיות שעליהן היא מבוססת (לרבות הקשיים הכרוכים בשאלה אם אותן ראיות הן בגדר 'רשומה מוסדית'). הקושי המהותי יותר נובע מנקודת המוצא שעליה נשענת טענה זו ומהנחתה של המאשימה, כי הנאשם פעל בהתאם לשיטה הנטענת, כדי להסתיר את מעשי הגניבה הנטענים באישומים.

הנאשם טיפל באלפים רבים של דרישות תשלום בכל שנה (כ-30,000 בשנה), ובמאות ביום, אשר אושרו ב"מנות" של מספר דרישות תשלום רבות בכל "מנה". לכן, כדי להצביע על כוונת הנאשם לגנוב או על מודעות למעשי הגניבה הנטענים באמצעות אותה "שיטה" נטענת, היה על המאשימה להראות כי "השיטה שבה פעל הנאשם", כטענתה, הייתה רק בעת שטיפל בדרישות התשלום הנדונות, אך כי לא פעל כך לגבי שאר דרישות התשלום שבהן טיפל. כך מהטעם שאילו היה נמצא כי אותם מעשים פסולים, אשר לטענת המאשימה מבססים את אותה "שיטה" נפלו בחלק ניכר מדרישות התשלום שבהן טיפל, ממילא הייתה נסתרת הטענה כי דובר ב"שיטה" שנועדה להסוות את מעשי הגניבה הנטענים.

לפיכך, כדי להוכיח את אותה "שיטה" אין די בכך שהמאשימה הראתה – אם אמנם הראתה – כי השיטה הנטענת התקיימה לגבי דרישות התשלום אשר בקשר אליהן הואשם הנאשם. כדי להוכיח זאת, היה על המאשימה לבדוק למשל, 10% מדרישות התשלום שבהן טיפל הנאשם (כ-3,000 דרישות תשלום) ולהראות שבהן לא דבקו אותם פגמים שעליהם היא מבססת את "טענת השיטה". למצער היה עליה להראות ולהוכיח, כי בדקה באופן אקראי 1% מדרישות התשלום שבהן טיפל הנאשם (כ-300). רק אילו הייתה המאשימה מראה כי לגבי אותן דרישות תשלום שהיו נבדקות באקראי לא דבקו אותם פגמים, כי היה מקום לטענה כי השיטה שנקט הנאשם בעניין דרישות התשלום הנדונות בכתב האישום מצביעה על כוונת הגניבה הנטענת.

לעומת זאת, אילו היה נמצא כי ברובן המכריע של אותן דרישות התשלום אשר היו נבדקות באקראי, נפלו בדיוק אותם פגמים אשר על-פי הנטען נפלו בטיפולו בדרישות התשלום שבעניינן הוגש כתב האישום, אזי ממילא היו נופלות טענותיה של המאשימה, שלפיהן הנאשם נקט שיטת פעולה שנועדה להסוות את מעשי הגניבה הנטענים. אילו כך היה ואילו כך הוכח, אזי לכל היותר ניתן היה לומר כי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

נפלו אי סדרים באופן עבודת הנאשם, אך לא היה בכך כדי להוכיח שהייתה פעילות ייחודית מצדו, המצביעה על "שיטה", שממנה המאשימה מבקשת להסיק מודעות לגניבה.

המאשימה לא הראתה כי הטיפול של הנאשם בדרישות התשלום שבעניין הוגש כתב האישום היה שונה או אחר מהאופן שבו טיפל הנאשם בשאר דרישות התשלום שבהן טיפל, ברובן, בחלקן או אף בחלקן הקטן (1% מכלל דרישות התשלום). משלא הראתה זאת, הרי שאפילו יתקבלו כל ראיותיה של המאשימה כקבילות ואפילו ייקבע כי הוכחו אותם פגמים שלכאורה נפלו, עדיין אין בכך בהכרח כדי לבסס את כוונת הגניבה הנטענת.

לנוכח האמור, אין אפוא, מנוס מהמסקנה כי אפילו הוכחו כל הפגמים הנטענים בעניין האופן שבו טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנדונות, אין בכך כדי להוכיח כי טיפול זה היה שונה וייחודי רק לאותן דרישות תשלום שבעניין הואשם. אם לא היה זה טיפול ייחודי, אלא היה זה טיפול זהה לעוד דרישות תשלום רבות שבהן טיפל הנאשם, כי אז ממילא אין מדובר בשיטה שנקטה מצד הנאשם כדי להסתיר עבירות. ממילא אף אין בכך כדי להצביע על מודעותו של הנאשם למעשי הגניבה הנטענים שבהם הואשם.

163. **הקושי השני – ראיותיה של המאשימה הן נסיבתיות בעוד שניתן להן הסבר חלופי אפשרי:**
ראיותיה של המאשימה שעליהן מבוססת "טענת השיטה", הן בעיקרן בגדר ראיות נסיבתיות. מעצם טיבן הן אינן מוכיחות במישרין את העובדות שעליהן מבוסס מעשה העבירה, אלא הן מוכיחות עובדות אשר מהן מבוקש להסיק את העובדות הטעונות הוכחה. אמנם כוחן הראייתי של ראיות נסיבתיות אינו נופל מזה של ראיות ישירות, אך זאת רק אם המסקנה המרשיעה גוברת באופן ברור והחלטי על כל מסקנה חלופית העשויה לעלות מאותן ראיות נסיבתיות, כך שלא נותרת מסקנה סבירה אחרת. במצב זה, ההרשעה המבוססת על ראיות נסיבתיות, תתגבש מצירופן וממשקלן המצטבר (ראו לעניין זה בין השאר את פסקי הדין הבאים: ע"פ 6392/13 מדינת ישראל נ' קריאף (21.1.2015), כבוד השופט נ' סולברג, פסקאות 104-95; ע"פ 8808/14 פחימה נ' מדינת ישראל (10.1.2017), כבוד השופט צ' זילברטל, פסקאות 43-40; ע"פ 2661/13 יחייב נ' מדינת ישראל (18.2.2014), כבוד השופט ס' גיובראן, פסקאות 36-40; ע"פ 10635/08 נעים נ' מדינת ישראל (13.12.2010), כבוד השופט א' א' לוי, פסקאות 5-6).

הקושי בהסתמכות על ראיות נסיבתיות נעוץ בכך שהן אינן מוכיחות את העובדות הטעונות הוכחה, אלא מוכיחות עובדות שמהן מוסקת העובדה הטעונה הוכחה. מצב זה עשוי לכאורה, להביא לטעות במסקנה המוסקת מאותן ראיות נסיבתיות. כדי להתגבר על קושי זה, נבחנות הראיות הנסיבתיות בשלושה שלבים: "בשלב הראשון נבחנת כל ראיה נסיבתית בפני עצמה כדי לקבוע אם ניתן להשתית עליה ממצא עובדתי; בשלב השני נבחנת מסכת הראיות כולה לצורך קביעה אם היא מערבת לכאורה את הנאשם בביצוע העבירה, כאשר הסקת המסקנה המפלילה היא תולדה של הערכה מושכלת של הראיות בהתבסס על ניסיון החיים ועל השכל הישר...; בשלב השלישי מועבר הנטל אל הנאשם להציע

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

הסבר העשוי לשלול את ההנחה המפלילה העומדת נגדו" (ע"פ 9372/03 פון וייזל נ' מדינת ישראל, נט(1) 745 (2004), כבוד השופטת א' פרוקצ'יה עמ' 753 (פסקה 4). ראו גם בפסיקה הנזכרת לעיל).

כפי שכבר הוסבר, הנאשם נתן הסבר מניח את הדעת לכל מקבץ הראיות הנסיבתיות ובכך אף שלל את ההנחה המפלילה, אשר לקיומה טענה המאשימה על יסוד מארג הראיות הנסיבתיות שהציגה כדי לבסס את "השיטה" הנטענת. הנאשם אף הציע אפשרויות חלופיות, ממשיות ורציניות למסקנתה של המאשימה מאותן ראיות. הסברו החלופי של הנאשם למסקנותיה של המאשימה, שנדון בהרחבה והובא בתמצית לעיל, מצדיק אפוא, לדחות את טענת המאשימה בדבר "השיטה שבה השתמש".

164. **עוד הערה לסיום עניין זה:** שיטת הפעולה שעליה ביקשה המאשימה לבסס את טענותיה בעניין מודעות הנאשם למעשי הגניבה שבהם הואשם בחלק ניכר מהאישומים, נשענה כאמור, על פרשנותה של כוכבית לאופן שבו טיפל הנאשם בדרישות התשלום.

כזכור, ערב פתיחת החקירה הסמויה התקיים דיון במשרד האוצר בהשתתפות כוכבית, שני נציגי מחלקת הביקורת במשרד החוץ, מנהל יחידת הביקורת וסגן בכיר לחשבת הכללית במשרד האוצר ורו"ח עידו רחמני, ראש צוות ביקורת במשרד האוצר (פרוטוקול הדיון – 45/מ), שבשלב מסוים צורף אל כוכבית לאיסוף מסמכים ממערכת הבוחן.

בתום הדיון הממושך, לאחר שכוכבית פירטה את עיקרי חשדותיה – שרובם המכריע לא מצאו את דרכם אל כתב האישום שהוגש נגד הנאשם – נשאל רו"ח עידו רחמני, האם "זה פלילי?". תשובתו הייתה: "לא מספיק. הרבה מהראיות הן נסיבתיות וניתנות להסברים אלטרנטיביים. ממליץ שלא ללכת למשטרה". אכן כך. מדובר בפרשנות לראיות נסיבתיות, אשר ניתנות להסברים חלופיים, שאינם בהכרח אלו שעליהם הצביעה כוכבית.

חלק IV הנופשוניים של עובדי משרד החוץ

יג. הנופשוניים של עובדי משרד החוץ – הערות כלליות

165. העובדות שעלו מראיותיה של המאשימה בכל הנוגע לנושא הנופשוניים של עובדי משרד החוץ בתקופה שבה עוסק כתב האישום, מדהימות בחריגותן. כך בשל עצם הטבת הנופשוניים אשר הסתכמה במיליוני שקלים בשנה מכספי ציבור, בעוד שלא ברור מכוח מה ניתנה. כך בשל היעדר כללים או נהלים להסדרת אותם נופשוניים, וכך גם בשל אופן מתן ההטבה הייחודית והלא שוויונית, כפי שיוסבר, אשר לא עוגנה בשום מקום.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הטבת הנופשונים אשר על-פי העדויות, ניתנה לכאלף ושלוש מאות עובדי משרד החוץ ולעוד מספר לא ידוע של גמלאי המשרד ולמספר משפחות שכולות שכן משפחתן היה עובד המשרד, לא הייתה מוסדרת בנהלים כלשהם, לא הוסדרה בכללים כלשהם ואף אין מחלוקת על כך שלא היו כל הנחיות או כללים כתובים בעניין. על-פי העדויות, שעוד יפורטו, דובר בתורה שבעל-פה שהתגמשה לפי הצורך או הרצון של גורם עלום. אף לא ברור מי הגה את אותה תורה, אשר לא רק שהייתה בעל-פה, אלא התגמשה לפי הצורך או הרצון. לא ברור מכוח מה נהגתה אותה תורה שבעל-פה או על יסוד מה נהגתה. כפי שעוד יתואר, מדובר בהטבה במיליוני שקלים בכל שנה, אשר על-פי העדויות, ניתנה במשך כעשרים שנה מקופת המדינה לעובדי משרד החוץ ללא כללים וללא כל פיקוח, עד אשר הופסקה, ככל הנראה בשנת 2013 לערך.

בדומה לנושא התשלום לספקי משרד החוץ שכבר נדון, גם לעניין הנופשונים, הוקדשו מאות עמודי עדויות וראיות רבות, בעוד כל אחד מהעדים תרם את ידיעותיו בעניין זה, בעיקר את אופן הבנתו את אותה תורה שבעל-פה. כך נמצא כי גם לנושא זה הוקדש זמן שיפוטי רב ויקר לצורך שמיעת עדים רבים, אשר עדויותיהם נפרשו על פני מאות עמודי פרוטוקול של עדויות לא ברורות ולא מסודרות בכל הנוגע לנושא זה. בדומה לנושא התשלומים לספקי משרד החוץ, גם בעניין הנופשונים ניתן היה לחסוך זמן שיפוטי רב אילו נושא זה היה מובא באופן בהיר ומסודר במסמך אחד (שאינו קיים) או בעדות אחת שהייתה נשמעת בתחילת המשפט. במסגרתם ניתן היה להבהיר את הנהלים או הנוהג – אם בכלל היו – שלפיהם פעלו במשרד החוץ בכל הנוגע להטבת הנופשונים שניתנה לעובדיו. ללא ספק, היה בכך גם כדי להקל על מלאכת כתיבת הכרעת הדין.

166. מפאת חשיבות הדברים, נפתח במספר הסברים הנוגעים לנושא הנופשונים, אשר עלו מהעדויות של העדים העוסקים בכך ואשר ניכר היה כי יותר משביקשו לסייע בהבנת העובדות, היו עסוקים בניסוח דבריהם. כך בין בשל רצונם להגן על אופן התנהלות המשרד בנושא הנופשונים, בין כדי לגלגל את האחריות על שכמי אחרים ובין מחוסר ידע שנבע ממצב של היעדר כללים ברורים ועקביים.

יד. תורה שבעל-פה – היעדר כללים והנחיות בנושא הנופשונים

167. העובדה שכללי הנופשונים של משרד החוץ היו בגדר תורה שבעל-פה שכלליה אינם כתובים, חזרה בעדויות רבות מטעם הגורמים הרלוונטיים. כך בין השאר, העידו העדים הבאים:

רוני הראל, מנהל מחלקת הרווחה במשרד החוץ בתקופה הרלוונטית העיד כי הכללים הם בגדר "נוהל פנימי שלנו" (עמ' 30), אשר לטענתו, "חלק כתוב, חלק תורה שבעל פה" (שם). אך למרות טענתו כי "חלק כתוב" ולמרות הזדמנויות חוזרות שניתנו להגשת הכללים הכתובים, לא הוגש דבר בכתב ואף הוכח באופן חד משמעי, כי אין כל כללים או נהלים כתובים. רוני הראל אף אישר כי כל אותם נהלים שאינם כתובים, היו נתונים לשיקול דעתם הבלעדי של עובדי מחלקת הרווחה ללא כללים כתובים

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

וללא כל תיעוד. כך לעניין עצם הנופשים כך גם בכל הנוגע לנושאי הבאים: הנחות שניתנו לעובדים מסוימים (למשל, בשל טענה למצוקה כלכלית); השתתפות לא שוויונית של המשרד במימון הנופשוניים של העובדים (למשל, השתתפות גבוהה יותר לנופשים במלונות המתאימים לאוכלוסייה חרדית); פטור שניתן מתשלום חלק ההשתתפות העצמית (למשל, למשפחות שכולות). על-פי עדותו, כל אלו היו נתונים לשיקול דעתם הבלעדי של עובדי מחלקת הרווחה, ללא כללים, נהלים או הנחיות ואף ניתנו ללא כל תיעוד. הסברו לכך היה, "אני קיבלתי את זה ככה כשנכנסתי לתפקיד וככה המשכתי עם זה" (עמ' 43).

דני גדות, שהיה מנהל מחלקת הרווחה במשרד החוץ בעבר, אמר דברים דומים במענה לשאלות בית המשפט, שבהן נשאל פעם אחר פעם וחוזר חלילה, אם היו נהלים כתובים או אם היו כללים ברורים (ראו בעיקר בעמ' 204-208). תשובותיו בעניין זה היו בין השאר, אלו: "הנהלים היו, מה זה נהלים? זה נהלים פנימיים שבתוך המשרד שאנחנו פשוט רצינו לרצות את העובדים, לתת להם פתרונות..."; "לא היו לנו נהלים כתובים בוא נגיד"; "... אנחנו היינו אמורים לספק את הנופשוניים דרך המכרז אבל לא היה נהל כתוב מה לעשות, זה היה נהלים פנימיים בתוך המשרד" (שם). במענה לשאלה נוספת, אם אותו "נוהל פנימי" היה בכתב, השיב, "תורה שבעל-פה". גם במענה לשאלתי מי קבע את אותה תורה שבעל-פה ומתי נקבעה, לא ניתנה תשובה ברורה מעבר ל"יחד עם החשבות", "זה משהו היסטורי" ועוד תשובות מעין אלו (שם, עמ' 204-205). אכן, כפי שטענה המאשימה, בהמשך עדותו הוסיף גדות, כי אחת לשנה נשלחה אל עובדי המשרד הודעה מטעם מחלקת הרווחה, שבה הודע להם על אפשרות ההרשמה לנופשוניים, בצירוף חוזר שבו נקבעו הכללים (עמ' 249). למרות זאת, חוזר לתקופה הרלוונטית לא הוגש, תוכנו אינו ידוע ובכל מקרה, נאמר במפורש כי לא היו "כללים", אלא "תורה שבעל-פה". כפי שעוד יובהר, בכל מקרה גם היו אינספור חריגות מאותם כללים אשר לכאורה נכללו באותו חוזר.

אף שרון ברפי, האחראית על הנופשוניים במחלקת הרווחה, אישרה כי לא אחת חרגה מהנהלים – אשר לא היו קיימים ומכל מקום, לא היו כתובים – וזאת לדבריה, מתוך רצון לסייע למי מבין העובדים (עמ' 183-184). בעניין חריגה מהכללים שלא היו קיימים אך נטען כי לכאורה פעלו לפיהם, השיבה כי "לא היה תקנון שאוסר את זה" (עמ' 135).

168. תמיהותי הרבות על כך שנושא הנופשוניים, אשר על-פי העדויות, ככל הנראה נאמד בכשלושה מיליון שקלים בשנה, נוהל ללא כל כללים, נהלים, הנחיות או הוראות, חזרו שוב ושוב. בסופו של דבר, בדיון מיום 11.12.2017, שהיה ישיבת ההוכחות האחת-עשרה, לאחר שמיעת רוב העדים העיקריים בנושא הנופשוניים, הגישה המאשימה, בהיעדר התנגדות מצד הנאשם, "חוזר לעובד" מיום 3.4.2013 (ת/81). למסמך זה לא נמצאה רלוונטיות וממילא אינו יכול להועיל למי מהצדדים או לשנות דבר. זאת בין השאר, מהטעמים הבאים: אין מדובר בנוהל (אלא ב"חוזר לעובד"); תאריך פרסומו בכל מקרה מאוחר לרוב הנופשוניים הנדונים בכתב האישום; לא ברור מניין נלקח מסמך זה שאף לא נכלל בחומר החקירה (הצירוף "משרד החוץ" אינו מופיע בו, אלא רק "המשרד"), רוב העדים הרלוונטיים לא העידו או נשאלו לגביו, אף לא ברור אם תוכנו היה ידוע למי מעובדי משרד החוץ, לרבות עובדי מחלקת

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הרווחה שאמונים על הטיפול בנופשוניים ומכל מקום, כל אלו העידו כי פעלו על-פי הכללים הלא כתובים ("התורה שבעל-פה"). לבסוף, בכל מקרה וכפי שיובהר בהמשך, היו חריגות רבות מאותם כללים לכאורה, שהופיעו באותו חוזר.

169. העדים הנזכרים העידו כי אופן הטיפול בנושא הנופשוניים והחברות שבאמצעותן הוזמנו אותם נופשוניים ('השטיח המעופף' ו'אשת תורס'), נקבעו על-פי מכרז של משרד הביטחון, או היה מי שאמר שהיה זה בהתאם לאופן העבודה של השב"כ בנושא נופשוניים. למרות זאת ולמרות ההבהרה בדבר ההשלכה שיש לאי הגשת מסמכי אותו מכרז, אם בכלל היה, אף מסמכים אלו לא הוגשו (לעניין זה ראו בין השאר בעדותו של דני גדות, החל מע' 204 ובעיקר עמ' 208-210).

לשלמות הדברים נוסף, כי בדיון מיום 14.6.2018, לאחר תום פרשת התביעה, הגישה המאשימה מספר מסמכים (ת/135. בטעות נכתב על מוצג זה כי הוגש ביום 14.10.2018), אשר נמצאו כלא רלוונטיים. מסמכים אלו כללו מכתב קצר מיום 15.11.2011, דף משימה תקציבית ועוד ניירת (סך הכול 7 עמ'), אשר ככל הנראה נגעו לרכישת חבילות נפש ממספר חברות ולהכנת משימה תקציבית למטרת הנופשוניים בשנת 2011. אין מדובר במסמכים הנוגעים לאופן הענקת הטבת הנופשוניים לעובדי משרד החוץ ומכל מקום בשל הגשתם באיחור, אף לא ניתן היה לבחון את תוכנם באמצעות מי מהעדים.

טו. הכללים הלא כתובים בעניין הנופשוניים והחריגים לכללים

(1) הכללים הגמישים והלא כתובים

170. על-פי העדויות הרבות שנשמעו, הכללים הלא כתובים בעניין הנופשוניים של עובדי משרד החוץ בתקופה הרלוונטית כללו מספר כללים בסיסיים, אך גמישים מאד, ולצדם חריגים רבים, אשר אף לא אחד מהם היה מעוגן בנוהל עבודה כלשהו או במסמך אחר.

171. על-פי הכללים הבסיסיים אשר בעניינם העידו בין השאר, רוני הראל, דני גדות ושרון ברפי, כל עובדי משרד החוץ היו זכאים לנופשוניים אחת לשנה. הנופשוניים שנועד לעובדי המשרד ולבני משפחתם הגרעינית (לרבות ילדים עד גיל 21), אחת לשנה, היה במימון משרד החוץ, תוך השתתפות חלקית בלבד של העובד במימונו. על-פי רוב, הנופשוניים היו בבתי מלון בדרגת התיירות הגבוהה ביותר ובעלויות גבוהות. העובד יכול היה לבחור נופשוניים למשך ארבעה לילות באמצע השבוע או שלושה לילות בסוף השבוע (גם כלל זה היה גמיש, מאחר שלפי עדותו של דני גדות, משך הנופשוניים נגזר גם מהותק של העובד (עמ' 216)). מספר חדרי המלון שמומנו, נקבעו על-פי מספר בני המשפחה וגילם של הילדים. כך למשל, ילדים גדולים קיבלו חדרים נפרדים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הנופשון הוזמן באמצעות מחלקת הרווחה, אשר הזמינה את ימי הנופש עבור העובד באמצעות אחת משתי חברות תיירות, 'אשת טורס' או 'השטיח המעופף'. על-פי הנטען ולכאורה בלבד, מימון המשרד היה בשווי שני שליש מעלות הנופשון על-פי המחירון, את השליש הנוסף היה על העובד לשלם. כפי שעוד יובהר, על-פי רוב חלקו של המשרד במימון הנופשון היה גבוה בהרבה ובאופן משמעותי משני שליש מעלות הנופשון. בכל מקרה, כפי שיוסבר, סכום המימון של המשרד לא היה אחיד, אלא השתנה מנופשון אחד לאחר ומעובד אחד לאחר. כלל נוסף שנטען כי היה, הוא כי הטבת הנופשונים ניתנה רק לעובדי משרד החוץ, אשר לא היו רשאים להעבירה לאחרים שאינם עובדי המשרד.

(2) הרבה חריגים למעט "כללים" לא כתובים

172. במהלך שמיעת העדויות נמצא, כי לא רק שלא היו כללים כתובים, לא היה תקנון ולא היו נהלים, אלא גם לאותם כללים לא כתובים היו חריגים רבים. אף חריגים אלו לא היו מעוגנים בכללים כלשהם, אלא היו נתונים לשיקול דעתם של עובדי מחלקת הרווחה, שבכל מקרה, לא תיעדו את אותם חריגים בדרך כלשהי. עתה נעמוד על עיקרי החריגים הרבים שעליהם העידו מי מבין העדים.

173. על-פי הנטען בעדויות, אשר לא נתמכו בראיות, הזמנת הנופשונים אמורה הייתה להיות רק משתי חברות התיירות אשר זכו במכרז להספקת נופשונים לעובדי משרד הביטחון, 'אשת טורס' ו'השטיח המעופף', ועל-פי המחירון שנקבע במכרז לעובדי משרד הביטחון, שאף הוא לא הוצג ולא הוגש (למשל, רוני הראל, עמ' 28; שרון ברפי, 115-116). באותן עדויות אף הובהר, כי משרד החוץ לא הצטרף אל המכרז של משרד הביטחון, אלא החליט לפעול על פיו ואף קבע לעצמו חריגים לפי ראות עיניו. כך העיד בעניין זה דני גדות (עמ' 207): "... החליטו להכניס אותנו למכרז של משרד הביטחון, אנחנו היינו נתלים עליהם, זה לא שהיה כתוב במכרז של משרד הביטחון 'משרד החוץ'... עבדנו לפי הכללים של משרד הביטחון אבל עשינו גם חריג". כללי המכרז של משרד הביטחון לא הוגשו ולכן אינם ידועים לנו, אבל כאמור, "היינו נתלים עליהם" ו"עשינו גם חריג". מהעדויות עלה, כי החריגים לכללים הלא ידועים, היו רבים, עד כדי אובדן כמעט מוחלט של הכללים הלא ידועים והלא כתובים.

(3) דוגמאות לחריגים הרבים

174. חריג הזמנת נופשונים באמצעות חברות אחרות ובהן 'אורטל' (מקבוצת 'איסתא') או באמצעות 'איסתא': משרד החוץ אפשר הזמנת נופשונים גם באמצעות חברות תיירות שלא נכללו במכרז של משרד הביטחון (שמשרד החוץ אף לא היה צד לו). הזמנה בדרך זו התאפשרה באמצעות פיקציה אשר נבעה מזכייתה של חברת 'אורטל' במכרזים לארגון אירועים, ימי עיון ופעילות מסוג זה למשרד החוץ (ראו בדברי העדים הבאים: רוני הראל, עמ' 34; שרון ברפי, עמ' 117, 149; דני גדות, עמ' 220). מסיבה זו, הזמנת נופשונים לעובדי המשרד באמצעות חברות כגון 'אורטל', לא נעשתה מתקנה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

תקציבית של הנופשוניים, אלא מתקנה תקציבית שאינה קשורה בנופשוניים, אלא שנועדה לארגון אירועים וסיורים וכדומה (שרון ברפי, עמ' 147-149).

175. **חריג בתי המלון שאינם ברשימה, אלא לפי רצון העובד ובחירתו:** עובדי משרד החוץ רשאים היו לצאת לנופשוניים בכל בית מלון או צימר שיחפצו, על-פי בחירתם וללא כל מגבלה, לרבות בתי מלון שלא נכללו ברשימת בתי המלון של המכרז של משרד הביטחון. במקרה זה היו העובדים מביאים קבלות על התשלום עבור הנופש והשהות במלון, ומשרד החוץ החזיר להם את עלות הנופש, למעט חלק ההשתתפות העצמית של העובד, אשר על-פי הנטען, היה בשווי שליש מעלות הנופש (דני גדות, עמ' 204, 223; שרון ברפי, עמ' 122, 151). נעיר כבר עתה כי כפי שעוד יובהר, חלק ההשתתפות של העובד לא היה בשווי שליש כנטען.

176. **חריג בתי המלון לעובדים החרדים:** על-פי העדויות, העובדים הנמנים עם האוכלוסייה החרדית שלא רצו לצאת עם משפחותיהם לנופש בבתי המלון שנכללו ברשימת בתי המלון של מכרז משרד הביטחון, היו רשאים לצאת לבתי מלון לפי בחירתם, אשר על-פי טענתם, התאימו לאורח חייהם ולסוג כשרות האוכל המקובל עליהם.

אחד מאותם בתי מלון הוא כפר הנופש 'כינר', שעוד יידון במסגרת הדיון באישום השני (ראו לעניין זה: עדותה של שרון ברפי, עמ' 124; רשימת בתי מלון שעבדו עמם, שבו מלון 'כינר' מופיע בהגדרה של מלונות 'גלאט' – 84/נ; הודעת מנכ"ל מלון כינר, שהוגשה בהסכמה – ת/26, שורות 42-45). כך שבניגוד לנטען בכתב האישום (פסקה 13 באישום השני), אין זה נכון שמלון 'כינר' לא נמנה עם בתי המלון שאליהם יצאו עובדי משרד החוץ לנופשוניים.

בהתאם לחריג זה, העובדים החרדים בחרו בעצמם את בתי המלון, אך מאחר שהיה מי שהחליט או טען כי בתי מלון אלו היו יקרים יותר, הוחלט באגף הרווחה כי חלק ההשתתפות של משרד החוץ בעלות הנופשוניים של אותם עובדים יהיה גבוה יותר באופן משמעותי. בהתאם לכך, חלק ההשתתפות של משרד החוץ בעלות הנופשוניים של העובדים שבחרו במלון מתאים לאוכלוסייה חרדית, היה שלושה רבעים מעלות הנופשוון (ולא שני שליש) ואילו חלקו של העובד היה בשיעור רבע בלבד (דני גדות, עמ' 224; רוני הראל, עמ' 29; שרון ברפי, עמ' 115).

חריג נוסף לגבי עובדי המשרד אשר יצאו לנופשים במלונות המתאימים לציבור החרדי, היה בכך שעובדים אלו יכולים היו להזמין את הנופשוניים בעצמם, ללא צורך בהזמנתם באמצעות מחלקת הרווחה (דני גדות, עמ' 216, 248; רוני הראל, עמ' 44, 67).

177. **חריג הזמנת הנופשוניים וסידורי התשלום:** למרות כללים לכאורה, בעניין אופן הזמנת הנופשוניים באמצעות מערכת ממוחשבת של המשרד ולמרות כללים לכאורה, בעניין סידורי תשלום חלקו של העובד בנופשוניים, בפועל לא היו כללים גם בעניין זה ואף מספר החריגים עלה על הכללים. הזמנת הנופשוניים יכולה הייתה להיעשות בכל אמצעי ואף ללא כל תיעוד או רישום. בכלל זה, בפניה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

בעל-פה אל מחלקת הרווחה, בדוא"ל, באמצעות האתר הפנימי של המשרד, בטלפון, בהשארת פתק וכדומה (שרון ברפי, עמ' 149; רוני הראל, עמ' 44).

אף לא היו כללים בעניין סידורי תשלום חלק ההשתתפות של העובד. אפילו היה נוהג מסוים, בפועל היו חריגים רבים לאותו נוהג. ניתן היה לשלם חלק זה בכל אמצעי תשלום על-פי בחירת העובד. בכלל זה באמצעות כרטיס אשראי, תשלום שובר בדואר, המחאה לטובת המשרד וכדומה. בדומה, למרות הנוהג לשלם את חלק ההשתתפות של העובד מראש, לא הייתה מניעה לשלם זאת גם בדיעבד, לאחר הנופש. גם תשלום זה יכול היה להיעשות בכל אמצעי תשלום, בסכום אחד או במספר תשלומים. בכל מקרה, לא היו כללים בעניין אופן הזמנת הנופש, אופן התשלום או מועד התשלום ואף לא היה כל תיעוד לכל אלו (דני גדות, עמ' 246; רוני הראל, עמ' 63-64; שרון ברפי, עמ' 152-153).

178. **חריג "הטרמפיסטים"**: הנופשוניים של עובדי משרד החוץ הוזמנו והוסדרו באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד. בהתאם לכללים הלא כתובים, דובר בהטבה אשר אמורה הייתה להיות מוסדרת על-פי המחיר המופחת שנקבע במחירון של מכרז משרד הביטחון, כך שעלות הנופש (שאת רובה מימן המשרד), הייתה פחותה ממחיר השוק לקהל הרחב. לפיכך הוסבר, כי הייתה הגבלה על מספר חדרי המלון שהקצו חברות תיירות ('השטיח המעופף' ו'אשת טורס') לטובת מכרז משרד הביטחון. למרות זאת, עובדי המשרד אשר יצאו לנופש, יכולים היו לצרף גם אנשים אחרים, לרבות חברים או קרובי משפחה שלא נכללו בהסדר הנופשוניים (למשל, ילדיו הנשואים של העובד ומשפחותיהם, הוריו, חברים וכדומה) (להלן בפסקה זו – **אחרים**). במקרה של צירוף אחרים לנופש, יכולים היו עובדי המשרד להזמין את הנופש גם עבור משפחתם הגרעינית וגם עבור האחרים, באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד. התשלום עבור משפחתו הגרעינית של העובד כלל רק את חלק ההשתתפות העצמית בנופש ואילו לגבי האחרים, היה על העובד לשלם את מחיר הנופש המלא של האחרים, אך על-פי מחיר המחירון המופחת (שאינו מחיר השוק).

המשמעות היא, שאותם אחרים שהצטרפו לנופש של עובד המשרד, נהנו ממחיר המחירון המופחת שנועד לעובדי משרד הביטחון, לעומת המחיר שהיה על אותם אחרים לשלם אילו הזמינו את הנופש בעצמם, שלא באמצעות משרד החוץ. כך נמצא, שלמרות העובדה שמחיר הנופש המופחת, על-פי המחירון, נועד מלכתחילה לעובדי משרד הביטחון, או לכל היותר גם לנופשוניים של עובדי משרד החוץ, בפועל נהנו ממנו גם אותם אחרים שהצטרפו אל הנופש של עובד המשרד (דני גדות, עמ' 253-255; שרון ברפי, עמ' 174, 177). אם תרצו, כפי שהערת, משרד החוץ מילא תפקיד של סוכן נסיעות (עמ' 177).

במסגרת חריג זה, אף נמצא מקרה, שבו מישהי שאינה עובדת המשרד, הזמינה נופש דרך מחלקת הרווחה של המשרד. היא אמנם שילמה את מלוא עלות הנופש, אך על-פי מחיר המחירון ובכך נהנתה ממחיר מופחת, אשר מלכתחילה נועד רק לעובדי משרד החוץ, או ליתר דיוק רק לעובדי משרד הביטחון (שרון ברפי, עמ' 132). ההסבר של עובדת מחלקת הרווחה היה, כי "לא היה תקנון שאסר זאת" (שרון ברפי, עמ' 135).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

179. חריגי ההנחות וליתר דיוק: אי סדרים בעניין חלקו של משרד החוץ במימון הנופשונים: באופן רשמי, חלקו של המשרד במימון הנופשונים היה כנטען, בשווי שני שליש מעלות הנופשון ואילו העובד נדרש לשלם את השליש הנוסף. בפועל, אין כל ממש בטענה זו אשר נטענה במסגרת האישום השני (שם, פסקה 11). בשל אופן קביעתו של אותו "שליש" ובשל החריגים הרבים, על-פי רוב או למעשה, כמעט תמיד, חלקו של משרד החוץ היה גבוה בהרבה משני שליש מעלות הנופשון. בהמשך הדברים נסביר זאת.

בהיעדר כללים בכל הנוגע לנופשונים ובכל הנוגע לסכום ההשתתפות העצמית של העובד בעלות הנופשונים, שרר במשרד החוץ אי סדר מוחלט בעניין סכום חלקו של המשרד במימון עלות הנופשונים. המשמעות של אי סדר זה הייתה, כי היו עובדים אשר נהנו מהנחות משמעותיות ללא כל עיגון לכך בנוהל ואף ללא כל תיעוד. גם השיטה שנטען כי פעלו על-פיה, שלפיה ה"כלל" היה כי המשרד משתתף בשני שליש מעלות הנופש על-פי המחירון של מכרז משרד הביטחון, הייתה פסולה, עמדה בניגוד לאמות מידה של מינהל תקין ואף לא פעלו על-פיה. לא רק שלשיטה זו היו חריגים רבים, אלא האופן שבו פעלה, יצרה מצב שבו חלקו של המשרד במימון הנופשונים לא היה שוויוני, לא תועד ובעיקר, תוצאתו הייתה שהיו עובדים אשר נהנו מהשתתפות המשרד בסכומים גבוהים משמעותית (באלפי שקלים) מסכומי השתתפות המשרד בנופשונים של עובדים אחרים. חריג זה יפורט בנפרד בהמשך הדברים.

180. חריג היעדר מגבלת עונת הנופש: השתתפות משרד החוץ בעלות הנופשים של עובדיו לא הייתה קבועה ואחידה, אלא נטען כי הייתה בשווי שני שליש מעלות הנופש על-פי מחירון המכרז של משרד הביטחון, שכאמור, משרד החוץ לא היה צד לו. מחירון זה, כך הוסבר, נקבע בהתאם למחירי נופשים בתקופות שאינן נחשבות לעונת שיא בתיירות, אלא בתקופות שבהן מחירי נופשים נחשבים לנמוכים. מסיבה זו, כך הוסבר, עובדי משרד הביטחון שפעלו על-פי המכרז הוגבלו ביציאתם לנופשים אך ורק לעונות הנחשבות לעונות שפל בתיירות, שאז מחירי הנופשים נמוכים יותר. הם לא היו רשאים לצאת לנופשים בעונת הקיץ ובעונות החגים הנחשבות לעונות שיא בתיירות, שאז המחירים גבוהים בהרבה. כך לגבי עובדי משרד הביטחון שאף היו צד למכרז. לא כך עובדי משרד החוץ.

בשונה מעובדי משרד הביטחון שעליהם חל המכרז, עובדי משרד החוץ לא הוגבלו בקביעת מועד יציאתם לנופשונים, אלא הם היו רשאים לצאת בכל מועד ובכל עונות השנה, לרבות בעונת הקיץ ובחגים, שאז המחירים גבוהים במיוחד (דני גדות, עמ' 216). אף אם יצאו בעונת שיא בתיירות, לא הייתה כל מגבלה או שוני בכל הנוגע לחלק ההשתתפות העצמית של העובד. בכל מקרה, חלק זה נותר בשווי שליש בלבד ממחיר המחירון של משרד הביטחון. המשמעות היא, שבכל הנופשונים הרבים מאד, שאליהם יצאו עובדי המשרד במהלך הקיץ או בחגים, שילם המשרד הרבה מעבר לשני שליש מעלות הנופש בפועל. לעתים חלקו של המשרד אף היה יותר מפי שניים משווי הנופש כולו על-פי המחירון. עובדות מדהימות אלו, לרבות העובדה שעובדים רבים מאד יצאו לנופשונים דווקא בעונת הקיץ, עונת שיא מבחינת מחירי הנופשים, וכן העובדה שבשל כך המשרד מימן בפועל הרבה מעבר לשני שליש

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

מעלות הנופשים, אושרה באופן ברור ומפורש במענה לשאלותיי (דני גדות, עמ' 245-246 ובמיוחד בעמ' 246; רוני הראל, עמ' 40; שרון ברפי, עמ' 168).

לעובדות האמורות ישנה חשיבות רבה, הניתנת להמחשה בדוגמה פשוטה. נניח שעל-פי המחירון של משרד הביטחון, מחירו של נופש במלון מסוים למשפחה של עובד מסוים, המונה שש נפשות (הורים וארבעה ילדים), היא בסך 9,000 ₪. נניח שמחירו של אותו נופש בעונת הקיץ הוא בסך 18,000 ₪. בשל חריגת משרד החוץ מכללי המכרז של משרד הביטחון, עובד משרד החוץ יכול היה לצאת לנופש גם בקיץ, אך למרות שהמחיר גבוה בהרבה, הוא שילם רק את סכום ההשתתפות על-פי מחיר המחירון, בסך 3,000 ₪ (שליש ממחיר המחירון). את השאר מימן משרד החוץ, שחלקו בדוגמה האמורה, היה בסך 15,000 ₪, במקום סך 6,000 ₪, אילו הנופש לא היה בעונת הקיץ (כפי שנהגו במשרד הביטחון). בדוגמה זו ניתן לראות בבירור, כי חלקו של משרד החוץ במימון הנופש היה פי שניים וחצי מהסכום שהיה משלם אילו פעל על-פי כללי מכרז משרד הביטחון. בדוגמה זו, חלקו של משרד החוץ אף לא היה בשיעור שני שלישי (66.6%) ממחיר הנופש, כנטען באופן שגוי פעם אחר פעם, אלא חלקו היה בשיעור 83.3% ממחיר הנופש.

על-פי העדויות שפורטו לעיל תופעת יציאת העובדים לנופשים דווקא בעונת הקיץ הייתה נפוצה מאד. לפיכך יסוד לאמירה כי השתתפות המשרד במימון הנופשים הייתה בשיעור שני שלישי בלבד מעלותם. על-פי רוב השתתפות המשרד הייתה בשיעור גבוה בהרבה.

181. **חריגים בשל היעדר מגבלות על עלות החופשה, מספר החדרים ומספר המשתתפים:** כבר הראינו כי לא הייתה מגבלה בעניין מועד היציאה לנופשים וכי בפועל, במשרד החוץ (בשונה ממשרד הביטחון), העובדים רשאים היו לצאת לנופשים גם בעונות שיא בתיירות, שבמהלכן מחירי הנופשים גבוהים. גם לא הייתה מגבלה על מקום החופשה (עובדים בכלל ועובדים חרדים בפרט יכולים היו לבחור בעצמם את המלון). לכך מצטרפת גם העובדה שלא הייתה מגבלה של מספר המשתתפים בנופש ולפיכך אף לא הוגבלו מספר חדרי המלון. על-פי אותה תורה שבעל-פה, משרד החוץ השתתף ומימן את חלקו (אשר כאמור, לא היה קבוע), בעלות הנופש של כל בני המשפחה הגרעינית, אשר כללו את בן הזוג של העובד, לרבות בני זוג שאינם נשואים, וילדים עד גיל 21. מספר חדרי המלון שהוזמנו ועלות החופשה, נגזרו ממספר בני המשפחה שהשתתפו בנופש ומגיל הילדים, כך שילדים גדולים קיבלו חדרים נפרדים (דני גדות, עמ' 223; רוני הראל, עמ' 29; שרון ברפי, עמ' 115).

מאחר שלא דובר בהקצבה שוויונית לנופשוני, המשמעות היא שהוצאה הכספית שהייתה למשרד החוץ עבור נופש של עובד אחד, עשויה הייתה להיות גם פי שלושה ויותר מזו שהוצאה עבור עובד אחר. כך למשל בדוגמה הבאה: בהתאם למספר בני המשפחה של עובד מסוים וגילם של ילדיו, הוזמן לו חדר אחד במלון, כך שעלות הנופש הכוללת על-פי המחירון הייתה למשל, בסך 6,000 ₪. עובד שני שיצא לאותו נופש, הזמין שלושה חדרים בשל מספר בני משפחתו וגיל ילדיו, כך שהמחיר היה 18,000 ₪. חלקו של המשרד בנופש של העובד הראשון היה בסך 4,000 ₪ (בהנחה שהיה שני שלישי מהמחיר),

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

לעומת זאת, חלקו של המשרד בנופש של העובד השני הוא פי שלושה, בסך 12,000 ₪. ברור אפוא, כי מדובר בהטבה שאינה שוויונית שאף אינה קשורה למהות התפקיד של העובדים או לשכרם.

182. **חריג ההנחות, פטור מתשלום השתתפות עצמית והגדלת השתתפות המשרד:** בסיכומיה ניסתה המאשימה למזער את המקרים החריגים אשר כללו מתן הטבה נוספת על חשבון כספי משרד החוץ במימון הנופשונים לעובדי המשרד. לטענתה, דובר בארבעה או חמישה מקרים חריגים, בודדים ונדירים אשר בשל טעמים סוציאליים ניתנה לכל אחד מאותם עובדים הנחה נוספת, בסך 500 ₪ בלבד, בעלות הנופש (סיכומי המאשימה, פסקה 5 בעניין האישום השני).

לא רק שלא ברור מכוח מה רשאי היה משרד החוץ להעניק הטבות סוציאליות (אין מדובר בגמ"ח אלא בכספי ציבור), אלא שתיאור זה אינו מתיישב עם הראיות ועם העדויות. לפיהן, כך נראה, רק במקרים חריגים, נדירים ובודדים שילמו העובדים את חלקם בהתאם לכללים הלא כתובים. מספר הקטגוריות של בעלי הזכאות להשתתפות גדולה יותר של המשרד (אשר משום מה כונתה, "הנחה"), היה רב יותר ואף מספר העובדים שהיו זכאים לאותה "הנחה" היה גדול בהרבה (הגם שאלו וגם אלו לא הוכחו).

על פי העדויות, היו לא מעט סוגי מקרים אשר לגביהם החליטה מחלקת הרווחה במשרד (ללא כל תיעוד וללא כללים כתובים), להקטין את חלק ההשתתפות של העובד בעלות הנופש (שכאמור, נטען כי אמור היה להיות שוויון שליש ממחיר הנופש על-פי המחירון), והגדילה את חלק ההשתתפות של המשרד בעלות הנופש. אלו הם אפוא, המקרים העיקריים שהוזכרו:

הראשון, עובדים אשר בחרו בעצמם את המלון (או הצימר), כך שעלות החופשה לא הייתה בהתאם למחירון של מרכז משרד הביטחון. בהיעדר פיקוח על המחיר, ממילא לא מן הנמנע כי חלקו של המשרד בעלות הנופש הייתה גבוהה מחלקו בעלות נופש שנבחר על-פי המחירון.

השני, הנופש של העובדים הרבים שיצאו לנופש בתקופת השיא בתיירות (למשל, בקיץ ובחגים), כפי שהוסבר בהרחבה לעיל. אף נראה כי רוב הנופשונים נכללו בחריג זה.

השלישי, עובדים שהם בעלי משפחות גדולות. כמוסבר לעיל, החלק של השתתפות משרד החוץ בנופשונים של עובדים אלו, היה גדול באופן משמעותי מחלק ההשתתפות של המשרד בנופשונים של עובדים שמשפחתם הייתה קטנה.

הרביעי, עובדים שבחרו לצאת לבתי מלון המתאימים לאוכלוסייה חרדית. לגביהם נקבע כאמור, כי חלק ההשתתפות שלהם בעלות הנופש יהיה רבע בלבד ממחיר הנופש (ולא שליש), שבכל מקרה לא היה לפי המחירון, מאחר שאותם בתי מלון לא נכללו במחירון.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

החמישי, משפחות שנקבע לגביהם שהן נתונות למצוקה כלכלית. כטענת המאשימה, היה מי שאמר שדובר בארבעה או חמישה מקרים חריגים אשר קיבלו סיוע בשווי כ-500 ₪, אשר נגרע מחלקו של העובד בעלות הנופש (רוני הראל, עמ' 30, 40). אך גם היה מי שאמר שהסיוע היה בשווי כ-500 ₪ עד 700 ₪ וכי ניתן לכחמש עשרה עד עשרים משפחות של עובדים (דני גדות, עמ' 226. ראו גם: שרון ברפי, עמ' 154). כך או אחרת, לא הייתה הגדרה ברורה למצוקה הכלכלית המצדיקה הנחה זו, אשר ככל הנראה ניתנה לעתים גם למשפחות שהעובד הוא הורה יחידני (דני גדות, עמ' 247-248). אף לא הובאה כל ראיה בעניין שיעור ההנחה שניתן לאותם עובדים, בעניין מספר העובדים שקיבלו ההנחה זו, בעניין הנסיבות אשר לכאורה, הצדיקו את ההנחה או כל נתון אחר הנוגע לכך. כך שלכאורה, אין סיבה שלא להניח ששיעור ההנחה שניתן לאותם עובדים היה גבוה בהרבה וכי אף ניתן למספר רב של עובדים.

השישי, משפחות שכולות שקיבלו פטור מלא. משפחות שכולות אשר שכלו את בן משפחתם שהיה עובד משרד החוץ במהלך שירותו בחו"ל, היו זכאיות אף הן לצאת לנופשונים במימון משרד החוץ. לגביהן הוחלט כי הנופשים יהיו במימון מלא של המשרד ולפיכך ניתן להן פטור מלא מתשלום חלק ההשתתפות העצמית של העובד (רוני הראל, עמ' 30; דני גדות, עמ' 247-248; שרון ברפי, עמ' 133-132). למרות העדויות האמורות, לא ברור אם בפועל פעלו לפי החריג האמור, ואם פטור מתשלום דמי ההשתתפות העצמית אמנם ניתן לבני המשפחות השכולות. לפחות אחת מבנות המשפחות השכולות, הגב' גל לב, העידה כי תמיד שילמה את חלקה בנופשונים וכי מעולם לא נאמר לה שהיא פטורה מכך (עמ' 843-844).

(4) נופשונים - סיכום

183. ניתן אפוא, לסכם את נושא הנופשונים בכך שלא היו כללים בעניין מתן הטבה זו לעובדי משרד החוץ. מכל מקום, לא היו כללים, תקנון, נהלים או הנחיות כתובים. אפילו היו כללים, שלא הוגשו, נראה כי בשל מספרם הרב של החריגים, שעל עיקריהם עמדנו, קשה לומר כי בפועל היו כללים עקביים שעל-פיהם פעלו באגף הרווחה במשרד.

חלק V טענות הצדדים בעניין גרסת הנאשם ובעניין ניהול החקירה

טז. טענות המאשימה – הטענה כי גרסת הנאשם היא גרסה כבושה

184. המאשימה טענה כי יש לדחות את גרסת הנאשם כפי שנמסרה בעדותו בבית המשפט, בהיותה לטענתה, גרסה כבושה. על-פי טענתה, הנאשם נחקר במשטרה ארבע פעמים, אך במהלך כל חקירותיו שמר זכות השתיקה (ת/א-124 ו-ב, ת/א-125 ו-ב, ת/א-126 ו-ב, ת/א-127 ו-ב). כן נטען, כי תשובתו לאישום הייתה כללית וכי בפועל, גרסתו לעובדות הנטענות בכתב האישום הועלתה לראשונה בעדותו, בשלב

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

פרשת ההגנה. לפיכך טענה המאשימה, כי על-פי פסיקת בית המשפט העליון, אם לא ניתן הסבר סביר ואמין לכך שגרסת הנאשם הובאה לראשונה בעדותו, אין לתת בה אמון ובכל מקרה, יינתן לה משקל נמוך. כך לנוכח החשש כי שתיקת הנאשם בחקירה והעלאתה לראשונה בעדותו, נועדה להתאמתה לראיות התביעה. אף יש בכך כדי להכשיל את אפשרות בחינת מידת האמת שבה, בדרך של עימות עדי התביעה עם גרסת הנאשם ואף הפרכתה באמצעותם (בעניין זה הפנתה המאשימה, בין השאר, לפסקי הדין הבאים: ע"פ 5730/96 גרציאני נ' מדינת ישראל (18.5.1998), כבוד השופט י' קדמי; ע"פ 10477/09 מובראק נ' מדינת ישראל (10.4.2013), כבוד השופטת מ' נאור, פסקה 30; ע"פ 7007/15 שמיל נ' מדינת ישראל (5.9.2018), כבוד השופטת ע' ברון, פסקה 33; ע"פ 9385/10 אבו צעלוק נ' מדינת ישראל (27.12.2011), כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקה יז).

המאשימה הוסיפה, כי אמנם נאשם שהעלה את גרסתו לראשונה בשלב עדותו, עשוי לתקן את הפגם הנובע מכך, אך זאת רק אם סיפק הסבר סביר כפול, הנוגע לשני עניינים. **האחד**, סיבת שתיקתו והימנעותו ממסירת גרסתו בהזדמנות הראשונה, **והשני**, סיבת שבירת שתיקתו בזמן שבו בחר לעשות כן. רק אם שני הסברים אלו הגיוניים ומתקבלים על הדעת, ניתן יהיה לקבל את גרסתו הכבושה של הנאשם כמהימנה, חרף כבישתה (ע"פ 803/96 פלוני נ' מדינת ישראל (1997); ע"פ 190/82 מרקוס נ' מדינת ישראל (12.1.1983)).

185. המאשימה טענה, כי הנאשם לא סיפק הסבר סביר לשתיקתו בחקירה, וכי אף לא ניתן לקבל את הסבריו, אשר לפיהם, שתיקתו במשך כל חקירתו הייתה על-פי עצת סנגורו. המאשימה טענה, כי אף בתשובתו לאישום המשיך הנאשם לשמור על שתיקתו, בכך שנמנע ממתן תשובה מפורטת והסתפק בתשובה כללית, ובכך כבש את גרסתו גם בפעם השנייה. עוד הוסיפה, כי אף בעדותו, נמנע הנאשם מתמיכתה בראיות, למעט עדותו שלו.

המאשימה הוסיפה, כי אין לקבל את הסברו של הנאשם לשתיקתו, אשר לפיו בתחילת חקירתו שיתף פעולה והשיב לשאלות, אך כבר בשלב מוקדם הבין כי השאלות קשורות בכוכבית, שסיפקה את המידע שעליו התבססה החקירה וכן, לאחר פגישתו עם סנגורו, פעל על-פי עצתו לשמור על זכות השתיקה. כן טענה המאשימה, כי אף אין לקבל את הסברו של הנאשם כי דווקא היו לו תשובות לחוקריו, כי לא פחד להשיב וכי למי שיש מה לומר אינו פוחד לומר את דברו (עדות הנאשם בעמ' 1904-1907). זאת מאחר שלמרות הסברו זה, בחר לפעול על-פי עצת בא-כוחו.

טענת המאשימה היא אפוא, כי אין לקבל את הסברו של הנאשם, אשר לא עמד במבחן ההסבר הכפול המצדיק את כבישת עדותו. לטענתה, אילו הנאשם אמנם לא פחד להשיב לשאלת החוקרים, כדבריו, ואילו היה לו מה לומר כטענתו, כי אז היה שוטח את גרסתו כבר בשלב החקירה, באופן המאפשר את בחינתה בזמן אמת. משלא עשה כן, הרי שאמינות גרסתו הכבושה מוטלת בספק. עוד טענה המאשימה, כי מאחר שגרסת הנאשם הובאה רק לאחר שמיעת כל ראיות המאשימה, אף חזקה עליה שהותאמה אליהן. המאשימה אף טענה, כי לאחר עדותו של הנאשם לא הובאו ראיות הגנה נוספות לתמיכה בגרסתו, ולפיכך ממילא יש לומר כי הוא כשל במבחן הראשון, שעניינו מתן הסבר לכבישת גרסתו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

לטענתה, כבר נפסק שהישמעות לעצת עורך דין, כמו גם הסבר סתמי לשתיקה בחקירה, אינם בגדר הסבר המצדיק את כבישת גרסת הנאשם (ע"פ 9141/10 סטואר נ' מדינת ישראל (28.4.2014)), כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקה ק). בדומה טענה, כי הנאשם לא הסביר מדוע שבר את שתיקתו בשלב שבו עשה כן ומטעם זה, אף לא עמד גם במבחן ההסבר השני. כך לטענתה, במיוחד וכאמור, בשל אי תמיכת גרסתו בראיות נוספות, אשר לא הייתה כל מניעה להבאתן. לטענתה, אף עומדת לחובת הנאשם החזקה שעל-פיה הימנעות בעל-דין מהבאת ראיות שאין מניעה להבאתן, מקימה חזקה שאילו הובאו, היו פעולות לחובתו (בין השאר, ע"א 548/78 פלונית נ' פלוני, פ"ד לה(1) 736 (1980)).

יז. טענות ההגנה בעניין חקירת הנאשם, שתיקתו בחקירה וטענת 'הגרסה הכבושה'

186. תמצית טענותיה של ההגנה, הן בנושאים אלו: ראשית, התנהלות הרשות החוקרת עמדה ברקע בחירת הנאשם בזכות השתיקה. בעניין זה נטען, כי חוקרי המשטרה התנהלו כלפי הנאשם באיומים, תוך השפלתו וביזויו. כן הועלו טענות הנוגעות לאופן איסוף חומרי החקירה ולכך שהתנהלות המשטרה אף מבססת טענת הגנה מן הצדק; שנית, עצת סנגורו של הנאשם ומצבו הנפשי עמדו ברקע בחירתו בזכות השתיקה בעת חקירתו במשטרה; שלישית, טענות הנוגעות לטענות המאשימה בעניין גרסתו הכבושה של הנאשם; רביעית, תשובת הנאשם לאישום.

להלן יובאו טענותיה של ההגנה בנושאים האמורים ביתר פירוט.

187. טענות ההגנה בעניין התנהלות הרשות החוקרת: ההגנה העלתה מספר טענות הנוגעות להתנהלות הרשות החוקרת, אשר לפיהן חוקרי המשטרה התנהלו כלפי הנאשם בצורה מפירה, אשר כללה הטחת איומים כלפיו תוך השפלתו וביזויו. כן העלתה ההגנה טענות הנוגעות לאופן איסוף חומרי החקירה. לטענתה, יש בכל אלו כדי לבסס טענת הגנה מן הצדק.

ההגנה הפנתה לכך שמיד לאחר מעצר הנאשם ביום 14.10.2013, מעצר שנעשה במשרד החוץ בדרך משפילה ושלא לצורך, הוא נלקח לחיפוש בביתו ומשם למשרדי הרשות החוקרת (להב 433). שם, על-פי הנטען, סבל מיחס מזלזל ומשפיל מצד החוקרים, בעיקר מצד החוקרת אושרה, אשר על-פי הנטען, גיבשו עמדה ברורה, כי לפנייהם עומד גנב. כך, על-פי דוגמאות שאליהן הפנתה ההגנה מתוך חקירתו הראשונה של הנאשם (ת/124 – תכתוב חקירת הנאשם מיום 14.10.2013), שבמהלכה הוטחו בו דברים קשים, תוך שימוש בבני משפחתו ובבנותיו, בבושה הרבה שתיגרם להן מכותרות העיתוננים שיפורסמו, באיום בעונשים שיושטו עליו, ובכך שעד שחרורו מהמאסר, בתו הצעירה כבר תהיה בגירה (שם, עמ' 49, 66, 67). ההגנה הפנתה לעלבונות שהוטחו בנאשם, בהיותו "בן-אדם מטומטם וטיפש" (שם, עמ' 67), "חתיכת גנב קטן... גנב קטן ומלוכלך" (ת/125 – תכתוב חקירה מיום 15.10.2013, עמ' 37-39), ואף תוך שימוש בפטירתה המצערת של אשתו. כך, בנאום ארוך וממושך של החוקרת אושרה, שבו הטיחה בנאשם כי הוא גנב, אשר גירעונות המדינה נובעים מאנשים כמוהו (ת/126 – תכתוב חקירת הנאשם מיום 20.10.2013, בעיקר עמ' 10-14), הגדילה וכרכה את פטירתה המצערת של אשתו

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

של הנאשם באומרה בין השאר, "ממי גנבת? מהמדינה שמעסיקה אותך, המדינה שמשלמת לך על זה שאשתך נפטרה" (שם, עמ' 11 שורות 37-39).

188. **טענות ההגנה בעניין אופן איסוף חומרי החקירה – "תיק כוכבית":** ההגנה טענה, כי כבר בתחילת חקירתו הבין הנאשם שחקירתו היא תולדה של תלונה שיזמה כוכבית נגדו, בעוד שלטענתו, דובר בתלונת כזב. עוד הבין, כי החקירה כולה באה על רקע סכסוך עמוק ומתמשך בין כוכבית לביןו, המבוססת על מסמכים שאספה כוכבית, כדי "לתפור לו תיק" (כלשון הנאשם בתכתוב חקירתו הראשונה, ת/124ב, בעמ' 59, 61). מיד משהחלה החוקרת אושרה להציג לנאשם שאלות, זו הייתה תגובתו (שם, עמ' 13, שורה 22). כך הוסיף ואמר שהוא יודע שמדובר בתפירת תיק, הוא מבין איך נעשו הדברים, יודע מי סיפק למשטרה את חומר החקירה ואף הוסיף, שהבחין קודם לכן שבעלה של כוכבית נמצא בתחנת המשטרה שבה נחקר (שם, עמ' 52, 59-61).

אכן, אין מחלוקת על כך שכוכבית יזמה את החקירה נגד הנאשם וכי סיפקה את חומרי החקירה, ואף אין מחלוקת באשר לסכסוך הממושך שהיה בינה לבין הנאשם. בכל הנוגע למעורבותה בחקירה, חזר הנאשם בעדותו על עיקרי הדברים שאמר בתחילת חקירתו במשטרה, כי כבר בתחילת החקירה הבין כי נעשתה ביוזמתה, בעוד החוקרת אושרה נתנה בדבריה אמון מלא, שלא הותיר לו כל סיכוי לשנות את דעתה. הנאשם הסביר בעדותו, כי מלכתחילה לא היה לו מה להסתיר ולכן רצה למסור את גרסתו ולא לבחור בזכות השתיקה, אך נשמע לעצת סנגורו. בדיעבד ראה ש"המגמה שלה [של החוקרת] הייתה חד משמעית לפגוע בי בגלל שהיא נתנה אמון מלא בכוכבית". לדבריו בעדותו, הוא סבור שנהג נכון בכך שפעל על-פי עצת בא-כוחו (עמ' 1907, שורות 4-20).

על רקע מעורבותה של כוכבית בחקירה, טענה ההגנה, כי דובר בחקירה ש"זוהמה מן היסוד", באופן המקיים בסיס לטענת הגנה מן הצדק, כפי שעוגנה תחילה בפסיקה (ע"פ 2910/94 יפת נ' מדינת ישראל, פ"ד (2) 353 (1996); ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נט(6) 776 (2005) (להלן – **עניין בורוביץ**) ובהמשך אף בחקיקה (סעיף 149(10) בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, שנוסף בתיקון 51 משנת 2007). לטענת ההגנה, בעניינו של הנאשם מתקיים המבחן הנוהג בפסיקה, אשר נקבע בעניין **בורוביץ**, כי די ב"פגיעה ממשית בתחושת הצדק", לשם החלת דוקטרינת ההגנה מן הצדק. אף אין עוד צורך להצביע על כך שהתנהלותה הפסולה של הרשות נבעה מזדון או שרירות לב, אלא די בכך שהביאה לפגיעה ממשית בתחושת הצדק (ע"פ 5672/05 טגר בע"מ נ' מדינת ישראל (21.10.2007), כבוד השופטת ד' ברלינר, פסקה 107; ע"פ 4988/08 פרחי נ' מדינת ישראל, סה(1) 626 (2011), כבוד השופט א' א' לוי, פסקה 10). ההגנה טענה, כי בשל הפגיעה הכה חריפה בתחושת הצדק, לא מן הנמנע כי יש בה כדי להצדיק את ביטול האישומים או למצער, כדי להצדיק את שתיקתו החלקית של הנאשם, שאף אינה יכולה לשמש חיזוק לראיותיה של המאשימה, ככל שישנן. עוד טענה ההגנה, כי אף יש באופן התנהלות הרשות החוקרת, כדי לשמש הסבר סביר ומשכנע אשר מאיין את האפשרות לראות בעדותו של הנאשם משום עדות כבושה (כפי שנקבע בעניין ע"א 5874/00 לורובסקי נ' מדינת ישראל, פס"ד נה(4) 249, 260 (2001)).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

189. טענות ההגנה בעניין עצת הסנגור ומצבו הנפשי של הנאשם, אשר הובילו לבחירה בזכות השתיקה: ההגנה הפנתה למצבו הנפשי הקשה של הנאשם במהלך מעצרו בימיה הראשונים של החקירה הגלויה, שהגיע עד כדי מחשבות אובדניות. בעניין זה הפנתה ההגנה אל דברי הנאשם בעדותו, שאליהם הצטרף בא-כוחו, שאמר כי בשל חשש לחיי הנאשם, הוא אף הוכנס לצינוק שיאפשר השגחה עליו, אך מעשה זה רק העצים את מצבו הנפשי הקשה (עמ' 1908 שורה 12 – עמ' 1909 שורה 5). עובדות אשר תועדו בין השאר, במזכרים של אנשי שב"ס (נ/88). מצוקה זו אף באה לידי ביטוי כבר בחקירתו הראשונה של הנאשם (ת/124ב, עמ' 47, 58). לפיכך, אף נסיבות אלו עמדו בבסיס עצת סנגורו של הנאשם כי יבחר בזכות השתיקה.

השילוב של מצבו הנפשי של הנאשם במהלך מעצרו עם דבריו לסנגורו בעניין הסכסוך העמוק עם כוכבית, שעל-פי הערכת הנאשם מתחילת החקירה, היה הרקע לחקירה (כאמור לעיל), עמדו אפוא, ברקע של עצת סנגורו של הנאשם לבחור בזכות השתיקה (כפי שאף העיד הנאשם, עמ' 1907). ההגנה הוסיפה והטעימה, כי זכות ההיוועצות של חשוד עם סנגורו במהלך חקירתו הוכרה כזכות חוקתית-על-חוקתית (למשל, ע"פ 5956/08 אל עוקה נ' מדינת ישראל (23.11.2011), כבוד השופט נ' הנדל, פסקה 10). אף נקבע כי זכות היסוד שעניינה זכות ההיוועצות של חשוד עם עורך-דין, נגזרת מזכות האדם לחירות אישית וכי זהו אף אחד מהיבטיה זכות השתיקה (בג"ץ 3412/91 סופיאן נ' מפקד כוחות צה"ל באזור חבל עזה, פ"ד מז(2) 843 (1993), כבוד המשנה לנשיא מ' אלון, עמ' 847; ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי, פ"ד סא(1) 461 (2006), כבוד השופטת ד' ביניש, פסקה 14). לנוכח האמור טענה ההגנה, כי הנאשם נעדר השכלה משפטית וכי הייתה זו הפעם הראשונה בחייו שבה נחקר במשטרה. בנסיבות אלו, עצת בא-כוחו, שניתנה במסגרת מימוש זכות ההיוועצות, הייתה מכרעת.

190. הטענה בדבר עדות כבושה: ההגנה טענה, כי יש לדחות את טענותיה של המאשימה, שלפיהן אין לקבל את גרסת הנאשם בעדותו, בהיותה לטענת המאשימה, בגדר גרסה כבושה, ובהיעדר הסבר סביר לשתיקתו בחקירה ולכך שלא ניתנה גרסה מלאה בתשובתו לאישום. ההגנה טענה אפוא, כי יש לדחות את עמדת המאשימה וזאת בין השאר, לנוכח מעמדה של זכות השתיקה, השלובה בחוקת החפות, ובהיותן הבסיס להגנה על זכותו של נאשם להליך הוגן (ע"פ 1306/06 עזבון אלזם נ' מדינת ישראל (22.6.2009), כבוד השופטת א' חיות, פסקה 7).

עוד טענה ההגנה, כי למרות שכבר בשלביה המוקדמים של החקירה במשטרה בחר הנאשם בזכות השתיקה, בפועל כלל לא דובר בשתיקה גורפת, כפי שמציגה זאת המאשימה. בחקירתו הראשונה במשטרה (מיום 14.10.2013), בטרם נועץ בסנגורו, השיב הנאשם לשאלות רבות בעניין רוב הנושאים שבעניינם הואשם, כפי שאף עולה מתכתוב חקירתו (ת/124). כך בין השאר, נשאל והשיב לשאלות בנושאים הבאים: מוצרי החשמל (שם, עמ' 24), כספי קופת החירום של השגרירות בקהיר (שם, עמ' 52-54), דרישות התשלום (שם, עמ' 33-34), הנופשים במלון 'הרודס' (שם, עמ' 34-40). עוד טענה ההגנה, תוך הפנייתה לדוגמאות, כי אף הטענה שלפיה גרסת הנאשם נשמעה לראשונה מפיו במהלך עדותו, אינה מדויקת, מאחר שגרסה זהה לגרסתו הובאה אף במהלך עדותם של מי מבין עדי המאשימה. לבסוף נטען, כי עדותו של הנאשם, שנשמעה במשך כחמש ישיבות, לא כללה עובדות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

חדשות או מפתיעות שעליהן לא ידעה המאשימה. אילו כך היה, יכולה הייתה המאשימה לעתור להגשת ראיות הזמה, אך למרות אפשרות זו, לא ביקשה לעשות כן.

לפיכך טענה ההגנה, כי אין לקבוע כי גרסת הנאשם בעדותו היא עדות כבושה. אפילו כך ייקבע, כי אז לטענת ההגנה, יש לקבל את הסברו הסביר והאמין של הנאשם לבחירתו לשתוק בחקירתו. זאת אף במיוחד לנוכח העובדה שהמאשימה נמנעה מלחקור את הנאשם על בחירתו בזכות השתיקה, כך שבעניין זה עומדים רק הסבריו, כפי שהובאו בחקירתו הראשית. ההגנה הוסיפה, כי בכל מקרה, הראיות שהונחו לפני בית המשפט מתיישבות עם גרסת הנאשם, כי המאשימה לא עמדה ברף הנדרש להוכחת אשמת הנאשם וכי אפילו ייקבע כי שתק בחקירה, אין השתיקה יכולה להחליף את הראיות הדרושות לשם קביעת אשמת הנאשם (כפי שנקבע לעניין זה בע"פ 2132/04 קייס נ' מדינת ישראל (28.5.2007), כבוד השופטת א' פרוקצ'יה, פסקה 37 (להלן – עניין קייס)).

יח. דיון בטענת הגרסה הכבושה

191. כידוע וכפי שטענה ההגנה, "לשתיקת הנאשם ניתן משקל ראייתי כחיזוק למשקל ראיות התביעה וכסיוע במקום שהוא נדרש. עם זאת, השתיקה אינה יכולה לתפוס את מקומן של ראיות התביעה הבסיסיות הנדרשות לצורך הפללת הנאשם. זכות השתיקה אינה גורעת מהנטל המוטל על כתפי רשויות התביעה להוכיח את אשמת הנאשם מעבר לכל ספק סביר... שתיקת הנאשם אינה יכולה לשמש להוכחת עובדה שבמחלוקת מקום שזו לא הוכחה אף לכאורה ביתר הראיות... לעומת זאת, שתיקתו של הנאשם עשויה להצטרף לראיות אחרות, המצביעות על התקיימותה של עובדה השנויה במחלוקת, כדי להגיע לרמת ההוכחה הנדרשת שלה" (עניין קייס, פסקאות 37-38 והפסיקה שם).

דברים אלו אמנם נאמרו לעניין שתיקת הנאשם בבית המשפט, אך הם נכונים גם לעניין שתיקת הנאשם במשטרה. אפילו היה נקבע כי גרסת הנאשם בבית המשפט היא גרסה כבושה, לא היה בכך כדי לפטור את המאשימה מהוכחת אשמת הנאשם מעבר לכל ספק סביר.

192. כפי שטענה ההגנה, שתיקת הנאשם בחקירתו לא הייתה מוחלטת, אלא כבר בחקירתו הראשונה השיב לחלק ניכר מהשאלות שהוצגו לו ואף נתן את גרסתו בעניין אירועים הנוגעים לנושא האישומים. לנוכח התנהלותה המבישה של חקירת הנאשם, כבר בשלביה הראשונים, עוד בטרם ניתנה לו הזדמנות למסור את גרסתו, אין להתפלא על בחירתו שלא להשיב לשאלות חוקריו. כך במיוחד מעת שנוכח כי לדידו וכפי שאף אמר לחוקריו, דובר ב"תפירת תיק", ולאחר שהמלצת בא-כוחו הייתה לשמור על זכות השתיקה. בחירת הנאשם לשתוק בהמשך חקירתו אף הייתה התנהלות הגיונית, לנוכח ניסיונות השפלתו בדרכים שפלות הראויות לגינוי ולביקורת. כך ככלל וכך על אחת כמה וכמה עת הניסיונות להשפלת הנאשם נעשו באופן מקומם, תוך שימוש פסול בנסיבות המצערות של מותה הטרגי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

של אשתו ואף תוך שימוש פסול ולא ראוי באיום בהשפלת בנותיו, לרבות בתו שאותה עת עדיין הייתה קטינה. אף לא ברור מדוע היה צורך לעצור אותו באופן משפיל דווקא במקום עבודתו.

לכל אלו מצטרפת תחושת הנאשם, אשר מקריאת תכתוב חקירתו ניכר כי לא הייתה מופרכת ואולי אף מוצדקת, שלפיה לא היה כל ניסיון ואף לא היה כל רצון מצד החוקרת לשמוע את גרסתו ולבחון שמא יש ממש בדבריו, או שמא נפלה תקלה בחשדות שיוחסו לו. מקריאת חקירת הנאשם עולה תחושה קשה, כי בכל מקרה, לא הייתה כל חשיבות לתשובות שהיה משיב לשאלות שהוצגו לו, מאחר שלשיטת החוקרים האפשרות האחת והיחידה, שאין בלתי, הייתה כי נפל ברשתם "דג שמן", שאינו אלא גנב, שדבר תפיסתו תפורסם בכותרות העיתונים, וכי התזה אשר נשענה על תוכן תלונותיה של כוכבית, היא האפשרות היחידה, בבחינת 'דברי אלוהים חיים'. כפי שעוד יובא במסגרת הדיון באישום החמישי, גם במקום שבו ביקש הנאשם כי ייבדקו טענותיו (באותו עניין ביקש שייבדקו חשבוניות הבנק שלו), התגובה לכך הייתה זלזול מוחלט ובכל מקרה, הבדיקה שביקש להוכחת גרסתו, לא נעשתה.

קריאת תכתוב חקירת הנאשם מותירה תחושה קשה ומדאיגה, אולי אף מפחידה, לנוכח אופן התנהלות החקירה, לנוכח הדברים השפלים והלא ראויים אשר הוטחו בו ללא כל הצדקה נראית לעין. תחושה קשה זו אף נובעת מאטימת האוזניים הלא מובנת לתשובותיו ומאי בדיקתן. כבר מראשית החקירה עולה כי לא הייתה כל נכונות או רצון לשמוע את גרסת הנאשם, לבחון אותה ולבדוק את תוכנה. אין אפוא, להתפלא על בחירת הנאשם לפעול על-פי עצת בא-כוחו ולהימנע מלהשיב למי שממילא אטם את אוזניו במפגיע מכל ניסיון לשמיעת תשובותיו והפגין אי רצון לבחון, שמא יש בהן ממש.

193. שאלת השלכתה של שתיקת הנאשם בחקירתו, נוגעת לשאלת המשקל שיינתן לגרסתו. מאחר שכאמור, שתיקת הנאשם לא הייתה מוחלטת, בעוד שלגבי חלק מהנושאים שעליהם נשאל ניתנה גרסתו, ומאחר שבכל מקרה, לא נמצא בגרסת הנאשם בעדותו בבית המשפט דבר מפתיע או מחדש, אשר המאשימה לא יכולה הייתה לצפות, ספק אם יש מקום לראות בגרסתו בבית המשפט משום גרסה כבושה.

אפילו אמנם הייתה גרסת הנאשם נשמעת לראשונה בבית המשפט, ואפילו הייתה בגדר גרסה כבושה, נראה כי לא נמצאה הצדקה לפסול גרסה זו מראש ולהימנע ממתן אמון לתוכנה רק מהטעם שהועלתה לראשונה בעדותו. כך ככלל וכך על אחת כמה וכמה במקום שבו נמצא כי גרסת הנאשם נתמכת אף בראיותיה של המאשימה.

לאורך כל סיכום טענותיה של המאשימה, בחרה המאשימה להתעלם מגרסת הנאשם ולחזור פעם אחר פעם על טענתה, כי יש לדחותה בשל היותה, כך לטענתה, בגדר "גרסה כבושה". יש לזכור שגם גרסה כבושה עשויה להיות גרסת אמת, כי יש לבחון אותה לגופה וכי אפילו מדובר בגרסה כבושה, לכל היותר נפגע משקלה הראייתי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

לא נמצאה הצדקה לפסילה מוחלטת של גרסת הנאשם בעדותו. טענות הנאשם וגרסתו ייבחנו אפוא, בהמשך הדברים על-פי תוכן והקשרן.

חלק VI

העבירות שבהן הואשם הנאשם

י.ט. כללי

194. העבירות שבהן הואשם הנאשם הן אלו: **ניסיון גניבה בידי עובד הציבור**, לפי סעיף 390 וסעיף 25 בחוק העונשין – באישום הראשון; **גניבה בידי עובד הציבור**, לפי סעיף 390 בחוק העונשין – באישום השני, באישום השלישי, באישום הרביעי ובאישום השישי; **גניבה**, לפי סעיף 384 בחוק העונשין – באישום הרביעי ובאישום השישי; **לקיחת שוחד**, לפי סעיף 290 בחוק העונשין – באישום החמישי; **זיוף בידי עובד הציבור בכוונה לקבל דבר**, לפי סעיף 421 בחוק העונשין – באישום השביעי; **חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה**, לפי סעיף 5 בחוק המחשבים – באישום השני, באישום השלישי, באישום הרביעי ובאישום השישי.

בחלק זה יידונו יסודותיהן של עבירות אלו. בחלק הבא, יידון כל אחד מהאישומים ובמסגרתם תיבחן השאלה אם הוכחו יסודותיהן של העבירות שבהן הואשם הנאשם בכל אחד מהאישומים.

כ. עבירת הגניבה (סעיף 384) ועבירת הגניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390)

195. סעיף 383 בחוק העונשין קובע מהי **גניבה**. החלופה שעל-פיה הואשם הנאשם היא זו הקבועה בסעיף 383(א)(1) בחוק, אשר זו לשונה:

"אדם גונב דבר אם הוא – נוטל ונושא דבר הניתן להיגנב, בלי הסכמת הבעל, במרמה ובלי תביעת זכות בתום לב, כשהוא מתכוון בשעת הנטילה לשלול את הדבר מבעלו שלילת קבע".

196. **היסוד העובדתי של עבירת הגניבה**: נשיאה ונטילה; דבר הניתן להיגנב; בלי הסכמת הבעל; בלי תביעת זכות בתום לב. זאת כלהלן.

נשיאה ונטילה – הערך החברתי המוגן בעבירת הגניבה, הוא שמירה על זכות הבעלות ועל זכות החזקה בנכס. לפיכך היסוד העובדתי של נשיאת הנכס הגנוב ונטילתו מתקיים רק בשלב שבו מעביר הנאשם את החפץ לשליטתו, באופן הפוגע בכוחו של בעל הנכס לשלוט בו (ע"פ 7085/93 נג'אר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(4) 221 (1997), כבוד השופט א' גולדברג, פסקה 3). כך אפילו טרם הוצא הנכס הגנוב מרשות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

היחיד של בעליו או של הזכאי להחזיק בו (ע"פ 4086/91 מימון נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(2) 868 (1992), כבוד השופט א' מצא, פסקה 14).

דבר הניתן להיגנב – על-פי ההגדרה בסעיף 383(ג)(4) בחוק, הכוונה ל"דבר בעל ערך שהוא נכסו של אדם". 'נכס' הוא כל דבר היכול לשמש נושא לבעלות (סעיף 34 כד בחוק).

בלי הסכמת הבעל – נדרשת הוכחה לכך שנטילת הנכס ונשיאתו נעשו ללא הסכמת בעל הנכס. הכוונה להסכמת בעל הנכס או הסכמת הגורם המוסמך מטעם בעל הנכס. אם לא היה מוסמך להסכים ועשה כן תוך הפרת חובת אמון, לא ייחשב הדבר להסכמה. כך גם יש להראות כי ההסכמה הייתה מתוך ידיעת מלוא העובדות, שאם לא כן, לא ייחשב הדבר להסכמה (ע"פ 121/88 מדינת ישראל נ' דרוויש, פ"ד מה(2) 663 (1991), כבוד השופט מ' אלון, פסקה 60 (להלן – **עניין דרוויש**); ע"פ 419/92 מדינת ישראל נ' כהן, פ"ד מז(3) 821 (1993), כבוד השופט א' גולדברג, פסקה 9).

בלי תביעת זכות בתום לב – הכוונה היא כי הנכס הנגנב היה נקי מכל זכות נטענת של המואשם בגניבתו. יסוד זה יתקיים רק אם לא יימצא כי בשעת המעשה האמין נוטל הנכס בכנות כי הוא בעל זכות חוקית בנכס, אשר מכוחה היה זכאי ליטול אותו לצמיתות מהמחזיק בו.

מבחן תום הלב לעניין זה הוא סובייקטיבי, אך על-פי אמות מידה של אדם הגון. כך נאמר לעניין זה:

"אמנם כן, נפסק כי המבחן לבחינת היסוד של 'בלי תביעת זכות בתום לב' הוא סובייקטיבי, היינו – '... כי בשעת מעשה האמין הנוטל בכנות שיש לו הזכות החוקית – להבדיל מזכות מוסרית גרידה – ליטול את החפץ לצמיתות מאת האדם המחזיק בו...' (ד"נ 6/75 מדינת ישראל נ' פרץ, פ"ד כט(2), 544 (1975) בעמ' 549); אך גם תום לב סובייקטיבי זה צריך לעמוד בסטנדרטים סבירים של אדם מהוגן וישר, ואין בו כדי ליתן פטור מאחריות פלילית לעולם מושגים מעוותים וקלוקל... טענה של תביעת זכות בתום-לב, שיסודה בנורמות חברתיות מעוותות ופגומות, לאו טענה היא" (עניין דרוויש, פסקה 49).

197. **היסוד הנפשי של עבירת הגניבה**: היסוד הנפשי הנדרש לעניין עבירת גניבה, הוא מחשבה פלילית, שמשמעותה מודעות לכל יסודותיה העובדתיים של העבירה (סעיפים 19 ו-20 בחוק). כן נדרשת הוכחת כוונה מיוחדת של הנאשם "לשלול את הדבר מבעלו שלילת קבע".

עוד יש להוכיח, כי המעשה נעשה "במרמה ובלי תביעת זכות בתום לב". בעניין יסוד המרמה נקבע, כי "יש הרואים בו חלק מן היסוד הנפשי בעבירה, שעניינו ידיעה שמדובר ברכוש הזולת ורצון להשיג את התוצאה של שליחת יד בו, ויש הרואים בו יסוד נסיבתי, שמשמעו כי התנהגות הנאשם לוקה ב'אי-ישרי' על פי אמת מידה ערכית אובייקטיבית" (ע"פ 7641/09 הירשזון נ' מדינת ישראל (4.7.2011), כבוד השופט א' ריבלין, פסקה 44).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

יסודות אלו, של "מרמה" ו"בלי תביעת זכות בתום לב", פורשו כחריגה מאמת מידה מוסרית סבירה של אדם מהוגן וישר (עניין דרוויש, פסקה 49). לפיכך עומדת לנאשם הגנה אם האמין בתום לב על-פי אמת מידה סבירה, כי יש לו זכות חוקית לנטילת החפץ לצמיתות. בעניין יסוד המרמה נקבע, כי "יסוד המרמה צריך להתקיים במחשבתו ובכוונתו של הנאשם, אך אין לבחנו רק על-פי קנה המידה הסובייקטיבי של נאשם בעל מושגי מוסר מעוותים (...), אלא על-פי קני-המידה של בני-אדם רגילים הגונים" (ע"פ 360/82 משריקי נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 124 (1983), כבוד השופטת שי נתניהו, פסקה 7).

198. **עבירת גניבה בידי עובד הציבור**, על-פי סעיף 390 בחוק, זו עבירת גניבה שעבר "עובד הציבור הגונב דבר שהוא נכס המדינה או דבר שהגיע לידי מכוח עבודה, וערכו עולה על אלף שקלים חדשים".

בענייננו אין מחלוקת על כך שבתקופה שבה עוסק כתב האישום היא הנאשם עובד מדינה, שהוא בגדר "עובד הציבור" כהגדרתו בסעיף 34כד בחוק. בדומה לא הייתה מחלוקת על כך שבאותם אישומים שבהם הואשם בעבירה זו, הנכס שנטען כי נגנב בא בגדר נכס כאמור בסעיף 390. מחלוקת הצדדים שיידונו במסגרת האישומים המתאימים, נוגעות רק לשאלת התקיימות יסודות עבירת הגניבה.

כא. עבירת ניסיון גניבה

199. סעיף 25 בחוק העונשין, שכותרתו "ניסיון מהו", מגדיר על דרך השלילה מהו ניסיון, לאמור: "אדם מנסה לעבור עבירה אם, במטרה לבצעה, עשה מעשה שאין בו הכנה בלבד והעבירה לא הושלמה".

בפסיקה העוסקת בעבירת הניסיון נקבע כי לשם הרשעה ב"ניסיון" לעבור עבירה נדרש מעשה המתקרב אל העבירה המושלמת ובלבד שעצם המעשה מעיד באופן חד משמעי, כי כוונת העושה היא לעבור עבירה. באחד מפסקי הדין המנחים בסוגיה זו, ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 221 (1989) (כבוד השופט די לוי, פסקה 93 (עמ' 264)), נקבע לאמור: "די בכך, שנעשה מעשה גלוי, 'המקרב' את תהליך ביצועה של העבירה המושלמת. לעיתים קיימות נסיבות, שבהן ניתן אף להסתפק במעשה המבטא את תחילת תהליך הביצוע של העבירה המושלמת, ובלבד שיש בכך כדי לגלות בצורה חד-משמעית את כוונת העבריין" (ראו גם, בין השאר: ע"פ 9849/05 מדינת ישראל נ' ברואיר (23.11.06), כבוד השופט א' א' לוי, פסקה 6; ע"פ 8200/11 פלוני נ' מדינת ישראל (3.9.2012), כבוד השופטת ע' ארבל, פסקה 7 (להלן – ע"פ 8200/11 פלוני); ע"פ 460/16 פלוני נ' מדינת ישראל (5.5.2016) כבוד השופטת די ברק-ארוז, פסקה 23 (להלן – ע"פ 460/16 פלוני)).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

בעניין ע"פ 8200/11 פלוני (בפסקה 7) עמד בית המשפט על המבחנים לקיומה של עבירת הניסיון ועל מאפייניה:

"עבירת הניסיון מתאפיינת בהיעדר השלמת המעשה הפיזי ובגילוי ברור של היסוד הנפשי של הכוונה (ראו עניין קובקוב, בעמ' 694). ניתן להטיל אחריות בגין ניסיון לבצע עבירה באחת משתי דרכים חלופיות: האחת, על פי מבחן הקרבה להשלמת הביצוע – שלב הניסיון מתחיל מרגע שנעשה מעשה המקרב את תהליך ביצועה של העבירה המושלמת; השנייה, ביצוע התחלתי המגלה בצורה חד משמעית את כוונת העושה. על פי מבחן זה ניתן להסתפק גם בתחילת ביצוע אך כאמור יש לדרוש כי יהיה במעשה או במכלול הנסיבות 'כדי לגלות בצורה חד משמעית את כוונת העבריין'.

באשר למבחן הראשון, אין חולק כי לשם ביצוע עבירת ניסיון נדרשת פעולה גלויה של אדם המהווה תחילת הוצאת הכוונה הפלילית אל הפועל. עד כמה יש בפעולה הגלויה כדי להוות תחילת ביצוע, תלוי בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה.

באשר למבחן השני, כיצד נוכל להשתכנע בצורה חד משמעית באשר לכוונת העושה? נקבע כי 'היסוד העובדתי של הניסיון הוא אותה התנהגות אשר יצאה מגדר הכנה ולגדר השלמת העבירה המוגמרת לא הגיעה... המאפיין התנהגות זו, שהיא ביטוי התנהגותי, המהווה חוליה... בשרשרת חוליות התנהגותיות מתאימות שהיו מוליכות להשלמת היסוד ההתנהגותי אלמלא הופסקו' (דברי הנשיא ברק בע"פ 5150/93, 5447 סירס נ' מדינת ישראל פ"ד מח(2) 183, 186 (1994)) הבחנה זו אומצה גם על ידי פרופ' פלר (ראו ש"ז פלר יסודות בדיני עונשין כרך ב' 104 (התשמ"ז)). ככל שמדובר בסדרת פעולות ארוכה יותר שהמבצע הספיק לבצע, או ככל שזיקתן של הפעולות שנעשו לשם הגשמת העבירה המיועדת היא הדוקה יותר, כך תגדל הנטייה לראותו כמי שהחל בביצוע".

200. ניתן לסכם בכך שניסיון לעבור עבירה הוא מצב שבו נעשה מעשה המבטא גילוי ברור של היסוד הנפשי, שעניינו כוונת הנאשם לעבור את העבירה, בעוד שבפועל הוא לא השלים את המעשה הפיזי של העבירה. כדי לבחון אם אמנם נעברה עבירת הניסיון, קבעה הפסיקה שני מבחנים:

מבחן אחד הוא **מבחן הקרבה**, שעל-פיו הניסיון מתחיל בשלב שבו המעשה הפיזי מתקרב אל עבר העבירה המושלמת. עם זאת, "אין דרישה כי המעשה יהיה המעשה הסופי והאחרון ברצף הפעולות שמקימות את היסוד העובדתי של העבירה, אלא די שיהיה מצוי ב'מתחם הניסיון', שנג בין התנהגות מינימלית להתנהגות אשר משלימה את העבירה המוגמרת (ראו: ע"פ 2776/97 מדר נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(3) 236, 239-240 (21.6.1999))" (עניין ע"פ 460/16 פלוני, פסקה 23).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

המבחן השני עניינו **מבחן הכוונה החד משמעית**. על פי מבחן זה, די בהתחלה של מעשה העבירה כדי שהדבר ייחשב לניסיון ובלבד שיהיה במעשה שנעשה או במכלול הנסיבות כדי לגלות באופן חד משמעי את כוונת העבריין. כך למשל, במקום שבו מדובר במעשה שהיה מוליך להשלמת העבירה אלמלא הופסק או מצב שבו כבר נעשו פעולות המצביעות על כוונה של ממש להשלמת העבירה.

כב. עבירת לקיחת שוחד (סעיף 290)

201. הוראות עבירות השוחד קבועות בחוק העונשין, בסימן ה' של פרק ט', שעניינו "פגיעות בסדרי השלטון והמשפט". סעיף 290 שעניינו "לקיחת שוחד", קובע את עונשו של "**עובד ציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו**". סעיף 293 קובע שורה של נסיבות שהן בגדר "דרכי שוחד".

עבירות השוחד – לקיחת שוחד ומתן שוחד – נועדו להגן על תקינות השירות הציבורי והתנהלותו. "האיסורים הנכללים בעבירות השוחד נועדו להבטיח את תקינות התנהלותם של מוסדות השלטון ושל גופים ציבוריים ולבער התנהגות הנגועה בשחיתות... הערך המוגן של עבירת השוחד הוא, בין היתר, הגנה על המנהל הציבורי מפני שחיתות, הבטחת פעילותו התקינה וחיוזוק אמון הציבור בתקינות פעולותיו" (ע"פ 6916/06 אטיאס נ' מדינת ישראל (29.10.2007), כבוד השופט ס' גיוראן, פסקה 7 (להלן – עניין אטיאס)).

202. עבירת לקיחת שוחד היא עבירה התנהגותית, שהיסוד העובדתי שבה כולל שלושה מרכיבים: **האחד**, נוטל השוחד הוא עובד ציבור (כהגדרתו בסעיף 34כד בחוק); **השני**, השוחד, או המתת, הוא מהסוג שביקש המחוקק לאסור בהתאם לערכים שעליהם באה העבירה להגן; **השלישי**, לקיחת המתת היא עבור פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור (עניין אטיאס, פסקה 8). לעניין הרכיב השלישי נקבע, כי נדרשת הוכחת קשר סיבתי עובדתי בין המתת לבין פעולת עובד הציבור. "לדרישה זו שני היבטים: האחד, מבטא את הצורך בקיום קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור והאחר, מבטא את הידיעה בדבר קיומו של קשר סיבתי כזה" (עניין אטיאס, שם).

203. היסוד הנפשי של עבירת השוחד הוא מודעות או עצימת עיניים ליסודות העובדתיים של העבירה. יש להוכיח כי עובר העבירה היה מודע לטיב המעשה (לקיחת השוחד) וכן כי היה מודע לקיום הנסיבות של מתן טובת הנאה לעובד הציבור, בעד פעולה הקשורה בתפקידו. לחלופין, די בהוכחת עצימת עיניים, שמשמעותה כי עושה העבירה עצם את עינו לקיומו של חשד בדבר טיב המעשה ואפשרות קיומן של הנסיבות וזאת בכך שנמנע מלברר את החשדות (ע"פ 5083/08 בניזרי נ' מדינת ישראל (24.6.2009), כבוד השופט א' א' לוי, פסקה 51).

אין צורך להוכיח כי עובר עבירת השוחד מודע להשלכות המשפטיות של מעשיו ואף אין הכרח שאף לנותן השוחד הייתה כוונה דומה. עבירה זו תושלם, אפילו היה הצד השני חף מכוונה פלילית.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

כג. עבירה של זיוף בידי עובד הציבור בכוונה לקבל דבר (סעיף 421)

204. עבירת זיוף בידי עובד הציבור היא החלופה השנייה בסעיף 421 בחוק העונשין, שזו הוראתו:

"עובד הציבור המזייף מסמך שהוא ממונה על עשייתו או על שמירתו, או שיש לו גישה אליו בתוקף תפקידו, דינו מאסר שלוש שנים עם או בלי קנס; עשה כן בכוונה לקבל דבר, דינו – מאסר חמש שנים עם או בלי קנס..."

הגדרת זיוף מסמך בסעיף 414 בחוק כוללת שלוש חלופות. החלופה הנוגעת לענייננו היא השלישית, שעל-פיה, זיוף הוא "חתימת מסמך בשם פלוני ללא סמכות כדון, או בשם מדומה, באופן העשוי להיחזות כאילו נחתם המסמך בידי פלוני".

205. היסוד העובדתי של עבירת הזיוף בידי עובד הציבור, כולל את העובדות הבאות: עובר העבירה הוא עובד הציבור, כהגדרתו בסעיף 34כד בחוק, לרבות עובד מדינה; המזייף מסמך העונה על אחת משלוש החלופות: הוא ממונה על עשייתו, על שמירתו או בעל גישה אליו מתוקף תפקידו.

היסוד העובדתי של הזיוף כולל את החתימה על מסמך, כהגדרתו בסעיף 414 (בין בכתב ובין כל אמצעי אחר העשוי לשמש ראייה), בשמו של אדם קיים, בשונה מדמות מדומה. כן יש להוכיח החתימה נעשתה כך שאדם סביר עשוי לטעות לחשוב כי החותם הוא אותו פלוני שהחתימה המזויפת היא בשמו. בנוסף לכך, נדרשת הוכחת רכיב נסיבתי, שעניינו בכך שהחתימה הייתה ללא סמכות כדון, כלומר, מבלי שהחותם הורשה לחתום.

206. היסוד הנפשי של העבירה הוא מודעות לטיב המעשה, קרי לחתימת המסמך בשם פלוני וכן מודעות לנסיבה כי החתימה הייתה ללא סמכות כדון.

אם החתימה הייתה בסמכות, כי אז אפילו נחתמה בשם פלוני, לא ייחשב הדבר לזיוף. בדומה, כאמור בספרו של י' קדמי, לעניין חלופת הזיוף הקבועה בסעיף 414(3), "מי שמאמין בתום לב, שהיה מורשה לחתום בשם פלוני – לא יורשע בזיוף מסמך לפי חלופה זו" (י' קדמי, 'על הדין בפלילים, חוק העונשין, חלק שני, עמ' 904 (2005)).

כד. חדירה לחומר מחשב שלא כדון כדי לעבור עבירה (סעיף 5 בחוק המחשבים)

207. סעיף 4 בחוק המחשבים, קובע את העבירה של 'חדירה לחומר מחשב שלא כדון', כלהלן:

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

"החודר שלא כדין לחומר מחשב הנמצא במחשב, דינו – מאסר שלוש שנים; לעניין זה, 'חדירה לחומר מחשב' – חדירה באמצעות התקשרות או התחברות עם מחשב, או על ידי הפעלתו, אך למעט חדירה לחומר מחשב שהיא האזנה לפי חוק האזנת סתר, תשל"ט-1979".

אם העבירה של חדירה לחומר מחשב שלא כדין, על-פי סעיף 4, נעברה כדי לעבור עבירה אחרת, כי אז תהיה זו עבירה לפי סעיף 5 בחוק זה, שעניינה "חדירה לחומר מחשב כדי לעבור עבירה אחרת". זו לשון סעיף 5:

"העושה מעשה האסור לפי סעיף 4 כדי לעבור עבירה על פי כל דין, למעט על פי חוק זה, דינו – מאסר חמש שנים".

208. העבירה של 'חדירה לחומר מחשב שלא כדין, לפי סעיף 4 בחוק המחשבים, נדונה בהרחבה בפסק הדין בעניין רע"פ 8464/14 מדינת ישראל נ' עזרא (15.12.2015) (להלן – עניין עזרא) (לאחר מתן רשות ערעור, נדון הערעור בהרכב של שלושה שופטים. בקשה לדיון נוסף נדחתה בדנ"פ 965/16 עזרא נ' מדינת ישראל (15.2.2016), כבוד הנשיאה מ' נאור).

לאחר דיון נרחב בעמדות המלומדים ובחינת משפט משווה, נקבע כי לצירוף "חדירה לחומר מחשב" יש לתת פרשנות מרחיבה. כך נקבע לעניין זה (כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקה יח):

"... דומני שיש לקבל את הדעה הרווחת בקרב המלומדים, לפיה יש לפרש את המונח 'חדירה' פרשנות מרחיבה. פרשנות נאמנה לתכלית החוק, ובמיוחד במבט צופה פני עתיד, מחייבת הגדרה כללית ל'חדירה', כך שכל מידע 'הנכנס' למחשב – בין שנוצר על-ידי מחשב אחר ובין שנוצר כתוצאה מפעילות המשתמש במחשב – מקים את הדרישה ההתנהגותית בעבירה. דומה שהדבר תואם גם את השכל הישר, המבקש לטעמי לצמצם 'דרכי מילוט'. אם נעניק למונח 'חדירה' פרשנות הקשורה לטכנולוגיה ספציפית שהנמצאת היום לנגד עינינו, ניאלץ להשתתף בעל כורחנו במשחק מתמיד של 'חתול ועכבר', וכידוע הטכנולוגיה דהאידינא בטבעה מהירה עשרות מונים מן החוק".

209. בעניין המונח "שלא כדין" נקבע, כי הפרשנות הראויה היא "שימוש במחשב בהיעדר הסכמת בעליו" (שם, פסקה יח). בית המשפט דחה את האפשרות שלפיה רק התגברות על מכשול טכנולוגי תיחשב לחדירה שלא כדין למחשב. הובהר, כי "קשה להלום את הצעתם של המלומדים להפלייל רק את מי שעקף מכשול טכנולוגי. איני רואה סיבה מדוע יגן החוק על ראובן, שסיסמה נדרשת לשם שימוש במחשבו, אך לא על שמעון אשר לא השכיל להתקין במחשבו הגנה מסוג זה. בית ללא מנעול אינו הפקר – וכך הדין גם במחשב; והדברים נכונים במיוחד נוכח תכלית החוק (ראו פסקה י"ב מעלה)" (עניין עזרא, שם).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

עם זאת, בית המשפט הוסיף, כי "מובן כי מקרים שבהם נעשה הדבר באופן תמים ללא כוונה פלילית, כפי שיתכן שיארע בסביבות עבודה, לא ייכללו בגדר האמור, בראש וראשונה כיון שבעל המחשב ש'נחדר' לא יראה זאת כחדירה שלא כדין ולא יתלונן – ונשוב לכך" (שם).

מאחר שנראה כי מחלוקת הצדדים נוגעת רק לפרשנות המונח "שלא כדין", אף אנו נשוב לכך במסגרת הדיון בעבירות לפי חוק המחשבים שלפיהן הואשם הנאשם.

חלק VII: דיון באישומים

כה. סדר הדיון באישומים

210. סדר הדיון באישומים יהיה על-פי סדר הופעתם בכתב האישום, אך גם על-פי נושא האישומים. בהתאם לכך, שני האישומים בעניין אשורי (האישום השני והאישום הרביעי), יידונו יחד, וכך גם לגבי שני האישומים בעניין מרילי (האישום החמישי והאישום השישי). כמו כן, הדיון בעבירות לפי חוק המחשבים לא יהיה במסגרת הדיון בכל אחד מהאישומים הכוללים האשמה בעבירות לפי חוק זה, אלא עבירות אלו יידונו בנפרד, לאחר הדיון בכל האישומים.

כו. האישום הראשון – ניסיון גניבת כספי קופת החירום של שגרירות קהיר

(1) תמצית עובדות האישום הראשון

211. על-פי עובדותיו של האישום הראשון, שתוכנו הובא לעיל, הנאשם הואשם בעבירה של ניסיון גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 וסעיף 25 בחוק העונשין), בכך שעל-פי הנטען, ניסה לגנוב את כספי קופת החירום של שגרירות ישראל בקהיר. כסף אשר הובא לישראל באמצעות המאבטחים של השגרירות, לאחר שפוננו ממנה בעקבות המהומות שפרצו בקהיר בחודש ספטמבר 2011, אשר כללו מהומות גם סמוך לבניין השגרירות וניסיון לפרוץ אליו.

במועד הפינוי, היה בקופת החירום סך \$100,100 (דולר ארה"ב) במזומן. על-פי הנטען, במהלך הפינוי החפוז של אנשי השגרירות אל הנגמ"ש שפינה אותם, נפל מתיקו של המאבטח סך \$25,711 שאבד, ולכן הסכום שהובא לארץ היה בסך \$74,389. ספירת הסכום שהובא לארץ נערכה במשרדו של הנאשם ביום 14.9.2011, בנוכחות גורמים שונים, לרבות קצין המנהלה של השגרירות, עובדת חשבונות וגבייה, ראש תחום חו"ל באגף הכספים ואחרים. לאחר ספירת סכום הכסף, הפקיד הנאשם את הסכום שהובא ונספר כאמור, בכספת משרדו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

באישום זה נטען, כי במועד כלשהו פנה הנאשם אל אילנית קרני, ראש ענף חשבונות ואגף וגבייה במשרד, וביקש ממנה לסגור במערכת את חשבון מספר 3600, אשר ביטא את כספי קופת החירום בשגרירות קהיר. עוד נטען, כי קרני לא נענתה לבקשת הנאשם וכי במועד מאוחר יותר, פנה הנאשם בבקשה דומה אל ברוך נאמן, עובד אגף התקשוב במשרד. בעקבות פנייה זו ולבקשת הנאשם, אופס ביום 30.12.2012 חשבון מספר 3600 בעניין סעיף תקציב "החזר ביטוח קהיר".

212. טענת המאשימה היא אפוא, כי פעולותיו המתוארות של הנאשם לאיפוס חשבון 3600 נעשו כדי לגנוב סך \$74,389, שהיה בכספת משרדו. בהיעדר מחלוקת על כך שהסכום האמור נותר בכספת משרדו של הנאשם, האישום הוא כאמור, בעבירה של ניסיון גניבה בידי עובד הציבור.

(2) עיקרי העובדות ועיקרי הראיות בעניין האישום הראשון

213. ראיות רבות ומיותרות הובאו בעניין אישום זה לשם תיאור עובדות רבות אשר לא היו שנויות במחלוקת. אף המחלוקות הנוגעות לאישום זה, כך נראה, אינן נוגעות לעובדות אלא לפרשנות הניתנת לעובדות. אף שהנאשם אינו יכול לאשר את כל השתלשלות העובדות עד שלב הגעת הכסף אל משרד החוץ, ספירתו והפקדתו בכספת משרדו, עובדות אלו לא היו שנויות במחלוקת וממילא לא הצדיקו את העדויות הרבות והממושכות בעניין זה.

מאחר שאין לנאשם מידע בכל הנוגע להיעלמות התמוהה של כ-\$26,000 (הסכום שנטען כי אבד מתיקו של המאבטח בדרכו אל הנגמ"ש), ומאחר שאין לכך רלוונטיות לאישום, אף בכך לא כפר הנאשם. למרות זאת, דומה כי יש מקום להעיר כי דובר בעובדה תמוהה לעצמה. התמיהה לגביה גברה הן מהטעם שעל-פי הראיות, לא ברור כיצד סכום זה יכול היה להיעלם, הן לנוכח האישום הנדון, הנוגע לסכום אשר הופקד בכספת משרדו של הנאשם ונשאר שם בידיעת גורמים רבים. מטעמים אלו, ראינו לנכון להקדיש מספר מילים לסכום שנעלם.

בעדותו של יעקב דביר, קצין המנהלה והקונסול הכללי של שגרירות ישראל בקהיר במועד הפינוי, הובא תיאור של אירועי הפינוי מהשגרירות, לרבות הסברים ותיאורים הנוגעים לנושא קופת החירום, הסכום שהיה בה ומטרתו (עמ' 883-895). על-פי תיאורו, כספי קופת החירום נארזו בחבילות, נאטמו ונחתמו ב"חותמת דיפ" (חותמת דואר דיפלומטי), כך שלשם פתיחת המעטפה היה צורך בשבירת החותמת. גם ההסברים שלפיהם, כפי שדווח, המעטפה נפתחה ו"שטרות התעופפו בחדרי המדרגות ... ובנגמ"ש" שפינה את מפוני השגרירות, לא נותנים מענה להיעלמות שטרות כסף כה רבים (עמ' 899-896). מסיבה זו, אף יעקב דביר עצמו אמר "יש לי הרבה תמיהות והרבה ספקות בעניין הזה". למרות זאת לא נעשתה בדיקה כלשהי בעניין (עמ' 908-911, 933-934).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

214. לעצם האישום וכמתואר בכתב האישום, הסכום שהובא לארץ מהשגרירות, היה סגור במעטפות, אשר לא נפתחו. עם הגעת המעטפות ביום 13.9.2011, נערך זיכרון דברים לתיעוד קבלת המעטפות החתומות שבהן הכסף. נכתב בו כי המעטפות לא נפתחו, הכסף לא נספר ולא הוכנס לקופה, אלא הועבר למשמרת אצל הנאשם (נ/46, עמ' 1. הערת הנאשם המאשר את קבלת המעטפות אליו, מצויה בעמ' 2). על מסמך זה חתומים הנאשם, אלון דוד, סגן קצין המנהלה בקהיר, אילנית לוי, עובדת מחלקת הכספים באותה עת וכוכבית (ת/46 עמ' 1). כך שהיו לפחות שלושה אנשים, נוסף על הנאשם, אשר ידעו על הגעת הכסף במעטפות ועל שמירת המעטפות עם הכסף אצל הנאשם.

למחרת, ביום 14.9.2011 נפתחו המעטפות והכסף נספר. בהתאם לנוהל ספירת כסף מזומן, ספירת הכסף נעשתה בנוכחות מספר משתתפים. במהלך הספירה נערך דו"ח, הכולל פירוט מדויק של מספר השטרות, סוגיהן והסכום שנספר, שהיה בסך \$40,000 (דולר ארה"ב) ועוד 300,000 לירות מצריות (ת/77). המשתתפים בספירת הכסף במעמד זה היו שישה: יעקב דביר, רפי ארדרייך שהיה רע"ן תחום חו"ל, אילנית קרני מנהלת חשבונות, גיא עינב, אמנון ישראל והנאשם.

בהמשך התקבלו סכומים נוספים, כמפורט בדו"ח קופת חירום מיום 7.11.2011, שערך יעקב דביר (ת/81). אף לגבי סכומי הכסף הנוספים שהגיעו נערך דו"ח של ספירתם ושמירתם, שעליו חתומים אלון דוד, ישראל טיקוצינסקי, רפי ארדרייך והנאשם (ת/98). על-פי דו"חות אלו, הובא לארץ עוד סך \$34,089, שישראל ניצן החזיר וסך \$300 שהמאבטח יונתן החזיר. על-פי דו"חות אלו, הסכום שהיה חסר, הוא כאמור, \$25,711 וכי סך הכול הוחזר מקופת החירום של השגרירות במצרים סך \$74,389.

נקדים את המאוחר ונאמר, כי אין מחלוקת על כך שסכום זה, \$74,389, הוא הסכום שהופקד בתום הספירה בכספת המצויה במשרדו של הנאשם במשרד החוץ. סכום זה, \$74,389, הוא אף הסכום שנמצא באותה כספת במועד פתיחת החקירה הגלויה של הפרשה הנדונה.

הערה נוספת שראוי להעיר כבר עתה נוגעת לכסף המצרי (300,000 לירות מצריות), אשר המאשימה ביקשה להיבנות בטענותיה מהשוני בטיפול בכסף המצרי לעומת הסכום בדולרים שנשמר בכספת שבחדרו של הנאשם. לעניין זה נאמר כבר עתה, כי לא נמצא כל מקום לטענות הנשענות על שוני זה, מאחר שעל-פי העדויות, לא הייתה מחלוקת על כך שהכסף המצרי הוחזר אל השגרירות במצריים בחלוף זמן כלשהו, עם חידוש פעילות השגרירות. לפיכך גם בהמשך הדברים, לא נידרש לראיות הנוגעות לכסף המצרי שהופקד בכספת והוחזר.

215. יעקב דביר תיאר בעדותו בהרחבה רבה את האירוע החריג של פינוי האנשים האחרונים שנותרו בשגרירות קהיר ביום 11.9.2011, בעקבות המתקפה שהייתה על השגרירות וסמוך אליה. אירוע חריג זה, כידוע וכפי שאף פורסם, הותיר באותה עת חוסר ודאות רבה בכל הנוגע להמשך פעילות השגרירות לאחר חילופי השלטון במצרים באותה עת אשר בעקבותיו חלק מפעילות השגרירות הועברה לדירות מסתור מוגנות ומאובטחות. בינתיים וכמתואר, כספי קופת החירום הגיעו לישראל ונשמרו בכספת במשרדו של הנאשם. למרות זאת, בחלוף כשלושה חודשים, בתום שנת הכספים 2011,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

נעשה רישום שגוי שלפיו כספי קופת החירום נותרו בקופה זו, בקהיר. הנאשם הסביר בעדותו, כי אמנם היה זה רישום שגוי, אשר נבע בעיקר מחוסר ניסיון של רישום סכומי כסף במצבים דומים (עמ' 2062-2063). על כך שדובר במצב חריג לפי כל אמת מידה, כך נראה, לא ניתן לחלוק והדבר אף חזר ועלה בכל העדויות הרבות בעניין כספי קופת החירום של השגרירות שהובאו לארץ.

216. במסכת של ראיות ארוכה, מפותלת, מסורבלת ומייגעת שנשמעה מפי אינספור עדים ונסמכה על מסמכים רבים, גוללה המאשימה תיאור של רישומים שונים בכל הנוגע לכספי קופת השגרירות בקהיר שהגיעו לארץ, אשר בסופו של דבר נעשתה לגביהם פעולה של מחיקת הסכום. כך בעוד שלפי טענת המאשימה, אשר נסמכה על דברים של רפי ארדרייך, מנהל תחום חו"ל באגף הכספים, אשר חשוב להדגיש כי לא נתמכו בכל נוהל, ראיה או מסמך, נטען כי היה על הנאשם להפקיד את הכסף בבנק ישראל (עמ' 1149). כך הגם שבאותה נשימה ארדרייך גם הוסיף, כי אינו בקיא בנהלים הנוגעים לכך, אך זו דעתו (עמ' 1147). זו אפוא, תמצית טענתה העובדתית של המאשימה.

ביתר פירוט, אך בתמצית בלבד, נפרט עתה את מסכת ראיותיה של המאשימה (אשר בסיכומיה פורטו באופן חלקי ואילו פירוט בהיר יותר הובא דווקא בסיכומי ההגנה).

217. הגם שכספי קופת השגרירות בקהיר הגיעו לארץ ואף אין מחלוקת על כך שאיש לא נגע בהם, מבחינה רישומית נרשמו הכספים בסך \$100,100 בשני חשבונות: כרטיס 4015 על שם יעקב דביר, שבו היה רשום סך \$90,100 (ת/93, שורה ראשונה), ובכרטיס 4003 על שם ריצ'רד סולומונס, שבו היה רשום סך \$10,000 (ת/86, שורה 11 מלמטה). בשל הגעת הכסף לארץ, היה צורך לזכות את כרטיסי העובדים ולפיכך הדבר נעשה בסוף שנת 2011 בחשבון ייעודי של קופת החירום, חשבון 3600. פעולות הזיכוי של החשבונות האמורים של העובדים וההעברה אל חשבון 3600 נעשו במערכת הבוחן ביום 27.12.2011 (ת/93, שורה אחרונה בעמוד הראשון; ת/86, שורה שניה מלמטה). במועד זה נעשו שתי "פקודות יומן" המשקפות את הפעולות האמורות: פקודה 200001 נוגעת להעברה מחשבונו של דביר; פקודה 200002 נוגעת להעברה מחשבונו של סולומונס.

פקודות יומן אלו, המבטאות את העברת הכסף מבחינה רישומית לחשבון 3600 משתקפות במסמך שסומן ת/97 (העמוד הראשון הוא פקודת היומן הנוגעת לחשבונו של דביר; העמוד השני הוא פקודת היומן הנוגעת לחשבונו של סולומונס (העמוד השני זהה ל-ת/87)).

218. בפקודת העברת הכסף מחשבונו של סולומונס נוספה הערה כי "הכסף הוחזר לסגן חשב המשרד ונמצא בכספת המשרד", שאותה כתב אלון דוד (אשר לא נמנה עם עדי התביעה ואף לא הוזמן להעיד). מכאן אפוא, גם בשלב זה של ההעברה הרישומית של הכספים, נכתב והיה ידוע, כי כספי קופת השגרירות בקהיר שהגיעו לארץ (בניכוי סך כ-\$26,000 שאבד במהלך פינוי השגרירות), מצויים בכספת הממוקמת במשרדו של הנאשם.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

המאשימה ביקשה לייחס חשיבות רבה לכך שההערה האמורה, בדבר הפקדת הכספים בכספת המצויה במשרדו של הנאשם, הופיעה רק על פקודת העברת הכספים מכרטיס העובד של סולומנס (שהיו בסך \$10,000), אך לא הופיעה בטופס פקודת העברת הכספים מכרטיס העובד של דביר (שהיו בסך \$90,100). כך שלטענתה, לא קיים כל רישום על כך שמלוא סכום הכסף שנשמר בכספת אמנם שם.

למרות הסבריה של המאשימה כי יש מקום להסקת מסקנות מהיעדרה של ההערה האמורה, לא נראה כי יש ממש בטענותיה בעניין זה.

מסקנותיה מרחיקות הלכת של המאשימה, נשענות על דבריו של ארדרייך, אשר לא הציג כל נוהל בעניין האופן שבו צריך היה לטפל ברישומי כספי קופת קהיר. אף אין מחלוקת על כך שהוא עצמו העיד כי אינו מכיר את מערכת הכספים שבה טופלו הכספים בארץ, מערכת הבוחן, וכי אף לא הייתה לו כל גישה אליה. כל הסבריו לא היו אלא על סמך שמועות והסברים שעליהם שמע (עמ' 1150-1151). על חוסר ידיעתו המוחלט בכל הנוגע לניהול הכספים בארץ, חוסר היכרותו את המערכת הממוחשבת שבאמצעותה מנוהלים הכספים, מערכת הבוחן, וחוסר היכרות עם אופן פעילותה והעיסוק באמצעותה, חזר פעם אחר בפעם בעדותו. כל זאת תוך אמירות מפורשות כי אינו עוסק בתחום ואין לו כל היכרות עם נוהלי העבודה הקשורים בכך (למשל, עמ' 1168-1173). בהיעדר כל ידע להשיב לשאלות, הפנה מר ארדרייך אל הגב' נטלי רובינזון, מנהלת מחלקת חשבות וגבייה באגף הכספים, אשר בהגינותה, אמרה כי אינה יודעת להשיב לשאלת הרישום במסמך שסומן ת/97 והפנתה אל מר אלון דוד, קצין המנהלה שהשמיט את ההערה המדוברת מאחת משתי פקודות היומן (נטליה רובינסון, עמ' 957-958).

מכל מקום: **ראשית**, ההערה הנזכרת שלפיה הכסף עצמו נשמר בכספת במשרדו של סגן החשב (הנאשם), נמצאת במערכת הכספים (מערכת הבוחן) בכל מצב שבו מעיינים בסגירת החשבון, כפי שאף הסביר זאת הנאשם, בבהירות רבה (עמ' 2057-2058). **שנית**, מההערה שנכתבה בעניין הפקדת הכסף בכספת שבחדרו של הנאשם, משתמע באופן ברור ומפורש, כי נכתבה לגבי כל הסכום שהופקד בכספת, שבכל מקרה אינו זה הנקוב בחשבון (שהיה רשום בסך \$100,100), אלא רק הסכום שהגיע לארץ. מאחר שכרבע מהסכום אבד ומאחר שהסכום שהופקד בכספת אף אינו הסכום הנוגע לפקודת היומן על סך \$10,000, הנופל משמעותית מהסכום שהופקד בכספת, ברור כי ההערה הברורה שנכתבה, היא בעניין כל הסכום שהופקד בכספת. פרשנות אחרת, אינה הגיונית, אינה סבירה, נוגדת את השכל הישר, אינה מתיישבת עם העובדה שנכתבה על פקודת יומן בסכום שונה והיא בכל מקרה מלאכותית ומאולצת.

219. למרות עדותו המפורשת של ארדרייך כי אינו מכיר את הנהלים, את מערכת הבוחן ואת אופן ההתנהלות עם הכספים בארץ (כאמור, הוא מנהל תחום חו"ל), הוסיפה המאשימה והפנתה לכך שעל-פי עדותו אמורה הייתה להיות פעולה רישומית על כך שהכסף בארץ (עמ' 1149-1150, 1152). למרות עדויות כי הכסף אמור היה לחזור בשלב מסוים אל קופת החירום של השגרירות בקהיר, הוסיף ארדרייך כי עדיין צריך היה שיהיה רישום מדויק שיבטא את מיקום הכסף (עמ' 1154).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

נעצור רגע ונעיר, כי לנוכח תפקידו של ארדרייך והעובדה שכלל אינו מצוי בהתנהלות בכספים ובמערכת הבוחן, כלל לא ברור על סמך מה או מכוח מה בחרה המאשימה בו, באופן שרירותי, בתור הגורם שאמור לקבוע כיצד היה נכון להתנהל עם הכסף שהתקבל מקופת החירום של שגרירות קהיר ושנשמר בכספת משרדו של הנאשם. כלל לא ברור ואף לא הובא כל הסבר מצד המאשימה מדוע דווקא דבריו של עובד פלוני, שאותן לא תמך בדבר, מעבר למילותיו שלו, הם אמת המידה להתנהלות עם הכסף האמור, שאיש לא ידע כיצד צריך היה להתנהל לגביו. אף לא הובא הסבר ולא הובהר מדוע התנהלות הנאשם, שהיה סגן החשב, אינה אמת המידה הנכונה.

220. מכל מקום וכאמור, בסוף שנת 2012 אופסה קופת כספי קהיר. את הפעולה הזו עשה איש המחשבים ברוך נאמן, ככל הנראה לבקשת הנאשם (הודעתו הוגשה מבלי שנחקר – ת/84). עוד הפנתה המאשימה לכך שהנאשם אף פנה אל אילנית קרני בעניין זה, אשר העידה כי סירבה לסגור את הקופה (עמ' 1067-1068), מאחר שצריך היה לערוך רישום של המקום שבו נמצא הכסף. כך למרות שאילנית קרני הסבירה שכלל לא הבינה במה מדובר, לא ידעה מה היה מקור הכסף וכי רק מטעם זה סירבה לסגירת החשבון (עמ' 1067-1071, 1091-1097). אף היא העידה, כי אין מניעה לכך שהכספים ישמרו בכספת, אם כך מחליטה ההנהלה. אך לדבריה, היא אינה "ההנהלה" ואינה יודעת מה הוחלט לגבי מיקום שמירת הכסף בפועל או כיצד יישמר (עמ' 1070).

אילנית קרני אף הדגישה כי אינה מכירה את הנהלים בעניין וכי בכל מקרה, "מדובר בהחלטה ניהולית... [ש]המנכ"ל יכול לקבל או החשב או סגן החשב החלטה שכך וכך הוא נוהג בכספי המזומן" (עמ' 1085). אף נטלי רובינסון העידה, כי מעולם לא נתקלה במקרה דומה ולכן בנסיבות אלו, ההחלטה כיצד היה נכון לנהוג בכספים היא "באחריות של סגן החשב. תמיד. הוא טיפל בזה. וזה באמת, זה אחריות מעל מנהל מחלקה" (עמ' 1011-1012). בדומה העיד מר יעקב דביר, כי אינו מכיר כל נוהל לגבי האופן שבו יש לנהוג בכספים. אמנם הוא העיר כי "לדעתי" צריך היה להעביר את הכסף אל בנק ישראל, אך הובהר כי זו דעתו בלבד, של מי שכלל לא עסק בענייני הכספים של המשרד, אלא היה קצין ביטחון. הוא אף לא ידע לומר כיצד היה נכון לפעול עם הכספים שהוחזרו מהשגרירות (עמ' 940-944). אף ארדרייך, שכאמור, כל התיאוריה של המאשימה היא ניסיון להישען על מקצת מדבריו, גם אמר באופן מפורש כי אינו יודע, אינו מכיר את הנהלים ואינו יודע אם בכלל ישנם נהלים (כמפורט לעיל וראו גם עמ' 1070).

221. ניתן לסכם את אירוע כספי קופת החירום של השגרירות בקהיר בכך שדובר באירוע חריג, לא היו נהלים כיצד לנהוג באירוע חריג מעין זה, לא היו כללים ולא ניסיון קודם. איש מהעדים אף לא ידע לומר כיצד היה נכון לנהוג בכספי קופת החירום של קהיר שהובאו לארץ.

ארדרייך היה היחיד שסבר שצריך היה להפקיד את הכסף בבנק ישראל, אך לא נמצא כל הסבר מדוע סברתו טובה, מדוע יש מקום לשקול אותה או מדוע יש להעדיפה על סברתו של הנאשם, שהיה סגן חשב והיה בעל הסמכות להחליט כיצד ינהגו בכספים. בסברתו של ארדרייך אף אין מענה לאפשרות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שעלתה, כי הכסף יוחזר אל קופת החירום של השגרירות בקהיר. כך או אחרת, למרות היעדר נהלים, אף לא הייתה מחלוקת על כך שבשל חריגות הנסיבות, סגן החשב בהחלט היה מוסמך להחליט כיצד יש לנהוג בכספים האמורים. הדרך שבה נהג, אף נראית סבירה והגיונית בנסיבות העניין.

222. עוד נוסף בתמצית, כי המאשימה הוסיפה והפנתה לעוד עדויות, רישומים, מסמכים וכיוצא באלה הנוגעים לנושאים שבהם טיפל הנאשם הנוגעים לפינוי קהיר, לטיפול של חברת ענבל בכל הנוגע לנזקים שנגרמו לעובדי השגרירות בקהיר ועוד נושאים מעיון אלו אשר היו קשורים לפינוי השגרירות בקהיר, שאף לגביהם הוגשו מסמכים רבים ונשמעו עוד ועוד עדויות והוגשו עוד כיוצא באלה ראיות (בין השאר, ת/136 עד ת/146), אשר אינן נוגעות לאישום הנדון. מכל אלו הגיעה המאשימה אל מסקנתה, כי לנוכח כל פעולותיו של הנאשם בנוגע לכספי קהיר, "ההסבר היחידי שניתן לתת להן הוא ניסיון להסתיר את היות הכסף בכספתו. אין כל הסבר אחר המניח את הדעת מדוע שנתיים אחרי הגעת הכסף למשרד החוץ אין בדל של רישום מה קרה אתו, זאת בעוד שבכל נושא אחר בעניין פינוי קהיר, אנו מוצאים תכתובת ענפה, והקפדה של הנאשם על כל קוצו של יוד, ודווקא בנושא זה – כל דממה דקה. לא זכ"ד. לא שיחה. כלום. משך למעלה משנתיים ימים" (עמ' 25, פסקה 76 בסיכומי המאשימה).

עם כל הכבוד לתיאור זה, שעליו מבקשת המאשימה לבסס את העבירה של ניסיון גניבה בידי עובד הציבור, לא נמצא כל בסיס למסקנותיה. אין מדובר אלא בהשערה מרחיקת לכת אשר אינה מבוססת על דבר מעבר להשערה תמוהה מאד. עוד יוער, כי הכסף לא הופקד "בכספתו", אלא בכספת של משרד החוץ.

(3) האישום הראשון – דיון והכרעה

223. במהלך שמיעת הראיות הרבות, בתום פרשת התביעה ואף בתום פרשת ההגנה הערתי הערות רבות הנוגעות לאישום הנדון, אשר כולן הוקלטו ותועדו בפרוטוקול. ההגנה אספה לקט של אותן הערות והביאה אותן בסיכומיה (עמ' 124-128 בסיכומי ההגנה). עודני עומדת מאחורי דבריי ואיני חוזרת בי מאף לא הערה אחת. מכולן, דומה כי אחת מבטאת יותר מהכול את אי ההיגיון הטמון באישום הנדון. כפי שהערתי, נשמעו עדויות רבות וממושכות, הוגשו ראיות רבות, "עדויות ארוכות שלא לומר... בסופו של דבר אחרי כל העדויות וכל ההסברים, העבירו מהסעיף הזה לסעיף הזה, מהסעיף הזה לסעיף הזה, היה להם שם איזה תפוח אדמה לוחט שלא ידעו איך, שלא נכנס לשום משבצת במחשב כי המחשב לא יודע 'לאכול' מצבים כאלה. אם היו עושים את זה פעם עם נייר ועט, אז היה בא איזה פקיד וכותב, 'יש לנו כך וכך במזומן שאנחנו לא יודעים מה לעשות עם זה, וזה בכספת של שוקי. שלום'. אבל מה לעשות שבעידן המחשב שזה חייב להיכנס לאיזו שהיא משבצת? אז הם העבירו מפה, העבירו שם וסגרו או לא סגרו".

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

רוצה לומר, אין מחלוקת על כך שהכסף החסר (לאחר שרבע אבד), הופקד בכספת שממוקמת במשרדו של הנאשם. הכסף נספר, נסגר, תועד וכל הנוכחים חתמו על סכום הכסף שנספר והוכנס למשמורת בכספת. לא היו נהלים לגבי אירוע חריג זה, ולא היו הוראות כיצד לנהוג בו. הכסף היה רשום במקור על שמם של עובדים שעבדו בשגרירות בקהיר, חזרו לארץ ולא עבדו שם עוד. בצדק הועבר הכסף לקופה אחרת ולא נותר רשום על שמם של אותם עובדים (אשר אין הצדקה כי יוסיפו להיות אחראים לסכום זה, בעוד אינם נמצאים עוד בשגרירות ובעוד הכסף אינו ברשותם). לאחר מכן, חלפה שנה, חלפו שנתיים והיה צריך לעשות פעילות כלשהי בעניין רישום הכסף, שנוטר פתוח. אף מדובר בכסף אשר על-פי העדויות, היה צפוי לחזור אל קופת החירום של השגרירות בקהיר. בינתיים, לא נמצאה כל "משבצת" רשמית במחשב לרישום אותו כסף, שהוסיף להישמר, בדיוק כפי שהגיע, בכספת שבמשרדו של הנאשם.

224. אפילו אמרנו כי הנאשם שגה ברישום – אך לא אמרנו זאת מאחר שלא הובאה כל ראיה ממשית לכך שאופן הרישום היה שגוי – ואפילו אמרנו והנחנו כי טעותו הייתה חמורה, מאחר שהרישום היה איפוס של כספי קופת קהיר – ולא אמרנו זאת ואף לא הנחנו כך – עדיין אין בכך משום עבירה כלשהי. אף יש לזכור כי ברישום שנעשה במחשב הנוגע לאיפוס חשבון כספי קופת החירום של שגרירות קהיר (חשבון 3600), נכתב באופן ברור ומפורש כי "**הכסף הוחזר לסגן חשב המשרד ונמצא בכספת במשרד**" (ת/87, הזהה לעמוד השני ב-ת/97). מה צריך יותר מכך?

ניסיונה המאולץ והתמוה מאד של המאשימה לטעון כי הערה זו הופיעה רק באחת מפקודות היומן, אינה יכולה לעמוד. זאת כפי שהוסבר, מארבעה טעמים: **ראשית**, עצם הכניסה אל החשבון האמור במערכת הבוחן, מעלה את ההערה האמורה בדבר שמירת הכסף בכספת. **שנית**, לנוכח השוני בסכומים, והעובדה שבהערה נכתב "הכסף", מבלי שנכתב הסכום, ברור כי מדובר במלוא הסכום שנשמר בכספת ואשר שמירתו תועדה. **שלישית**, לא הובאו כל ראיה, נוהל או הסבר שלפיהם התנהלות הנאשם באיפוס החשבון הייתה שגויה. **רביעית**, מטעמי היגיון ושכל ישר. עם כל הכבוד, פרשנותה של המאשימה אינה עומדת במבחן ההיגיון.

התעקשות המאשימה על אישום זה תמוהה ולא מובנת. כך במיוחד מעת שלא נערכה כל בדיקה לגבי הסכום שנעלם (סך כ-26,000\$), אך דווקא לגבי הסכום הקיים במלואו, הוגש האישום הנדון.

225. לשם הוכחה כי הנאשם עבר את העבירה שבה הואשם, ניסיון גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), על המאשימה להוכיח כי התקיימו לגביו היסוד העובדתי והיסוד הנפשי של העבירה וכי מעשיו יצאו מגדר "הכנה" לקראת העבירה המושלמת, כמוסבר לעיל.

המאשימה לא הוכיחה אף לא אחד מיסודותיה של העבירה.

העובדה שבמשך זמן רב מלוא הסכום, בעודו סגור וחתום בשעווה, היה ונשאר בכספת שבמשרדו של הנאשם, אינה יכולה להצביע על כוונתו ליטול את הכספים. להפך. דווקא הימצאותם במשך זמן כה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ממושך מבלי שחסר אף לא דולר אחד מהסכום שהוכנס אל הכספת, מצביעה כי לא הייתה לו כל כוונה ליטול את הכספים. גם העובדה שאנשים רבים אשר נכחו בזמן ספירת הכסף והכנסתו אל הכספת ידעו על כך, שוללת את האפשרות שהנאשם יגבש כוונה להעלים את הכסף שנשמר בכספת, או את חלקו. אפילו היה הדבר עולה במחשבתו – הגם שאיננו אומרים כן ואף אין כל בסיס לאמירה מעין זו – הרי שאין בעצם המחשבה כדי לגבש מעשה העולה לכדי ניסיון גניבה.

כפי שטענה ההגנה בצדק, המצעד של עדי התביעה בעניין אישום משונה זה, הוכיח כי דובר במקרה חריג אשר לא היה כדוגמתו בעבר, כי לא היו נהלים כיצד לנהוג בכסף בנסיבות מעין אלו, כי לא היו כללים ולא היו הנחיות הקובעות כיצד נכון לנהוג או כיצד לא נכון לנהוג. עוד עלה מדבריהם של אותם עדים, כי אם היה כלל, נוהל או נוהג, היה זה כי בנסיבות מעין אלו, האופן שבו יש לנהוג בכסף מזומן שמוחזר מקופת חירום של שגרירות שפונתה בנסיבות חירום חריגות, נתון לשיקול דעתם של גורמים בכירים שזה תפקידם, בהם סגן החשב. הם אינם נתונים לדעתו, להשערות או לניחושים של עובד שאינו אמון על כך (אלא על תחום חו"ל באגף הכספים), שאף אינו נושא באחריות להשלכות של אופן ההתנהלות עם אותם כספים. סגן החשב, שהדבר נתון לשיקול דעתו, הוא הנאשם, אשר ראה לנכון לאפס את הרישום במחשב, תוך הערה שהכסף בכספת. אולי שגה בכך שכן נהג, אולי לא שגה בכך, אך לא ברור מה בין אותה שגיאה רישומית – אם אמנם הייתה שגיאה – לבין האשמתו בניסיון לגנוב את אותם כספים.

מכל מקום, לא הובאה כל ראיה בדבר התקיימות היסוד העובדתי של העבירה וממילא אף לא הובאה כל ראיה להתקיימותו של היסוד הנפשי. בכלל זה אין אף לא ראיה אחת התומכת בכך שהנאשם התכוון ליטול את הכסף ולקחת אותו לעצמו. העובדה שהכסף נספר בנוכחות רבים מעובדי אגף הכספים, הסכום נרשם והכסף הוכנס חתום אל הכספת, בעוד רבים ידעו על הימצאותו, אף הופכת את הטענה כי הנאשם התכוון לגנוב את הכסף לתמוהה.

226. אפילו היה מוכח כי הנאשם "רצה וזמם ותכנן לגנוב" – אך כאמור, הדבר לא הוכח באף לא ראיה אחת – לא היה בכך כדי לגבש את עבירת הגניבה ואף לא עבירת ניסיון גניבה.

לעניין זה יפים דבריו של כבוד השופט משה זילברג בע"פ 27/56 זולברג נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד י 636 (1956), שאליהם הפנתה ההגנה. כאמור שם, אין די ברצון, בתכנון או "במחשבה רעה". כל עוד אין מעשה או תחילת מעשה, אין מדובר בגניבה ואף לא בניסיון גניבה. כך נאמר שם (פסקאות 13-12):

"נראה בעליל ואין שמץ של ספק בדבר, כי המערער רצה וזמם ותכנן לגנוב את המכונה, אבל 'מחשבה רעה אין החוק מצרפה למעשה' ואינו רואה בה עבירה, אלא אם כן גמלה וגדלה והתפתחה עד לדרגת 'ניסיון', זאת אומרת: תחילת מעשה... כוונה לגנוב הייתה כאן. תכנון גניבה – אף הוא. רק העיקר חסר: ניסיון ומעשה... מעשהו לא היה 'שליחות יד'. ה'נטילה והוצאה' נדחו למעשה, עד שהעניין

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

'יתקרר'. והוא לא התקרר. פירושו של דבר: לא נעשה מעשה, ואף לא הוחל בו, ולכן אין לפנינו לא גניבה ולא ניסיון לגנוב, אלא – רצון לגנוב, והדבר אינו מהווה עבירה על הסעיפים הפליליים של החוק".

227. הערה אחרונה בשולי הדברים בעניין האישום הראשון, אך לא בשולי חשיבותם: אישום זה הוא כאמור, משונה ותמוה. כלל לא ברורה האשמת הנאשם באישום זה ואף נדמה כי רק פרשנות מעוותת ומרחיקת לכת שניתנה להתנהלות בעניין כספי קופת החירום של שגרירות קהיר, יכולה הייתה לראות בהתנהלות הנאשם כהתנהלות המקימה חשד לניסיון גניבה.

פרשנות זו, ראוי להעיר, יסודה ומקורה בפרשנות שכוכבית נתנה לדברים. במזכר מיום 11.11.2013 (ת/113), כתבה החוקרת אושרה, שהתקשרה לברר עם כוכבית מה פשר הרישום בכרטיס של חשבון 3600. "כעבור כמה דקות התקשרה אליי בחזרה כוכבית" והסבירה את פשר הדבר. בכלל זה, נכתב כי "לדברי כוכבית, המשמעות היא שסכום כסף זה היה בכרטיס 3600 ועם זיכוי הכרטיס, בוטל רישום הכסף", וראו עוד שם.

כך נולד החשד לניסיון הגניבה. הדברים אף אושרו בעדותה של אושרה, אשר נשאלה בעניין המזכר האמור. אמנם היא ניסתה להסביר את חשדותיה לנוכח הסכום שנמצא בכספת משרדו של הנאשם, אך במקום לבדוק את פשרו, התייעצה עם כוכבית. בעדותה אושרה כי הסבירה של כוכבית בעניין איפוס חשבון 3600, עמדו ביסוד חקירת אישום זה בחשד לעבירת ניסיון גניבה. כך השיבה במענה לשאלת בא-כוח הנאשם (עמ' 1874-1873):

"ש' אוקי, תאשרי לי בבקשה שהמידע הזה שקיבלת מכוכבית עורר אצלך את החשד שמר גבאי החביא את הכסף וניסה בעצם לגנוב אותו?
ת' אני מאשרת את זה".

228. מכל הטעמים שהובאו בעניין האישום הנדון ואף מטעמי היגיון ושכל ישר, הנאשם מזוכה מהעבירה של ניסיון גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בצירוף סעיף 25 בחוק העונשין), שבה הואשם באישום הראשון.

כז. האישומים בעניין אשורי: האישום השני – הנופשנים של אשורי ב'כינר'; האישום הרביעי – הקניות של אשורי מ'בנטל'

(1) תמצית עובדות האישום השני והאישום הרביעי

229. עובדותיהם של האישום השני ושל האישום הרביעי, אשר פורטו לעיל, עוסקות בעיקרן בעבירות הגניבה שעבר אשורי, אשר הורשע בכך שעבר עבירות אלו (כמפורט לעיל). אף הנאשם הואשם

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

בקשר לאותם אירועים, וזאת בשל חלקו הנטען, אשר על-פיו אף הוא עבר עבירות גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין. 14 עבירות באישום השני ו-24 עבירות באישום הרביעי) ועבירת גניבה (סעיף 384 בחוק העונשין בקשר לאישום הרביעי). כן הואשם גם בעבירה של חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה (5 עבירות באישום השני ו-2 עבירות באישום הרביעי), אשר תידון בנפרד.

230. **באישום השני** מפורטים ארבעה עשר נופשוניים של אשורי בכפר הנופש 'כינר', שאליהם יצא עם משפחתו המורחבת ובהם ילדיו, בני זוגם וילדיהם, במהלך תקופה בת חמש שנים, מחודש מאי 2008 ועד חודש אפריל 2013, שעלותם הכוללת הייתה בסך 311,503 ₪, במימון מלא של משרד החוץ. בקשר לנופשוניים אלו הורשע אשורי, כמפורט לעיל, במסגרת האישום הראשון בהליך בעניינו, בארבע עשרה עבירות של גניבה בידי עובד הציבור (לפי סעיף 390 בחוק).

על-פי הנטען באישום השני בעניינו של הנאשם, אף הוא עבר את העבירות שעבר אשורי ואשר בהן הורשע, וזאת על-פי הנטען, בכך שהוא היה מי שאישר את התשלומים ל'כינר' ובכך אפשר לאשורי לגנוב את כספי המימון המלא של הנופשוניים שאליהם יצא עם משפחתו המורחבת. זאת, על-פי הנטען באישום זה, בכך שלאחר שאשורי הזמין בעצמו את הנופשוניים, הוא היה מעביר את הצעות המחיר אל הנאשם, תוך שציין בפניו כי מדובר "בנופש שלוו". הנאשם, כך נטען, הכין את דרישות התשלום המתאימות והיה מאשר את התשלום עבור הנופשוניים שאליהם יצא אשורי כאמור, בידעו כי הדבר מנוגד לנהלי משרד החוץ בכל הנוגע לכללי הזכאות לנופשוניים, כפי שפורטו באישום זה. עוד נטען, כי ההזמנות לנופשוניים של אשורי לא נעשו באמצעות מחלקת הרווחה, לא נרשמו כנופש השנתי שאשורי היה זכאי לו והוא אף לא שילם את שליש העלות של הנופשוניים שאליהם יצא. עוד נטען, כי הנאשם דאג לכך שדרישות התשלום עבור הנופשוניים של אשורי ב'כינר' ייעשו ללא התחייבות, במטרה לעקוף את הבדיקה והאישור של מחלקת ההתקשרויות, וכי אישר את התשלומים לנופשוניים של אשורי תוך שימוש שלא כדין בסיסמאות של עובדי המשרד במערכת הבוחן, ללא ידיעתם או הסכמתם. כן נטען, כי בחלק מהמקרים, אף חויבו תקנות תקציביות שאינן קשורות למחלקת הרווחה אשר אינן מיועדות להזמנת נופשוניים. אף נטען כי הנאשם נמנע מהעברת דרישות התשלום והמסמכים הנלווים אליהן לתיוק בארכיב של אגף הכספים שבמשרד.

231. **באישום הרביעי** מפורטים עשרים וארבעה מקרים שבהם במהלך השנים 2009-2013 אשורי רכש במינימרקט בשם 'בנטל' מוצרי בשר ומוצרי מזון עבור משפחתו בסך 207,060 ₪ (בכתב האישום צוין סך כ-180,000 ₪) וחייב את משרד החוץ, אשר שילם עבור כל אותם מוצרים. בקשר לכך הורשע אשורי, כמפורט לעיל, במסגרת האישום השני בהליך בעניינו, בעבירות רבות של גניבה בידי עובד הציבור (לפי סעיף 390 בחוק).

על-פי הנטען באישום הרביעי בעניינו של הנאשם, אף הוא עבר את העבירות שעבר אשורי ואשר בהן הורשע, וזאת על-פי הנטען, בכך שהוא היה מי שאישר את התשלומים ל'בנטל' ובכך אפשר לאשורי לגנוב את כספי משרד החוץ. על-פי הנטען באישום זה, לאחר שאשורי רשם את הסכומים בהנהלת

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

החשבונות של 'בנטל' בכרססת על שם משרד החוץ, הוציאה 'בנטל' חשבוניות לתשלום. על-פי הנחיית אשורי, 'בנטל' לא פירטו בחשבונית את המוצרים שנרכשו, אשר כללו בין השאר, מוצרי בשר שמשרד החוץ אינו נוהג לרכוש, אלא פורטו מוצרים כגון כלים חד פעמיים, יינות, מוצרי מזון וכדומה. אשורי חתם על החשבוניות ודרש מעובדיו להכין עבור 'בנטל' דרישת תשלום ללא התחייבות במטרה להימנע מאישור מחלקת התקשרויות את דרישות התשלום. הנאשם, כך נטען, אישר את דרישות התשלום בידועו כי מדובר במוצרים שאשורי רכש לעצמו ועשה כן תוך שימוש שלא כדין בהרשאות של עובדי משרד החוץ למערכת הבוחן, ללא ידיעתם וללא הסכמתם. עוד נטען, כי הנאשם דאג שדרישות התשלום שהוכנו ל'בנטל' יהיו ללא התחייבות, כדי לעקוף את הבדיקה והאישור של מחלקת התקשרויות, ואף אישר את התשלומים ל'בנטל' תוך חיוב תקנות תקציביות שאינן קשורות לרכישת בשר או מוצרי מזון. עוד נטען, כי בניגוד לנהלים נמנע הנאשם מהעברת מרבית דרישות התשלום והמסמכים הנלווים לתיוק בארכיב של אגף הכספים במשרד.

(2) הערות בעניין ההליך הפלילי בעניין אשורי ובעניין קביעותיו

232. תמצית העובדות הנטענות באישום השני ובאישום הרביעי הן אפוא, כי הנאשם שהיה מי שאישר את התשלומים שמשרד החוץ שילם עבור הנופשוניים של אשורי (בסך כ-310,000 ₪) ועבור רכישת מוצרי המזון שאשורי רכש לביתו (בסך כ-207,000 ₪), היה שותף לגניבה בסכום העולה על חצי מיליון שקלים שאשורי גנב מהמשרד והורשע בגניבתו. זאת כנטען, מאחר שהנאשם פעל לאישור כל אותם תשלומים תוך חריגה מנוהלים שלכאורה היו קיימים, בנושא הנופשוניים, בנושא הטיפול בדרישות תשלום שבאמצעותם שולם לספקי משרד החוץ ובנושא אישור התשלומים.

אף חשוב להדגיש, כי אין מחלוקת על כך שהנאשם לא נטל אף לא שקל אחד מהסכומים האמורים לכיסו, וכי אף לא נטען כי לנאשם צמח רווח כלשהו מהגניבות המתוארת שבהן הואשם. האשמת הנאשם בעבירות של גניבה בידי עובד הציבור בקשר לגניבות שנטען כי אשורי גנב, שבהן אף הורשע, נשענת רק על הטענה כי הנאשם היה מי שאישר, שלא כדין, את התשלומים לספקים 'כינר' ו'בנטל' וכי בכך אפשר את הגניבות שגנב אשורי.

233. שני האישומים הנדונים תואמים בעיקרם את העובדות העומדות בבסיס שניים מהאישומים בהליך הפלילי בעניינו של אשורי, שבעניינם הוא הורשע. האישום השני בעניינו של הנאשם, שעניינו הנופשוניים של אשורי ב'כינר', מקביל לאישום הראשון בהליך בעניינו של אשורי והאישום הרביעי בעניינו של הנאשם, שעניינו רכישת מוצרי מזון מ'בנטל', מקביל לאישום השני בהליך בעניינו של אשורי (ראו את פירוט עיקרי האישומים לעיל).

בהליך בעניינו ניסה אשורי להטיל את האחריות למעשי הגניבה שבהם הורשע על שכמי הנאשם, באומרו כי הנאשם אישר לכאורה את כל הנופשוניים שאליהם יצא תוך חיוב משרד החוץ. אף

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

המאשימה טענה כן בהליך בעניינו של אשורי ואף בהליך הנדון וזאת על יסוד דבריו של אשורי. טענה דומה העלתה המאשימה בהליך הנדון גם בעניין רכישת מוצרי המזון מ'בנטל'.

הנאשם לא העיד במשפטו של אשורי ולפיכך גרסתו לא נשמעה ולא עמדה לפני בית המשפט אשר דן בעניינו של אשורי. בהכרעת הדין בעניינו של אשורי נקבע במפורש, כי אפילו העבירות האמורות שעבר אשורי נעשו בידיעתו של הנאשם או בהסכמתו, אין בכך כדי להעלות או להוריד או כדי לשלול את עבירת הגניבה שאשורי עבר. בעניין הנופשוניים אף נקבע, כי אשורי היה מודע לכך שהנאשם לא היה מוסמך לאשר לו הנופשוניים החריגים שאליהם יצא תוך חיוב משרד החוץ (הכרעת הדין בעניינו של אשורי, פסקאות 50-53).

234. בית המשפט שדן בעניינו של אשורי (כבוד השופטת מרים אילני), היה ער לכך שהנאשם (גבאי) לא העיד לפניו, כי התמונה שהציגה המאשימה, שאליה הצטרף גם אשורי, אינה בהכרח זו אשר תוכח בהליך הנדון בעניינו של הנאשם, וכי אף לא מן הנמנע כי בניגוד לטענת המאשימה, ייקבע כי הנאשם כלל לא אישר לאשורי את הסכומים שגנב ממשרד החוץ. לפיכך בהכרעת הדין בעניינו של אשורי, הודגשו הדברים החשובים הבאים (שם, פסקה 31):

"... אשר לגורם שאישר את התשלום, שני הצדדים טענו כי גבאי אישר את התשלומים לכינר. גבאי לא העיד לפניו, ואולם מכיוון שהנושא לא היה שנוי במחלוקת אניח לצורך ההכרעה שלפניי כי כלל הסכומים המפורטים באישום הראשון אושרו על-ידי גבאי. **בהקשר זה יצוין כי כנגד גבאי הוגש כתב אישום נפרד, ולכן אין להוציא מכלל אפשרות כי בהכרעות הדין השונות ייקבעו ממצאים עובדתיים שונים ביחס למעורבותו של גבאי במעשיו של הנאשם (למשל אם ייקבע במסגרת ההליך המתנהל כנגד גבאי כי גבאי לא אישר את הסכומים ששולמו עבור הנופשים של הנאשם).** לעניין זה עשויות להיות השלכות במקרים שבהם יש בהכרעת דין אחת כדי להשמיט את הקרקע מתחת הכרעת הדין האחרת, מה שאין כן בענייננו. בענייננו, אף אם יקבע במסגרת ההליך כנגד גבאי כי גבאי לא אישר את התשלומים לכינר, אין בכך כדי להשמיט את הקרקע מתחת הרשעת הנאשם, לכל היותר יהא בכך כדי להשמיט את הקרקע מתחת לטענת ההגנה של הנאשם, אודות 'הסכמת בעלים' לנטילת הכספים, טענה ממילא נדחתה על ידי, כפי שיפורט להלן (ראו ע"פ 4391/03 אבו ריא נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(3), 520, 544-547 (2005) והשוו ת"פ (י-ם) 28759-05-15 מדינת ישראל נ' ערן מלכה (24.3.2019))" (ההדגשות אינן במקור).

235. אכן, כפי שנקבע בעניינו של אשורי, לקביעות העובדתיות בהליך הפלילי בעניין אשורי, לטענותיה העובדתיות של המאשימה באותו הליך הנוגעות לנאשם ולגרסתו של אשורי בהליך בעניינו, אין כל משמעות לעניין ההליך בעניינו של הנאשם. אין בהן כדי להעלות או להוריד לעניין ההליך הנדון או כדי להשליך עליו ועל הקביעות העובדתיות שייקבעו במסגרתו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

עם זאת, יש לתמוה מאד על טענותיה העובדתיות של המאשימה שאותן בחרה להציג בהליך בעניין אשורי, בכל הנוגע לחלקו של הנאשם. כל זאת, מבלי שהנאשם הוזמן להעיד באותו הליך, מבלי שנשמע ועוד בטרם ניתנה הכרעת הדין בעניינו. בחירת המאשימה להציג במסגרת ההליך בעניינו של אשורי עמדה עובדתית שלפיה הנאשם אישר לאשורי את התשלומים, הכתימה את הנאשם – הטוען לחפותו – בעשיית מעשה פסול עוד בטרם הוכחה אשמתו ובעוד עמדה עובדתית זו נשענת לכאורה, רק על דבריו של אשורי, שהודה בגניבה.

נראה כי אין צריך לומר, שכל עוד לא ניתנה הכרעת הדין בעניינו של הנאשם, לא נקבעו ממצאים לגביו והוא לא הוזמן להעיד במשפטו של אשורי, מן הראוי היה שלא תיטען בעניינו טענה עובדתית מפלילה שאף מכתימה אותו בכתם של גניבה, או בכתם של אישור מעשה גניבה.

(3) דיון בראיות בעניין האישום השני (הנופשוני של אשורי ב'כינר')

כללי הנופשוניים הטענים בכתב האישום

236. נושא הנופשוניים נדון לעיל בהרחבה ובמסגרתו הובאו הכללים הלא כתובים בעניין זה, החריגים הרבים להם וכן כל הנושאים הנוגעים להתנהלות אגף הרווחה במשרד החוץ בנושא הנופשוניים. בהתאם לכך, טענות רבות שטענה המאשימה בכל הנוגע לכללי הנופשוניים לא הוכחו ואחרות נסתרו. בכלל זה וכמפורט לעיל, נסתרו טענותיה של המאשימה בכל הנוגע לקיומם של כללים, לכך שהמקרים החריגים היו נדירים ובודדים, לכך שפעלו על-פי נוהל שנכלל בחוזר כתוב ועוד כיוצא באלה.

אמנם, כפי שטענה המאשימה, שרון ברפי האחראית על הנופשוניים במחלקת הרווחה העידה כי הזמנות נעשו באמצעות מחלקת הרווחה, אך כפי שפורט לעיל, בפועל התאפשר לעובדי המשרד להזמין נופשוניים גם במישרין, שלא באמצעות מחלקת הרווחה ואף התאפשרה הזמנה באמצעות מחלקת הרווחה, אך במגוון דרכים (בעל-פה, בכתב, בדוא"ל או בכל אמצעי אחר). עוד עלה, כי בדרך כלל שולם חלקו של העובד מראש, אך כאמור, היו מקרים רבים שבהם התשלום נעשה בדיעבד (כך למשל, באותם מקרים שבהם העובדים היו מביאים את הקבלה על התשלום עבור הנופש במלון שבחרו, אשר לא נכלל ברשימה וכך גם במקרים נוספים, כמפורט לעיל).

גרסתו של אשורי

237. המאשימה הסתמכה על דבריה של שרון ברפי, שלפיהם לא היו מקרים שבהם המשרד שילם את חלקו בנופש קודם ליציאת העובד לנופש (עמ' 123), והצביעה על דבריה כי יחסיה עם אשורי היו

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מצוינים (עמ' 123-124). למרות זאת טענה המאשימה, כי אשורי לא פנה אליה לשם הסדרת התשלום עבור הנופשונים המפורטים באישום השני, שאליהם יצא בתקופה הרלוונטית, אלא פנה אל הנאשם כדי שיאשר את התשלומים עבור הנופשונים שאליהם יצא, מראש ובטרם יציאתו אל כל אחד מהנופשונים. לעניין זה הפנתה אל דבריו של אשורי בחקירתו במשטרה, כפי שיפורט להלן. בעניין גרסתו בבית המשפט, שאף היא תפורט להלן, שלפיה קיבל את אישורו של דני גדות, מנהל מחלקת הרווחה שהיה אחראי על נושא הנופשונים, טענה המאשימה, כי אין לקבלה, אלא יש להעדיף את גרסתו המוקדמת של אשורי, כפי שנאמרה בחקירתו במשטרה.

238. תמצית גרסתו של אשורי בבית המשפט, שממנה ביקשה המאשימה להסתייג, היא כי את דרישות התשלום בעניין הנופשונים שאליהם יצא, הוא העביר אל הנאשם כדי שיטפל בתשלום. לדבריו, שאליהם הפנתה אף המאשימה, "אמרתי לו [לנאשם] יש אישור מדני גדות, שמתני לו את זה, אני ברגע שהבאתי את ההצעה מרגע זה אני נסתלקתי מהעניין. כאילו לא היה לי קשר לשום דבר" (עמ' 1562). עם זאת הוסיף, כי הגורם היחיד אשר היה בעל הסמכות לאשר, היה הנאשם (עמ' 1574).

בכל הנוגע לטענה כי הדרך היחידה שבה פעלו במשרד החוץ בנושא התשלום לנופשונים, הייתה בכך שעל העובדים היה לשלם מראש את חלקם ואילו חלקו של המשרד מעולם לא שולם מראש, הרי שטענה זו אינה מדויקת. התשובה המוזכרת של שרון ברפי, שעליה נבנית כל התיאוריה שלפיה חלק ההשתתפות של העובדים תמיד שולם מראש, אינה אלא תשובה תמציתית לשאלה מאד מסוימת שהציג בא-כוח המאשימה. שאלתו עלתה אגב עניינים אחרים לחלוטין שעליהם נשאלה שרון ברפי, ואגב כך שאל, "אם מוכר לה מקרה שבו המשרד משלם מראש את כל העלות על הנופש של מלון" ועל כך השיבה "לא" (שם, עמ' 123). לעומת זאת, כפי שכבר פורט במסגרת הפרק העוסק בנופשונים, בפועל לא היו כללים אחידים בנושא זה ובוודאי לא כללים נוקשים ומסודרים. למעשה, כלל לא היו כללים בעניין, כמו בכל עניין אחר הנוגע לנופשונים. לעניין מועד התשלום נאמר, כי ניתן היה לשלם מראש, בדיעבד, במספר תשלומים וכדומה (בין השאר, שרון ברפי, עמ' 152-153; דני גדות, עמ' 246; רוני הראל, עמ' 63-64).

כבר נאמר, כי המאשימה לא הביאה כל ראיה לכך שבדרך כלל התשלום עבור הנופשונים בהכרח היה בדיעבד ולא מראש. כך בדרך כלל וכך לעניין הנופשונים שהיו בבתי מלון או בצימרים שלא נכללו במכרז של משרד הביטחון. אפילו היה ממש בטענה, לא ברור איזה פגם נפל, אם נפל, בכך שהתשלום לנופשונים של אשורי היו מראש ולא בדיעבד.

239. מכל מקום, כפי שאמר אשורי במפורש בקטע המצוטט בסיכומי המאשימה, על-פי טענתו, בעת שהעביר אל הנאשם את החשבוניות בצירוף דרישות התשלום לשם טיפול בתשלום עבור הנופשונים, הוא אמר לנאשם כי יש לו אישור לנופשונים מדני גדות, מנהל מחלקת הרווחה בתקופה הרלוונטית. על כך חזר פעמים רבות בעדותו (עמ' 1553-1555; עמ' 1572-1573). גם במענה לשאלות בית המשפט הבהיר אשורי, כי לנופשים שאליהם יצא עם כל משפחתו המורחבת, "היה לי אישור

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מאגף הרווחה", "את הנופש אישר לי ברווחה", "אני מסביר שאני קיבלתי אישור מדני גדות, הבאתי רק הצעה..." (עמ' 1573).

אכן, כפי שטענה המאשימה, הגורם המאשר את עצם התשלום על-פי עדותו של אשורי היה הנאשם (עמ' 1574), אך מדובר רק בטיפול בפעולת התשלום ולא באישור העסקה. המאשימה אף ציטטה משפט אחד קצר מתוך אותו עמוד בעדותו של אשורי, שאינו מדויק. לאחר שאשורי הבהיר שאמנם מחלקת הכספים אישרה מראש את כל התשלומים לנופשוניים שאליהם יצא, הוא נשאל באופן מפורש, למי הכוונה במחלקת הכספים והבהיר שהכוונה לנאשם. במענה לשאלה זו נשאל שוב, מדוע הנאשם אישר לו את כל אותם נופשוניים בסכומים עצומים, ובמענה לכך חזר על תשובותיו והבהיר שוב, "היה אישור מאגף הרווחה של דני גדות" (עמ' 1574).

המאשימה ציטטה את הדברים הבאים, אשר כללו את שאלת בית המשפט ואת תשובתו של אשורי (מעמ' 1574):

"בית המשפט: בוא נהיה רגע קונקרטיים. שוקי גבאי אישר את כל זה? אני שואלת.
ת' (אשורי): אני לא מכיר מישהו אחר שיכול לאשר את זה. אני לא מכיר במשרד החוץ שמישהו יכול לאשר".

השורות הבאות מיד לאחר הדברים האמורים – ללא כל דילוג – כוללות שאלה נוספת ותשובה נוספת, שהושמטו, כלהלן:

"בית משפט: למה הוא אישר את זה?
ת' (אשורי): היה אישור מאגף רווחה של דני גדות".

ובכן, זו התשובה שעליה חזר אשורי באומרו, כי את הנופשוניים הזמין באישורו של דני גדות, באמצעות הרווחה, כי גדות אישר לו את הנופשוניים ואף פטר אותו מתשלום חלק ההשתתפות העצמית שהיה עליו לשלם (עמ' 1585). הנאשם, כך לדברי אשורי, היה רק "הקצה של הביצוע", הסביר. הוא זה אשר אישר את התשלומים כפי שעשה לגבי כל התשלומים של כל הספקים שהועברו אליו (עמ' 1586-1587). לכן, לדברי אשורי, בעת שהנאשם אישר את התשלומים, עשה כן מתוך ידיעה שההזמנה לנופשוניים של אשורי נעשתה באמצעות מחלקת הרווחה וכי דני גדות, מנהל המחלקה, אישר את הנופשוניים. אמנם לדבריו, האישור לא היה בכתב, אך היה אישור של גדות (עמ' 1588).

מכל האמור עולה אם כן, כי לפי דברי אשורי בעדותו בבית המשפט, הנאשם אמנם אישר מראש את התשלומים עבור הנופשוניים, אך היה זה מתוך ידיעה שלאשורי ניתן אישור של מנהל מחלקת הרווחה, דני גדות. במילים פשוטות, כל אשר אמר אשורי היה, כי כשם שהנאשם אישר אלפי תשלומים אחרים בתפקידו כסגן החשב, כך אושרו התשלומים לנופשוניים של אשורי. כבכל אישורי התשלומים אחרים, אם העסקה אושרה במחלקה המתאימה, לא הייתה מניעה לכך שהנאשם ישחרר את התשלום ובכך

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

יאשר זאת. נזכיר כי הנאשם לא בדק עסקאות שנעשו במחלוקת, אלא רק נתן הוראה לשחרור תשלומים לספקים אשר העסקאות עמם נעשו במחלוקת השונות של המשרד.

240. בעניין גרסתו של גדות נעיר, כי עדותו נשמעה זמן רב לפני עדותו של אשורי. בעדותו אישר גדות שהיה מקרה אחד שבו אושרה לאשורי יציאה לנופש מבלי לשלם השתתפות עצמית וכי היה זה, לטענת גדות, לאחר פטירתה המצערת של בתו של אשורי, מספר שנים קודם לתקופה הנזכרת באישום השני (עמ' 225).

241. המאשימה טענה כי אין לקבל את גרסתו של אשורי בבית המשפט, אלא יש להעדיף את הדברים שאמר בשלב חקירתו במשטרה, אשר לפיהם, כך לטענת המאשימה, אשורי קיבל את אישורו של הנאשם לנופשונים שאליהם יצא וכי הנאשם אף אישר את סכומי עלות הנופשונים.

ספק בעיני אם זו אמנם הייתה גרסתו של אשורי במשטרה. כך מהטעם שמתוך למעלה משלוש מאות עמודי חקירה של אשורי (הודעות ותכתוב כל אחת מחקירותיו – ת/117א, ת/117ב, ת/118א, ת/118ב, ת/118ג, ת/119א, ת/119ב, ת/120), מצאה המאשימה רק ארבע אמירות אשר מהן ביקשה להסיק את גרסתו האמורה. אמירות אלו יידונו להלן וכפי שניתן יהיה להיווכח, ספק רב מאד אם גרסתו הנטענת של אשורי עולה בקנה אחד עם הדברים שאמר בפועל.

242. אמירה נוספת שלכאורה אמר אשורי ושעליה ביקשה המאשימה להסתמך, תועדה במזכר ממועד מעצרו (ת/114), שאותו כתב החוקר שגבה את ההודעות מאשורי (רפ"ק אבי רוטנברג), ואשר הוגש בהסכמה, אך ללא הסכמה לאמיתות תוכנו.

במזכר זה כתב החוקר כי אשורי לכאורה אמר לו, שנתן לנאשם את כל החשבונות לנופשונים, כי הנאשם ידע שזה לא תקין, אך למרות זאת הנאשם שילם את כל החשבונות מאחר שהם "חברים טובים". עוד נכתב במזכר, כי אשורי לכאורה אמר לחוקר שהייתה פעם אחת שבה הנאשם העיר לו בעניין הנופשונים שזה "עשוי להיראות מוגזם". עוד אמר אשורי, כי הנאשם לא קיבל ממנו דבר בתמורה לכך.

תוכנו של המזכר מעלה קשיים משמעותיים, בעיקר מאחר שלא נמצאו דברים זהים ומפורשים שעליהם חזר אשורי במהלך כל חקירותיו הממושכות והארוכות, ואף לא במהלך עדותו הממושכת לפניי. כך בעניין הנופשונים, כך בעניין קשריו עם הנאשם וכך אף בעניין הרכישות מ'בנטל' (נושא האישום הרביעי, שידון בהמשך). תמונה מאד העובדה שלמרות הודאת אשורי במסגרת חקירותיו במשטרה בעבירות שיוחסו לו, למרות חקירותיו הממושכות באמצעות אותו חוקר שכתב את המזכר, שאף יכול היה לעמת את אשורי עם הדברים שלכאורה, שמע באוזניו, בשום מקום לא חזר אשורי על הדברים המפורשים שעל-פי טענת אותו חוקר, הוא לכאורה אמר בעת מעצרו בקשר לנאשם. אפילו אמנם אשורי אמר דברים דומים, הרי שיש קושי לבחון את רצינותם, מאחר שהמזכר לא תיעד ציטוטים מדויקים מפי אשורי. אף לא דובר במזכר שנכתב בכתב יד בזמן אמת, אלא מדובר בדברים

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שהוקלדו בדיעבד. ניכר אפוא, מתוכנו של המזכר, כי ניסוחיו היו של החוקר. לבסוף, למרות התנגדות ההגנה לאמיתות תוכן המזכר, החוקר לא הוזמן להעיד בעניינו ולא נחקר על תוכנו.

מכל הטעמים האמורים, לא מצאתי לנכון לקבל את תוכנו של המזכר כמשקף נכונה את דבריו של אשורי בעת מעצרו. לפיכך המשקל הראייתי שניתן למזכר האמור ולתוכנו, נמוך מאד או ליתר דיוק, אפסי.

243. אשר לדבריו של אשורי במשטרה שעליהם מבקשת המאשימה להסתמך, הרי שכלל לא ברור כיצד אותן ארבע אמירות שהמאשימה מצאה לנכון להביא, אמנם משקפות את הגרסה שהובאה באופן מפורש רק במזכר הנזכר, אשר לא כלל תיעוד מדויק דבריו של אשורי (ת/114). אף לא ברור מדוע נטען כי אותן ארבע אמירות בודדות עומדות בסתירה לגרסה של אשורי בעדותו לפניי בבית המשפט.

אלו הן ארבע האמירות מתוך דבריו של אשורי בחקירותיו משטרה, שאליהן הפנתה המאשימה, שעליהן מבוססות טענותיה בעניין גרסתו של אשורי.

האחת, מתוך הודעתו השלישית של אשורי (ת/119א, שורות 288-291). אולם המאשימה השמיטה את השאלה. אלו הן השאלה והתשובה:

”ש” אני מציג לך חיוב עבור נופש במאי 2011 בסך 22,701 ₪. שלושה ימים לאחר הצעת המחיר כבר הועבר תשלום לחשבון כינר. עוד אין חשבונית, לא בוצע הנופש. מה פתאום שילמו? על סמך מה? **אני מסיק** שאתה הלכת עם הצעות המחיר לשוקי וביקשת ממנו לאשר תשלום על סמך ההצעות למרות שלא הגיע עדיין מועד הנופש והחשבונית בפועל. תגובתך.

ת’ אכן הראיתי לשוקי את הצעות המחיר ונתתי לו אותן. אני לא יודע לומר אם הוא ביצע תמיד מראש ואיך שילם ועל איזה תקנה רשם וכו’. אני אמרתי לו שזה הנופש שלי אבל לא ביקשתי שישלם מראש. לשאלתך האם הוא שאל אותי היכן החשבונית, תשובתי שלא.”

ובכן, השאלה עוסקת רק בנושא התשלום מראש. נשאלה שאלה בעניין זה שעליה השיב אשורי. תשובתו אינה סותרת את דבריו בעדותו, שלפיה הפניית דרישת התשלום אל הנאשם נעשתה לאחר שאשורי הבהיר לנאשם, שדני גדות, מנהל המחלקה המוסמך לאשר נופשונים וחריגים, אמנם אישר את הנופש ואת עלותו. אם הגורם המוסמך נתן אישור כאמור, לא ברור מדוע תשלום מראש של דרישת תשלום, ככל דרישת תשלום אחרת של מחלוקת המשרד, הופך לגניבה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

השנייה, אף היא מתוך הודעתו השלישית של אשורי (ת/119א, שורות 302-305). גם כאן השמיטה המאשימה את השאלה שעליה השיב אשורי, אשר נגעה אך ורק לנושא התשלום מראש ולא לאישור שניתן לו לנופשים או לכל עניין אחר, כפי שניסתה המאשימה לטעון. להלן השאלה והתשובה:

"ש' איך אתה מסביר את העובדה שמשרד החוץ משלם מראש ונוצר מצב של יתרת זכות בסך של כ-75,000 ₪ מול כפר הנופש?
ת' לא יודע למה שילמו מראש. אני הבאתי הצעת מחיר לשוקי ביקשתי שישלם את זה אמרתי שאני רוצה לצאת לנופש בתאריכים האלה והוא לקחת את ההצעה וזהו. לשאלתך מדוע אם אתה בזכות מחייבים בכל זאת את המשרד והוא משלם מראש ולא מתקזז על הסכום של היתרה, תשובתי שלא ידוע לי".

השלישית, ציטוט מתוך תכתובת חקירתו של אשורי (ת/117ב עמ' 26 שורות 23-24). המאשימה ציטטה את שאלת החוקר, "אלף, בידיעה שבשלוש אשורי נופש שלא כדין..." (שלוש הנקודות במקור), ועל כך השיב אשורי "וודאי שהוא יודע..." (שלוש הנקודות במקור).

ציטוט זה לקוח מתוך שיח הכולל נאומים ארוכים של החוקר, המנסה לשכנע את אשורי להודות בכך שהנאשם לכאורה, יכול היה לסחוט אותו ואף להודות בכך שהנאשם אישר לו את הנופשים כנגד תמורה שקיבל מאשורי. לא רק שאשורי לא אישר את העובדה שהנאשם יכול היה לסחוט אותו, אלא אשורי טען פעם אחר פעם ובאופן נחרץ, שלא נתן דבר לנאשם בתמורה. מעבר לכך, יש קושי בהבנת דבריו של אשורי, מאחר שלצד כמעט כל תשובותיו נכתבו הערות כגון, "מילה לא ברורה", "משפט לא ברור" (שם, עמ' 26-28).

הרביעית, אף היא מאותו תכתובת של חקירתו של אשורי (ת/117ב, עמ' 32 שורות 29-39), שבה מציין אשורי כי היה מקרה אחד בלבד בעבר, שבו הנאשם העיר לו על סכום החשבונית. על כך שהיה מקרה אחד שבו הנאשם העיר לאשורי על סכום החשבונית, חזר אשורי גם לאחר אותם חילופי דברים שהביאה המאשימה, אשר כללו רק את הדברים הבאים (שלוש הנקודות במקור):

"חוקר (אבי רוטנברג): ככה כלאחר יד, קח חשבונית שמונים וארבע אלף שקל אה... (מילה לא ברורה).
נחקר (אשורי): לא, נתתי לו אמרתי לו אמרתי לו יוצא לנופש, יצאתי לנופש מזאת אומרת מה זה (מילה לא ברורה)?
חוקר (אבי רוטנברג): הוא הריס גבה?
נחקר (אשורי): אה? אז אני אומר שפעם הוא העיר לי, אמרתי ציינתי שהוא העיר לי.
חוקר (אבי רוטנברג): (חוקר מקליד במחשב) מתי הוא העיר לך?
נחקר (אשורי): שנה וחצי, או שנתיים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

חוקר (אבי רוטנברג): כי למה?
נחקר (אשורי): היה ברוך השם הסכום"

אף לא משפט אחד מאלו שאליהם הפנתה המאשימה עומד בסתירה לגרסתו של אשורי בבית המשפט, שלפיה העביר את החשבונות אל הנאשם כדי לשלם, אך עשה כן תוך אמירה מפורשת לנאשם כי הגורם המוסמך לאשר נופשוניים ולאשר חריגים לנופשוניים, דני גדות, אישר את הנופשוניים. מכל מקום, אפילו העיר הנאשם לאשורי על מקרה אחד שבו דובר בסכום מוגזם, אין בכך כדי לתמוך בכך שהוא היה הגורם שאישר לאשורי את כל ארבעה עשר הנופשוניים.

244. כך או אחרת, האפשרויות העולות מגרסאותיו של אשורי הן אחת משתיים:

אפשרות אחת, כי אמנם העביר אל הנאשם את החשבונות עבור כל הנופשוניים כדי לשלם אותן מראש, בעודו מציג לנאשם מצג שלפיו קיבל אישור מפורש מדני גדות וכי האישור היה בעל פה. לעניין זה נזכיר, כי כל התנהלות אגף הרווחה בנושא הנופשוניים נעשתה בעל פה, ללא כל תיעוד בכתב. כך גם לגבי כל ההנחות שניתנו, כל ההקלות וכל החריגים הרבים. הכול כפי שפורט לעיל. אם אפשרות זו משקפת את העובדות, כי אז כפי שכבר נאמר, הנאשם מילא תפקיד של גורם המשלם חשבונות שאושרו במחלקות השונות. הוא לא מילא תפקיד של מבקר ולא עסק בשאלה אם הייתה הצדקה להזמנת מוצר או שירות ואם עובד פלוני היה זכאי לנופשוון זה או אחר.

אפשרות שנייה, אשר נראית הגיונית יותר, היא כי אשורי אשר הרשה לעצמו לצאת לנופשוניים בעלות מופרזת על חשבון משרד החוץ ושלא כדין, ניסה להסיר מעצמו כל אחריות לגניבת כספי המשרד בדרך זו. ניסיונו זה, כטענת ההגנה, כלל שלושה מרכיבים: **ראשית**, יצירת מצג שלפיו דני גדות אישר את הנופשוניים שלו; **שנית**, כי הנאשם ידע על העלויות המופרזות של הנופשוניים. כדי לשכנע בכך, אף הוסיף כי הנאשם העיר לו על כך, הגם שאין לו כל הוכחה שיש אמת בדבריו; **שלישית**, למרות שלטענת אשורי גדות והנאשם ידעו על הנופשוניים, הם לא מנעו זאת ממנו ומכאן לכאורה, קיבל "הכשר" ליציאתו עם כל בני משפחתו המורחבת לנופשוניים רבים שעלותם מופרזת. ניסיון זה של הנאשם לגלגל את האחריות על שכמי אחרים, אף עלה מתשובותיו לשאלותיו של בא-כוח הנאשם, כלהלן (עמ' 1675-1674):

"ש' בסדר. עכשיו תראה, שאל אותך חברי בחקירה הראשית על מקרה שבו אתה אמרת לכאורה, ששוקי גבאי העיר לך על איזה שהוא נופש מסוים, והדבר עלה גם בחקירתך, 'הוא העיר לי, אמרתי שלגבי הנופש הוא העיר לי כאילו שזה מופרז, הסכום'. בסדר? זה דברים שאתה, זה מה שאמרתי.

ש' עכשיו, ככל שהדברים האלה אכן קרו והוא העיר לך על נופש מסוים שהסכום מופרז, אני מבקש שאתה תמשיך מכאן ותגיד מה קרה אחרי שהוא

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

העיר לך על כך שהמחיר מופרז, אתה אמרת לו יכול להיות שהמחיר מופרז
 אבל זה מאושר על ידי דני גדות?
 ת' אני לא אמרתי לו שום דבר מעבר לזה. היה קיים אישור.
 ש' כן?
 ת' ואם מישהו רצה למנוע ממני את החופש שמגיע לי הוא יכל להגיד לי
 שההצעה שהבאתי היא לא רלוונטית,
 ש' כן?
 ת' ואתה לא יוצא לחופש.
 ש' הבנתי.
 ת' וזה לא נאמר לי.
 ש' הבנתי. זאת אומרת על נופש אחד שאליו יצאת אתה זוכר ששוקי העיר.
 ת' נכון".

245. כשם שקשה להעלות על הדעת שיש ממש בגרסה שעלתה בבית המשפט, כי דני גדות אישר
 לאשורי את כל הנופשים, שהיו מספר רב של פעמים ובסכומים עצומים לפי כל קנה מידה, כך אין
 סיבה להניח, כי יש ממש בטענה שהנאשם אישר לאשורי את אותם נופשוניס. אילו אמנם היה הנאשם
 מעיר לאשורי על אותו נופשון בסכום המופרז, כטענתו של אשורי, יש להניח שאשורי היה אומר לנאשם
 שגדות אישר לו את הנופשון. אם לא היה אומר זאת, יש להניח כי כפי שאף אשורי עצמו הניח בעדותו,
 שהנופשון היה מתבטל ולא היה משולם התשלום ל'כינר'.

כך או אחרת, מעבר לדבריו של אשורי, בין במשטרה ובין בבית המשפט, אשר אלו וגם אלו לא נתמכו
 בדבר, נראה כי מטרתם הייתה לנסות לחלץ את עצמו מההליך שהתנהל בעניינו, אשר במועד שבו
 העיד, טרם הסתיים. אשורי ניסה להיתלות בטענה שהיה מי שאישר לו לצאת עם כל בני משפחתו
 המורחבת לנופשוניס בעלות של למעלה מ-310,000 ₪ במשך כחמש שנים בלבד. לא רק שטענה זו אינה
 טענת הגנה מפני העבירה שעבר – ואף נדחתה בהכרעת הדין בעניינו של אשורי – אלא שבדיוק מאותה
 סיבה, שלפיה המאשימה סבורה כי אין לקבל את גרסתו המאוחרת של אשורי, שלפיה אישורו של
 הנאשם היה בשל אישורו של גדות, כך אין כל מקום או סיבה לקבל את גרסתו המוקדמת של אשורי,
 כי הנאשם אישר לו את הנופשוניס ושאותה במקרה הטוב רק גמגם.

גרסתו המוקדמת של אשורי, שאותה מתעקשת המאשימה לחלץ מפיו ואשר במשפטו של אשורי טענה
 אותה כעובדה מוגמרת ומוכחת, היא כי הנאשם אישר לאשורי את הנופשוניס. זאת למרות העובדה
 שהנאשם לא העיד במשפטו של אשורי ולמרות שטרם ניתנה הכרעת דין בעניינו של הנאשם שכך נקבע
 בה.

מהטעמים האמורים, הרושם שעלה מדבריו של אשורי היה כי ניסיונו להטיל את האחריות על הנאשם
 או על גדות או על שניהם, לא היה אלא ניסיון שקרי ולא אמין, שנועד לחלץ אותו ממשפטו. איני

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מאמינה לדבריו של אשורי, שכאמור, גומגמו במשטרה וגומגמו בבית המשפט ואשר לא נתמכו בדבר נוסף ונמצאו חסרי היגיון ולא אמינים.

מסקנת הדברים היא אפוא, כי שתי גרסאותיו של אשורי נדחות וכי לא ניתן לבסס על דבריו דבר לעניין האישום הנדון או בכלל.

(4) דיון בראיות בעניין האישום הרביעי (הקניות של אשורי ב'בנטל')

גרסתו של אשורי וגרסת הבעלים של 'בנטל'

246. יחזקאל מזרחי, הבעלים של 'בנטל', אמר בהודעתו, כי אשורי נהג לרכוש מוצרי מזון לביתו מהחנות שבבעלותו, להזמין משלוח של המוצרים שרכש אל ביתו ולחייב את משרד החוץ. על-פי בקשתו של אשורי, כל הקניות שנרכשו מ'בנטל' לביתו של אשורי ולמשרד החוץ, רוכזו בכרסת אחת של משרד החוץ, כל החשבוניות שהוצאו עבור אותן רכישות נרשמו בכרסת זו והגורם שחויב בכל אותם תשלומים היה משרד החוץ. בספרי הנהלת החשבונות של 'בנטל', לא היה רשום לקוח בשם אשורי, אלא רק משרד החוץ (הודעתו של יחזקאל מזרחי, שהוגשה בהסכמה – ת/40, עמ' 3-4).

אשורי העיד, כי בחירתו ב'בנטל' נבעה מהיכרות ממושכת ביניהם, שנמשכה כעשרים שנה. על רקע היכרות זו, העובדה שבמשך כל אותן שנים רכש מוצרים לביתו מ'בנטל', שאפשר לו תנאי תשלום נוחים ודחיית מועדי התשלומים, הוא זה שהחליט שהקניות עבור משרד החוץ יהיו מחנות זו (עמ' 1675-1676).

247. חשוב להדגיש כי אין אף לא ראיה אחת לכך שאשורי כרך את הנאשם במעשי הגניבה הנובעים מכך שרכש לביתו מוצרים מ'בנטל' על חשבון משרד החוץ. אין אף לא אמירה אחת של אשורי לכך שמעשים אלו היו בידיעת הנאשם, בהסכמתו או תוך שיתוף פעולה כלשהו מצד הנאשם.

בדומה לגרסתו הראשונית הנטענת של אשורי בנושא הנופשוניים (האישום השני), גם בעניין רכישותיו הפרטיות לביתו מ'בנטל', נטען כי אשורי נשאל על כך בעת מעצרו והדברים שלכאורה אמר, תועדו באותו מזכר שכתב החוקר (ת/114), אשר לגביו כבר נקבע כי משקלו הראיתי אפסי.

זו אפוא, **הראיה היחידה** שיש למאשימה בעניין דבריו של אשורי בכל הנוגע לחלקו של הנאשם. על-פי הכתוב באותו מזכר, אשורי לכאורה אמר, כי רישום החשבונות על שם משרד החוץ וחיוב המשרד בתשלום, נעשה "על דעת שוקי". באופן מפתיע, או אולי לא מפתיע, עיון בהודעות הרבות שנגבו מאשורי במשטרה (אשר כאמור, היקפן והיקף תכתוב החקירות היה מעל שלוש מאות עמודים), מעלה כי אשורי לא נשאל כל שאלה נוספת בעניין הערתו הלא ברורה האמורה וכי מעולם לא התבקש לאשר את תוכנה או להבהיר למה התכוון.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

הפעם היחידה שבה היה אזכור עקיף לנושא מעורבותו של הנאשם בכל הנוגע לרכישותיו של אשורי מיבנטלי, היה אגב שאלות שהוצגו לאשורי בחקירתו הראשונה בנושא הנופשוניים. במענה לשאלה בעניין זה אמר אשורי, "לשאלתך לגבי בנטל, לא זכור לי שהעיר ליי" (ת/117 א שורות 74-75). במילים אחרות, גם אשורי, שהמאשימה מנסה להיתלות בדבריו הדחוקים שלכאורה אמר בעניין הנופשוניים, לא אמר דבר הקושר את הנאשם לרכישות מיבנטלי.

לא רק המשטרה נמנעה מלחקור את אשורי בעניין מעורבות הנאשם בנושא הרכישות מיבנטלי, אף באי-כוח המאשימה לא הציגו לאשורי אף לא שאלה אחת בעניין. הם אף לא ניסו לברר מה הייתה כוונת אשורי במשפט התמוה שכתב החוקר באותו מזכר ואם בכלל אמר את אשר נכתב. מכל מקום, כבר נקבע כאמור, כי משקלו הראייתי של מזכר זה אפסי וממילא לא ניתן לבסס עליו דבר.

248. לשלמות הדברים נוסף, כי בחקירתו הראשונה אישר אשורי כי הוא רכש מיבנטלי מוצרי בשר ומוצרים אחרים לביתו, תוך חיוב משרד החוץ, אך לא הזכיר את הנאשם. לדבריו, כל מוצרי הבשר, למעט באחת הפעמים שבהן רכש מוצרי בשר עבור מפוני שגרירות קהיר, וכך גם רוב הסחורה שרכש מיבנטלי, נועדה רק לביתו. מוצרים אחרים, שאינם בשר, רכש שם גם עבור המשרד (הודעתו ת/117 א, שורות 31-34). לפי דבריו, בדרך כלל קנייה של מוצרי בשר לביתו הייתה בסך כ-1,500-2,000 ₪ וכי היה מזמין זאת טלפונית לביתו (הודעתו במשטרה, ת/119 א, שורות 354-359). בעניין הנאשם וכאמור, לא אמר אשורי דבר בעניין הקניות מיבנטלי.

גרסתו של מתן פירו

249. העד המרכזי שעל דבריו מבקשת המאשימה להסתמך בעניין האיטום הרביעי הוא מתן פירו, עוזר תקציבן וקניין באגף המשק, שבעניין דרישות התשלום מילא תפקיד 'רושם'. עדותו הייתה מהארוכות והממושכות שנשמעו באופן יחסי לנושא עדותו (כמאה וחמישים עמודים). מדובר במי שחזר פעמים רבות במהלך עדותו על כך שהבין שאשורי ביקש ממנו לפעול שלא כדין. למרות זאת ולדבריו, **לא אמר דבר לאיש** מאחר שרצה לרצות את אשורי, שהיה הממונה עליו. היה חשוב לו להתקדם בתפקידו במשרד ואשורי אף היה מי שפעל לקידומו ואף קידם אותו בפועל מתפקיד מחסנאי לתפקיד תקציבן באגף המשק. פירו אף אישר כי ראה באשורי מעין דמות אב (למשל, עמי 525, 546-547, 571-572).

לאורך כל עדותו של פירו עלה באופן מובהק, כי פעל על-פי הנחיותיו המפורשות של אשורי. גם הניסיון להכניס לפיו של פירו בכוח את העובדה שלכאורה, פעל בהתאם להנחיה של אשורי, אך גם בהתאם להנחיה של הנאשם, לא צלחה. כשהשיב באופן חופשי, אמר באופן מפורש כי ההנחיות שלפיהן פעל היו של אשורי מבלי להזכיר אדם נוסף מעבר לאשורי. כך למשל, במענה לשאלת בא-כוח המאשימה, "האם סיפרת למישהו במשרד אודות הבקשות על הטיפול בדברים **לבקשתם של אבשלום אשורי**"

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ושוקי גבאי?"; השיב, "לא, לא. לפי מה שזכור לי לא הייתי מספר. היה מקרה קטן... וסיפרתי שעשיתי את זה לבקשת אבשלום [אשורין], כי זה מה שהוא דרש ממני" (עמ' 525).

250. פירו אמנם נעצר ונחקר באזהרה, אך למרות שיתוף הפעולה עם אשורי בכל הנוגע לדרישות התשלום שנועדו לאפשר לאשורי לגנוב מכספי משרד החוץ ושעליו סיפר בעדותו מספר פעמים בפה מלא, לא הוגש בענייניו כתב אישום (עמ' 540-542). אף נגד הבעלים של 'בנטל', אשר הודה בהודעתו בחקירתו כי אפשר לאשורי לרכוש ממנו מוצרים על חשבון משרד החוץ, לא הוגש כתב אישום.

כתב אישום הוגש רק נגד אשורי, שהרכישות מ'בנטל' על חשבון משרד החוץ היו לצרכיו האישיים והגיעו לביתו. כתב אישום נוסף הוגש דווקא נגד הנאשם, מאחר שעל-פי הנטען הוא אישר את התשלומים ל'בנטל'. זאת למרות העובדה שהנאשם היה מי שאישר את כל התשלומים לכל הספקים של משרד החוץ.

251. גם בעניין המוצרים שנרכשו מ'בנטל' בשביל משרד החוץ, העיד פירו, כי דובר במוצרים כמו קפה, תה, ציוד משרדי, כלים חד פעמיים ומוצרי חשמל, מוצרי מזון לנציגויות בחו"ל ובעיקר במקומות כמו ירדן וכדומה (עמ' 475, 482).

מתן פירו העיד כי לא הכיר את 'בנטל', כי מדי פעם קיבל מאשורי חשבוניות של 'בנטל' שעליהן נכתב לרוב כי נרכשו כלים חד פעמיים, אשורי היה חותם על כך ומבקש ממנו להעבירן "בדרך עקיפה". פירו היה מוציא דרישות תשלום ללא התחייבות עבור אותן רכישות ומעביר אותן לטיפולו של הנאשם (עמ' 518). פירו סיפר בעדותו, כי מעולם לא טיפל בהצעות מחיר מטעם 'בנטל', כי לא טיפל בדרישות תשלום בהתחייבות, למרות העובדה שדובר בספק קבוע של אגף המשק במשרד, וכי את החשבוניות העביר לתשלום, לאחר שאשורי חתם עליהן (עמ' 519). זאת למרות טענתו, כי הוא עצמו מעולם לא עשה את ההזמנות מ'בנטל' ולא הזמין ממנו דבר (עמ' 528).

המאשימה הפנתה לכך שפירו העיד, כי אשורי והנאשם ביקשו ממנו להעביר את דרישות התשלום בעניין התשלומים ל'בנטל' ישירות אל גרביאן או אל הנאשם. כך גם על-פי הוראותיהם, את כל דרישות התשלום בעניין 'בנטל' הכין כדרישות תשלום ללא התחייבות (עמ' 522, 528). פעולה בדרך זו הסביר, אפשרה לעקוף את מחלקת ההתקשרויות. לפי דבריו, הנאשם אף ביקש ממנו להעביר אליו את דרישות התשלום "בלי שאף אחד יראה", בלי שיגיע למחלקת התקשרויות או למחלקת הכספים, לא לעשות את התהליך של משימה תקציבית, התחייבות, סבב חתימות ואישורים, אלא להכין דרישת תשלום ללא התחייבות ולהעבירה ישירות אליו (עמ' 523). לכן ובהתאם להנחיותיהם של אשורי ושל הנאשם, מעולם לא הכין 'בנטל' דרישות תשלום עם התחייבות וכן הוסיף, כי את דרישות התשלום של 'בנטל' העביר ישירות אל הנאשם (עמ' 534, 592).

עוד נטען, כי מתן פירו העיד, כי הנאשם ביקש ממנו שאת דרישות התשלום ללא התחייבות לא יעביר דרך כוכבית, שהייתה מנהלת מחלקת תשלומים, מאחר שהיא לא תאשר את דרישות התשלום. שכן,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

כך הסביר, לא ניתן להכין דרישות תשלום ללא התחייבות לרכישות בסך כ-8,000 ש"ח, מבלי להביא הצעות מחיר, להכין משימה תקציבית, להכין התחייבות, סבב חתימות וכל הנדרש, אלא בדרך עקיפה, כפי שעל-פי טענתו התבקש לפעול (עמ' 609). עם זאת, לטענת המאשימה, לכאורה לא הייתה זו דרישה גורפת, מאחר שכוכבת העידה שהיא כן טיפלה בשתי דרישות תשלום, אחת הייתה בסכום נמוך והשנייה הייתה למוצרי מזון לעובדים שיצאו לטיול ועמם נמנו מי שביקשו אוכל מכשרות מסוימת (עדותה של כוכבת, עמ' 1344; דרישת תשלום בהתחייבות, לרכישת מזון למפוני קהיר – ת/112).

לנוכח דבריו האמורים של פירו טענה המאשימה, כי לא יכול להיות ספק, כך לטענתה, כי הנאשם פעל באופן האמור כדי למנוע מעקב ופיקוח על התשלומים ל'בנטל' אשר כללו את הרכישות הפרטיות של אשורי. זאת בעוד שלכך מצטרפות טענות המאשימה שלפיהן הנאשם לכאורה, השתמש בהרשאות של עובדים אחרים כדי לאשר את אותן דרישות תשלום. עם זאת יוער, כי בכל מקרה, ראיותיה של המאשימה בעניין זה, אפילו התקבלו, לא היו אלא בקשר לשתי דרישות תשלום מתוך עשרים וארבע.

252. באמצעות דברים נבחרים מתוך עדותו של פירו, **שאישר פעם אחר פעם כי ידע שהוא נוהג בדרך פסולה בכל הנוגע לדרישות התשלום בעניין 'בנטל'**, ביקשה המאשימה לייצר מצג כאילו דרישות תשלום אלו זכו ליחס מיוחד מצד הנאשם. כך בין השאר נטען, כי רק את דרישות התשלום בעניין 'בנטל' התבקש פירו להעביר במישרין אל הנאשם או אל גרביאן, שעבד עם הנאשם במחלקת הכספים.

אולם מצג זה לא רק שאינו נכון ועומד בסתירה לדבריו של פירו בעדותו, אלא ספק אם יש מקום למתן אמון בדבריו של פירו, אפילו נאמרו. על-פי עדותו של פירו וכאמור, הוא היה שותף למעשיו הפסולים של אשורי, היה מודע לכך ולדבריו, פעל על-פי הנחייתו ביודעו כי מעשיו פסולים. פירו אף חזר על כך שהעריך את אשורי, היה תלוי בו לצורך קידומו ומכל מקום, ניכר היה כי בשל העובדה שנחשד במעורבות בפלילים, רק ניסה לגלגל משכמו את האחריות למעשיו הפסולים, באומרו כי פעל על-פי הנחיות שקיבל.

כך בין השאר אמר פירו לעניין זה בעדותו (עמ' 524-525):

"... זה לא מענייני, כאילו הייתי סומך על המנהל שלי [אשורי], הייתי חושב שזה בסדר גמור, אם הוא אומר לי לעשות משהו, אם אני מפקפק במנהל שלי אז כאילו מה היה המקום שלי, זה אומר ששום דבר לא בסדר. לא חשבתתי שהוא, לא תיארתי לעצמי את כל הדברים האלה, לא התעסקתי בזה, כי גם לא הייתי רואה ולא הייתי מזמין, הייתי רק משלם, והייתי סומך עליו בחתימה שלו שאם הוא חותם על זה, זה דבר בסדר.

...

... לפי מה שזכור לי לא הייתי מספר. היה מקרה קטן... ואז אורלי גילתה... וסיפרתי לה שעשיתי את זה לבקשת אבשלום, כי זה מה שהוא דרש ממני. לא הייתי שואל

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שאלות, לא היה מקומי לשאול את השאלות. הייתי, מי ששואל שאלות גם מוצא את עצמו בשלב מסוים במשרדי ממשלה, בדרך החוצה. ככה זה. אתה יכול לצחוק, אבל ככה זה במציאות".

253. בעניין העברת דרישות התשלום שבהן טיפל אל הנאשם או אל גרביאן, אמר פירו בעדותו באופן ברור ומפורש כי הנחיה זו קיבל **מאשורי** לגבי כל דרישות התשלום שבהן טיפל, ללא יוצא מן הכלל. כמו כן וכפי שכבר נאמר, מעדותו של פירו עלה כי הגורם שהנחה אותו לפעול כפי שפעל כלל לא היה הנאשם, אלא אשורי. כך הוא השיב במפורש כי פעל בעניין החשבוניות של 'בנטל' כפי שפעל **"לבקשת אבשלום [אשורי], כי זה מה שהוא דרש ממני"** (עמ' 525).

בדומה, פירו אמר במפורש כי כלל אינו זוכר שהנאשם פנה אליו בעניין החשבוניות של 'בנטל'. במענה לשאלת בא-כוח המאשימה, אם אשורי היה היחיד שביקש ממנו לטפל בענייני 'בנטל', השיב פירו בחיוב. לדבריו:

"הוא [אשורי] רוב הזמן כן, אני לא זוכר נגיד אם שוקי בא אליי עם החשבונית של בנטל ואמר לי תשלם את החשבונית של בנטל, הייתי מקבל את זה מאבשלום, הייתי גם דואג שאבשלום יהיה חתום על זה ולהעביר את זה לתשלום, אני לא זוכר ששוקי בא ואמר לי ספציפית על החשבונית של בנטל" (עמ' 519).

רק לאחר מאמצים רבים מצד בא-כוח המאשימה, אשר חזר שוב ושוב על שאלותיו, רענן את זכרונו של פירו, חזר פעמים נוספות על אותה שאלה פשוטה, אשר נועדה לחלץ מהעד את חלקו של הנאשם, סיפר פירו כי הנאשם ואשורי לעתים היו שותים יחד קפה בבוקר. כן הוסיף שהתבקש לא להעביר את דרישות התשלום אל כוכבית והוסיף עוד את מה שנודע לו בדיעבד על הסכסוך עם כוכבית, כפי שיפורט בהמשך הדברים (עמ' 519-521).

254. אשר לעצם ההנחיה שעליה סיפר פירו, שעל-פיה התבקש להעביר את דרישות התשלום אל הנאשם או אל גרביאן במישרין, הבהיר פירו, וזאת בניגוד לאופן הצגת הדברים בסיכומי המאשימה, כי הנחיה זו הייתה תקפה **לגבי כל דרישות התשלום של אגף המשק שבהן טיפל**. לדבריו לעניין הנחיה זו, **"זה תקף להכל"**, לכל החשבוניות ולכל דרישות התשלום שבהן טיפל הנוגעות לכל הספקים.

אלו הן תשובותיו של פירו בהקשר זה במענה לשאלות בחקירתו הראשית (עמ' 527):

ש" תאמר לי, יותר נכון תספר לבית המשפט כיצד הגעת לטפל בדרישות התשלום הללו [דרישות התשלום בעניין 'בנטל']?
ת' אני יכול להגיד שאת כל הדרישות תשלום של בנטל, לפחות מה שיש פה, מרביתן לפחות אני עשיתי בוודאות, אני ביצעתי את התשלום.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

נעשה כמו שאמרתי מקודם, הייתי מגיע בבוקר או בצהריים, לא משנה, **אבשלום היה קורא לי לחדר. היה מעביר לי את החשבוניות האלה,**

בית משפט: מי היה מעביר?

ת' אבשלום, אבשלום אשורי היה מנהל המשק, היה מעביר לי את החשבוניות האלה ובאותו סדר, דרישת תשלום ללא התחייבות ולהעביר את זה לשוקי לתשלום. זה הייתה הפעולה של הביצוע התשלומים של בנטל.

ש' אוקי, מה שסיפרת קודם שנתבקשת לטפל בדרישות התשלום ולהעביר אותן ישירות ליעקב גרביאן או לשוקי גבאי, נכון. ת' נכון.

ש' **זה תקף לדרישות התשלום הללו?**

ת' **זה תקף להכל.** מה שהייתי מעביר גם ליעקב גרביאן, זה היה אחרי ששוקי היה אומר לי תעביר את זה ליעקב. זה לא שאני הייתי מעביר או אליו או אליו, אלא לפי מה שהוא ביקש.

ש' **אתה מדבר רק על בנטל או על דברים אחרים?**

ת' **לא. כל חשבונית שעשיתי,** זה יכול להיות גם דוד זיקרי לצורך העניין, זה יכול להיות גם מפגש רמי, **כל דרישות תשלום שעשיתי** ללא התחייבות או כל ביצוע תשלום שעשיתי ללא התחייבות, הייתי מעביר את זה לשוקי או ליעקב בהוראה של שוקי ואבשלום"

חרף מאמציה של המאשימה, פירו חזר פעם אחר פעם שאת כל החשבוניות ודרישות התשלום שבהן טיפל הוא התבקש להעביר אל הנאשם ואל גרביאן. בניגוד לניסיון המאשימה לטעון כי בהנחיית הנאשם, החשבוניות של 'בנטל' זכו ליחס מיוחד, פירו לא אישר זאת. כך שאפילו היה מקום לתת אמון בדבריו בעניין זה, הרי שדבריו אינם תומכים בטענת המאשימה.

255. על פי טענת המאשימה, הסיבה להנחיה להעברת דרישות התשלום הנוגעות ל'בנטל' ישירות אל הנאשם ואל גרביאן ולא להעבירן באמצעות כוכבית, נועדה לעקוף אפשרות פסילתן בשל אי תקינותן ומאחר שנעשו ללא התחייבות וללא משימה תקציבית.

אולם בניגוד לטענת המאשימה וכאמור, דובר בהנחיה גורפת שניתנה לפירו לגבי כל דרישות התשלום של אגף המשק שבהן טיפל. על-פי דבריו בחקירתו הנגדית, הוא אישר כי כך אף אמר בהודעתו במשטרה. במענה לשאלת החוקר השיב, כי הנאשם אמר לו לא להעביר דרישות תשלום דרך כוכבית, **"הוא אמר לי לא לתת לה דרישות בכלל. בכלל. בכל דרישות התשלום, הוא אמר לי להביא הכול ליעקב גרביאן"** (עמ' 609).

לא זו בלבד, אלא שעל-פי כלל הראיות שהובאו, לרבות דבריו של פירו, עקיפתה של כוכבית כלל לא הייתה קשורה בתוכן של דרישות התשלום או בכך שדובר באלו הנוגעות ל'בנטל'. הנחיה זו ניתנה על רקע היעדרויותיה הרבות של כוכבית, העובדה שגם כשנכחה לא עבדה באופן מסודר והערימה קשיים

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

על עובדים רבים וכן על רקע אי שיתוף הפעולה מצדה, אשר נבע מהסכסוך בינה לבין הנאשם והוביל לעומס הרב שנפל על כתפי גרביאן (כפי שכבר פורט בהרחבה, כך שאין צורך לחזור על כך).

פירו נשאל איך הוא יודע שההנחיה לעקוף את כוכבית לא הייתה קשורה באותו סכסוך, והסתפק בתשובה "כי אני יודע" (עמ' 609). כשהתבקש להבהיר איך הוא יודע, סיפק הסבר שלפיו אילו דרישות התשלום של 'בנטל' היו עוברות אליה, היא הייתה פוסלת אותן בשל כך שלא נעשו באופן תקין וכי נעשו כאמור, ללא התחייבות, ללא משימה תקציבית, חתימות כנדרש וכדומה (שם).

אין מדובר אלא בהשערה של פירו, אשר אמר כי לא היה מעורה בסכסוך ובפרטיו, מעבר לכך שעסק בשאלת החדר שבו תשב כוכבית ובכל מקרה, כך לטענתו, נושא הסכסוך "נודע לי לימים... זה לא היה דבר שאני ידעתי עליו בזמן אמת".

עוד הוסיף, כי העביר את דרישות התשלום אל הנאשם ואל גרביאן במישרין על-פי הנחיה שקיבל, "למה וכמה, את האמת לא שאלתי" (עמ' 521-522). מאחר שעל-פי דברי פירו, הוא כלל לא היה מודע להתנהלותה הנוטעת של כוכבית ולסיבת ההנחיה שניתנה לו להעביר את כל דרישות התשלום של מחלקת המשק אל הנאשם ואל גרביאן, ממילא הוא גם לא יכול היה לדעת מה הסיבה שהובילה להנחיה שקיבל.

בהקשר זה נזכיר, כי עקיפתה של כוכבית לא הייתה ייחודית לאגף המשק ולפירו. כבר עמדנו על כך שהתנהלות דומה הייתה גם במחלקות אחרות. כך בין השאר העיד שלמה כהן, מנהל מחלקת מנהל ותקצוב בחטיבת מאו"ר (מחלקת אורחים רשמיים), כי לבקשתו, חשב המשרד אישר לו במפורש להימנע מהעברת דרישות תשלום לטיפולה של כוכבית. זאת לאחר שכאמור בעדותו, "היא הכשילה אותנו בעבודה, היא לא נתנה לנו לעבוד" (עדותו של שלמה כהן, עמ' 428-429 וכן ראו עוד בעניין זה לעיל).

256. סיכום דבריו של פירו הוא בתמצית, כי בכל הנוגע לדרישות התשלום של 'בנטל' ובכלל, פעל רק על פי הנחיות של אשורי; פירו ידע שאשורי פעל באופן פסול אך נמנע מלספר על כך, בשל הערצתו את אשורי והעובדה שהיה תלוי בו לקידומו; בהתאם להנחיות של אשורי ושל הנאשם, העביר את כל דרישות התשלום ואת כל החשבונות של מחלקת המשק ללא יוצא מן הכלל במישרין אל הנאשם ואל גרביאן, וכי בעניין זה לא הייתה הוראה שונה לעניין דרישות התשלום של 'בנטל'; בכל מקרה, פירו לא ידע מה הסיבה להנחיה ואף לא ידע כי בשל התנהלותה של כוכבית, באותה תקופה בכל מקרה גרביאן טיפל בכל דרישות התשלום.

לפיכך, אפילו יינתן אמון בדבריו של פירו, בכל מקרה אין בהם כדי לתמוך בדבר מהדברים שהמאשימה ביקשה לבסס על דברים שלכאורה אמר.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

(5) דרישות התשלום – הנופשוניים של אשורי והקניות של אשורי מ'בנטל'

כללי

257. ספק אם ישנה הצדקה לפירוט של כל שלושים ושמונה האירועים הנזכרים באישום השני ובאישום הרביעי, תוך פירוט דרישות התשלום הרלוונטיות ושאר הראיות הנוגעות לכך. זאת מטעמים טכניים ומטעמים מהותיים.

הטעמים הטכניים נעוצים בעיקרם בקושי הכרוך בכך, הנובע מאי הסדר ומהסרבול שבו הוצגו הדברים במהלך שמיעת הראיות (ואף בסיכומי המאשימה, אשר את הטענות בנושאים אלו הביאה על דרך של הפניות מפרק אחד לאחר).

הטעמים המהותיים נובעים מכך שהדיון בראיות אלו כבר נעשה בחלק העוסק בנושא דרישות התשלום, אשר במסגרתו גם פורט כבר, כי בכל מקרה, אפילו היו מתקבלות כל ראיותיה של המאשימה, אשר לגביהן נטען כי הן בגדר 'רשומה מוסדית', אין ברשותה אלא ראיות התומכות בטענותיה בדבר השיטה שבה לכאורה, פעל הנאשם, רק בקשר לדרישות תשלום בודדות מבין שלושים ושמונה דרישות התשלום הנזכרות באישום השני ובאישום השלישי. כך גם מהטעם שהדיון בכל דרישות התשלום הנזכרות, ייעשה במשותף במסגרת דיון בכלל הטענות ולא על דרך של דיון פרטני.

למרות האמור ולמען שלמות הדברים, ככל הניתן, יובא פירוט תמציתי. בכל פסקה להלן יובא תחילה האמור בכתב האישום ולאחר מכן יפורטו תמצית הראיות או העובדות הנטענות בקשר לכל תשלום.

דרישות התשלום בעניין הנופשוניים של אשורי ב'כינר' (האישום השני)

258. להלן יובא פירוט עיקרי הראיות בעניין הנופשוניים של אשורי בכפר הנופש כינר (סעיפי המשנה באותיות הם על-פי סעיפי המשנה בסעיף 22 באישום השני בכתב האישום).

א. אישור תשלום מיום 25.2.2008 על סך 13,278 ₪ עבור נופש בימים 22-24.5.2008 : דרישת התשלום – ת/108; עבור "נופשון"; תקנת תקציב – "פעולות רווחה"; רושם – ליליאן חיים (לא העידה); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של דקה.

ב. אישור תשלום מיום 17.7.2008 על סך 28,816 ₪ עבור נופש בימים 11-17.8.2008 : דרישת התשלום – ת/109; עבור "לינה אשורי"; תקנת תקציב – "העברת עובדים ומטענים"; רושם – ליליאן חיים (לא העידה); בודק – גרביאן; אין סמיכות זמנים בין הזנת נתוני הרושם והבודק.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

ג. אישור תשלום מיום 8.6.2009 על סך 29,484 ₪ עבור נופש בימים 9-13.8.2009, שכלל הזמנת 5 חדרים: דרישת התשלום, חשבונית וטופס הזמנה – הוגשו במסגרת ת/101, שכלל את הודעתה של עינת חבר ומסמכים נוספים (שם, עמ' 14, 16, 18) וכן ת/31 עמ' 1-3; עבור "נופשונים"; תקנת תקציב – "פעולות רווחה משרד"; רושם – עינת חבר, אשר לא זכרה את דרישת התשלום. ללא דרישת התשלום המקורית וללא חתימתה לא יכולה הייתה לתת תשובות ודאיות (ת/101, עמ' 3-4, 6); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של דקה.

ד. אישור תשלום מיום 30.7.2009 על סך 20,606 ₪ עבור נופש בימים 13-16.8.2009, שכלל הזמנת 5 חדרים. בכתב האישום נטען כי הנאשם השתמש בהרשאה של גרביאן כ'בודק': דרישת התשלום – ת/7; עבור "לינה"; תקנת תקציב – "העברת מטענים בארץ"; חשבוניות וטופס הזמנה – ת/32 עמ' 4-8; רושם – יעל פור ז"ל (לא העידה); בודק – גרביאן, אשר לטענת המאשימה, לכאורה לא נכח בעת הזנת אישור הבודק; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של דקה.

ה. אישור תשלום מיום 26.1.2010 על סך 18,906 ₪ עבור נופש בימים 1.5.2010-29.4.2010, שכלל הזמנת 5 חדרים: דרישת התשלום – ת/1; עבור "נופשונים"; תקנת תקציב – "פעולות רווחה משרד"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/32 עמ' 1-3; רושם – תמר דוד, שעל-פי עדותה, לא מצאה דבר מה לא תקין בדרישת התשלום (עמ' 78-80); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק נעשו לכאורה, באותה שעה. שחרור התשלום נעשה כעבור כשלושה שבועות, ביום 15.2.2010, ולא כנטען.

ו. אישור תשלום מיום 4.8.2010 על סך 30,055 ₪ עבור נופש במועד שלא צוין: דרישת התשלום – ת/2; עבור "נופשונים לדתיים"; תקנת תקציב – "פעולות רווחה משרד"; לא צורפו חשבוניות או מסמכים; רושם – תמר דוד, שעל-פי עדותה, לא מצאה דבר מה לא תקין בדרישת התשלום (עמ' 84-85); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של דקה ושחרור התשלום כעבור עוד 3 דקות.

ז. אישור תשלום מיום 23.12.2010 על סך 22,701 ₪ עבור נופש בימים 19-22.5.2011, שכלל הזמנת 6 חדרים: דרישת התשלום לא הוגשה; הצעת המחיר, החשבונית ודפי הבנק – ת/33 עמ' 1-8.

ח. אישור תשלום סמוך ליום 12.7.2011 על סך 76,506 ₪ עבור נופש בימים 14-21.8.2011, שכלל הזמנת 6 חדרים: דרישת התשלום לא הוגשה; הצעת המחיר, קבלה ומסמכים נוספים – ת/34. לפיהם, משרד החוץ שילם את מלוא הסכום ביום 13.7.2011. חלק מההזמנה בוטל ביום 8.8.2011 תוך שינוי הרכב החדרים שהוזמן, כך שעלות הנופש שהיה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

בימים 14-21.8.2011, הסתכמה בסך 43,000 ₪. את היתרה, בסך 34,000 ₪ ניצל אשורי בנופש נוסף (4 מבוגרים וילד) בימים 1-3.12.2011 (ת/35).

ט. אישור תשלום מיום 25.12.2011 על סך 27,186 ₪ עבור נופש בימים 9-12.5.2012: דרישת התשלום – ת/48, אישור התשלום – ת/47; עבור "נופשונים"; תקנת תקציב – "פעולות רווחה משרד"; רושם – מתן פירו, ממחלקת משק ולא ממחלקת רווחה, אך לדבריו, למרות שלא עסק תקנת התקציב האמורה, לא התעניין בזהות הספק, "מה שהגיע ללא התחייבות מה שביקשו ממני לשלם ללא התחייבות, לא היה לי גם מה לבדוק" (עמ' 562. ראו גם עמ' 560-562). בעניין דרישת התשלום הבהיר, כי חתימתו אינה מופיעה, אך מדובר בדרישת תשלום מסוף השנה, שלדבריו, "זה הזמן שבדרך כלל המשרד עושה דרישות תשלום ללא התחייבות" (עמ' 497); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של שלוש דקות.

י. אישור תשלום מיום 13.3.2012 על סך 84,048 ₪ עבור נופש בימים 12-19.8.2012, שכלל הזמנת 6 חדרים: דרישת התשלום – ת/8; עבור "לינה"; תקנת תקציב – "ביקור ראשי מדינה"; הצעת מחיר, חשבונית והזמנה – ת/37 עמ' 5; רושם – יעל פור ז"ל (לא העידה), נטען כי לא נכחה במועד הזנת נתוני הרושם; בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 12 דקות. טופל עם התשלום המתואר להלן בפסקה יא ולכן נעשה תשלום אחד לכינר על סך 89,689 ₪.

יא. אישור תשלום מיום 13.3.2012 על סך 5,641 ₪ עבור נופש בימים 23-25.2.2012: דרישת התשלום – ת/11; עבור "לינה"; תקנת תקציב – "ביקור ראשי מדינה"; חשבונית והזמנה – ת/37 עמ' 1-4; רושם – יעל פור ז"ל (לא העידה), נטען כי לא נכחה במועד הזנת נתוני הרושם; בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 13 דקות. טופל עם התשלום המתואר לעיל פסקה י ונכלל בתשלום המתואר שם.

יב. אישור תשלום מיום 9.5.2012 על סך 7,359 ₪ עבור נופש בימים 9-10.4.2012: דרישת התשלום – ת/3 ו-ת/25 (זהה); עבור "לינה"; תקנת תקציב – "ביקור ראשי מדינה"; אישור תשלום, הודעת זיכוי וחשבונית – ת/27 ו-ת/38; רושם – תמר דוד, למרות שלא עסקה בתקנת תקציב זו, לא ראתה דבר לא תקין שנעשה בדרישת התשלום (עמ' 86-87); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של שתי דקות.

יג. אישור תשלום מיום 3.3.2013 על סך 5,736 ₪ עבור נופש בימים 14-16.2.2013: דרישת התשלום – ת/21; עבור "אירוח"; תקנת תקציב – "ביקור ראשי מדינה"; חשבונית, טופס הזמנה ואישור תשלום – ת/14 א-ו, ת/39; רושם – יחזקאל סיני, ממחלקת אורחים רשמיים, מאחר שלא הוצגו לו דרישות התשלום המקוריות, לא יכול היה להגיב לדרישת התשלום באופן ספציפי ומכל מקום, אישר שנתן לנאשם את הסיסמה שלו למערכת הבחון

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

מספר פעמים (עמ' 716-724); בודק – שלמה כהן, מנהל מחלקת אורחים רשמיים, בעדותו אמר שבדרך כלל לא התעסק עם הספק 'כינר', אך הוסיף כי המסמך שהוצג לו אינו המסמך המקורי, אינו חתום, אין מסמכים מצורפים ואין חשבון ולכן לא יכול היה להידרש אליו. כמו כן, למרות טענתו כי נתן את הסיסמה רק לעובדת שעבדה איתו, הוכח כי עבד בשעות שבהן על-פי דו"חות הנוכחות לכאורה, לא היה במשרד (עמ' 390, עמ' 455-458, נ/9); הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 4 דקות.

יד. אישור תשלום מיום 30.5.2013 על סך 15,100 ₪ עבור נופש בימים 25-28.4.2013: דרישת התשלום – ת/22; עבור "אירוח"; תקנת תקציב – "ביקור ראשי מדינה"; חשבונית וטופס הזמנה ואישור תשלום – ת/39א; רושם – יגאל תנורי, עובד מחלקת אורחים רשמיים, בעדותו טען שלא עבד עם הספק 'כינר', אך לא יכול להידרש לדרישות תשלום שאינן חתומות וללא המסמכים. בנוסף לכך אישר שפעם אחת נתן לנאשם את הסיסמה שלו למערכת הבוחן (עמ' 759-763, 775-776); בודק – שלמה כהן, לעניין עדותו ראו לעיל בפסקה יג; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 5 דקות.

דרישות התשלום בעניין הקניות של אשורי ב'בנטל' (האישום הרביעי)

259. להלן יובא פירוט עיקרי הראיות בעניין הקניות הפרטיות של אשורי מ'בנטל' (סעיפי המשנה באותיות הם על-פי סעיפי המשנה בסעיף 46 באישום הרביעי בכתב האישום).

לעניין אישום זה יש להעיר, כי בהכרעת הדין בעניינו של אשורי נקבע, כי אמנם הוכח שרובן המוחלט של הרכישות מ'בנטל' שפורטו באישום זה, היו עבור ביתו של אשורי, אך לא הוכח כי לא כללו גם רכישת מוצרים עבור המשרד. לפיכך הוא הורשע ברוב העבירות מבלי שצוין מספרן (שם, פסקאות 90-89).

א. אישור תשלום מיום 1.4.2009 על סך 2,134 ₪: דרישת התשלום – ת/20טו; עבור "שתיה למחסן"; תקנת תקציב – "דמי ייצוג"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 5; רושם – יעל פור ז"ל (לא העידה); בודק – גרביאן; אין סמיכות זמנים בהזנת נתוני הרושם והבודק.

ב. אישור תשלום מיום 11.5.2009 על סך 640 ₪: דרישת התשלום – ת/20יח; עבור "הפרש השלמת תשלום"; תקנת תקציב – "מס הכנסה ניכוי במקור"; אין חשבונית, יתכן שמדובר בהחזר לספק; רושם – עינת חבר, בהודעתה מסרה כי משלא הוצג המסמך המקורי אינה יכולה להידרש אליו (ת/101, עמ' 3); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 3 דקות.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

ג. אישור תשלום מיום 26.11.2009 על סך 2,388 ₪: דרישת התשלום – ת/44 עמ' 10-8; עבור "יינות עבור ביקור שר אפי"; תקנת תקציב – "נסיעת השר ארו אסיה"; חשבונית – ת/40 עמ' 6; רושם – סיגל בן יעקב, על-פי האמור בהודעתה, היא לא טיפלה בדרישת התשלום מאחר שתקנת התקציב אינה מתאימה; בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של דקה.

ד. אישור תשלום מיום 2.5.2010 על סך 10,650 ₪: דרישת התשלום – ת/20ז; עבור "מוצרים לנציגות"; תקנת תקציב – "רבת עמון"; חשבונית – ת/40 עמ' 6; רושם – יעל פור ז"ל (לא העידה); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 3 דקות.

ה. אישור תשלום מיום 2.12.2010 על סך 7,758 ₪: דרישת התשלום עם התחייבות – ת/20יט; עבור "כלים חד פעמיים + יין"; תקנת תקציב – של הספק 'בנטל'; חשבונית וטופס הזמנה – ת/0 עמ' ; רושם – יעל פור ז"ל (לא העידה); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 2 דקות.

ו. אישור תשלום מיום 22.12.2010 על סך 7,500 ₪: לא הוגשה דרישת התשלום. לעניין עצם התשלום, נעשתה הפניה אל ת/110 עמ' 12 – ריכוז תשלומים ליבנטל'.

ז. אישור תשלום מיום 11.4.2011 על סך 7,000 ₪: דרישת התשלום – ת/49; עבור "ציוד חד פעמי"; תקנת תקציב – "רכישה ואחזקת ציוד טכני"; רושם – מתן פירו, לדבריו, הכין את רובן ככולן של דרישות התשלום ליבנטל' (עמ' 527); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 6 דקות.

ח. אישור תשלום מיום 4.10.2011 על סך 8,500 ועל סך 9,200 ₪: שתי דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

דרישות תשלום ראשונה – ת/50; עבור "מוצרי מזון", תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז'); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 3 דקות.

דרישות תשלום שנייה – ת/51; עבור "ציוד שונה", תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז'); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של דקה.

ט. אישור תשלום מיום 22.12.2011 על סך 8,000 ₪, על סך 7,000 ₪ ועל סך 6,500 ₪: שלוש דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

דרישת תשלום ראשונה – ת/52; עבור "מוצרי מזון"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית – ת/40 עמ' 8; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 6 דקות.

דרישת תשלום שנייה – ת/53; עבור "מוצרי מזון"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית – ת/40 עמ' 9; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 6 דקות.

דרישת תשלום שלישית – ת/54; עבור "מוצרי מזון"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית – ת/40 עמ' 10; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – הנאשם; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 6 דקות.

י. אישור תשלום מיום 22.3.2012 על סך 6,336 ₪ ועל סך 6,896 ₪: שתי דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

דרישת תשלום ראשונה – ת/55; עבור "מוצרי כיבוד ומזון"; תקנת תקציב – "מוצרי מזון ל..."; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 18; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 17 דקות.

דרישת תשלום שנייה – ת/56; עבור "מוצרי כיבוד ומזון"; תקנת תקציב – "מוצרי מזון ל..."; אין חשבונית; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 17 דקות.

יא. אישור תשלום מיום 5.4.2012 על סך 8,490 ₪ ועל סך 7,770 ₪: שתי דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

דרישת תשלום ראשונה – ת/57; עבור "מוצרי מזון"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 11; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כשעה וחצי.

דרישת תשלום שנייה – ת/85; עבור "מוצרי מזון"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 12; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כשעה וחצי.

יב. אישור תשלום מיום 6.6.2012 אישר הנאשם תשלומים על סך 7,474 ₪ ועל סך 6,775 ₪: שתי דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

דרישת תשלום ראשונה – ת/59; עבור "חד פעמי"; תקנת תקציב – "כלים חד פעמי..."; אין חשבונית; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כחצי שעה.

דרישת תשלום ראשונה – ת/60; עבור "חד פעמי"; תקנת תקציב – "כלים חד פעמי..."; אין חשבונית; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כחצי שעה.

יג. אישור תשלום מיום 12.9.2012 על סך 8,430 ₪, על סך 7,700 ₪ ועל סך 8,650 ₪: שלוש דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

דרישת תשלום ראשונה – ת/63; עבור "קפה, תה, סוכר"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 14; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כחצי שעה.

דרישת תשלום שנייה – ת/64; עבור "יינות"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 13; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כחצי שעה.

דרישת תשלום שלישית – ת/65; עבור "חד פעמי"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 15; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כחצי שעה.

יד. אישור תשלום מיום 18.12.2012 על סך 7,930 ₪ ועל סך 7,850 ₪: שתי דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

דרישת תשלום ראשונה – ת/17א ו-ת/66; עבור "חד פעמי"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 16; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כשלוש שעות וחצי.

דרישת תשלום שנייה – ת/16 ו-ת/67; עבור "חד פעמי"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; חשבונית וטופס הזמנה – ת/40 עמ' 17; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של כשלוש שעות וחצי.

טו. אישור תשלום מיום 23.6.2013 על סך 7,500 ₪ ועל סך 8,900 ₪: שתי דרישות התשלום טופלו יחד, כלהלן.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

דרישת תשלום ראשונה – ת/18 ו-ת/61; עבור "ציוד חד פעמי"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; אין חשבונית; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 12 דקות.

דרישת תשלום שנייה – ת/19 ו-ת/62; עבור "ציוד חד פעמי"; תקנת תקציב – "שינויים ותיקונים בבניין"; אין חשבונית; רושם – מתן פירו (ראו לעיל ס"ק ז); בודק – גרביאן; הזנת נתוני הרושם והבודק בהפרש של 12 דקות.

(6) סיכום טענותיה של המאשימה ותשובת ההגנה בעניין האישומים הנדונים

סיכום טענות המאשימה

260. על-פי טענותיה של המאשימה, הנאשם עבר את עבירת הגניבה בידי עובד הציבור בכך שהוא היה מי שאישר את דרישות התשלום בעניין הנופשוניים של אשורי ביכנר' ובעניין הקניות של אשורי מיבנטל', בודקו כי עשה כן שלא כדין תוך מתן יד לגניבת כספי משרד החוץ.

261. בעניין הנופשוניים נטען, כי יציאת אשורי לנופשוניים ביכנר' הייתה בניגוד לכללים בעניין יציאה לנופשוניים בהיבטים רבים. בכלל זה, מספר הנופשוניים שאליהם יצא עם משפחתו המורחבת בכל אחת מחמש השנים הרלוונטיות (ארבעה עשר בתקופה זו); במשתתפים בנופשוניים, אשר כללו גם ילדים בגירים, בני זוגם וילדיהם; בכך שהמשרד חויב בתשלום מלוא עלות הנופשוניים ולא רק בחלק שעל-פי הכללים היה על המשרד לממן; התשלום ליכנר' היה במישרין, לאחר שעל-פי הנטען, הצעות המחיר הועברו לטיפול הנאשם, שלא באמצעות מחלקת הרווחה.

על פי טענת המאשימה, הנאשם ידע על כלל המעשים המתוארים ואף שיתף פעולה עם אשורי, בכך שאישר דרישות תשלום שנערכו שלא כדין, בכך שהיו דרישות תשלום ללא התחייבות, למרות שנדרשה הכנת משימה תקציבית לכל אותן דרישות תשלום והיה צורך לצרף התחייבות תקציבית לכל דרישת תשלום וכי הדבר לא נעשה. עוד נטען, כי בחלק מדרישות התשלום הוכנסו תקנות תקציב שאינן קשורות לנופשוניים או למחלקת הרווחה, וזאת כדי לעקוף את הנוהל הרגיל בעניין אופן התשלום עבור הנופשוניים. עוד נטען, כי כדי לעקוף את שלבי הרושם והבודק, אשר נדרשים לבדיקת כל תהליך הטיפול בדרישות התשלום, עשה הנאשם לבדו או עם גרביאן שעבד עמו, את כל פעולות הרושם, הבודק, קביעת מועד התשלום לספק (שינוי מועד פירעון) וכן אישר את התשלום. טענה אחרונה זו נסמכת בין השאר על הקובץ הטכני הגזור (ת/73) ועל הטבלה (ת/74), אשר לפיהן הוכח לכאורה, כי בשישה מבין שלושים ושמונה המקרים (אלו המנויים בס"ק י' יא, יג ו-יד בעניין 'כינר' ובס"ק יד ו-טו בעניין 'בנטל'), הנאשם הוא זה אשר עשה את כל שלוש הפעולות (רושם, בודק ואישור תשלום של סגן החשב).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

262. המאשימה טענה כי יש לדחות את הטענות בעניין היעדר כללים מסודרים בנושא הנופשוניים, וזאת במיוחד מעת שהנאשם נמנה עם ועדת המכרזים שנדרשה לנושא הנופשוניים ולקביעת משימה תקציבית. לעניין זה הפנתה המאשימה למוצג ת/135 שנדון לעיל וכי אמנם נקבעה משימה תקציבית, אך כפי שהוסבר, לא היה מכרז מטעם משרד החוץ בעניין הנופשוניים ומכל מקום, חלקו של הנתען של הנאשם בכל הנוגע לנושא הנופשוניים, לא הוכחה. המאשימה אף חזרה על הטענה כי מציאת דרישות תשלום שנדונו בכתב האישום במשרדו, שוללת את טענותיו. טענה זו יש לדחות כבר עתה, בהיעדר ראיות לכך. בכל מקרה, ככל הנראה דובר בדרישת תשלום אחת בלבד, כך שאין בכך כדי לתמוך בדבר.

כן טענה המאשימה, כי יש לדחות את טענת הנאשם שלפיה לא היה לו כל מניע להיות שותף לגניבות הנתענות של אשורי. בכך ביקשה המאשימה להתעלם מהעובדה שעל-פי הראיות, לא היה כל קשר חברי או אחר, למעט קשרי עבודה שגרתיים, בין הנאשם לבין אשורי. מכל מקום, הראייה היחידה שעליה ביקשה המאשימה לבסס את טענת החברות לכאורה, בין השניים, היא המזכר שכתב החוקר, שעל-פי הנתען מתעד את דבריו של אשורי בעת מעצרו ובכלל זה, כי לכאורה אמר, כי הוא והנאשם "חברים טובים מאד" (ת/114). כפי שכבר נאמר, למזכר זה ניתן משקל ראייתי אפסי. כך בייחוד מעת שלא הוכח כי הדברים נאמרו ומכל מקום, אמירתם נסתרה. גם העובדה שהיה מי שאמר שאשורי והנאשם שתו מדי פעם יחד קפה בבוקר, עובדה שהנאשם אישר, אינה הופכת את שתיית הקפה לקשר מהסוג השולל את טענת הנאשם בדבר היעדר מניע לעבור עבירות חמורות עבור אשורי. כך גם בכל הנוגע לניסיונות המאשימה להיבנות מדברים שאמר פירו, שלא מצאתי כי יש לקבלם, לנוכח עדותו הבעייתית, אשר נבעה ממעורבותו במעשיו של אשורי וניסיונו לגלגל אחריות אל שכמי אחרים.

263. המאשימה הוסיפה וטענה, כי יש לדחות את טענות ההגנה שלפיהן הטיפול של הנאשם בדרישות התשלום היה טיפול גורף באלפי דרישות תשלום, מתוך הנחה כי שלבי הטיפול אשר קדמו להעברת דרישות התשלום אליו נעשו כנדרש. זאת הן בכל הנוגע לדרישות התשלום הנוגעות לנופשוניים של אשורי ב'כינר' הן בכל הנוגע לדרישות התשלום הנוגעות לקניותיו הפרטיות של אשורי מ'בנטל'.

264. לנוכח טענותיה האמורות, טענה המאשימה כי הנאשם נתן את הוראת התשלום מכספי משרד החוץ עבור הנופשוניים של אשורי ב'כינר' ועבור קניותיו הפרטיות מ'בנטל', בידיעה כי בכך אשורי גונב את כספי משרד החוץ וכי הוא עושה כן בסכומים משמעותיים (כאמור, מעל חצי מיליון שקלים).

סיכום טענות ההגנה

265. טענתה העיקרית של ההגנה היא כי הנאשם לא ידע על כך שאשורי קנה לביתו מ'בנטל' על חשבון כספי משרד החוץ, ואף לא ידע כי יציאתו של אשורי לכל אותם נופשוניים ב'כינר' עם כל משפחתו המורחבת היו על חשבון משרד החוץ ובמימון מלא של המשרד. אילו ידע, לא היה עולה על דעתו לאשר את כל אותן דרישות תשלום ולשחרר את התשלומים הנוגעים לאותם נופשוניים ולאותן קניות פרטיות של אשורי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מכאן לטענת ההגנה, לא ניתן לומר כי הנאשם היה מודע ליסוד העובדתי של העבירה. כך מהטעם שלא הוכח כי היה מודע לכך כי בעת שאישר את דרישות התשלום ושחרר את התשלומים בהתאם לאותן דרישות תשלום, הוא ידע כי המוצרים שרכש אשורי נועדו לצרכיו הפרטיים וכי הנופשוניים שאליהם יצא חרגו מזכאותו על-פי כללי הנופשוניים של משרד החוץ. על-פי טענת ההגנה, לא רק שהנאשם לא היה מודע לעובדות הנטענות ולא רק שלא ידע על מעשי הגניבה של אשורי, בעניין הנופשוניים ובעניין הקניות, אלא שהנאשם אישר אלפי דרישות תשלום, אשר הגיעו לכ-30,000 דרישות תשלום בשנה, ומשחרר את התשלומים על פיהן. לא רק שעל-פי רוב לא ידע את פרטי דרישות התשלום ואף לא היה זה מעשי שיידע את פרטיהן, אלא שאף לא יכול היה לבדוק מספר כה עצום של דרישות תשלום.

ההגנה טענה אפוא, כי אפילו עלה בידי המאשימה להראות כי נפלו פגמים באופן הטיפול של הנאשם בדרישות התשלום, כמו גם באופן שבו עובדים אחרים טיפלו בהן, עדיין רחוקה הדרך מהעובדה שהטיפול לא היה תקין, לקביעה כי היה בכך משום מתן יד לגניבת כספים בסכומי עתק. כל זאת במיוחד בהיעדר מחלוקת על כך שלנאשם לא צמחה טובת הנאה כלשהי, לידיו לא הגיע כסף כלשהו, הוא לא הפיק רווח כלשהו מאותן גניבות של אשורי וכי אף לא נטען אחרת.

266. ההגנה טענה כי בכל מקרה, ראיותיה של המאשימה אינן מוכיחות את טענותיה. בכלל זה חזרה על טענותיה כי לא הוגשו דרישות התשלום המקוריות, באופן שמנע מהנאשם להתגונן כראוי; כי דרישות התשלום שהוגשו אינן בגדר רשומה מוסדית וכך גם בכל הנוגע לדו"חות הנוכחות של העובדים ולקובץ הטכני הגזור (ת/73). לפיכך טענה ההגנה, כי ממילא לא הוכח חלק ניכר מטענותיה של המאשימה בעניין האופן שבו טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנוגעות לאישומים הנדונים.

כן טענה ההגנה כי הנחות רבות שהניחה המאשימה נמצאו שגויות, בכלל זה טענותיה הנשענות על שינויים שנעשו בתקנות התקציביות בדרישות התשלום ועוד כיוצא באלה טענות הנוגעות לאופן הטיפול בהן; נסתרו טענותיה של המאשימה בעניין שימוש הנאשם בהרשאות של אחרים, משהוכח כי הנאשם לא יכול היה להשתמש בהרשאות של אחרים, אלא אם כן הם נתנו לו את הסיסמה שלהם אל מערכת הבוחן; הוכח כי פעולות רבות שעשה הנאשם בדרישות התשלום, בכלל זה שינוי תקנות תקציביות כדי לנצל תקנות תקציביות שבהן נותרו יתרות ופעולות אחרות בדרישות התשלום, בכל מקרה היו בסמכותו, מתוקף תפקידו כסגן חשב המשרד.

(7) גרסת הנאשם והיעדר מניע

תמצית גרסת הנאשם

267. גרסת הנאשם וטענותיו, ייבחנו אפוא, על רקע עיקרי טענות הצדדים, אשר הובאו עתה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

תמצית גרסת הנאשם בכל הנוגע לאישומים הנדונים, שעניינם הגניבות של אשורי, היא כי מתוקף תפקידו כסגן חשב המשרד, הוא היה מאשר מספר עצום של דרישות תשלום בשנה (למעלה מ-30,000). דרישות התשלום הנוגעות למעשי הגניבה של אשורי אושרו בדיוק כפי שאושרו כל שאר אלפי דרישות התשלום. הוא לא נתן את דעתו לשלבים שקדמו להעברתן אליו לאישור ולכן, אפילו נתן את דעתו לתוכן, הוא ידע כי מדובר בעסקאות שאושרו במחלקות המתאימות של המשרד באמצעות הגורמים המתאימים. בכל מקרה, כלל לא היה מודע לכך שבעצם אישור כל אותם תשלומים, הוא אפשר לאשורי לגנוב ממשרד החוץ מאות אלפי שקלים.

גרסת הנאשם בכל הנוגע לאישומים אלו, הנוגעים למעשי הגניבה הרבים של אשורי, ששוים הכולל עולה על חצי מיליון שקלים, נמצאה אמינה. אף לא נמצאו כל סיבה או מניע אשר עשויים היו להיות לנאשם כדי להביא אותו לכך שירצה לאפשר לאשורי לגנוב במקרים רבים כל כך (שלושים ושמונה מקרים בשני האישומים), סכומים רבים כל כך (בסך כ-517,000 ₪), או שעשויים היו להביא את הנאשם לעצום את עינו ובכך לאפשר את הגניבות הרבות המתוארות באישומים הנדונים, שאשורי אף הורשע על-פי הודאתו בגניבתן.

268. לא זו בלבד, על-פי הנטען בכתב האישום, מעשיו של הנאשם, אשר אפשרו לאשורי לגנוב את כספי משרד החוץ, התרחשו בשלושים ושמונה מקרים שאירעו במשך תקופה בת כחמש שנים. על-פי הנטען, מעשיו של הנאשם כללו נקיטת אינספור פעולות שנעשו באמצעים ובשיטות מורכבות, ערמומיות, מתוחכמות, עקלקלות, תוך עיוות או רמיסת כללים שהנאשם היה מי שאמון על קיומם, בהיותו סגן חשב המשרד. כל זאת, כך לטענת המאשימה, עשה הנאשם במקרים רבים, בין השאר תוך הסתכנות, עיוות נהלים, שימוש בהרשאות של אחרים למערכת הבוחן, ללא ידיעתם וללא הסכמתם ולאחר שהנאשם לכאורה, טרח ווידא כי אותם עובדים אינם בבניין משרד החוץ. זאת ועוד אי אלו מעשים רבים, מתוחכמים ופסולים שנטען בשני האישומים כי הנאשם עשה. כל כולם של מעשים אלו, כך לטענת המאשימה, עשה הנאשם אך ורק מתוך כוונה או רצון להסתיר פעולות פסולות ומורכבות שעשה בקשר לדרישות תשלום הנוגעות לגניבות של אשורי. זאת, כך נטען, אף מתוך מודעות למעשי הגניבה של אשורי וכדי לאפשר לו לגנוב סכומי כסף משמעותיים ממשרד החוץ.

למרות זאת, לא הראתה המאשימה כי לנאשם היה מניע כלשהו לעשות את המעשים שנטען כי עשה כדי לאפשר את הגניבות. המאשימה לא הראתה כי בין הנאשם לבין אשורי היה קשר מהסוג שהצדיק את אותם מעשים שנטען כי הנאשם עשה לאורך זמן. אף אין מחלוקת על כך שלנאשם לא צמחו כל רווח או טובת הנאה מאותם מעשים של אשורי וכי אף לא שקל אחד מכל כספי הגניבות הגיע לכיסו.

מקומו של המניע בעת בחינת מהימנות הנאשם

269. הנושא של היעדר מניע לנאשם לעבור את עבירות הגניבה שבהן הואשם ומנגד, העובדה שלכאורה, היה לנאשם מניע של ממש להימנע מאותן עבירות, עלה לא אחת במסגרת הדיונים, לרבות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ביוזמת בית המשפט. המאשימה מצדה חזרה וטענה, כי מניע אינו יסוד מיסודות העבירה. על כך אין ואף לא הייתה כל מחלוקת.

אכן, מניע אינו נמנה עם יסודותיהן של העבירות שבהן הואשם הנאשם באישומים הנדונים. לא עם היסוד העובדתי ואף לא עם היסוד הנפשי. אך היעדרו של מניע לנאשם לעבור את העבירות שבהן הואשם באישומים הנדונים, ומנגד, הוכחות מובהקות לכך שלא הייתה כל סיבה אשר עשויה הייתה להצדיק את השותפות המיוחסת לנאשם עם אשורי בגניבת כספי משרד החוץ בסכום העולה על חצי מיליון שקלים, מחזקת מאד את גרסת הנאשם. כך על אחת כמה וכמה לנוכח העובדה שעל-פי הנטען, המעשים שנטען כי הנאשם עשה היו כרוכים בנקיטת אינספור פעולות מתוחכמות ומורכבות שנטען כי נעשו לאורך זמן. כל זאת אף בעוד שכאמור, אין כל מחלוקת על כך כי לנאשם לא צמחו כל רווח או תועלת ומנגד, הסיכון והנזק שהיה הצפוי לנאשם מעשיית המעשים, היה רב.

חוסר ההיגיון הטמון בהנחה שעליה נשענים האישום השני והאישום הרביעי, היעדר כל מניע לכך שהנאשם ירצה לסייע לאשורי לעבור את העבירות שבהן הואשם גם הנאשם, מחזקים אפוא, את גרסת הנאשם.

270. הראיות בכל הנוגע להיעדר מניע לנאשם לעבור את עבירות הגניבה עבור אשורי נעוצות בכך שלא נמצא כל קשר חברי או אחר בין הנאשם לבין אשורי, החורג מקשרי עבודה שגרתיים ומהיכרות על רקע העובדה ששניהם היו עובדים ותיקים במשרד החוץ. מעבר לכך, במהלך שנות עבודתם במשרד החוץ, השניים מעולם לא עבדו יחד באותה מחלקה או באותו אגף. תפקידיו של אשורי במהלך השנים היו במחלקת משלוחי פנים, מחסנאי, מנהל מחסן, קניין ותפקידו האחרון היה מנהל אגף המשק (עדותו של אשורי, עמ' 1546). הנאשם מעולם לא עבד במחלקות או באגפים אלו. אשורי, בעל משפחה גדולה (עשרה ילדים) ומנהל אורח חיים חרדי ואילו הנאשם חילוני. אשורי גר בסביבה שתושביה חרדים (שכונת רמות), בשונה מהנאשם שגר בשכונה מרוחקת מאזור מגוריו של אשורי ובשכונה שתושביה חילוניים (שכונת רמת שרת).

הן הנאשם הן אשורי נשאלו בעניין אופי הקשרים ביניהם ושניהם שללו קשר כלשהו מעבר לחברות לעבודה. אשורי אמר בעדותו, כי טיב הקשר בינם הוא "קשר עבודה נטו" ולמעט העבודה ששניהם עבדו במשרד החוץ מעל שלושים שנה ולכן, "ככה הצטלבו דרכינו עד שכל אחד הגיע למה שהוא הגיע", לא היה בין השניים דבר "מעבר [ל]זה, מה שנקרא יחסי עבודה" (עמ' 1549).

אף הנאשם העיד דברים דומים. לדבריו, הקשר ביניהם "הוא קשר עבודה בלבד" וכי מעולם לא היה בין השניים קשר מעבר לכך. כך השיב הנאשם בעניין זה (עמ' 2537-2539):

"הנאשם: **הקשר שלי ושל אבשלום... הוא קשר עבודה בלבד, לא היה בינינו, בית משפט: היית אצלו פעם בבית?**

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הנאשם: אף פעם, תני לי רק דקה ואני... אני פשוט, אני פשוט מאוד חבר לעבודה והייתי יורד מדי פעם לשתות אצלו קפה והיום אני מצטער שהכרתי את הבן אדם הזה, לא הלכתי אליו לבית בחיים, לא ידעתי איך הבן אדם מתנהל, בדרך כלל כשיש לך חברים אז יודעים איך הם מתנהלים, אני הייתי בשוק כששמעתי איך הבן אדם מתנהל מבחינת החיים שלו. אין לי שום דבר שמקשר ביני לבינו, אין כלום, הוא דתי ואני חילוני, לא שיש לי בעיה עם דתיים ויש לי הרבה חברים שהם דתיים, אבל שום דבר, חוץ משלום ובוקר טוב, מה נשמע,

בית משפט: היית בשמחות של המשפחה שלו?

הנאשם: אף פעם.

בית משפט: של הילדים שלו?

הנאשם: לא הייתי בשום דבר.

בית משפט: חתונות, בר מצוות?

הנאשם: לא, וגם הוא לא היה באירועים שלי, אני אפילו לא הזמנתי אותו. אבל שתי הבנות שלי התחתנו והגיעו למעלה מ-100 איש מהמשרד והוא לא הזמן בכלל. אין לי, לא היה לי שום מגע עם הבן אדם, הבן אדם היה, לא נעים להגיד אבל כמו אותו בן אדם שהיה מנקה לי את החדר, לא היה אתו שום דבר והוא היה בפני עצמו. במשרד החוץ כל גוף הוא בפני עצמו, אם זה הרווחה אז היא בפני עצמה, אם זה,

...

... אני יכול להגיד לגברתי שבמשרד החוץ לא היו לי חברים, החברים שלי אלה חברים שגדלתי איתם מילדות, מכיתה א', אני הייתי הולך לעבודה – שלום מה נשמע ולא היה לי שום קשר עם אף אחד....

...

... לא היה קשר וזה בדיוק כמו שאני אקח עכשיו בן אדם חרדי מול בן אדם שהוא חילוני, שום קשר לא יכול להיות, לא היה לי שום קשר עם הבן אדם לא בשמחות, לא באירועים...".

271. למרות היעדר ראיה לקשר כלשהו בין הנאשם לבין אשורי, מעבר לקשרי עבודה שגרתיים בין שניים העובדים באותו משרד ממשלתי, אך לא באותו אגף או באותה מחלקה, התעקשה המאשימה לטעון כי בין השניים היו קשרי חברות. הבסיס היחיד שהיה לטענה זו של המאשימה, תוך התעלמות מכלל הראיות, נשען כאמור, על אותו מזכר שלכאורה – לכאורה בלבד – תיעד את דבריו של אשורי בעת מעצרו, אשר כללו משפט כי הוא והנאשם "הם חברים טובים מאד" (ת/114). כבר הוסבר כי למזכר זה ניתן משקל ראייתי אפסי וזאת משורה של טעמים, ובעיקר העובדה שבאותו מזכר נטען כי אשורי אמר דברים שעליהם לא חזר ושעל תוכנם אף לא נחקר במשטרה או במהלך עדותו. מכל מקום, אפילו היה מוכח כי אשורי אמר את אותם דברים, הרי שהם נסתרו מכל וכל בדבריהם של אשורי ושל הנאשם בעדויותיהם ואף בהגיונם של דברים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

מכל האמור עולה כי לא הוכח קשר כלשהו בין הנאשם לבין אשורי, מעבר להיכרות מהעבודה. בוודאי שלא הוכח קשר מסוגם של קשרים שעשויים להביא אדם למצב שבו "יקריב" את עצמו עבור האחר, עד כדי כך שיהיה מוכן לעבור עבירות כה רבות, לאורך זמן, פעמים רבות מאד, תוך נקיטת אינספור אמצעים מורכבים, מתוחכמים ומסובכים, אשר על-פי טענת המאשימה היה על הנאשם לעשות כדי לעבור את העבירות שבהן הואשם, תוך סיכון של ממש למקום עבודתו ואף תוך סיכון של הרבה מעבר לכך.

גרסת הנאשם – סיכום

272. העדר מניע מצד אחד, חומרת העבירות ומורכבות המעשים שעל-פי טענת המאשימה נדרשו כדי שהנאשם יעבור את אותן עבירות עבור אשורי, מהצד השני, מחזקים אפוא, את גרסת הנאשם.

אכן, מניע אינו נמנה עם יסודותיהן של העבירות שבהן הואשם הנאשם. מניע אף אינו בגדר ראייה מסוג דבר מה נוסף, אלא לכל היותר ראייה נסיבתית המחזקת את ראיותיה של המאשימה (ע"פ 6679/04 סטקלר נ' מדינת ישראל (11.5.2006), כבוד השופטת ע' ארבל, פסקה 31). על כך חזר בית המשפט העליון פעמים רבות באומרו כי "ככלל, חלון הזדמנויות ומניע לביצוע העבירה עשויים לשמש כנדבך צדדי המתווסף לראיות הנסיבתיות הקושרות את הנאשם לעבירה באופן ישיר. כדברי השופט (כתוארו אז) א' גרוניס בע"פ 4354/08 מדינת ישראל נ' רבינוביץ, בפסקה 3 (22.4.2010): 'מניע והזדמנות הם ראיות נסיבתיות, אשר יש לשקול אותן על רקע יתר הראיות..."' (ע"פ 6928/17 מדינת ישראל נ' אסרף (16.8.2018), כבוד השופט י' עמית, פסקה 24 והפסיקה שם).

עם זאת, לעתים גם להיעדר מניע עשוי להינתן משקל. כך למשל נקבע, כי "קיומו של מניע יכול ללמד על כוונה לביצוע פעולה, אך לא בהכרח... למניע אף אין כוח מכריע מבחינה פוזיטיבית, דהיינו כראיה המוכיחה את הכוונה, וחשיבותו עולה מבחינה נגטיבית, כראיה שכישלון בהוכחתה מחזק את תזת ההגנה המזכה" (ע"פ 220/17 דנקנר נ' מדינת ישראל (29.8.2018), כבוד השופט נ' הנדל, פסקה 39).

273. מעת שהוכח באופן חד משמעי כי לנאשם לא היה כל מניע לעבור את העבירות ואף הוכח כי היו לו מניעים וסיבות שלא לעבור את העבירות שבהן הואשם באישומים הנדונים, הדבר מחזק מאד את גרסתו ואת האמון שיש לתת בו, בדבריו ובגרסתו. זאת כאמור, במיוחד ועל אחת כמה וכמה לנוכח המאמץ הרב שנדרש מהנאשם לאורך תקופה ממושכת – כחמש שנים – ופעמים רבות מאד בעשיית אינספור פעולות שעל-פי טענת המאשימה, הוא עשה. כל זאת על-פי טענתה, אך ורק כדי לאפשר לאשורי לגנוב את כספי משרד החוץ. מדובר אפוא, בהשערות נטולות כל היגיון. לא ניתן להעלות על הדעת כי בהיעדר מניע לעבור עבירות כה רבות, הכרוכות במאמץ ובתחכום רב, הנאשם יעבור עבירות לטובת מי שאין לו קשר ממשי עמו ואשר אין סיבה שיקריב עצמו עבורו.

מכל הטעמים האמורים, ראיתי לנכון לתת אמון מלא בגרסת הנאשם בכל הנוגע לאישומים הנדונים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

(8) האישום השני והאישום הרביעי – דיון והכרעה

274. באישומים אלו, השני והרביעי, הואשם הנאשם בשלושים ושמונה עבירות של גניבה בידי עובד הציבור, לפי סעיף 390 בחוק העונשין. באחד המקרים שהוזכרו באישום הרביעי (בעניין 'בנטל'), האשמה היא בעבירת גניבה, לפי סעיף 384, מאחר שסכום העבירה הנטען פחות מ-1,000 ₪ (העבירות לפי חוק המחשבים יידונו בנפרד).

275. לנוכח המסקנה שאליה הגעתי, לא ראיתי לנכון להידרש אל כל עובדותיהם של שני האישומים הנדונים. אך ראיתי לנכון לציין, כי חלק לא מבוטל מהעובדות הנטענות באישומים אלו לא הוכח. כך בין השאר, בכל הנוגע לכללים החלים על הנופשוניים של עובדי משרד החוץ. לנוכח המפורט בפרק העוסק בכך, העובדות אשר הוכחו בקשר לנושא זה, שונות מאלו אשר נטענו בכתב האישום. כך גם לגבי לא מעט עובדות אשר נטענו בכל הנוגע לנושא הטיפול בדרישות התשלום. דוגמה לכך היא, כי בניגוד לנטען בכתב האישום וכמפורט לעיל בפרק העוסק בנושא זה, נמצא כי השימוש בתקנות תקציביות השונות ממטרת השירות או המוצר שסופקו, לא היה מצב נדיר וזאת במיוחד לגבי דרישות תשלום שהוצאו לקראת סוף שנה. מכל מקום, נושא זה היה בסמכותו המלאה של הנאשם, אשר אחד מתפקידיו היה לנצל נכונה את עוגת התקציב של המשרד באופן היעיל ביותר. בדומה, גם העובדות אשר הוכחו בנושא הטיפול בדרישות התשלום המקוריות ובנושא שמירתן בארכיב, אינו כנטען בכתב האישום. זאת אף לגבי היבטים רבים נוספים, אשר פורטו במסגרת הפרק העוסק במערכת הבוחן ובטיפול בדרישות התשלום.

276. לעצם הוכחת שני האישומים הנדונים, מסקנתי היא כי ראיותיה של המאשימה אינן עומדות ברף ההוכחה הנדרש לשם הרשעה בהליך פלילי ואף אינן מתקרבות לכך.

על-פי טענותיה של המאשימה הנאשם פעל באופן פסול בכל שלושים ושמונה דרישות התשלום אשר נדונו באישומים הנדונים. זאת לטענתה, מחמת שורה של פגמים שנפלו באופן שבו טיפל באותן דרישות תשלום אשר עליהן לטענתה, הצביעה (בין השאר, שימוש בדרישת תשלום ללא התחייבות במקום שנדרש היה שתהיה דרישת תשלום עם התחייבות; אישור תשלום למרות תקנה תקציבית שאינה תואמת את המוצר או השירות שסופק; שימוש נטען בהרשאה של עובד אחר או מכל טעם נטען אחר). מכאן ביקשה המאשימה להסיק את המסקנה בדבר פעילותו המכוונת של הנאשם לאשר דרישות תשלום אשר אפשרו לאשורי לגנוב את כספי משרד החוץ. זאת, כך נטען, מאחר שעצם העובדה שהנאשם עשה את אותן פעולות פסולות מצביעה על כך שביקש לעקוף את דרך הטיפול הנכונה בדרישות התשלום ולהסתיר, במרמה, את אישור התשלומים שלא כדין ובכך לאשר את הגניבות של אשורי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

תמצית טענת המאשימה בעניין זה היא כי באופן שבו טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנדונות יש כדי לבסס פעילות מכוונת המצביעה על כוונת הגניבה ועל מודעות הנאשם לגניבה. בפרק שעסק בנושא "טענת 'השיטה' שבה טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנזכרות באישומים וקשייה" נדונה טענה זו ונדחתה משני טעמים עיקריים, אשר פורטו לעיל ואלו תמציתם: **האחד**, עניינו בכך שכדי להראות שאמנם דובר בשיטה, היה על המאשימה להראות כי רק בדרישות התשלום הנדונות בכתב האישום, נהג הנאשם באופן זה. אם זה אינו המצב, כי אז לכל היותר מדובר באי סדרים אשר אין בהם כדי להצביע על כוונה לעבור עבירה או על מודעות לכך. **השני**, עניינו בכך שראייתיה של המאשימה הן נסיבתיות וכי מעת שהנאשם הצביע על אפשרויות חלופיות, ממשיות ורציניות למסקנתה של המאשימה מאותן ראיות, אין באותן ראיות נסיבתיות כדי להוכיח בהכרח את השיטה, שעליה ביססה המאשימה את טענותיה.

מהטעמים האמורים המסקנה היא כי לא עלה בידי המאשימה להוכיח כי האופן שבו טיפל הנאשם בדרישות התשלום הנדונות, מצביע על מודעותו למעשי הגניבה של אשורי ולמעשי הגניבה הנטענים שבהם הואשם.

277. סיכום הדיון באישום השני ובאישום הרביעי הוא אפוא, כי לא הוכחו יסודותיה של עבירת הגניבה.

כמפורט לעיל במסגרת הדיון ביסודותיה של עבירת הגניבה בידי עובד הציבור, לשם הרשעה בעבירה זו נדרשת המאשימה להוכיח את היסוד העובדתי הכולל מרכיבים אלו: העובדה שהנאשם עובד ציבור; נשיאה ונטילה; של דבר הניתן להיגנב; בלי הסכמת בעליו; בלי תביעת זכות בתום לב; הנכס הגנוב הוא נכס המדינה או דבר שהגיע מכוח עבודה, וערכו עולה על אלף שקלים חדשים). כן נדרשת הוכחת היסוד הנפשי שעניינו מחשבה פלילית, שמשמעותה מודעות לכל יסודותיה העובדתיים של העבירה, וכן כוונה מיוחדת לשלילת הדבר הגנוב מבעליו שלילת קבע.

מהטעמים עליהם עמדנו, לא עלה בידי המאשימה להוכיח שהנאשם היה מודע לכל מעשי הגניבה של אשורי. בעניין הנופשוניס ביקשה המאשימה להסתמך על גרסתו של אשורי, אשר ספק אם נאמרה. אם נאמרה, לא הייתה אמינה מאחר שניכר היה שכל תכליתה הייתה ניסיון לגלגל את האחריות על שכמי אחרים ובהם הנאשם. אף לא הוכח כי האופן שבו פעל הנאשם בעניין דרישות התשלום בעניינו של אשורי, בעניין 'כינר' ובעניין 'בנטל' היה שונה מהאופן שבו טיפל באלפי דרישות התשלום האחרות ואף לא הוכח כי נתן את דעתו לחריגות שנעשו בטיפול בהן. כך במיוחד בעניין דרישות התשלום של 'בנטל' שבהן טיפל פירו. לעניין גרסתו של פירו כבר הובהר, כי לפי דבריו, הטיפול של הנאשם בעניין דרישות התשלום של 'בנטל' לא היה שונה מטיפולו בכל דרישות התשלום של מחלקת המשק. העובדה שהן לא היו תקינות הייתה לדבריו על-פי הנחייתו המפורשת של אשורי. אפילו השתמע מדבריו של פירו כי הנאשם היה מודע לכך, הגם שלא אמר זאת, הרי שהיה זה חלק מניסיונו להתנער מאחריות לידיעתו בדבר הטיפול הלא תקין בדרישות תשלום אלו, בהתאם להנחיתו של אשורי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

סיכום הדברים הוא אפוא, כי לא הוכחה מודעות הנאשם לגניבות של אשורי, אשר נעשו בכך שהביא לכך שמשד החוץ יממן במאות אלפי שקלים את הוצאותיו הפרטיות. כך לעניין הנופשוניים שלו עם משפחתו המורחבת ב'כינר', כך לעניין הקניות מ'בנטל'. לכל אלו מצטרפת העובדה שגרסת הנאשם נמצאה אמינה, הגיונית ומשכנעת. על-פיה וכאמור, הוא כלל לא היה מודע למעשיו של אשורי כפי שתוארו בשני האישומים הנדונים. אילו ידע, לא היה עולה בדעתו לאשר את כל אותן דרישות תשלום אשר באמצעותן מימן אשורי את הוצאות משפחתו, בעניין הנופשוניים ובעניין הקניות, בסכום העולה על חצי מיליון שקלים. גרסה זו כאמור, התחזקה בכך שהוכח כי לנאשם לא היה מניע לעזור לאשורי לעבור עבירות ואף היו לו סיבות להימנע מכך.

278. מעת שנקבע כי הנאשם לא היה מודע למעשיו של אשורי, המסקנה היא כי לא הוכח שהתקיים היסוד הנפשי של עבירות הגניבה בידי עובד הציבור ואף לא של עבירת הגניבה. לפיכך הנאשם מזוכה מעבירות אלו שבהן הואשם באישום השני ובאישום הרביעי.

כח. האישום השלישי – נופשוניים במלון 'הרודס' באילת

(1) תמצית עובדות האישום השלישי

279. באישום השלישי הואשם הנאשם בשתי עבירות של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), שסכומן 34,200 ₪ וכן בעבירה לפי חוק המחשבים, שתידון בנפרד.

עובדותיו של אישום זה, אשר פורטו לעיל, עוסקות בשני נופשוניים שאליהם יצא הנאשם במסגרת הסדר הנופשוניים של עובדי משרד החוץ. על-פי הסדר זה וכפי שפורט בהרחבה בפרק העוסק בנושא הנופשוניים, כל אחד מעובדי המשרד היה זכאי לצאת לנופשוון במלון אחת לשנה במימון משרד החוץ, תוך השתתפות חלקית בלבד של העובד בעלות הנופשוון.

כללי היציאה לנופשוניים, אם היו, וכל העובדות הנוגעות לכך, יידונו להלן אך ורק בהתאם לעובדות שהוכחו בפועל בעניין נושא הנופשוניים וכפי שפורטו בפרק העוסק בכך. כפי שכבר הובהר, עבודות אלו אינן בהכרח כנטען בעובדות כתב האישום. חלק ניכר מהעובדות הנטענות בכתב האישום בעניין נושא הנופשוניים כלל לא הוכח וחלק מהותי אחר, אף נסתר. בעיקר נסתרה הטענה כי היו כללים בנושא הנופשוניים.

נזכיר בתמצית, כי הוכח שלא היו כללים בעניין הנופשוניים. אפילו היו כללים או נוהג שלפיהם פעלו, היו אלו כללים ונוהג גמישים, שהיו בגדר תורה שבעל-פה, מספר חריגים עלה על מספר הכללים ואלו וגם אלו היו נתונים לפרשנות עובדי מחלקת הרווחה במשרד, אשר פעלו והגמישו את הכללים על-פי שיקול דעתם ובכל מקרה, דבר מאלו לא תועד.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

280. העובדות שלפיהן מואשם הנאשם באישום הנדון נוגעות לשני נופשוניס. לאחד מהם יצא בשנת 2012 והשני היה בשנת 2013. בשניהם התארח במשך חמישה ימים (ארבעה לילות) במלון 'הרודס' באילת. המאשימה אינה חולקת על זכאותו לצאת לאותם שני נופשוניס במתכונת שבה יצא ואף אינה חולקת על כך שבשל הרכב משפחתו, הוא היה זכאי לשני חדרי מלון בכל אחד משני הנופשוניס. להלן יפורטו אפוא, עיקרי העובדות אשר על-פי טענת המאשימה, מבססות את העבירות שבהן הואשם הנאשם באישום הנדון.

281. הנופשוני הראשון היה בחודש אוקטובר 2012 (בימים 30.9.2012-4.10.2012). לנופשוני הזה יצא הנאשם עם בנותיו ובני זוגן, בת זוגו אותה עת ואחד מילדיה ולפיכך הזמין באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד חמישה חדרים במלון.

על-פי הנתען בכתב האישום, הזמנת חמשת החדרים חרגה מהזכאות של הנאשם לנופש ולפיכך, כך נטען, לא רצה לשאת בתשלום הנוסף הנובע מחריגה זו. על-פי הנתען, לבקשת הנאשם ממחלקת הרווחה, הזמנת הנופש נעשתה באמצעות שתי חשבוניות. בהתאם לכך, חלק הנופש שהוזמן על-פי זכאותו של הנאשם היה בחשבונית אחת על סך 11,000 ₪, ואילו שלושת החדרים הנוספים הוזמנו בחשבונית שנייה נפרדת על סך 19,200 ₪. עוד נטען, כי לבקשת הנאשם, הוא זה שטיפל בחשבונית השנייה, מבלי שהגיעה אל מחלקת הרווחה.

בעניין החשבונית השנייה (על סך 19,200 ₪), נטען, כי ביום 10.10.2012 הכין הנאשם עבור חשבונית זו דרישת תשלום ללא התחייבות לחברת 'אורטל' (נראה שהכוונה לחברת 'איסתא', ש'אורטל' כנראה חברת בת שלה), שבאמצעותה הוזמן הנופשוני. זאת, כך נטען, כדי לעקוף את בדיקת מחלקת ההתקשרויות. על-פי הנתען, הנאשם אף אישר את דרישת התשלום במסגרת תפקידו כסגן החשב המשרד. כן נטען, כי את אישור ה'רושם' עשה תוך שימוש שלא כדין בהרשאה של תמר דוד למערכת הבוחן ואת אישור ה'בודק' עשה תוך שימוש שלא כדין בהרשאה של גרביאן למערכת זו. בנוסף נטען, כי תקנת התקציב שצויינה בדרישת התשלום היא "העברת מטענים בארץ", למרות העובדה שאינה מתאימה לפעילותה של חברת 'אורטל' (הכוונה ל'איסתא').

עוד נטען, כי הנאשם לא שילם את מלוא חלק ההשתתפות העצמית שהיה עליו לשלם עבור הנופשוני, אלא שילם רק סך 2,000 ₪, ואף לא שילם את ההשתתפות העצמית הנגזרת מהחשבונית השנייה.

282. הנופשוני השני היה בחודש ספטמבר 2013 (בימים 18-22.9.2013). לנופשוני הזה יצא הנאשם עם בנותיו ובני זוגן, ולפיכך הזמין ארבעה חדרים במלון.

על-פי הנתען בכתב האישום, בחודש יולי 2013 ביקש הנאשם ממחלקת הרווחה להזמין באמצעות חברת 'אורטל' שני חדרי מלון במסגרת זכאותו. מאוחר יותר ביקש ממחלקת הרווחה לנצל את זכאותה של הגב' גל לב, אלמנת עובד משרד החוץ, ולהזמין עבור משפחתו על חשבון זכאותה של גל לב, עוד שני חדרים. על-פי הנתען, הנאשם הסתיר ממחלקת הרווחה את אי הסכמתה של לב לכך

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

שיינצל את זכאותה וכן נטען, כי לא הייתה מודעת לבקשתו. בעקבות בקשתו האמורה של הנאשם, הוזמנו עבורו ארבעה חדרי מלון. שני חדרים תמורת סך 13,100 ₪, היו במסגרת זכאותו של לנופשון על חשבון המשרד ואילו עלות שני החדרים הנוספים, שהוזמנו על חשבון זכאותה של לב, הייתה בסך 13,400 ₪. עבורם, כך נטען, לא שילם הנאשם השתתפות עצמית.

283. בכתב האישום נטען כי הסכום שנגנב הוא בסך 34,200 ₪ (אישום שלישי, פסקה 7), אך לא הוסבר ואף לא ברור כיצד חשוב. אף בסיכומיה לא הבהירה המאשימה מהו הסכום שעל-פי טענתה נגנב. נראה כי בכל מקרה מדובר בסכום נמוך באופן משמעותי מזה שצוין בכתב האישום.

כפי שעוד יובהר במסגרת הדיון בכל אחד משני הנופשוניס הנדונים, הנאשם כן שילם את חלק ההשתתפות העצמית שלו בקשר לשני הנופשוניס. פרט לכך, שני הנושאים הטעונים ברור והכרעה, הם אלו: **הראשון**, שאלת תשלום החשבונות השנייה (בסך 19,200 ₪) בקשר לנופשון משנת 2012. **השני**, נושא תשלום חלקו של הנאשם (ההשתתפות העצמית) בסך 3722 ₪ בקשר לנופשון משנת 2013.

(2) עובדות וראיות הנוגעות לשני הנופשוניס הנדונים באישום זה

על הנאשם (לעומת אשורי) ועל מיקום האישום (בין אישומיו של אשורי)

284. קודם לדיון באישום הנדון, דומה כי מידת ההגינות מחייבת לתת את הדעת להבדלים המשמעותיים בין הנופשוניס של הנאשם, הנדונים באישום השלישי הנדון, לבין הנופשוניס של אשורי, כפי שפורטו באישום השני. אף יש מקום לתת את הדעת לאי הנוחות העולה ממיקום האישום הנדון, אשר משום מה הוכנס בין האישום השני בעניין הנופשוניס של אשורי על חשבון משרד החוץ, לבין האישום הרביעי בעניין קניותיו מ'בנטל' על חשבון משרד החוץ. אף לפי טענותיה של המאשימה, אין מקום להשוואה בין השניים.

דומה כי אין צריך לומר שאין כל דמיון בין הנופשוניס של אשורי והתנהלותו בכל הנוגע אליהם לבין הנאשם והתנהלותו בעניין הנופשוניס שאליהם יצא. הנופשוניס של אשורי כללו ארבעה עשר נופשוניס במשך כחמש שנים, שאליהם יצא עם כל בני משפחתו המורחבת, ילדיו, בני זוגם וילדיהם, על חשבון משרד החוץ בעלות של כ-310,000 ₪, אשר הזמין את הנופשוניס מ'כינר' בעצמו ולאחר מכן חייב את משרד החוץ במימונם. לעומתו, הנאשם יצא לנופשוניס בהתאם לזכאותו, הזמין את הנופשוניס, לרבות את החדרים הנוספים, באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד וכי האחראית על הנופשוניס הייתה מודעת להרכב המדויק של הנופשים שהזמין.

בשונה מאשורי, הנאשם לא פעל בעצמו, לא פעל "מאחורי הגב" או "מתחת לשולחן", אלא הכול היה גלוי וידוע ונעשה באמצעות הגורמים המוסמכים אשר אישרו את הזמנות הנופשוניס של הנאשם,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

באופן שהוזמנו ובהרכב שהוזמנו. על כך אין מחלוקת. לכן, כבר מטעם זה ישנו קושי בניסיון לטעון כי היה בהתנהלות הנאשם משום גניבה, ניסיון גניבה או כל דבר דומה אחר.

285. שוני מהותי נוסף בין הנאשם לבין אשורי הוא בכך שלא הייתה כל מחלוקת על כך שהנאשם, בשונה מהתמונה שעלתה בעניינו של אשורי, תמיד שילם את חלקו במימון כל הנופשוניים שאליהם יצא. שרון ברפי, האחראית על הטיפול בנושא הנופשוניים, אמרה את הדברים באופן ברור ומפורש בחקירתה במשטרה ושוב בעדותה בבית המשפט, במענה לשאלות בא-כוח הנאשם (עמ' 154):

ש' תראי, בהודעה שלך מ-14 באוקטובר, עמ' 7 [שורה] 195, את אומרת, את נשאלת ככה: 'שוקי שילם את החלק היחסי שלו?' תשובה: 'אני כמעט בטוחה שכן. לשאלתך, על מה אני מבססת את התשובה שלי, אני משיבה ששוקי תמיד משלם'. עכשיו, אני לוקח את התשובה הזאת על רקע הדברים שנאמרו, אני מניח, תתקני אותי אם אני טועה, אני מניח שמה שאת מתכוונת, שגם אם יש דחייה בתשלומים וגם אם יש פריסה וזה לא נעשה לפני הנופש ולא מיד אחרי, בסופו של דבר, מניסיון הרב שנים שלך, שוקי בסופו של דבר תמיד משלם את חלקו. זה נכון? ת' נכון".

כללי הנופשוניים וחריגיהם הרלוונטיים לאישום הנדון

286. כללי התורה שבעל פה בנושא הנופשוניים, אשר נדונו בהרחבה לעיל, היו מעטים וגמישים והיו להם חריגים רבים. אלו הנוגעים לאישום הנדון, הם בעיקר אלו בעניין אפשרות הזמנת חדרים נוספים לאנשים המצטרפים לנופשון של העובד (אשר נדון בחריג 'הטרמפיסטים'), אפשרות פיצול חשבונות (שיידון עתה), וכן נושא שיעור ההשתתפות העצמית של העובד במימון הנופשון שאליו יצא (שכבר הובהר כי אינו שלישי וגם לא מתקרב לכך). נושא נוסף, שעניינו שאלת האפשרות שעובד אחד ינצל את זכאותו של עובד אחר לנופשון, יידון בהמשך הדברים.

287. הזמנת חדרים נוספים ופיצול הזמנת הנופשון משנת 2012 לשתי חשבונות: במסגרת הדיון בנושא הנופשוניים הובהר כי עובדי משרד החוץ אשר יצאו לנופשוניים, יכולים היו להזמין באמצעות המשרד חדרי מלון נוספים עבור בני משפחה, חברים, קרובים וידידים אשר רצו להצטרף אליהם לנופשון או רצו ליהנות ממחיר המחירון של המכרז של משרד הביטחון, שעליו כפי שנאמר, "נתלה" משרד החוץ. אלו שהצטרפו בדרך זו אל הנופשון של עובד המשרד היו משלמים את מלוא עלות הנופש במלון, אך הם נהנו מתשלום מופחת שנקבע במחירון האמור. במקרה זה, התשלום של המצטרפים אל הנופש של העובד יכול היה להיעשות במישרין לחברת התיירות, שבאמצעותה הוזמנו חדריהם במלון, אך גם ניתן היה לשלם זאת באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

מסיבה זו אם העובד הזמין באמצעות המשרד נופש גם לאחרים שיצאו עמו, היו שתי אפשרויות (לפחות) להוצאת החשבוניות. אפשרות אחת הייתה של הוצאת חשבונית אחת עבור מלוא הנופש, שאז נדרש העובד לשלם למשרד הן חלק ההשתתפות העצמית שלו וכן את מלוא עלות הנופש של אורחיו על-פי מחיר המחירון. אפשרות שנייה הייתה הוצאת שתי חשבוניות נפרדות. אחת רק עבור חלקו של העובד בעלות הנופש והשנייה עבור מלוא עלות הנופש של אלו שהצטרפו אל הנופש של העובד.

כל זאת כפי שפורט בהרחבה לעיל וכפי שאושר בדבריה המפורשים של שרון ברפי, אשר אשרה את שתי אפשרויות ההזמנה והתשלום ואף את העובדה שניתן היה לעשות כן באמצעות חשבונית אחת או באמצעות פיצול לשתי חשבוניות (עמ' 172-173, 177. ראו גם את עדותו של דני גדות, עמ' 253-255).

כך אמנם פעל הנאשם, אשר בשני הנופשוניס הנדונים הזמין חדרים נוספים, מעבר לשני החדרים שלהם היה זכאי. לבקשתו, מחלקת הרווחה פעלה לכך שתהיינה שתי חשבוניות. חשבונית אחת עבור חלק ההשתתפות העצמית של הנאשם. חשבונית שנייה, עבור החדרים הנוספים שהזמין, שעבורם נדרש לשלם את מלוא העלות בהתאם למחיר המופחת הקבוע במחירון (שרון ברפי, עמ' 125).

לא ברור אפוא, איזה פגם נמצא בהזמנת שתי חשבוניות, לא ברור מדוע המאשימה סבורה כי הדבר מעיד על כוונה לגנוב, על תכנון לגנוב או כל כיוצא בזה. לא זו בלבד, אלא הנאשם שפעל כאמור, לא עשה כן "במחשכים", אלא באמצעות מחלקת הרווחה, בידיעתה, באישורה ובהתאם למקובל. לא נפל אפוא, כל פגם בהתנהלות זו, שאף לא הייתה חריגה

288. **סכום ההשתתפות העצמית ששילם העובד עבור הנופשון:** על-פי הנטען בכתב האישום (פסקה 32 באישום השלישי), סכום ההשתתפות העצמית ששילם הנאשם עבור הנופשון הראשון היה בסך 2,000 ₪. על-פי טענת המאשימה, בתשלום סכום זה לא שילם הנאשם את מלוא חלק ההשתתפות העצמית שלו, מאחר שעל-פי טענת המאשימה, שיעורו היה שליש מעלות הנופשון (שכאמור, היה בסך 11,000 ₪). טענה זו אינה נכונה, עומדת בניגוד לראיות שהובאו מטעם המאשימה, ואף לא הובאה כל ראיה לתמיכה בה.

נראה כי מטעם זה לא חזרה המאשימה על טענה זו בסיכום טענותיה, אך עצם העלאתה מלכתחילה מותירה אי נוחות, התומכת בטענותיו הכלליות של הנאשם בעניין כתב האישום כולו.

למען הסדר הטוב והגם שטענה זו נזנחה בסיכומי המאשימה, נזכיר את אשר כבר הובהר במסגרת הדיון בחריגים לכללי הנופשוניס. כאמור שם, חלקו של משרד החוץ במימון הנופשוניס של עובדיו לא היה בשיעור שני שליש מעלות כל נופשון, כפי שנטען בכתב האישום. חלקו של המשרד במימון הנופשוניס של עובדיו לא היה אחיד, השתנה ממקרה למקרה, ככל הנראה בשום מצב לא היה בשיעור שני שליש ובדרך כלל היה גבוה בהרבה משני שליש מעלות הנופשון. גם באותם מקרים בודדים ונדירים שבהם חלק ההשתתפות של העובד עמד על שליש מעלות הנופש, לא דובר בשליש מעלות הנופש בפועל,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

אלא רק בשליש ממחירו על-פי המחירון של מכרז משרד הביטחון. מחיר זה, כך הוסבר, כלל לא שיקף את עלות הנופשוני האמתית. מחיר המחירון היה מחיר מופחת, אשר נקבע על-פי עלות הנופשים בתקופת שבהן אין מדובר בעונת שיא, שאז המחיר נמוך. למרות זאת, עובדי משרד החוץ יצאו לנופשוניים בעונת שיא בתיירות, אך שילמו רק שלישי ממחיר המחירון.

הסברנו קודם ונסביר שוב, עובדי משרד הביטחון יכולים היו לצאת לנופשים במימון המשרד שבו עבדו רק במועדים שבהם המחיר בפועל תאם את מחיר המחירון. הגבלה זו לא חלה על עובדי משרד החוץ, אשר יכולים היו לצאת לנופשוניים מתי שרצו, לרבות בעונת הקיץ, בתקופות חגים ובכל מועד במהלך השנה, לרבות במועדים שבהם המחירים עלו על המחיר המופחת על-פי המחירון. למרות זאת, עובדי משרד החוץ שילמו רק שלישי מעלות הנופש על-פי המחירון ואת כל היתרה מימן המשרד. כך נמצא שחלקו של המשרד במימון הנופשוניים עלה בהרבה על שני שלישי ממחיר המחירון (ראו בין השאר בעדויותיהם של מי שעמדו בראש מחלקת הרווחה בתקופות שונות: דני גדות, עמ' 245-246 ובמיוחד בעמ' 246; רוני הראל, עמ' 40, שניהם עמדו בראש מחלקת הרווחה בתקופות שונות). מכל מקום, אין מחלוקת על כך שהנאשם שילם חלקו.

(3) הנופשוני משנת 2012 – התשלום עבור החדרים הנוספים

שתי השאלות השנויות במחלוקת

289. הובהר אם כן, כי העובדה שהנאשם הזמין באמצעות מחלקת הרווחה שני חדרים נוספים (עבור בנותיו ובני זוגם), הייתה תקינה לחלוטין. הובהר כי אף ההזמנה באמצעות שתי חשבונות הייתה תקינה לחלוטין. עוד הובהר, כי הנאשם שילם את חלק ההשתתפות העצמית שהיה עליו לשלם עבור הנופשוני על-פי זכאותו וכן הובהר כי הכול נעשה באמצעות מחלקת הרווחה, על דעתה, בידעיתה ובאישורה.

אחר הבהרות אלו נותר רק נושא התשלום על סך 19,200 ₪ עבור החדרים הנוספים, בהתאם לחשבונית השנייה, שאף עצם הוצאתה הייתה בידיעה ברורה של מחלקת הרווחה. לנוכח הנתען בכתב האישום, ישנן שתי שאלות שיש לבחון. השאלה הראשונה, נוגעת לאופן שבו טיפל הנאשם בתשלום החשבונית השנייה ובחיוב המשרד בתשלום סכום החשבונית. השאלה השנייה, עניינה נסיבות אי תשלום הסכום האמור, ואם יש בהן כדי לבסס עבירת גניבה בידי עובד הציבור.

290. שתי שאלות אלו ייבחנו על רקע העובדות שאף הן כבר הובהרו, כי לא הייתה כל מניעה לכך שתשלום עבור חדרים נוספים שמזמין עובד המשרד עבור אלו המצטרפים אל הנופשוני שלו, יעשה באמצעות המשרד. בדרך זו, כפי שכבר הוסבר, המשרד מממן גם את מלוא הנופשוני של העובד וגם את מלוא עלות הנופש של אורחיו שהצטרפו אליו. העובד מצדו, נדרש להחזיר למשרד את מלוא עלות הנופש של אורחיו וכן את חלק ההשתתפות העצמית שלו עבור הנופשוני שלו. אף לא הייתה כל בעיה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

עם העובדה שהנאשם יטפל בתשלום עלות הנופש של אורחיו שהצטרפו אליו ואף לא הייתה כל מניעה שיעשה כן (עדותה של שרון ברפי, עמ' 152, 172-173).

לפיכך, עצם העובדה שכך פעל הנאשם לא הייתה פסולה ואף אין בה כדי ללמד על כוונות פסולות כלשהן מצד הנאשם, כטענת המאשימה. בוודאי שלא ניתן ללמוד מכך על כוונה של הנאשם להימנע מתשלום הנופש של המצטרפים אליו ובמקרה זה, בנותיו ובני זוגן. כך במיוחד לנוכח העובדה שהזמנת החדרים הנוספים נעשתה באמצעות מחלקת הרווחה של משרד, פיצול התשלום לשתי חשבוניות נעשה באמצעות מחלקת הרווחה וכך גם היה ידוע למחלקת הרווחה וגם לנאשם, כי על הנאשם לשלם את הסכום הנקוב בחשבונית השנייה, המשקף את עלות החדרים הנוספים (עדותה של שרון ברפי, עמ' 125).

על רקע עובדות אלו, תיבחנה שתי השאלות האמורות.

השאלה הראשונה – אופן טיפול הנאשם בתשלום החשבונית השנייה

291. המאשימה טענה, כי מלכתחילה תכנן הנאשם שלא לשלם את סכום החשבונית השנייה (19,200 ₪). לכן לטענתה, מלכתחילה פעל כך שתהיה חשבונית נפרדת על סכום זה. לאחר מכן פעל לשלם את סכום החשבונית באמצעות המשרד וזאת, כך נטען, מבלי שהתכוון לשלם זאת במועד כלשהו. בעניין הטיפול בתשלום טענה המאשימה, כי הנאשם עצמו טיפל בדרישת התשלום המתאימה (ת/4), כלהלן: את פעולת 'הרושם' עשה תוך שימוש שלא כדין בסיסמה ובהרשאה של תמר דוד למערכת הבוחן, תוך ניצול היעדרותה מהמשרד אותה עת; את פעולת הבדק עשה בשמו של גרביאן, תוך שימוש שלא כדין בסיסמה שלו ובהרשאה שלו למערכת הבוחן; כדי להעלים את התשלום, השתמש הנאשם בדרישת תשלום ללא התחייבות, שאינה מחייבת משימה תקציבית; כן ציין תקנה תקציבית שאינה רלוונטית, של "העברת מטענים בארץ".

לאחר בחינת טענות המאשימה וראיותיה אל מול טענות ההגנה וראיותיה, מצאתי כי טענותיה של המאשימה נשענות על ראיות נסיבתיות ובעיקר על השערות ועל פרשנויות בלתי מבוססות. לעומת זאת, טענותיה של ההגנה, אשר יפורטו עתה, הגיוניות יותר ונתמכות בראיות שהוגשו, אשר סותרות את טענותיה של המאשימה. כל זאת כפי שיובהר עתה.

292. החשבונית הנפרדת: כבר הובהר כי לא היה כל פסול בהוצאת חשבונית נפרדת עבור הנופש של אלו שהצטרפו אל הנופש של הנאשם (בנותיו ובני זוגן). עוד הובהר, כי ניתן היה לשלם את התשלום עבור עלות הנופש של אותם מצטרפים באמצעות מחלקת הרווחה של המשרד, וכי הייתה זו אחת מדרכי התשלום בנסיבות אלו. אם נבחרת דרך זו, אזי על העובד לשלם למחלקת הרווחה את מלוא עלות הנופש של אורחיו אשר הצטרפו אליו לנופש, ומחלקת הרווחה הייתה משלמת באמצעות המשרד, לחברת התיירות המתאימה, שבמקרה זה, הייתה 'איסתא'.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

293. **הטיפול בדרישת התשלום – גרסת ההגנה:** המאשימה מבקשת להיבנות מהיעדרותה של תמר דוד מהמשרד בשעה שבה טופלה דרישת התשלום, שבאמצעותה שולמה החשבונית השנייה הנדונה. לשיטתה, הנאשם ניצל זאת כדי לפעול שלא כדין באמצעות סיסמת הכניסה שלה אל מערכת הבוחן. לעומתה, טענה ההגנה, כי השימוש בסיסמה של תמר דוד ובהרשאת הרושם שלה במערכת הבוחן, היה בידיעתה ובהסכמתה, לאחר שנתנה לנאשם את סיסמת הכניסה שלה אל מערכת הבוחן.

בעדותו אמר הנאשם כי אינו זוכר את המקרה לפרטיו, אך לאחר עיון במסמכים, הוא העריך כי הסיבה לשימוש בסיסמה של תמר דוד נבע מכך שהיא כבר החלה לטפל בדרישת התשלום הנדונה, אך לא סיימה את הטיפול. במהלך העבודה המשותפת עם גרביאן, אשר במהלכה עבדו השניים יחד לעתים גם תוך שימוש בסיסמה של גרביאן, כפי שכבר הוסבר, הבחין הנאשם שהמועד האחרון לתשלום, שחל שישים יום לאחר הנפקת החשבונית, כבר חלף. מאחר שכאמור, תמר דוד כבר החלה את הטיפול בדרישת התשלום המתאימה, הוא נאלץ לטפל בה באמצעות ההרשאה שלה. לכן התקשר אליה ולבקשתו, היא נתנה לו את הסיסמה שלה (עדות הנאשם עמ' 1920-1921).

גרסה זו של הנאשם מתקבלת יותר על הדעת מזו של המאשימה, בהיותה נתמכת במספר ראיות, לרבות נתוני דרישת התשלום המתאימה, שעל-פיה שולם לאיסתא, באמצעות המשרד, סכום החשבונית (סך 19,200 ₪). כל זאת כפי שיובהר עתה.

294. **נתוני דרישת התשלום (ת/4):** נתוני דרישת התשלום ונתוני טופס 'שינויי דרישת תשלום', הם כלהלן: דרישת תשלום ללא התחייבות, שמספרה 12021217, שעל-פיה שולם לחברת 'איסתא' סך 19,200 ₪, על-פי אסמכתא (חשבונית) שמספרה 5339, מיום 7.8.2012, שהתקבלה ביום 9.8.2012. התשלום הוא עבור "נופשון", תקנת תקציב "העברת מטענים בארץ".

על-פי טופס 'שינויי דרישת תשלום', כל הפעולות נעשו ביום 10.10.2012, כלהלן: אישור 'רושם' – תמר דוד, בשעה 18:49; אישור 'בודק' – גרביאן, בשעה 18:50; אישור 'בודק' נוסף ושינוי תאריך פירעון – הנאשם, בשעה 18:53; שחרור לתשלום – הנאשם, בשעה 18:53.

295. נתוני דרישת התשלום, בצירוף הראיות שיפורטו עתה, תומכים בגרסת הנאשם:

ראשית, החשבונית הייתה מיום 7.8.2012 והתקבלה במשרד החוץ ביום 9.8.2012. כפי שטען הנאשם, ביום 10.10.2012, שזה המועד שבו הבחין כי החשבונית טרם שולמה וזה אף המועד שבו טיפל בתשלום, היה לאחר שכבר חלפו שישים ושניים יום, שזה מעבר שישים הימים שבמהלכם צריך היה לשלם את סכום החשבונית. לכן הייתה דחיפות לטפל בתשלום עוד באותו יום.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

לכך יש להוסיף את העובדה ששרון ברפי עצמה אישרה בעדותה, כי לא הייתה כל בעיה בכך שהנאשם עצמו יטפל בחשבונית. כך בדרך כלל וכך במיוחד לנוכח העובדה שבמועד שבו צריך היה לטפל בחשבונית, היא נעדרה מהעבודה מאחר שיצאה לחופשת לידה (עמ' 173).

שנית, חלק המידע הקיים בקובץ הטכני הגזור, הנוגע לדרישת התשלום הנדונה, מצוי לכאורה תחת הכותרת הנושאת את מספר דרישת התשלום 'dt-12021217.txt' (ת/73, עמ' 3). על-פי מידע זה, תמר דוד נכנסה אל מערכת הבוחן באותו יום, 10.10.2012, בשעה 15:01 וטיפלה בדרישת התשלום הנדונה (הפרטים בשורה השלישית: "Event time: 10-oct-2012 15:01.31.46"). על-פי הסברו של איש המחשבים בן-חמו, השעה כוללת גם שניות ומאיות השנייה)). מסיבה כלשהי, היא לא השלימה את הטיפול (נזכיר, הקובץ הטכני הגזור (ת/73) בכל מקרה אינו בגדר רשומה מוסדית ואף חסר מידע, אך כך עולה מהמקטע שהמאשימה בחרה להגיש).

על פי טענת המאשימה, תוך הסתמכותה על דו"ח הנוכחות של תמר דוד בחודש אוקטובר 2012 (ת/5), ביום 10.10.2012, שהיה מועד הטיפול בדרישת התשלום, היא יצאה מהעבודה בשעה 16:02. זאת בהנחה שדו"ח הנוכחות משקף את שעת היציאה הנכונה (למרות שבמועד זה ישנו הסימון של הנקודה, אשר כפי שהוסבר, משקף חסר בפרטים הטעונים השלמה ידנית. מכל מקום, אף נזכיר כי בין השאר בשל כך נקבע, כי דו"ח הנוכחות אינם בגדר רשומה מוסדית).

מכאן עולה, כי לאחר שתמר דוד טיפלה בדרישת התשלום הנדונה בשעה 15:01, היא יצאה מהעבודה בשעה 16:02 ואילו הנאשם וגרבאן טיפלו בדרישת התשלום רק בשעה 18:49, לאחר שתמר דוד כבר לא הייתה בעבודה. עובדה זו תומכת בהשערת הנאשם, כי מאחר שבאותה שעה תמר דוד כבר לא הייתה בעבודה, מאחר שכבר החלה בפעולת ה'רושם' ומאחר שמועד התשלום האחרון חלף, התעורר הצורך להשלים את הפעולה בשמה. לכן הוא התקשר אליה, ביקש את הסיסמה שלה, והשלים את הטיפול בשלב אישור 'רושם' שבו החלה.

היעדרותה של תמר דוד בשעת הטיפול של הנאשם בדרישת התשלום, דווקא מתיישבת מאד עם גרסת הנאשם, בדבר הצורך שעלה לפנות אליה כדי לקבל את הסיסמה שלה ולהשלים במקומה את הפעולה. ברור כי אילו באותה שעה היא עדיין הייתה במשרד, לא היה כל צורך לבקש ממנה את הסיסמה שלה, אלא הנאשם פשוט יכול היה לבקש ממנה להשלים בעצמה את הטיפול שכבר החלה בדרישת התשלום.

שלישית, כפי שכבר הוסבר, לא הייתה לנאשם כל דרך לדעת את סיסמת הכניסה למערכת הבוחן של תמר דוד, אלא אם כן היא זו שאמרה לו אותה. המאשימה, אשר טענה כי הנאשם השתמש לכאורה, בסיסמאות של עובדים אחרים, לא הביאה כל ראיה לכך שלנאשם הייתה אפשרות כלשהי לדעת את הסיסמאות של העובדים או כי הייתה לו אפשרות להשתמש בהרשאותיהם, אלא אם כן הם נתנו לו את הסיסמה מרצונם ובהסכמתם המלאה. מנגד, אינספור עדים חזרו על כך שלנאשם לא הייתה כל דרך לדעת את סיסמאות הכניסה של העובדים אל מערכת הבוחן, אלא אם כן הם אמרו לו מהי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

סיסמתם ועשו כן מרצונם. חלקם אמנם העידו כי מעת לעת, כשהיה בכך צורך, הם נתנו לנאשם את הסיסמה שלהם.

המאשימה אינה יכולה להעלות טענה עובדתית שאינה הגיונית, הנסתרת בראיות ומבלי להראות שהדבר אפשרי. ממילא אינה יכולה לטעון שהנאשם השתמש בסיסמאות של עובדים אחרים כדי להיכנס אל מערכת הבוחן, מבלי שהראתה שישנה אפשרות שהוא יכול היה לעשות זאת מבלי שאותם עובדים יסכימו לכך ויתנו לו את סיסמת הכניסה שלהם. גם העובדה שתמר דוד אמרה בעדותה שלא נתנה לנאשם את סיסמת הכניסה שלה למערכת הבוחן, אינה רלוונטית ושאלת נכונותה מוטלת בספק רב ואף זאת בלשון המעטה. כך משני טעמים: **האחד**, המאשימה לא הראתה כי ישנה דרך כלשהי אחרת שהנאשם יידע את הסיסמה שלה. כך שאם הוא אמנם השתמש בסיסמה שלה, אזי האפשרות היחידה ואין בלתי היא שהיא נתנה לנאשם את הסיסמה שלה ואף הסכימה שישתמש בהרשאה שלה; **השני**, בעת עדותה, הייתה תמר דוד גמלאית של המשרד. היא התבקשה להעיד בעניין דרישת תשלום אחת מתוך אלפים שבהם טיפלה, שאותה לא זכרה ואשר טופלה שנים רבות קודם לכן. אף לא הוצג לה המסמך המקורי והיא אף העירה על כך ועל הקושי להשיב לשאלות בעניין העתק דרישת תשלום אשר לא כללה את חתימותיה ולכן התקשתה להשיב לשאלות (כמפורט לעיל). אף ניכר היה, כי יותר משהיה חשוב לה להשיב לשאלות, היה לה חשוב להראות שתמיד עבדה רק באופן תקין, כי לא נעדרה מהמשרד וכדומה. הבנת עדותה בדרך זו אף התחזקה לאחר שחשב המשרד בתקופה הרלוונטית, רונן דוד, סיפר כי תמר דוד היא אמו. הרושם הבלתי נמנע היה כי היא טעתה לחשוב שהיא אסור לה לתת לנאשם את הסיסמה ולכן לא דייקה בדבריה ומכל מקום, לא רצתה לאשר זאת.

רביעית, העובדה שדרישת התשלום היא ללא התחייבות, אינה רלוונטית לסוג התשלום המדובר, מאחר שמדובר בתשלום שבכל מקרה לא אמור היה להיות משולם מכספי משרד החוץ, אלא הנאשם אמור היה לשלם את הסכום למשרד, באמצעות מחלקת הרווחה. כלל לא ברור מדוע המאשימה טענה כי צריך היה שתהיה דרישת תשלום עם התחייבות ומשימה תקציבית מתאימה. מכל מקום, דווקא היעדרה של התחייבות ושל משימה תקציבית מחזקת את העובדה שכוונת הנאשם הייתה לשלם את סכום החשבונות. זאת ועוד, דובר בתשלום שנעשה לקראת סיום השנה, בתקופה שהיה מקובל להשתמש בדרישות תשלום ללא התחייבות, כדי לנצל יתרות תקציב בתקנות תקציב שבהן נותרו יתרות.

חמישית, התקנה התקציבית של "העברת מטענים בארץ" אינה רלוונטית, ממספר טעמים: **האחד**, כמוסבר לעיל, לא הייתה חשיבות לתקנה התקציבית. במיוחד לא הייתה לכך חשיבות לקראת סוף השנה, שאז נעשה שימוש בתקנות תקציב שבהן נותרה יתרה; **השני**, דווקא שימוש בתקנה לא רלוונטית עשוי לחזק את העובדה שלא הייתה כל כוונה לכך שהתשלום יהיה על חשבון המשרד; **השלישי**, בניגוד לטענת המאשימה, הנאשם לא ניסה להסוות את מטרת דרישת התשלום מאחר שנכתב בה באופן ברור ומפורש, כי הוצאה עבור "נופשון". אילו ביקש הנאשם להסתיר את מטרת דרישת התשלום, כטענת המאשימה, חזקה עליו שלא היה כותב במפורש עבור מה הוצאה. כמו כן, עצם ציון המטרה הנכונה ("נופשון"), אך תקנה תקציבית לא מתאימה ("העברת מטענים בארץ"),

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

הפכה את דרישת התשלום לבולטת (לפי עדותה של חניטה שם-טוב, כך הבחינה בדרישת התשלום). אילו היה ניסיון להסוות מעשה כלשהו, לא היה הדבר נעשה באופן כה בולט; **הרביעי ולבסוף**, ההגנה הראתה עשרות רבות של דרישות תשלום שאינן נוגעות להעברת מטענים בארץ, אשר חויבו באותה שנה לפי תקנה תקציבית זו (נ/5). כפי שהוסבר, ככל הנראה באותה שנה נותרה יתרה גדולה בתקנה תקציבית זו.

296. כל האמור לעיל הוא בהנחה שראיוותיה הנזכרות של המאשימה הן קבילות (דרישות התשלום, דו"חות הנוכחות וכדומה). אפילו היו קבילות לאמיתות תוכן, כי אז מהטעמים האמורים, הן מחזקות דווקא את גרסת הנאשם. אילו נבחנו הדברים על יסוד הקביעה כי המסמכים הנזכרים ובכלל זה דרישת התשלום אינם בגדר 'רשומה מוסדית' ולכן אינם קבילים כראיה לאמיתות תכנם, אזי ממילא אין ראיות לחובת הנאשם וכל האמור הוא בבחינת למעלה מהדרוש. בין כך ובין כך, גרסת הנאשם בכל הנוגע לדרישת התשלום הנדונה, נמצאה אמינה, הגיונית ומתיישבת עם שאר הראיות.

השאלה השנייה – נסיבות אי תשלום סכום החשבונית

297. טענת המאשימה שלפיה הנאשם גנב את סכום החשבונית השנייה (בסך 19,200 ₪), נסמכת על טענותיה שלפיהן מלכתחילה הנאשם תכנן שלא לשלם זאת, וכי לשם כך פעל בדרכים עקלקלות, דאג להוצאת שתי חשבוניות נפרדות וטיפל בעצמו בתשלום לספק. לאחר מכן, לא שילם את סכום החשבונית. כך גם לא לאחר ששרון ברפי חזרה מחופשת לידה בתחילת שנת 2013. מכאן מסיקה המאשימה, כי הנאשם תכנן את "הגנבה" של סכום החשבונית, פעל להסתרתה ולטענתה, אף גנב בפועל.

מנגד, תמצית גרסת הנאשם פשוטה יותר. לטענתו, מלכתחילה תכנן לשלם את סכום החשבונית באמצעות שרון ברפי. אולם בשלב מסוים, הפך נושא התשלום לעניין שכוכבית התערבה בו, ירדה לחייו בקשר לכך, פגעה בו בנוכחות אחרים והציקה לו. כך הפך עניין זה למעין "פרינציפ". בשלב מסוים, לאחר שנמאס לנאשם מההצקות של כוכבית בעניין, כתב המחאה והשליך אותה לעברה של כוכבית. הוא אמנם לא בדק אם המחאה נפרעה, אך הדבר נשכח ממנו. תמצית טענתו היא אפוא, כי מדובר בחוב כספי, אשר מעולם לא התכוון לגנוב, אשר אינו עולה לכדי גניבה וכי מכל מקום, לעניין אי תשלום הסכום האמור, לא התקיים לגביו היסוד הנפשי של עבירת הגניבה.

298. תחילה ראוי להזכיר, כי כמפורט לעיל (במסגרת הדיון בעניין הנופשוניים), גם אם בדרך כלל העובדים שילמו עבור הנופשוניים מראש, לא הייתה מניעה לשלם עבורם גם בדיעבד, לאחר שכבר יצאו אל הנופשוניים ואף לא הייתה מניעה לשלם זאת בתשלומים. עוד יש לזכור את העובדות הבאות: **ראשית**, מהטעמים שפורטו, כל טענותיה של המאשימה בדבר תכנון העבירה (הפרדת חשבוניות, טיפול הנאשם בתשלום וכיוצא בזה), לא רק שלא הוכח, אלא נסתר. **שנית**, דובר בהזמנת נופש שנעשתה דרך מחלקת הרווחה ובחוב ידוע. לא דובר בהזמנה עצמאית שעשה הנאשם שאיש לא ידע

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

על קיומה (בשונה מהנופשוניים של אשורי ומהקניות לביתו, שנדונו במסגרת האישום השני והאישום הרביעי). שלישית, לא הייתה מחלוקת על כך שהנאשם תמיד שילם את אשר היה עליו לשלם בקשר לכל הנופשוניים שאליהם יצא.

מכל אלו עולה אפוא, כי בניגוד מוחלט לאופן שבו ביקשה המאשימה לצייר את הנאשם ולהציג את התנהלותו בכל הנוגע לאישום זה, התמונה שעלתה היא כי לא דובר במי שפועל בדרכים ערמומיות כנטען, מתוך כוונה לגנוב.

299. גרסתו של הנאשם בכל הנוגע לאופן התנהלותה של כוכבית בעניין החשבונית הנדונה נתמכה בראיות נוספות. לא נראה כי יש מקום להידרש אל כולן, אך נעמוד על עיקריהן.

גרסת הנאשם, שתמציתה הובאה לעיל, הובאה באופן מפורט בעדותו (עמ' 1924-1925), כלהלן (הערה: בגרסתו של הנאשם הוזכר שם של עובדת, אך כדי שלא לפגוע בה לנוכח דברים שהוזכרו בקשר אליה, לא יצוין שמה, אלא במקום שמה ייכתב 'פלונית'):

- ת"י ... מה שעוד קרה זה שכוכבית פשוט מאוד ירדה לחיי בצורה דיי קטסטרופלית, כל יום מה קורה עם התשלום? מה קורה עם התשלום?
- ש' עם איזה תשלום?
- ת' עם התשלום של ה-19,200, זה מה שאמרתי לפני, זה לא דבר שהוא מוסתר, זה דבר שיודעים, אני לא הסתרת שום דבר, כולם ידעו מי יוצא לנופשון באגף, ידעו שיצאתי, ידעו שיצאתי עם המשפחה, זה לא מוסתר ולמה הוא לא מוסתר כי כשאני יצאתי לנופשון היו אנשים מהמשרד שיצאו איתי, סתם לדוגמה אם זה היה רוני או שהיו עובדי המשרד, בייחוד היינו מתאמים את זה אם הילדים הם באותו גיל שעברו את אותם חוויות גם בחו"ל.
- ש' אבל תמשיך בבקשה עם התיאור, התחלת לדבר על כוכבית שבאת.
- ת' כוכבית פשוט מאוד, אני אגיד את זה בצורה, אני לא יודעת איך להגדיר את זה אבל היא ירדה לחיי, היא הייתה מגיעה כל יום ומבקשת ממני את הכסף והייתי אומר לה תשמעי, תבוא שרון אל תדאגי, אני כשהייתי חייב כסף את יודעת ששילמתי, את ראית, כל התשלומים ששילמתי היה לתשלום חוב של 10,000 שקל, ראית, באותו רגע שילמתי, אין שום בעיה, אני מחכה לשרון. לא, מה פתאום? את יודעת, היא התחילה בצורה כזאת והיא התחילה להתנהג בצורה ממש שהפחידה אותי.
- ש' ליד מי זה היה?
- ת' שניה, מה שקרה זה שאני ישבתי עם אחת העובדות שהייתה אצלי בחדר.
- ש' מי זאת?

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ת' העובדת הזאת קוראים לה 'פלונית' שבאה לשאול ולהתייעץ לגבי איזושהי משימה להוציא לחו"ל וכוכבית התחילה ממש להראות כאילו אני איזושהו גנב או משהו כזה, אני מאוד.

ש' לידה?

ת' ליד 'פלונית', אני מאוד נפגעת ואמרתי בראש עדיף לתת לה צ'ק מאשר, היא מסוגלת להיכנס באמצע פגישה ואני אהיה, היא יכולה להיכנס לבית משפט ולהתחיל לדבר כאילו היא היחידה. אני הוצאתי צ'ק, כתבתי על הצ'ק 19,200, לכבוד משרד החוץ, מאחורה כתבתי ערובה לנופסון, זה מה שכתבתי על הצ'ק, לא, כתבתי גם זיכוי, כתבתי על הצ'ק שאני רוצה לקחת זכות של נופסון של מישהו אחר.

ש' כשאתה מבקש זכאות של מישהו אחר.

ת' זכאות של מישהו אחר, נתתי לה צ'ק.

בית משפט: לכוכבית?

ת' לכוכבית, כתבתי את הצ'ק ומרוב שהיא הרגיזה אותי אני פשוט זרקתי את הצ'ק, היא התכופפה לקחה את הצ'ק, ומאותו רגע אני אמרתי לפחות ירד לי אבן מהלב שאני יודע שהיא כבר לא תעשה לי בושות מול אנשים במשרד. תגיד אבל יכול מי שרוצה לטעון שאלי אתה ממציא את הדבר הזה עכשיו ... ש' כי אתה מנסה אולי לחמוק פה מאיזה אישום כזה או אחר, אז אני מבקש לדעת מי היה נוכח במעמד הזה?

ת' הייתה נוכחת 'פלונית', היא ישבה, היא ראתה את הכול והיא הייתה המומה אבל היא הייתה נוכחת. היא הייתה נוכחת בזה שכתבתי את הצ'ק של 19,200, אני יודע שגם כן שזרקתי את הצ'ק, היא הרימה את הצ'ק ויצאה מהחדר.

ש' אגב 'פלונית' אמרה לך משהו במעמד הזה? התייחסה? או שלא?

ת' 'פלונית' הורידה את העיניים כי היא התביישה, היא אמרה ככה לא מתנהגים לסגן חשב ובטח לא לבן אדם כמוך אבל היום אנחנו מבינים גם למה זה היה".

300. המאשימה טענה גם בהקשר זה, כמו בכל עניין אחר, כי גרסת הנאשם היא גרסה כבושה וכי כוכבית אמרה דברים אחרים. מטעם זה בלבד, בחרה להעדיף את דבריה של כוכבית. גם בעניין זה איני רואה עין בעין עם המאשימה. כפי שכבר נאמר, אפילו הייתה גרסת הנאשם בגדר גרסה כבושה, אין בכך כדי לפגום בהכרח באמינותה. לא זו בלבד, אלא שדווקא כוכבית כבר נמצאה כמי שאינה מחויבת לאמת אשר דברים שאמרה לא הוכחו, נסתרו ונמצא כי אינם אמת (כמפורט בהרחבה לעיל). כך שלא נמצאה כל הצדקה לגישתה של המאשימה הפוסלת מראש את דברי הנאשם ורואה בדבריה של כוכבית משום דברי אמת. להפך. דווקא הנאשם, בשונה מכוכבית, לא נתפס באי אמירת אמת. לכן אפילו היה מדובר בגרסת הנאשם אל מול גרסתה של כוכבית, היה מקום להעדפת גרסת הנאשם.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

301. גרסת הנאשם אף נתמכת בין השאר, בראיות הבאות:

ראשית, באותה תקופה שרון ברפי אמנם הייתה בחופשת לידה (עדותה של שרון ברפי, עמ' 173). היא זו שמטפלת בעניין והיא זו שהייתה אחראית לכך שהתשלום ישולם.

שנית, כוכבית עצמה אישרה שלא הרפתה מהעניין. כלשונה, "אני לא עזבתי את זה" (עמ' 1494).

שלישית, במהלך השאלות שהוצגו לכוכבית, היא ידעה לומר **מיוזמתה**, מי העובדת שנכחה במשרדו של הנאשם והיא הייתה מי שהזכירה את שמה ראשונה. למרות הכחשתה בעניין ההמחאה שהנאשם השליך לעברה, את שאר הפרטים היא לא הכחישה (שם, עמ' 1494-1495).

רביעית, מרוב שכוכבית הציקה לנאשם עם הסיפור הזה, גם כאשר חניתה שם-טוב ממחלקת התשלומים פנתה אל הנאשם בעניין, הוא שאל אותה, "מה, נהיית כוכבית" (חניתה שם-טוב, עמ' 853). עובדה זו חזרה בגרסאות דומות גם בעדותו של הנאשם (עמ' 1923) וגם בעדותה של כוכבית (עמ' 1494). כך שגם בכך יש כדי לתמוך בגרסת הנאשם ולהצדיק להעדיף אותה.

302. לא ראיתי לנכון להידרש לכל העניינים הפרטיים שנאמרו בהקשר של אותה 'פלונית' ואף לא לנושאים אשר בגללם, לטענת בא-כוח הנאשם, כיבדה ההגנה את בקשתה שלא להזמין אותה לבוא ולהעיד. מכל מקום, למעט הפרט של מתן ההמחאה, אשר אין מחלוקת כי אף לא נפרעה, כל שאר הפרטים שהנאשם העיד עליהם, אושרו בעדותה של כוכבית עצמה ובעדותה של חניתה שם-טוב, כך שאין סיבה שלא להאמין לנאשם כי גם דבריו בכל הנוגע למתן ההמחאה לכוכבית נכונים.

אף כלל לא ברור מכוח מה כוכבית התערבה בעניין חובו הכספי של הנאשם למשרד החוץ, שבו עבד. עוד פחות ברור מתוקף מה חשבה שהיא הגורם אשר אמור לטפל בכך וכלשונה, "לא לעזוב את זה". לא ברור מכוח מה כך נהגה. אפילו אמנם דובר בחוב של הנאשם אשר לא נפרע במועד, ישנן דרכים לטפל בחובות של עובד מדינה למשרד שבו הוא עובד, ישנם נהלים בעניין זה וישנם גורמים המוסמכים לטפל בכך, שזה תפקידם. לחלוטין לא ברור מכוח מה כוכבית התערבה בכך. בנסיבות שתוארו, ניתן להבין ללבו של הנאשם שגם עניין חוב זה הפך למעין "פרינציפ" בינו לבין כוכבית.

הנופשו ממשנת 2012 – סיכום

303. מכל האמור עולה, כי בניגוד לטענת המאשימה, לא נפל פסול באופן שבו התנהל הנאשם בכל הנוגע להוצאת חשבוניות נפרדות, אחת עבורו ואחת עבור אורחיו (בנותיו ובני זוגן), אשר לא נכללו בהסדר הזכאות. גם לא נמצא כי נפל פגם כלשהו באופן שבו הוא טיפל בדרישת התשלום שבאמצעותה שולמה החשבונית השנייה לספק, חברת 'איסתא' (החשבונית בסך 19,200 ₪, עבור הנופש של בנותיו ובני זוגן אשר הצטרפו אל הנופש שהוא יצא אליו). על-פי עדותו של הנאשם, הוא המתין לחזרתה של

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שרון ברפי מחופשת לידה כדי להסדיר את העניין, אך לנוכח ההצקות הבלתי פוסקות של כוכבית בעניין – שבהן הודתה ואשר לא ברור מכוח מה הציקה לנאשם בעניין – הנאשם נתן לה המחאה, אשר נראה כי אמנם לא נפרעה.

כך או אחרת, כל מה שנעשה בקשר לנופשו משנת 2012, לרבות נושא החשבונות על סך 19,200 ₪, נעשה בידיעה מלאה של מחלקת הרווחה, אשר באמצעותה הוזמן הנופשו. אף החוב שנוטר לנאשם בסכום זה היה בידיעת מחלקת הרווחה (כפי שעלה מעדותה של חניטה שם-טוב, תקציבנית במחלקת רווחה, שמלאה תפקיד 'רושם'). לכל היותר ניתן לומר כי היה לנאשם חוב כספי למשרד החוץ בסכום האמור.

היסוד הנפשי של עבירת הגניבה הוא מחשבה פלילית, שמשמעותה מודעות לכל יסודותיה העובדתיים של העבירה (כפי שפורט לעיל). כמו כן, נדרשת הוכחת כוונה מיוחדת של הנאשם "לשלול את הדבר מבעלו שלילת קבע". יסוד זה לא התקיים בנאשם, משלא הוכח כי התכוון לגנוב את הכסף או כי התכוון שלא לפרוע את החוב. לכל היותר ניתן לומר כי לנאשם חוב כספי למשרד, אשר אינו עולה כדי עבירת גניבה. לא כל חוב כספי שלא נפרע עולה לכדי גניבה.

(4) הנופשו משנת 2013 – תשלום חלקו של הנאשם

שתי השאלות השנויות במחלוקת

304. הנופשו משנת 2013 כלל הזמנת ארבעה חדרי מלון. שני חדרים על חשבון זכאותו של הנאשם לנופשו השנתי, שעלותם הייתה בסך 13,100 ₪. את שני החדרים הנוספים, שעלותם הייתה בסך 13,400 ₪, הזמין הנאשם עבור בנותיו ובני זוגן על חשבון הזכאות לנופשו של גל לב, אלמנת עובד משרד החוץ.

במסגרת שמיעת הראיות, כמו גם בטענותיה של המאשימה, עלו טענות הנוגעות לכך שלכאורה נפל פגם בניצול זכאותה של גל לב. כך הגם שקריאת כתב האישום מעלה כי הטענה היחידה בעניין העבירה שבה הואשם הנאשם, היא כי "הנאשם לא שילם השתתפות עצמית בגין הזמנת שני חדרים על שמה של לב" (אישום שלישי, פסקה 36), מבלי שנטען דבר בעניין עצם ניצול זכאותה. זאת אף בהיעדר מחלוקת, כי את חלק ההשתתפות העצמית עבור החדרים שהוזמנו על חשבון זכאותו של הנאשם, בסך 3,200 ₪, הוא שילם. עובדה זו אף אושרה בעדותה של שרון ברפי (עמ' 156), וכן בפתקה שהיא נתנה לנאשם, שבה כתבה את סכומי ההשתתפות העצמית שהיה עליו לשלם (נ/2). בעדותה, אף אישרה שהיא כתבה את הפתקה ואת תוכנה (עמ' 156-158).

305. לא הייתה כל מניעה לכך שהזמנת הנופשו של הנאשם תכלול גם הזמנת חדרים נוספים עבור אנשים המצטרפים אליו אל הנופש ובמקרה זה, בנותיו ובני זוגן. אף ניתן היה לפצל את ההזמנה לשתי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הזמנות שיוזמנו בשתי חשבוניות, אחת עבור החדרים שהוזמנו מכוח זכאותו של הנאשם ואחת עבור החדרים הנוספים. כל זאת כפי שכבר הוסבר.

נראה אם כן, כי שתי השאלות השנויות במחלוקת הן אלו: השאלה הראשונה, נוגעת לאפשרות של עובד המשרד לנצל את זכאותו של עובד אחר. השאלה השנייה, היא אם אמנם כנטען, הנאשם לא שילם את סכום ההשתתפות העצמית עבור ההזמנה הנוספת, שניצלה את זכאותה של גל לב.

השאלה הראשונה – ניצול זכאותו של עובד אחר

306. נושא ניצול זכאותה של גל לב נכלל בעובדות האישום השלישי, אך כאמור, הנאשם לא הואשם בדבר בקשר לכך, אלא רק בכך שנטען, כי לא שילם את סכום ההשתתפות העצמית עבור החדרים הנוספים. מאחר שנושא ניצול זכאותה של גל לב אינו חלק מהעבירה הנוספת, אין אלא לתמוה על שום מה נוסף פרט רכילותי זה. אף נראה כי הדיון בעניין זה אינו דרוש. למרות זאת ורק בשל כך שמשום מה, נשמעו ראיות בקשר לכך ועניין זה אף נדון במסגרת סיכום טענותיהם של הצדדים, נדון בו עתה ובקצרה.

בעניין זה נטען בכתב האישום, כי "הנאשם הסתיר ממחלקת הרווחה כי לב לא הסכימה לכך שינצל את זכאותה לנופש, וממילא לא הייתה מודעת לבקשתו" (אישום שלישי, פסקה 34). דומה כי חלקו הראשון של המשפט סותר את חלקו השני. אם גל לב "לא הסכימה לכך שינצל את זכאותה", כי אז היא כן הייתה מודעת לבקשתו לנצלה, אך לא הסכימה לכך. לעומת זאת, אם אמנם "לא הייתה מודעת לבקשתו" לניצול זכאותה, אזי ממילא לא יכולה הייתה שלא להסכים. כך או אחרת, אם בכלל יש לכך רלוונטיות לאישום הנדון, אזי השאלה היחידה היא אם הנאשם יכול היה לנצל את הזכאות של עובד אחר, או במקרה זה, של אלמנת עובד משרד החוץ, אשר אף היא יכולה הייתה ליהנות מהטבת הנופשונים שניתנה לעובדי המשרד במימון המשרד.

307. תמצית העובדות הנוגעות לשאלה אם גל לב ידעה או לא ידעה שהנאשם התכוון לנצל את זכאותה, הסכימה או לא הסכימה לכך, הן כלהלן.

גורם כלשהו במשרד החוץ, במחלקת הרווחה או כל גורם אחר, החליט כי הטבת הנופשונים תינתן גם למשפחות שכולות של עובד משרד החוץ, אשר מותו היה במהלך שירותו במשרד. כפי שפורט לעיל במסגרת הפרק העוסק בנופשונים, היה זה אחד מכללי התורה שבעל-פה, אשר לא עוגנה בשום נוהל או הנחיה. אותה תורה שבעל-פה הוסיפה וקבעה, כי המשפחות השכולות אף יופטרו מתשלום חלק ההשתתפות העצמית. כך למרות העובדה שעל-פי הראיות, לא ברור אם כלל זה אמנם היה גם מיושם. על-פי עדותה של גל לב עצמה, בעבר מימשה את זכאותה לנופשונים הרבה פעמים, אך תמיד שילמה את חלק ההשתתפות העצמית, מעולם לא הופטרה מכך, איש לא אמר לה שהיא פטורה מתשלום זה והיא כלל לא ידעה על כך על (עדויותה של לב, עמ' 843-844).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

הנאשם ולב היו בעבר בקשר זוגי ובמשך מספר שנים יצאו יחד לנופשונים עם ילדיהם (שלוש בנותיו של הנאשם ושלושת ילדיה של לב), תוך ניצול הזכאות של שניהם לצאת לנופשונים. גם לאחר שכבר לא היו בקשר זוגי, הם נשארו ביחסי ידידות טובים והרבו לשוחח בטלפון ובמיוחד לקראת חגים (עדותה של גל לב, עמ' 841). תמצית טענת הנאשם היא, כי לקראת ראש השנה בשנת 2013, הוא שוחח עם גל לב, והבין מדבריה כי היא אינה מתכוונת לנצל את זכאותה לנופשו באותה שנה. לכן אמר לשרון ברפי, כי הבין שגל לב אינה מתכוונת לנצל את זכאותה לנופש ולכן הוא ינצל את זכאותה. הנאשם הסביר, כי כלל לא אמר שגל לב הסכימה לכך, מאחר שאין כל רלוונטיות לשאלת הסכמתה (עדות הנאשם, עמ' 1932-1933).

לב אמנם אמרה בעדותה, כי לא ידעה שהנאשם ניצל את זכאותה לנופשונים בשנת 2013, אך בניגוד לאופן שבו הציגה זאת המאשימה, היא אשרה כי השיחה עם הנאשם לקראת ראש השנה באותה שנה אמנם התקיימה. היא אף זכרה שבשיחה עלה נושא גיוסה של בתה לצבא, וכי התייעצה עם הנאשם בעניין זה (עדותה של גל לב, עמ' 842). היא לא זכרה אם אמרה לנאשם שהיא עמדה לטוס לחו"ל, אך אישרה כי אמנם נסעה באותה תקופה עם בתה לחו"ל. היא אף לא זכרה אם באותו הקשר אמרה לנאשם, כי לא תנצל את זכאותה לנופש באותה שנה, אך בניגוד לאופן שבו הציגה זאת המאשימה, היא לא שללה את האפשרות שאמרה זאת לנאשם (שם). מדבריה אף עלה, כי מאז שנת 2010 הפסיקה לנצל את זכאותה לנופשונים (עמ' 835).

נמצא אם כן, כי גל לב אשרה שהשיחה הנטענת עם הנאשם התקיימה במועד שנטען כי התקיימה, אישרה את נסיעתה לחו"ל, ואישרה שגם באותה שנה לא ניצלה את זכאותה לנופש. היא לא זכרה אם אמנם אמרה לנאשם במפורש שלא תנצל את זכאותה לנופש באותה שנה, אך בכל מקרה, לא ניתן לומר כי כטענת המאשימה, היא לא הסכימה לכך שהנאשם ינצל את זכאותה. אף לא הוכח כי לא הייתה מודעת לרצונו של הנאשם לנצל את זכאותה.

308. מכל מקום, שאלת הסכמתה של גל לב לכך שהנאשם ינצל את זכאותה לנופש חסרת כל חשיבות או רלוונטיות, כשם שהשאלה אם היא הייתה מודעת לכך, חסרת כל חשיבות. המאשימה אף לא הראתה איזו חשיבות, אם בכלל, הייתה לעובדה זו.

מה שחשוב הוא, שהנאשם אמר לגורם המתאים במחלקת רווחה, אשר אין מחלוקת כי הייתה זו שרון ברפי, כי הוא מבקש לנצל את זכאותה של גל לב, אשר לא תנצל את זכאותה לנופש באותה שנה בעצמה. שרון ברפי אמנם אישרה את הדברים בעדותה במלואם (עמ' 163-164). העובדה שבדיעבד ניסתה לטעון כי לא התייעצה עם הממונים עליה (שם), אינה מעלה או מורידה. כך גם אין רלוונטיות לדבריה בחקירתה הראשית, מהם ניסתה המאשימה להיבנות, כי לכאורה, הנאשם אמר לה שקיבל את הסכמתה של גל לב, או כי הנאשם מבחינתה הוא הגורם המוסמך (שם, עמ' 130-133). כמו כן, מאחר שאין חשיבות לשאלת הסכמתה של גל לב, אלא ישנה חשיבות רק לשאלה אם היא ביקשה לנצל

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

את זכאותה או אם זכאותה נוצלה בפועל, אף אין חשיבות לשאלה מה הסיבה שהובילה את שרון ברפי לאשר לנאשם לנצל את זכאותה של לב.

309. ניתן אפוא, לסכם את השאלה הראשונה, שעניינה שאלת ניצול זכאותו של עובד אחר, בכך שלא ברור איזו חשיבות ישנה לכל הנתען בנוגע לניצול זכאותה של לב לנופשוני. כך בעיקר מהטעמים הבאים: **ראשית**, הנאשם כלל לא הואשם בעבירה כלשהי הנובעת מניצול זכאות של עובד אחר לנופשוני (או במקרה זה, זכאותה של אלמנת עובד משרד החוץ); **שנית**, המאשימה לא הראתה מדוע נדרשה הסכמתה של לב לניצול זכאותה לנופשוני, לא הראתה מדוע היה צורך שלב תהיה מודעת לכך ומכל מקום, לא הוכח כי היא לא הייתה מודעת לכך; **שלישית**, אין מחלוקת על כך שהגורם המתאים במחלקת הרווחה אישר לנאשם לנצל את זכאות הנופשוני של לב, כי ניצול זכאותה נעשתה לבקשת הנאשם מהגורם המתאים וכי בקשתו זו אושרה; **רביעית**, אין מקום לניסיון לטעון כי לכאורה, הנאשם לא יכול היה לנצל את זכאותו של עובד שנמנע מניצול זכאותו בשנה מסוימת, מאחר שהמאשימה לא הצביעה על כלל האוסר זאת, ואף לא הראתה שהדבר לא התאפשר בעוד עשרות או מאות מקרים. כך ככלל וכך אף מעת שהוכח כמפורט לעיל ובהרחבה, כי לא היו כללים מחייבים בעניין הנופשוני, לא הייתה הקפדה עליהם ובכל מקרה, מספר החריגים היה רב והתאפשר לפי שיקול דעת עובדי מחלקת הרווחה, שאף לא תיעדו את אותם חריגים.

השאלה השנייה – תשלום ההשתתפות העצמית

310. כפי שכבר נאמר, אין מחלוקת על כך שהנאשם שילם את חלק ההשתתפות העצמית של הנופשוני שאליו יצא בהתאם לזכאותו. כמו כן, בפתקה ששרון ברפי נתנה לנאשם זמן קצר לאחר חזרתו מהנופש ומספר ימים לפני מעצרו, נכתב כי הסכום שעליו לשלם עבור ההשתתפות בנופשוני על חשבון זכאותה של לב הוא בסך 3,722 ₪, וכן ניתן לו שובר לתשלום סכום זה (נ/2; עדותה של שרון ברפי, עמ' 156-159). בשל מעצרו, לא הספיק הנאשם לשלם זאת ולאחר שנעצר, הנחה אותו בא-כוחו שלא לשלם סכום זה, "פן הדבר יתפרש כשיבוש מהלכי חקירה" (הסברו של בא-כוח הנאשם, עמ' 158-159; עמ' 1937). על כך העיד גם הנאשם (עמ' 1936).

בעניין דברי בא-כוח הנאשם טענה המאשימה בסיכומיה, "אין לנו איך להתייחס לעדות של סנגורו של הנאשם. נתון זה אינו מוסיף ואינו גורע לשיטתנו, שכן אינו ניתן לאימות" (שם, פסקה 61 בעמ' 62).

ובכן, נעזור למאשימה. **ראשית**, בדרך כלל ובהיעדר סיבה מיוחדת שלא לעשות כן, יש מקום לקבל הצהרה של סנגור. **שנית**, אף הנאשם עצמו העיד על כך. **שלישית**, הדברים נתמכים במכלול העובדות ובכלל זה באלו: המועד שבו הנאשם קיבל את הפתק עם הסכום לתשלום ואת שובר התשלום, אשר היה סמוך למעצרו; שרון ברפי אישרה שהנאשם מאז ומתמיד שילם את אשר היה עליו לשלם; לא הובאה כל עובדה, סיבה, ראיה או הנמקה שלא לקבל את הדברים כפשוטם.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

התשובה לשאלה השנייה היא אפוא, כי הנאשם לא שילם את חלק ההשתתפות העצמית, בסך 3,722 ש"ח, רק מהטעם שלא הספיק לשלם זאת. בכל מקרה, לא הובאה כל ראיה המצביעה על כוונת גניבה כלשהי.

הנופשוּן משנת 2013 – סיכום

311. היסוד הנפשי של עבירת הגניבה הוא מחשבה פלילית, שמשמעותה מודעות לכל יסודותיה העובדתיים של העבירה. כמו כן, נדרשת הוכחת כוונה מיוחדת של הנאשם "לשלול את הדבר מבעלו שלילת קבע". יסוד זה לא התקיים בנאשם, משלא הוכח כי התכוון שלא לשלם את סכום ההשתתפות העצמית עבור הזמנת שני החדרים הנוספים, שהוזמנו על חשבון זכאותה של לב, שאותה ניצל האשם. כפי שכבר נאמר לעניין הנופשוּן משנת 2011, לכל היותר ניתן לומר כי לנאשם חוב כספי למשרד, אשר אינו עולה כדי עבירה פלילית. חוב זה אשר בנסיבות העניין לא נפרע בשל מעצרו של הנאשם והנחיית בא-כוחו שלא לשלם לאחר מעצרו, אינו עולה לכדי עבירת גניבה.

(5) האישום השלישי – סיכום

312. אכן וכאמור, הוכח כי לנאשם נותר חוב למשרד החוץ, אשר טרם נפרע (סך 19,200 ש"ח עבור הנופשוּן משנת 2012 וסך 3,722 ש"ח עבור הנופשוּן משנת 2013 ובסך הכול 22,922 ש"ח). לגבי חוב זה, לא הוכח כי התקיימו בנאשם היסודות של עבירת הגניבה ובעיקר לא הוכח כי התקיים היסוד הנפשי. הנסיבות הנוגעות לחובות אלו אינן מצביעות על כוונה לשלילת סכומים אלו שלילת קבע. לפיכך, הנאשם מזוכה מהאישום השלישי.

כט. האישום החמישי – לקיחת שוחד ממרילי; והאישום השישי – מוצרי חשמל ממרילי

(1) תמצית עובדות האישום החמישי והאישום השישי

313. עובדותיהם הנטענות של האישום החמישי ושל האישום השישי, אשר תוכנם הובא לעיל, עוסקות במוצרי חשמל אשר נרכשו מהחנות בגבעת שאול בבעלותו של מרילי.

באישום החמישי הואשם הנאשם בעבירה של לקיחת שוחד (סעיף 290 בחוק העונשין), ובאישום השישי הואשם בשתי עבירות גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק העונשין), שסכומן הכולל 3,430 ש"ח, בעבירת גניבה (סעיף 384 בחוק העונשין), שממנה חזרה בה המאשימה, כפי שעוד יפורט וכן בעבירות לפי חוק המחשבים, אשר תידונה בנפרד.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

314. **באישום החמישי** הפנתה המאשימה אל עובדות החלק הכללי של כתב האישום בעניינו של מרילי ובעניין הנאשם. לפיהן, מרילי הוא בעל חנות למכירת מוצרי חשמל בגבעת שאול, אשר שימשה ספקית של מוצרי חשמל למשרד החוץ, ואילו הנאשם, שהיה סגן חשב המשרד, היה אחראי על אישור התשלומים לספקי המשרד ובהם החנות של מרילי בגבעת שאול.

על-פי הנתען בכתב האישום, הנאשם עבר עבירת שוחד בכך שסמוך ליום 1.8.2011 קיבל ממרילי, ללא תשלום ולצרכיו האישיים, מקרר, תנור וכיריים ששוויים הכולל הוא בסך 14,789 ₪. עוד נתען, כי בתמורה למוצרים אלו, דאג הנאשם במסגרת תפקידו, לאשר למרילי את התשלומים עבור המוצרים שסיפק למשרד וכן דאג לאשר את היקף התקשרות המשרד עמו, כך שהיקפה בשנים 2011-2012 הוכפל לעומת היקף ההתקשרות שהייתה עמו בשנת 2010.

315. **באישום השישי** נתען כי הנאשם עבר שתי עבירות גניבה בידי עובד הציבור, עבירת גניבה שממנה חזרה בה המאשימה וכן עבירות לפי חוק המחשבים, שכאמור תידונה בנפרד.

באישום זה נתען כי במהלך השנים 2011-2013 הפנה הנאשם את בתו ואת חתנו אל מרילי כדי שיבחרו לעצמם מוצרי חשמל בחנות בגבעת שאול, בבעלותו של מרילי. החשבונות עבור המוצרים שבחרו בני הזוג, נרשמו על חשבון משרד החוץ, שחויב בתשלום עבורן, בעוד שבפועל שימשו אותם מוצרים את בני הזוג. המוצרים אשר לגביהם נתען כאמור, הם אלו: מיקסר בשווי 1,390 ₪, שנטען כי בתו של הנאשם קיבלה סמוך ליום 28.6.2011; כיריים חשמליות בשווי 1,450 ₪, שנטען כי בתו של הנאשם קיבלה סמוך ליום 5.4.2012; רדיאטור בשווי 590 ₪, שנטען כי בתו של הנאשם קיבלה סמוך ליום 30.1.2014.

כפי שכבר הוזכר ועוד יובהר, משנמצא כי הרדיאטור נרכש עבור המאבטחים של המשרד, חזרה בה המאשימה מהאישום בעבירת הגניבה בקשר לרדיאטור (כזכור, הנסיבות הנוגעות לביטול האישום בעניין הרדיאטור כונו – 'סיפור הרדיאטור').

(2) **העבירות הקשורות של אשורי ושל מרילי והערה בעניין השוחד הנתען**

מעורבותם של אשורי ושל מרילי ושאלת השלכותיה – כללי

316. מעובדות האישום החמישי נעלם אשורי, אשר הורשע במספר עבירות הקשורות בעובדותיו, לרבות בעבירת לקיחת שוחד. בדומה, אף מרילי הורשע בעבירה של קבלת שוחד מאשורי ומהנאשם בנסיבות הקשורות לעובדות האישום הנדון. לפיכך תחילה יובאו עיקרי העובדות הנוגעות להרשעותיהם של אשורי ושל מרילי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ההליך הפלילי בעניינו של אשורי – האישומים הקשורים למרילי

317. הרשעתו של אשורי במסגרת ההליך הפלילי בעניינו כללה, כמפורט לעיל, הרשעה בשלושה אישומים (מתוך שבעה) הקשורים למרילי ולאישום החמישי בעניין הנאשם. עיקריהם יובאו להלן.

318. **האישום השלישי בעניינו של אשורי, שעניינו מצג שווא במכרזים שאפשרו רכישות ממרילי:** בקשר לאישום זה הורשע אשורי בעבירה של קבלת דבר במרמה (סעיף 415 בחוק). עובדותיו של אישום זה פורטו בכתב האישום (ת/116), בהכרעת הדין (פסקה 94 וכן ראו פסקה 109, המפרטת את העובדות שנקבע כי הוכחו) ובגזר הדין בעניינו (פסקה 5), כלהלן.

בהתאם לדיני המכרזים ולהוראת התכ"מ (תקנון כספים ומשק של מדינת ישראל), התקשרות משרד ממשלתי עם ספק בקשר לעסקה שסכומה בין 10,000 ₪ ל-50,000 ₪ מחייבת פניה לשלושה ספקים לפחות לשם קבלת הצעת מחיר. מתוקף תפקידו של אשורי, שהיה מנהל מחלקת המשק במשרד החוץ, הוא היה מופקד על רכישת ציוד עבור המשרד בהיקף של מיליוני שקלים בשנה ובכלל זה, ציוד חשמלי, ציוד משרדי, ריהוט וכדומה. הוא אף היה הגורם המוסמך לחתום על הצעות המחיר ועל ההזמנות של רכישת הציוד ולאשרן (פסקאות 1-3 בחלק הכללי של כתב האישום בעניינו של אשורי (ת/116)).

לשם רכישת מוצרי חשמל עבור משרד החוץ, נהג אשורי לפנות אל מרילי כדי לקבל ממנו הצעות מחיר למוצרי החשמל. לבקשת אשורי, היה מרילי מעביר לאשורי בקשר לאותו מוצר שתי הצעות מחיר השונות זו מזו, אחת מהחנות בגבעת שאול והשנייה מ'סטרוני', ששתיהן היו בבעלותו של מרילי (כמפורט בחלק הכללי של כתב האישום בעניינו של הנאשם ובחלק הכללי בכתב האישום בעניינו של אשורי (בפסקה 6)). אשורי היה מאשר את רכישת המוצר מהחנות בגבעת שאול, למרות שידע כי שתי החנויות הן בבעלות מרילי. בהכרעת הדין בעניינו של אשורי נקבע, כי בעשותו כן, הוא הציג מצג שווא שלפיו ההתקשרות עם מרילי נעשתה כדין. עוד נקבע, כי בכך הוא אפשר התקשרויות עם מרילי לשם רכישת מוצרי חשמל עבור המשרד, אשר נעשו במרמה, בהיקף שאינו ידוע.

319. **האישום הרביעי בעניינו של אשורי, שעניינו שוחד שקיבל אשורי ממרילי, שהתבטא במזגנים שמרילי נתן לאשורי ואשר הותקנו בביתו:** בקשר לאישום זה הורשע אשורי בעבירה של לקיחת שוחד (סעיף 290 בחוק). עובדותיו של אישום זה פורטו בכתב האישום (ת/116), בהכרעת הדין (פסקה 123 וכן ראו פסקה 141, המפרטת את העובדות שנקבע כי הוכחו) ובגזר הדין (פסקה 6), כלהלן.

מתוקף תפקידו של אשורי, שכאמור, היה מנהל מחלקת המשק במשרד החוץ והיה מופקד על הרכישות עבור המשרד, במהלך שנת 2011 הוא קיבל ממרילי שישה מזגנים בשווי כ-23,000 ₪, אשר הותקנו בביתו הפרטי מבלי שנדרש לשלם עבורם, ואף נקבע כי לא שילם דבר עבורם. בתמורה לכך דאג אשורי לאשר התקשרויות בין מרילי לבין משרד החוץ.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

עוד נטען בכתב האישום, כי בשל כך, היקף ההתקשרויות של משרד החוץ עם מרילי הוכפל בשנים 2011-2012 לעומת היקף ההתקשרויות שהיו עמו בשנת 2010. עובדה זו לא הוכחה, אך נקבע כי אין בכך כדי לשנות מכך שהוכח כי התקיימו כל יסודותיה של עבירת לקיחת שוחד, אשר נקבע כי אשורי עבר (פסקאות 149-150 בהכרעת הדין בעניין אשורי; פסקה 6 בגזר הדין).

320. **האישום החמישי בעניין אשורי, שעניינו מוצרי חשמל שאשורי קיבל ממרילי, שאת התמורה עבורם שילם משרד החוץ:** בעניין אישום זה הורשע אשורי על-פי הודאתו, בעבירה של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק). הודאה זו הייתה לאחר שבשלב הסיכומים במשפטו, חזר בו מכפירתו בעובדותיו של אישום זה ושל אישום נוסף (שאינו נוגע לעניינו). עובדות אלו פורטו בכתב האישום (ת/116), בהכרעת הדין (פסקה 3, המפרטת את עובדות האישומים שבהן חזר בו מכפירתו), ובגזר הדין בעניינו (פסקה 7), כלהלן.

על-פי עובדות אלו, במועדים שאינם ידועים בין השנים 2011-2013, ביקש אשורי ממרילי, מיקסר מתוצרת 'קיטשן אייד', מקציף וכיריים. לבקשת אשורי, החשבוניות נרשמו על שם משרד החוץ, שאף שילם עבורם, בעוד שפועל מוצרים אלו נרכשו עבור אשורי.

לא נאמר מתי נרכשו אותם מוצרי חשמל (נאמר שהמועד המדויק אינו ידוע) ולמעט המיקסר, לא נאמר מה סוג המקציף או כיריים או מי היצרן.

ההליך הפלילי בעניין מרילי

321. מרילי הורשע בת"פ (שלום ירושלים) 15161-09-15 בעבירה של מתן שוחד (סעיף 291 בחוק). הרשעתו הייתה במסגרת הסדר טיעון, אשר כלל את הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן והסכמה כי עונשו יהיה שישה חודשי מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה כפי שיקבע בית המשפט, וקנס בסך 20,000 ₪. ביום 19.1.2016 ניתן גזר הדין בעניינו של מרילי, אשר על-פיו הושת עליו העונש המדויק שעליו הוסכם (כתב האישום המתוקן, הסדר הטיעון, פרוטוקול ישיבת הטיעונים לעונש וגזר הדין – ת/102) (הליך זה יכונה להלן – **ההליך הפלילי בעניין מרילי**).

עובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודה מרילי ואשר לפיהן הורשע, הן כי במהלך שנת 2011 נתן מרילי לאשורי שישה מזגנים בשווי כ-23,000 ₪, אשר הותקנו בביתו הפרטי של אשורי וזאת מבלי שאשורי נדרש לשלם עבורם. עובדות אלו תואמות את עובדותיו של האישום הרביעי בהליך הפלילי בעניין אשורי, אשר בקשר אליהן הוא הורשע בעבירת לקיחת שוחד (סעיף 290 בחוק).

עוד נטען בכתב האישום המתוקן שבעובדותיו הודה מרילי ושאר בעניין הורשע, כי ביום 1.8.2011 נתן מרילי לנאשם מקרר, תנור וכיריים בשווי 14,789 ₪ מבלי שהנאשם שילם לו עבורם. עובדות אלו

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

תואמות את עבודותיו של האיטום החמישי הנדון עתה בעניין הנאשם, אשר בקשר אליהן הוא מואשם בעבירה של לקיחת שוחד.

לבסוף נטען בכתב האיטום בעניינו של מרילי, כי בתמורה לדברים שעל-פי הנטען נתן לאשורי ולנאשם, אשורי דאג להמשך ההתקשרות של המשדד עם מרילי ועם החנות בגבעת שאול, כך שהיקף ההתקשרויות עם מרילי בשנים 2011-2012 הוכפל לעומת היקף ההתקשרויות עמו בשנת 2010. בעניין הנאשם נטען, כי הוא דאג לאשר את התשלומים עבור מרילי ועבור החנות בגבעת שאול ואף אישר את הגדלת ההתקשרות האמורה עם מרילי ועם החנות בגבעת שאול.

(3) האמנם הנסיבות הנוגעות לנאשם מצביעות על עבירת שוחד

השלכת הרשעותיהם של אשורי ושל מרילי

322. עובדות כתב האיטום בעניינו של מרילי, אשר על-פיהן הוא הורשע בהתאם להודאתו בעבירה של מתן שוחד, כורכות את אשורי ואת הנאשם במעשיו, לרבות במתת (השוחד) שהוא הודה כי נתן לכל אחד מהם ואף בתמורה שהודה כי קיבל מהם. למרות זאת, העובדות שבהן הודה בעניין מתן השוחד לאשורי, שונות מאלו הנוגעות לנאשם. שוני זה הוא גם בכך שהמתת (השוחד) שמרילי הודה שנתן לאשורי שונה מזה שהודה שנתן לנאשם, וגם בכך שהתמורה שהודה שקיבל מאשורי שונה מזו שהודה כי קיבל מהנאשם ואף תפקידיהם של אשורי ושל הנאשם היו שונים.

לפיכך חשוב להבהיר כבר עתה, כי הרשעתו של מרילי במתן שוחד לאשורי וכך גם הרשעתו של אשורי בלקיחת שוחד, בוודאי אינן משליכות על השאלה אם הוכחה עבירת השוחד שבה מואשם הנאשם.

זאת ועוד, כידוע, אין בהרשעת אדם במתן שוחד לפלוני, כדי להוביל בהכרח להרשעת פלוני בעבירה של לקיחת השוחד שאותו אדם נתן לו. לעניין זה "הלכה היא, כי עבירת השוחד אינה דורשת הדדיות, וכי ייתכן כי נתן השוחד לא יתכוון ליתן שוחד, אך מקבל השוחד יתכוון לקחת שוחד, הנותן יזוכה והמקבל יורשע" (ההדגשה אינה במקור) (עניין דרוויש, פסקה 21). כך גם להפך. יתכן כי נתן השוחד התכוון לתת שוחד ולכן יורשע במתן שוחד. לעומת זאת, מי שלכאורה קיבל את המתת, לא קיבל את השוחד בפועל, לא התכוון לקבלו או לא התקיימו לגביו יסודותיה של עבירת לקיחת שוחד. בנסיבות אלו, הנותן יורשע ואילו המקבל יזוכה.

התמורה הנטענת בשלושת ההליכים (בעניין אשורי, מרילי והנאשם)

323. בשלושת ההליכים נטען כי התמורה שניתנה למרילי כנגד השוחד שהוא הורשע בניתנתו, הייתה קשורה בהמשך ההתקשרויות של משדד החוץ עמו ובהגדלת היקפו, כך שבמהלך השנים 2012-

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

2011 הוכפל היקפן לעומת שנת 2010. בכתב האישום בעניין הנאשם נטען, כי בתמורה למוצרים אשר על-פי הנטען הוא קיבל מבלי ששילם עבורם, הוא דאג לאשר למרילי תשלומים ואף לאשר את היקף ההתקשרות של המשרד עמו, כך שהיקפה גדל כנטען וכי עשה כן במסגרת תפקידו. עובדה זו לא הוכחה בראיות באף לא אחד משלושת ההליכים (בעניין אשורי, בעניין מרילי ובהליך הנדון בבעניין הנאשם)

324. בהליך בעניינו של מרילי, לא הובאו ראיות, אלא הוא הודה בעובדות כתב האישום כפי שתוקן במסגרת הסדר הטיעון, אשר במסגרתו תוארו השוחד שניתן והתמורה שהתקבלה. עם זאת, בשלב הטיעונים לעונש טענו מרילי ובא-כוחו, כי הוא לא ראה בכך משום מתן שוחד, מאחר שמבחינתו רק דובר בדחיית מועד התשלום עבור המוצרים שסיפק לאשורי ולנאשם ("מתן אשראי"), וכי התכוון לגבות את התמורה עבורם (ת/102).

בהליך בעניינו של אשורי נקבע, כי המאשימה לא הוכיחה את התמורה הנטענת עבור השוחד שמרילי נתן לאשורי, וכי לא הוכח כי הגדלת היקף ההתקשרויות של מרילי עם משרד החוץ בשנים 2011-2012, הייתה כתוצאה מהשוחד שאשורי הורשע בקבלתו או כי הייתה קשורה בכך (הכרעת הדין בעניין אשורי, פסקה 149). כך, למרות הרשעת מרילי במתן השוחד שאשורי הורשע שקיבל ובכך שעשה כן כנגד תמורה מסוימת, בעניינו של אשורי נקבע, כי כלל לא הוכח כי אותה תמורה שמרילי הודה במשפטו שקיבל כנגד השוחד, אמנם ניתנה בתמורה לשוחד.

למרות זאת נקבע בעניינו של אשורי, כי יש להרשיעו בעבירה של לקיחת שוחד, מאחר שעבירת השוחד היא עבירה התנהגותית ולא עבירה תוצאתית, ולכן לא נדרשת הוכחה כי מקבל השוחד נתן תמורה בעד השוחד. נקבע כי בהתאם לפסיקה, מן הראוי למנוע מתן טובת הנאה פסולה לעובד הציבור, אפילו בפועל לא נתן עובד הציבור תמורה כנגד אותה טובת הנאה. די בכך שעובד הציבור נמצא במצב שבו הוא עלול לפעול משיקולים זרים כדי לרצות את נותן השוחד, ללא קשר לאופן שבו פעל בפועל, כדי לפגוע באמון הציבור בשירות הציבורי, בשיקול הדעת ובתפקודו התקין של עובד הציבור מקבל השוחד (הכרעת הדין בעניין אשורי, פסקה 149 והפסיקה שם; עניין אטיאס, פסקה 24).

עוד נקבע בעניינו של אשורי, כי למרות אי הוכחת הקשר בין הגדרת היקף הרכישות של המשרד ממרילי לבין השוחד שהוא נתן לאשורי, בכל מקרה המעשים שלפיהם הורשע אשורי באישום השלישי בעניינו, הם בגדר התמורה עבור השוחד שקיבל ממרילי. אותו שיתוף פעולה של אשורי עם מרילי במצגי השווא שהציגו בהצעות המחיר שמרילי הגיש למשרד, שהובילו את גורמי המשרד לרכוש מוצרי חשמל ממרילי, הוא בגדר התמורה לשוחד (שם, פסקאות 149-150).

היעדר תמורה, היעדר קשר סיבתי והיעדר היתכנות לקשר סיבתי

325. שיתוף הפעולה של אשורי עם מרילי בעניין מצגי השווא בהצעות המחיר, אשר הטעו את מקבלי ההחלטות במשרד בעת בחירת ספק מוצרי החשמל, עמדו בבסיס הרשעתו של אשורי בעבירה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

של קבלת דבר במרמה (באישום השלישי בעניינו) ואף בעבירת קבלת שוחד, לאחר שנקבע כי מעשיו אלו נמנו עם התמורה כנגד השוחד (באישום הרביעי בעניינו). מעשים אלו כלל אינם נוגעים לנאשם, אשר לא היה מעורב בנושא הצעות המחיר שהציג מרילי, בנושא בחירת הספק למוצרי החשמל שרכש משרד החוץ או בכל עניין אחר הקשור בהתקשרויות של מרילי עם המשרד. מכל מקום, לא הובאה כל ראיה המראה אחרת.

לא הובאה כל ראיה בדבר תמורה אפשרית שהנאשם נתן למרילי, שהנאשם יכול היה לתת לו או שמרילי חשב שהנאשם נתן לו או שחשב כי יכול היה לקבל מהנאשם. אף לא הובאה ראיה אשר בכוחה להצביע כי היה קשר אפשרי כלשהו בין השוחד שמרילי הורשע על-פי הודאתו, כי נתן לנאשם, לבין תמורה כלשהי שהנאשם נתן למרילי בפועל, שיכול היה לתת לו או שמרילי חשב או העלה על דעתו כי קיבל מהנאשם. מנקודת מבטו של מרילי ובניגוד לאופן שבו המאשימה ניסתה להציג את הדברים, או להכניסם אל פיו של מרילי, נראה כי מבחינתו ועל-פי המידע שהיה לו, הנאשם לא היה קשור בהתקשרויותיו עם משרד החוץ לרכישת מוצרי חשמל. על-פי עדותו של מרילי, לא נראה כי הניח שעשויה לצמוח לו תועלת כלשהי מהנאשם. זאת, בשונה מאשורי, שעמו מרילי היה בקשר רצוף בכל הנוגע למכירת מוצרי חשמל למשרד החוץ, להגשת הצעות מחיר ולהתקשרויות שלו עם המשרד.

326. בכתב האישום נטען, כי התמורה שנתן הנאשם כנגד השוחד שעל-פי הנטען קיבל, כללה את העובדה שהנאשם, מתוקף תפקידו, דאג לאשר למרילי תשלומים. עובדה זו חסרת כל רלוונטיות, מאחר שהנאשם היה מי שאישר את כל התשלומים לכל ספקי המוצרים והשירותים של משרד החוץ. הנאשם לא היה מי שהתקשר עם הספקים בהסכמים לרכישת מוצרים, הוא לא בחר אותם, לא טיפל בהצעות המחיר ולא עשה פעולה כלשהי המשפיעה על היקף הרכישות מספק זה או אחר. זאת בשונה מאשורי, אשר מתוקף תפקידו כמנהל מחלקת המשק במשרד, היה אחראי על רכישת מוצרים שונים עבור המשרד. אפילו היה לנאשם מגע כלשהו עם נושא הקשור בבחירת ספקים או בהשפעה כלשהי על בחירתם, הרי שלא הובאה אף לא ראיה אחת התומכת בכך. הדבר היחיד שהוכח הוא כי לאחר השלמת ההתקשרות ואף לאחר הספקת המוצר או השירות ולאחר שהספק מסר חשבונית למשרד, הנאשם היה מי שפעל להעברת התשלום אליו. זאת ללא קשר ישיר או עקיף בין הנאשם לבין הספק.

עוד נטען בכתב האישום, כי הנאשם אישר את היקף ההתקשרות של משרד החוץ עם מרילי ובכך אף הביא להגדלת היקף ההתקשרויות עמו. לא נראה כי יש ממש בתיאור לא ברור זה ובכל מקרה, המאשימה לא הביאה כל ראיה התומכת בטענה עובדתית זו.

מכאן עולה כי בכל מקרה, אותה תמורה שעל-פי הנטען בכתב האישום מרילי קיבל מהנאשם כנגד השוחד שהודה כי נתן לו, כלל לא הוכחה. אף לא הוכחה תמורה אחרת. כך שאפילו היה מוכח כי הנאשם קיבל ממרילי מוצרי חשמל מבלי לשלם תמורתם, לא היה בכך כדי לבסס את עבירת קבלת השוחד שבה הואשם הנאשם.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

327. בעניינו של הנאשם אף לא מתקיימים הנימוקים המשפטיים אשר הובילו להרשעת אשורי בעבירה של לקיחת שוחד, למרות אי הוכחת הטענה כי הגדלת היקף הרכישות של המשרד ממרילי הייתה בעטיו של השוחד שאשורי קיבל ממנו. בשונה מאשורי, אשר מעדותו של מרילי עלה כי הוא ראה בו את הגורם הרלוונטי במשרד החוץ בכל נושא ההתקשרויות שהיו לו עם המשרד לשם מכירת מוצרי חשמל, לא הוכח קשר כלשהו בין הנאשם לבין מרילי. אף לא הוכח כי מרילי ראה בנאשם גורם רלוונטי להתקשרויות שלו עם משרד החוץ.

לאורך כל עדותו של מרילי, בחקירתו הראשית ובחקירתו הנגדית, הוא חזר פעם אחר פעם וחוזר חלילה על כך שמבחינתו, איש הקשר היה אשורי, כי הכיר רק את אשורי וכי בכל הנוגע להתקשרויות שלו עם משרד החוץ, אשורי היה הכתובת. את הנאשם מעולם לא פגש ולא הכיר, ורק ידע שהוא חשב המשרד (הגם שהיה סגן החשב) (ראו בין השאר, עמ' 1191-1192, 1200).

המאשימה, אשר ככל הנראה הייתה ערה לכך, אף הבהירה במפורש כי אינה טוענת שלנאשם היה "קשר ישיר" עם מרילי (דברי בא-כוח המאשימה בעמ' 2004-2007 ובעיקר בעמ' 2006). אך גם קשר עקיף או אחר בין הנאשם לבין מרילי, שכלל לא הכיר את הנאשם, לא הוכח.

328. בהיעדר ראיות התומכות בקשר בין הנאשם לבין מרילי ולאחר שהמאשימה אשרה כי אינה טוענת כי היה "קשר ישיר", בין השניים, טענה המאשימה בסיכומיה כי מרילי "ידע והבין שהנאשם יושב על 'ברז' ההזמנות של משרד החוץ". לכן, כך טענה, כי מרילי רצה להמשיך ולקבל הזמנות לרכישת מוצרים ממשרד החוץ. בשלוש פסקאות בסיכומי המאשימה הפנתה המאשימה לכך שלכאורה, אלו היה דבריו של מרילי בעדותו. להלן הציטוטים המלאים של אותן פסקאות מתוך סיכומי המאשימה (לרבות הדגשות, מירכאות ושגיאות ההקלדה):

הפעם הראשונה (פסקה 10 בעמ' 72 בסיכומי המאשימה):

ישאל השואל מדוע לא פעל מרילי לקבלת תשלום עבור מוצרים אלו. תשובה לכך שהתקבלה בעדותו של מרילי בחקירה החוזרת, שם אישר מרילי כי למעשה היה לו נוח לא לגבות את החוב מהנאשם עבור המוצרים אותם קיבל, וזאת כיוון שידע והבין שהנאשם יושב על "ברז" ההזמנות של משרד החוץ ממנו, וכיוון שרצה להמשיך ולקבל הזמנות אלו, היה לו נוח לא לגבות חוב זה (עדות דוד מרילי, עמ' 1136).

הפעם השנייה (פסקה 39 בעמ' 76 בסיכומי המאשימה):

כאמור לעיל, במהלך עדותו בבית המשפט אישר מרילי כי הנאשם לא שילם בעבור המוצרים, ואילו למרילי היה נוח לא לגבות החוב ולמעשה לא לקבל תשלום על מוצרים אלו שכן ידוע לו כי הנאשם "יושב על הברז" של הזמנות משרד החוץ לחנות שבבעלותו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

הפעם השלישית (פסקה 49 בעמ' 77 בסיכומי המאשימה):

"אך אין אנו מבקש להסתמך רק על הגיונם של דברים, בעניינו מרילי הודה והורשע במתן שוחד לנאשם (ת/102), ואף העיד בפני בית המשפט הנכבד ואישר את שאמר כבר כשנחקר במשרה כי היה לו נוח לא לגבות את החוב עבור מוצרים אלו שכן הנאשם "יושב על בברז ההזמנות של משרד החוץ", מביטוי זה לבדו ניתן ללמוד את קיומו של היסוד הנפשי אצל הנאשם.

ובכן, מאחר שלא זכרנו שמרילי אמר את הדברים, לא התעצלנו. חזרנו אל פרוטוקול עדותו פעם ועוד פעם, שמא נפלה טעות בעמוד הפרוטוקול שאליו הופנינו, אף בדקנו באמצעות כלי חיפוש, אך את המילה "ברז" (שצוטטה והוזכרה שלוש פעמים), לא מצאנו בדבריו אף לא פעם אחת. הבאת ציטוט מחייבת לדייק בדברים ואף ראוי לציין מי אמר את הדברים ובאיזה הקשר. רק לאחר חיפוש מייגע, הבנו כי כוונת המאשימה, כך נראה, לדבריו של בא-כוח המאשימה בסוף חקירתו החוזרת של מרילי, שאותם אישר מרילי, וכי בכל מקרה הציטוט אינו מדויק (המילה "ברז" שצוטטה שלוש פעמים בסיכומי המאשימה, אמנם לא נאמרה אף לא פעם אחת).

עדותו של מרילי הייתה לא קצרה (עמ' 1187-1237). במהלכה, כך נראה, הוא לא סיפק את "הסחורה", מאחר שכאמור, מעדותו עלה באופן חד משמעי, כי מבחינתו איש הקשר הרלוונטי במשרד החוץ, שאף היה הגורם הרלוונטי מבחינתו היה אך ורק אשורי, לא הנאשם ולא אף אדם אחר. בסוף חקירתו החוזרת, לאחר שניכר כי כבר היה מותש, שאל אותו בא-כוח המאשימה את השאלה הבאה, שעליה השיב מרילי, "אמת" (עמ' 1236):

"ש' היה לך נוח להמשיך למכור את הסחורה שלך למשרד החוץ והוא יושב, הוא יושב זה שוקי גבאי, יושב על יכולת ההזמנה שלך ועל יכולת ההזמנה ממך. נכון. ומה אתה עונה?
ת' אמת".

ושוב לאחר מכן, בנוסח דומה:

"ש' אוקיי. כי היה לך נוח להמשיך למכור את הסחורה שלך למשרד החוץ והוא יושב, זאת אומרת הוא יושב זה שוקי יושב על יכולת ההזמנה ממך, ואתה אמרת אמת.
ת' נכון".

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

לא רק שדובר בהכנסת דברים אל פיו של העד מרילי, אשר לא התיישבו עם דבריו במשך כל עדותו, בחקירתו הראשית ובחקירתו הנגדית, אלא שלא במקרה תגובתו של בא-כוח הנאשם לשאלות האמורות הייתה "הוא לא הכיר את שוקי גבאי". משפט שעליו חזר פעמיים (שם).

המאשימה לא הביאה כל ראיה כדי לבסס את העובדה שהנאשם לכאורה, ישב "על יכולת ההזמנה" של מוצרים ממרילי או שכך חשב מרילי. להפך. בדיוק להפך. פעם אחר פעם ובאינספור ראיות הוכח כי ההתקשרויות בין משרד החוץ לבין הספקים נעשו בין האגפים והמחלקות המתאימות במשרד לבין הספקים. רק לאחר השלמת כל תהליך ההתקשרות ולאחר שהתקבלה חשבונית מהספק, בסופו של כל התהליך, חלקו של הנאשם היה בכך שהוא רק אישר את התשלום לספק (עובדה זו לא הייתה שנויה במחלוקת, אך ראו גם את הסברו של הנאשם בעמ' 1999-2001). ניכר היה, שכך גם ידע והבין מרילי.

329. לסיכום, מרילי כלל לא ראה בנאשם גורם רלוונטי מתאים להתקשרויות שלו עם משרד החוץ. אף בצדק רב לא ראה מרילי בנאשם משום גורם רלוונטי להתקשרויות עמו. כך מאחר שעל-פי הגדרת תפקידו של הנאשם ועל-פי כלל הראיות, הנאשם אמנם לא היה גורם רלוונטי מתאים בכל הנוגע להתקשרויות של מרילי עם משרד החוץ. הכנסת דברים אחרים אל פיו של מרילי, שעליהם כלל לא חשב ואשר ממילא אינם נכונים, אינה יכולה לשנות את העובדות.

330. מכל האמור עולה אם כן, כי אפילו היה ממש בטענה כי הנאשם קיבל את מוצרי החשמל הנטענים מבלי לשלם עבורם, אין בכך כדי לבסס את עבירת לקיחת השוחד שבה הואשם.

כאמור לעיל, במסגרת הדיון ביסודותיה של עבירת השוחד, עבירת לקיחת שוחד זו עבירה התנהגותית, שהיסוד העובדתי שבה כולל שלושה מרכיבים: נוטל השוחד הוא עובד ציבור; השוחד, או המתת, הוא מהסוג שביקש המחוקק לאסור; לקיחת המתת היא עבור פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור.

אפילו היה נמצא כי הנאשם לקח את המתת (השוחד), הרי שלא התקיים היסוד העובדתי השלישי, מאחר שלקיחתו לא הייתה קשורה לתפקידו של הנאשם ואף מרילי לא חשב שהיא קשורה בתפקידו. לעניין הרכיב השלישי אף נקבע, כי יש להוכיח קשר סיבתי עובדתי בין המתת (השוחד) לבין פעולות עובד הציבור. "לדרישה זו שני היבטים: האחד, מבטא את הצורך בקיום קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור והאחר, מבטא את הידיעה בדבר קיומו של קשר סיבתי כזה" (עניין אטיאס, פסקה 8). בעניינם של הנאשם ומרילי, אין כל קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של הנאשם, לא הוכח כי לנאשם או למרילי הייתה ידיעה בדבר קשר סיבתי זה, אשר הוכח כי כלל לא היה קיים. מסיבה זו אף לא ניתן לומר כי התקיים היסוד הנפשי של עבירת השוחד, שעניינו מודעות לכל היסודות העובדתיים או למצער, עצימת עיניים לכך שהתקיימו.

331. בכל מקרה, המאשימה אף לא הוכיחה כי הנאשם קיבל את מוצרי החשמל המפורטים באישום החמישי מבלי לשלם תמורתם. כפי שיובהר עתה, הנאשם סתר טענה זו של המאשימה והוכיח כי דווקא כן שילם תמורת אותם מוצרים, אפילו נמצא כי הכסף לא הגיע ליעדו. כך שבכל מקרה, אין

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

עוד רלוונטיות לשאלה אם התקיימו יסודותיה של עבירת השוחד ואף אין רלוונטיות להרשעת מרילי במתן שוחד בהתאם להודאתו. כל זאת מהטעמים שיובאו עתה.

(4) התשלום תמורת מוצרי החשמל הנדונים באישום החמישי

תמצית גרסת הנאשם והראיות התומכות בה

332. תמצית גרסת הנאשם, כפי שהובאה בהרחבה בעדותו (עמ' 1983-1996), היא כי אמנם רכש לביתו את המקרר, את התנור ואת הכיריים, אשר בעניינם הוצאה החשבונית מיום 1.8.2011, של החנות בגבעת שאול, בבעלותו של מרילי (ת/103). קודם לרכישתם, פנה הנאשם לאשורי כדי להתייעץ אתו היכן כדאי לרכוש את המוצרים במחיר טוב. אשורי הפנה את הנאשם אל החנות בגבעת שאול, אך הציע לנאשם לא לרכוש את המוצרים בעצמו, אלא הציע לנאשם להזמין את המוצרים באמצעותו. זאת, לפי הסברו של אשורי, גם מהטעם שהדבר משרת את האינטרס של משרד החוץ, מאחר שזה מגביר את כוח המיקוח של אשורי מול מרילי וגם בשל כך שרכישת מוצרי החשמל באמצעות אשורי, תאפשר לנאשם לקבל הנחה משמעותית.

לאחר שהנאשם ביקש מאשורי להזמין עבורו את המוצרים ממרילי, אמר אשורי לנאשם, כי מחירם של שלושת המוצרים הוא בסך 12,749 ₪ בתוספת מע"מ, אך אם הנאשם ישלם במזומן, ניתן יהיה להפחית את המחיר לסך כ-11,000 ₪ בקירוב (הסכום המקורי, 12,749 ₪, בהפחתת המע"מ שהיה בשיעור 16%).

הנאשם החליט לרכוש את המוצרים ולשם כך משך מ'כספומט' סך 11,000 ₪ בארבע משיכות כמעט בזו אחר זו, כלהלן: ביום 15.7.2011 בשעה 38: 8 משך סך 6,000 ₪ וביום 20.7.2011 משך סך 5,000 ₪ בשלוש משיכות בזו אחר זו (2,000 ₪ בשעה 37: 12, 2,000 ₪ בשעה 38: 12, ועוד 1,000 ₪ בשעה 39: 12), ובסך הכול 11,000 ₪. אף ניכר כי מדובר במשיכות חריגות, מאחר שכל שאר משיכות הכספים של הנאשם ממכשיר 'כספומט' בחודש זה היו בסך כ-300 ₪, למעט משיכה אחת בסך 1,000 ₪ בתחילת החודש (תדפיס פעולות בחשבון הבנק של הנאשם בבנק הפועלים – נ/22).

עוד טען הנאשם, כי לאחר משיכת סך 11,000 ₪ במזומן, הוא העביר את הכסף לידי אשורי, שאמור היה להעבירו למרילי תמורת מוצרי החשמל שרכש ממנו הנאשם.

גרסה זו של הנאשם נתמכת במספר ראיות, אשר יפורטו עתה.

333. ראשית, אי בדיקת חשבונות הבנק של הנאשם: כבר בחקירת הנאשם במשטרה בקשר לנסיבות האישום הנדון, בין שלל מטחי העלבונות שהוטחו בו, הפציר הנאשם בחוקרת אושרה לבדוק את כל חשבונותיו, אך הדברים נענו בתגובות מעליבות ומזלזלות ובכל מקרה, חשבונותיו לא נבדקו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

כך בין השאר, התנהלו הדברים (תכתוב חקירת הנאשם מיום 15.10.2013, עמ' 12-13). תחילה, בין נאומיה של החוקרת הצליח הנאשם להשחיל את המילים הבאות "תקשיבי...", "תקשיבי...", תעשו בדיקה" (עמ' 12, שורות 4-8), אך מעבר לזלזול מביש, לא הייתה כל תגובה עניינית. בהמשך חזר הנאשם והפציר בחוקרת לבדוק את חשבונותיו. כך זה בא לידי ביטוי בחקירתו (עמ' 12 שורה 38 עד עמ' 13 שורה 24. בכל המקומות שמופיעות שלוש נקודות, הן במקור):

"חוקרת: חתיכת גנב קטן אתה זה מה שאתה. גנב קטן, גנב קטן ומלוכלך. אל תספר לי סיפורים. חשבונית אחת לא הייתה בבית שלך, בטח שלא תהיה חשבונית בבית שלך כי אתה לא שילמת. אתה לקחת שוחד. אתה לקחת שוחד מכולם. אתה לקחת שוחד משפע ואתה לקחת ממחסני גבעת שאול... אל תעשה לי פרצופים ככה. כל הפחיות קולה שבחדר שלך וכל הבקבוקי שתייה, אל תספר לי סיפורים.

נחקר: בסדר.

חוקרת: וזה כסף קטן אני לא מדברת על הפחיות קולה אני מדברת על מאות אלפים שאתה קיבלת, מאות אלפים שבחשבונות בנק שלך ושל הילדים שלך. אל תעשה לי... אל תסתכל עלי כאילו אתה לא יודע על מה אני מדברת.

נחקר: **סליחה, סליחה...**

חוקרת: אל תסתכל עלי כאילו אני לא יודעת... אתה לא יודע מה אני מדברת.

נחקר: **אני... אני... עכשיו תקשיבי כי אני מדבר...**

חוקרת: כן? ותקשיבי לי טוב.

נחקר: **את יכולה...**

חוקרת: כן?

נחקר: **לבדוק את כל החשבונות בנק של...**

חוקרת: אני כבר בדקתי את חשבונות הבנק שלך אדוני...

נחקר: **אז בסדר יופי, יופי.**

חוקרת: אמרתי לך אני באתי מוכנה לחקירה.

נחקר: **אין בעיה.**

חוקרת: אני באתי על חשבונות הבנק שלך. כל שני וחמישי מוכר וקונה הונדה. יש את שתיים וחצי מכוניות מחזיק. מחזיק לעדינה הונדה?

נחקר: לא".

ניתן לסכם דוגמה קטנה זו, אך מייצגת, בדברים הבאים: **האחד**, בתגובה להטחת ההאשמות בדבר קבלת מוצרי החשמל כשוחד ממרילי, **הנאשם הפציר בחוקרת לבדוק את חשבונות הבנק שלו. השני**, למרות הטחת אינספור האשמות מופרכות ובלתי מבוססות בדבר לקיחת שוחד במאות אלפי שקלים, למרות שלל עלבונות חסרי כל בסיס או אחיזה שהוטחו בנאשם ללא כל הצדקה נראית לעין, **בסופו של דבר לא נמצא כל בסיס לכל אותן האשמות מופרכות ולכל אותן עלבונות שהוטחו בו שבעניין כלל**

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

לא הואשם. השלישי והחשוב לענייננו, למרות הפצרותיו של הנאשם, לא נערכה כל בדיקה. חשבונות הבנק של הנאשם לא נבדקו. לא נעשה הדבר המינימאלי שביקש הנאשם שיעשה כדי להוכיח את גרסתו. גרסה אשר בניגוד לנטען, לא הייתה גרסה כבושה.

334. שנית, עדותו של מרילי בעניין ההנחות שנתן: התופעה שלפיה אשורי היה מפנה אנשים אל מרילי והעובדה שאותם אנשים קיבלו הנחות ממרילי, הוכחה בעדויותיהם של מרילי ושל אשורי. מרילי עצמו אישר כי נתן הנחות והפחית את מחירי המוצרים לאלו שאשורי הפנה אליו לשם רכישת מוצרי חשמל או למי שאשורי ביקש לקנות עבורו מוצרי חשמל (עמ' 1202). אף אשורי אישר כי הפנה אנשים אל החנות של מרילי ומדבריו אף השתמע כי הם קיבלו יחס מיוחד ממרילי (עמ' 1624, 1627).

335. שלישית, הכתוב בחשבונית עצמה ודבריו של מרילי בעניין זה: כך נכתב בחשבונית הנדונה שהוצאה בחנות בגבעת שאול (ת/103), בעניין מוצרי החשמל שרכש הנאשם:

"לכבוד גבאי שוקי אבשלום אשורי".

במהלך עדותו נשאל מרילי מדוע כך נכתב, ומדוע שמו של אשורי שורבב אל החשבונית שהוצאה בקשר למוצרים שהנאשם רכש לעצמו. על כך השיב מרילי, כי הדבר מצביע על מעורבותו של אשורי בקניה. כך נאמרו הדברים (עמ' 1208):

"ש'	תסכים איתי מר מרילי, שלמרות שהמוצרים האלה היו מיועדים לשוקי, שמו של אבשלום אשורי מופיע גם על גבי החשבונית כי הוא זה שביצע בפועל עבור שוקי אתל ההזמנה, נכון?
ת'	אני לא זוכר.
ש'	איזה סיבה עוד יש ששמו של אבשלום אשורי יופיע על מוצרים כאלה שמיועדים לשוקי?
ת'	כנראה שבגלל שהוא שלח אותו או הפנה אותו, אבל אני גם לא רואה סיבה לרשום פה את השם שלו. אבל אם רשמו אותו כנראה שהוא דיבר אתנו.
ש'	שזה יהיה ברור, בעצם שהוא הגיע דרך אבשלום או משהו כזה?
ת'	שהוא כנראה הפנה אותו. כן".

אי הגעת הכסף אל מרילי – גרסתו של אשורי

336. המאשימה הפנתה אל שורה של ראיות כדי לתמוך בטענתה, כי הכסף אשר לטענת הנאשם, נתן לאשורי כדי שיעבירו אל מרילי, לא הגיע לידו. בכלל זה הפנתה אל דבריו של מרילי בעדותו, בחקירתו הראשית ובחקירתו החוזרת (עמ' 1193-1194, 1237); דבריו של בנו, לירון מרילי (עמ' 1243); הודעתה של גילה מנחם, מנהלת החשבונות של החנויות של מרילי, שאמרה כי לא התקבל תשלום כנגד

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

החשבונית, ומסמכים נוספים אשר צורפו אל הודעתה, שלפיהם משלא שולם סכום החשבונית, המכירה בוטלה בהנהלת החשבונות (הודעתה והמסמכים הנוספים הוגשו בהסכמה – ת/100; החשבונית – ת/102).

כן הפנתה המאשימה לאירוע שהוזכר בעדותו של לירון מרילי, בקשר למייבש כביסה שרכש הנאשם ממרילי ואשר הצדדים חלוקים בעניין העובדות הקשורות בביקורו של הנאשם בחנות לאחר רכישתו. תמצית עדותו של לירון מרילי הייתה, כי הנאשם ניסה לקבל את מייבש הכביסה מבלי לשלם תמורתו ואילו הנאשם טען לעובדות שונות בתכלית, אשר לפיהן, לאחר שרכש את מייבש הכביסה, התגלתה בו תקלה והוא ביקש להחליפו, אך התנגד לשלם את ההפרש בין מחיר המייבש שקנה שנמצאה בו תקלה, לבין זה שביקש לקבל במקום זה שקנה. שמעתי את הדברים, קראתי אל העדויות שאליהן הפנו הצדדים – לירון מרילי מזה, והנאשם בתגובה מזה – ולא מצאתי כל רלוונטיות לאישום הנדון. ממילא גם לא מצאתי לנכון להידרש לאירוע זה, למסקנותיה של המאשימה מאירוע זה, הנסמכות על עדותו היחידה והמשונה של לירון מרילי בעניין אירוע שניסיונותיו לא נתמכו בדבר, ואף לא לטענותיו של הנאשם שהובאו בעדותו בתגובה לכך, ופורטו בסיכומי טענותיה של ההגנה.

אשר לניסיון המאשימה להיבנות ממעשיית המייבש, ואף לתמוה הכיצד יתכן שמי שלא היה מרוצה ממוצר שקנה, יחזור אל אותה חנות ויקנה ממנה מוצרים אחרים, נאמר בתמצית, כי אף תמיהתה זו תמוהה. בין אם תשובת הנאשם הגיונית בעיני המאשימה ובין אם לאו, אין מחלוקת על כך שלאחר מעשיית המייבש, חזר הנאשם וקנה את המוצרים הנדונים ממרילי, כך שלא היה בקנייה הלא מוצלחת כדי ללמד דבר. עם זאת, דווקא חזרתו לקנות שוב באותה חנות, שוללת את טענתו המשונה של לירון מרילי, אשר טען כי הנאשם ביקש לקבל מייבש כביסה ללא תשלום ופניו הושבו ריקם בבושת פנים. היעלה על הדעת כי לאחר האירוע המוזר שעליו סיפר לירון מרילי, בלי לתמוך זאת בדבר, היה אדם סביר חוזר אל אותה חנות שממנה הושלך לאחר שביקש לקבל מוצר מבלי לשלם? נראה כי התשובה השלילית לכך ברורה. כך גם ברור חוסר ההיגיון בסיפורו של לירון מרילי.

337. כך או אחרת, לצורך הדיון נניח כי אמנם הכסף המזומן, בסך 11,000 ₪, שעל פי טענת הנאשם, העביר לאשורי כדי שיעבירו אל מרילי, אמנם לא הגיע ליעדו ולפיכך לא שולמה למרילי התמורה עבור מוצרי החשמל הנדונים. עתה נשאלת השאלה, מי אומר אמת, הנאשם או אשורי.

338. בהודעתו במשטרה, שאליה הפנתה המאשימה, אמר אשורי, כי לאחר מעשה, מרילי עדכן אותו על כך שהנאשם קיבל את מוצרי החשמל וכי הוא (אשורי) הבין ממרילי שהנאשם לא שילם תמורתם. לדברי אשורי, הוא העיר על כך לנאשם ואף אמר לנאשם **"אני מבקש שזה לא יקרה יותר"** (ת/118 א שורות 124-128).

על כך נאמר אנו: "נו, באמת". ברור מגרסה זו כי אינה אמת. הרי אילו היו דברי אשורי אמת, הוא לא היה אומר לנאשם "נו, נו" ומנופף לעברו באצבע המורה. הוא גם לא היה אומר לנאשם "אני מבקש שזה לא יקרה יותר". לא דובר בהתנהגות לא מנומסת, שלגביה מבקשים שלא תחזור על עצמה. מדובר

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

לכאורה באי תשלום סכום משמעותי עבור מוצרי חשמל שסופקו לנאשם לאחר שאשורי קישר בין אותו ספק לבין הנאשם. אילו היה אפילו חצי אמת בדבריו של אשורי, הוא אומר לנאשם: "רוץ מיד לשלם!".

מדובר בגרסה תמוהה ומשוונה, אשר תוכנה סותר כל היגיון ומעיד על אי אמינות הדברים.

339. בבית המשפט לא חזר אשורי על הדברים, אלא רק אמר ששמע ממרילי שהנאשם קנה ממנו את מוצרי החשמל. זאת מבלי לומר דבר בעניין התשלום. במענה לשאלה אם מרילי אמר לו שהנאשם לא שילם תמורתם, השיב אשורי, "הוא לא אמר ללא תשלום. הוא אמר היה פה. ההתנהלות ביניהם לא אני קבעתי אותה" (עמ' 1621).

בעניין השאלה אם אשורי קיבל מהנאשם את הכסף המזומן כדי להעבירו אל מרילי, טען אשורי כי הדבר "לא היה ולא נברא". אולם האופן שבו נתפס למשפט הזה ואף חזר עליו כשלוש-ארבע פעמים, תוך הכחשת קבלת הכסף מהנאשם לשם העברתו אל מרילי, לחלוטין לא היה אמין. מרגע שאשורי נשאל בעניין זה, הוא הסיט את מבטו פעם אחר פעם, למרות פניות חוזרות ונשנות אליו מצדי, שיואיל להביט בי בעודו משיב לשאלות בעניין זה, אך ללא הועיל. הדברים נכתבו במפורש בפרוטוקול וכפי שנכתב שם, בשונה מהתנהלותו של אשורי בעת שהשיב לשאר השאלות שנשאל, הוא פשוט לא הצליח להישיר מבט בעודו חוזר וממלמל את טענתו כי לא קיבל מהנאשם את הכסף לשם העברתו אל מרילי (עדותו של אשורי והערוטיי בעמ' 1621-1622, וכן בעמ' 1626-1627, שם הופנתה תשומת לבו של אשורי לכך שבעת שהעיד בעניינים אחרים, ממש לא התקשה להביט לעברי).

לנוכח התנהלותו המתוארת של אשורי בעת עדותו, מאחר שמדובר בגרסה של אשורי, אשר הכחיש את קבלת הכסף מהנאשם, אל מול גרסת הנאשם, מצאתי כי יש להעדיף את גרסת הנאשם מהטעמים הבאים: **ראשית**, גרסת הנאשם נתמכה בראיות נוספות. בכלל זה בעובדה שזמן קצר מאד קודם לרכישת המוצרים ולהוצאת החשבונית בחנות בגבעת שאול, הוא משך סכום מתאים מהכספומט, וכי דובר במשיכה בסכום חריג. זאת לעומת גרסתו של אשורי אשר לא נתמכה בדבר; **שנית**, לא מצאתי לנכון לתת אמון בגרסתו של אשורי, לנוכח התנהלותו בעת שהשיב לשאלות בעניין קבלת הכסף מהנאשם כדי להעבירו למרילי, לנוכח גרסתו המשוונה והלא אמינה במשטרה ובעיקר מאחר שמי שלא בחל בשליחת יד במאות אלפי שקלים מכספי משרד החוץ, כנראה לא בחל גם בלקיחת כספו של הנאשם. נזכיר, כי אשורי הודה (גם בעדותו לפניי) ואף הורשע בקבלת מוצרי חשמל ממרילי מבלי לשלם עבורם (שישה מזגנים ועוד מוצרי חשמל נוספים נוספים), ואף הודה בקבלת מוצרי בשר ומזון מ'בנטל', אשר נשלחו לביתו על חשבון משרד החוץ.

340. אף ראוי להעיר, כי מכל הגרסאות שנשמעו, תמוה מאד שהמאשימה מתעקשת כי הגרסה היחידה הנכונה, היא חצי משפט נטול היגיון שאמר אשורי במהלך חקירתו במשטרה, אשר קריאתו מעלה כי אינו תומך בטענתה. מתוך כשלוש מאות עמודי חקירה של אשורי, המשפט היחיד שנמצא

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

למאשימה כדי לתמוך בטענתה, שלפיה אשורי לא קיבל את הכסף שהנאשם נתן לו כדי שבאמצעותו ישלם למרילי עבור מוצרי החשמל, הוא, "שזה לא יקרה יותר".

341. רק כדי שלא להתיר עוד מקצת מטענותיה של המאשימה ללא מענה, נוסף כי לא מצאתי באף לא אחת מטענותיה משום נימוק המצדיק שלא לקבל את גרסת הנאשם כגרסה אמינה ומשכנעת הנתמכת בראיות חיצוניות נוספות, כמפורט לעיל. כל זאת מהטעמים הבאים:

טענת המאשימה כי הנאשם שינה לכאורה, את גרסתו בעניין מועד התשלום למרילי, אם היה זה במועד הוצאת החשבונית (1.8.2011) או לאחר מכן, אינה מעלה או מורידה. טעות בעניין זה ובמיוחד בעדות אשר נשמעה כשבע שנים לאחר האירוע, היא חסרת כל משמעות וממילא אינה מפחיתה מאמינות גרסת הנאשם.

טענת המאשימה שלפיה גרסת הנאשם נפגמת מאחר שלטענתו, הוא הכין סך 11,000 ₪ במזומן, בעוד שסכום זה אינו תואם במדויק את סכום החשבונית וכן הטענה כי לא בדק את הסכום המדויק הנקוב בחשבונית, אף היא לטענת המאשימה פוגמת באמינותו. ובכן, בדיוק להפך. שתי עובדות אלו דווקא מחזקות את אמינות גרסת הנאשם. לא רק שהתופעה של אי בדיקת חשבוניות נפוצה ומוכרת, אלא שהיא אינה רלוונטית, מאחר שהנאשם הסביר כי לא ידע מה יהיה הסכום הסופי ולכן משך מהכספומט את רוב הסכום. את ההפרש הזעום התכוון למשוך מכל מכשיר 'כספומט' המצוי סמוך למשרד (עמ' 2197). מכל מקום, מעת שהוסכם על תשלום מופחת, ניתן היה לתת הסברים שונים לפער הזניח בין הסכומים.

אף טענת המאשימה בעניין מועדי משיכת הכסף, אשר היו כשבועיים מראש, לחלוטין אינה ברורה. לא הצלחתי להבין את הטענה ולא הצלחתי להבין מדוע הכנת הכסף המזומן כשבועיים מראש, פוגמת בגרסת הנאשם. להפך.

342. לבסוף טענות המאשימה שלפיהן גרסת הנאשם עומדת בסתירה לגרסתו של אשורי, הן התמוהות ביותר מכל טענותיה. ומה בכך? אולי גרסתו סותרת את גרסת אשורי מכיוון שהנאשם, בשונה מאשורי, אומר אמת ולכן גרסת הנאשם סותרת את גרסתו של אשורי.

כך למשל טענה המאשימה, כי הנאשם טען, כי הפעם הראשונה שבה נודע לו על כך שמרילי לא קיבל את כספו הייתה בעת מעצרו, בעוד שלשיטת המאשימה, הדברים עומדים בניגוד לגרסתו של אשורי, אשר העיר לנאשם בעניין אי התשלום למרילי, כמפורט לעיל. לא רק שכבר הוסבר מדוע אין לתת אמון בגמגום של אשורי במשטרה, שהוא נטול כל היגיון, ומדוע דווקא דברי הנאשם נמצאו אמינים, אלא שדברי הנאשם, כי רק בעת מעצרו נודע לו ששכפו לא הגיע אל מרילי, דווקא מחזקים מאד את גרסתו. הרי אילו הנאשם היה יודע זאת קודם לכן, היה מצופה שילך אל מרילי וישלם לו את התמורה עבור מוצרי החשמל, שהתברר כי אשורי לא העביר אליו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

(5) האישום החמישי – סיכום

343. תמצית גרסת הנאשם היא כי מוצרי החשמל הנדונים נרכשו ממרילי באמצעות אשורי. את הכסף העביר לאשורי כדי שיעביר למרילי ולהפתעתו, רק עם מעצרו נודע לו כי הכסף שנתן לאשורי לא הועבר אל מרילי.

גרסה זו של הנאשם נתמכה במספר ראיות אשר פורטו לעיל, אשר המובהקות שבהן הן העובדה שמרילי מצא לנכון לציין בחשבונית "לכבוד גבאי שוקי אבשלום אשורי" (ת/103) וכן העובדה שהנאשם משך את הסכום שהיה עליו לשלם למרילי מ'כספומט' זמן קצר מאד קודם למועד הוצאת החשבונית (נ/22). העובדה שהסכום שמשך היה בסך 11,000 ₪ וסכום החשבונית היה מעט גבוה יותר, אינה מעלה או מורידה ואף ניתנו לכך הסברים הגיוניים, כמפורט לעיל.

ניסיון המאשימה לטעון כי יש לאמץ דווקא את גרסתו הלא עקבית של אשורי, היא במקרה הטוב תמוהה. אף טענתה כי גרסת הנאשם היא גרסה כבושה, אינה יכולה להתקבל, מעת שהעלה את טענתו, תוך הפניית החוקרת אל חשבונות הבנק שלו, אך טענותיו לא נבדקו.

משלא נמצא מקום לתת אמון בדבריו של אשורי ומנגד, הנאשם נמצא אמין ואף נמצאו ראיות התומכות בגרסתו, המסקנה היא, כי עבירת שוחד בוודאי שלא נעברה. כך מהטעם הפשוט, שמבחינת הנאשם, הוא שילם את התמורה עבור מוצרי החשמל. העובדה שהכסף לא הגיע ליעדו אינה בעטיו של הנאשם ואף די בה כדי לשלול את היסוד העובדתי של עבירת השוחד וממילא גם את היסוד הנפשי.

344. לכל אלו מצטרפת גם העובדה שמהטעמים שהובאו לעיל, עבירת השוחד כלל לא הוכחה. כפי שהוסבר בהרחבה, בעניינם של הנאשם ושל מרילי, אין כל קשר סיבתי בין המתת, אשר לא הוכח כי ניתן, לבין פעולה כלשהי שעשויה הייתה להיות קשורה בתפקידו של הנאשם. אף לא הוכח כי לנאשם או למרילי הייתה ידיעה בדבר קשר סיבתי זה, אשר הוכח בפועל כי כלל לא היה קיים.

מכל הטעמים שפורטו, הנאשם מזוכה מעבירת השוחד שבה הואשם באישום החמישי.

(6) דיון באישום השישי

דיון בטענותיה של המאשימה ובראיותיה

345. באישום השישי נטען כי בשלושה מועדים שונים נרכשו עבור בתו של הנאשם שלושה מוצרי חשמל מהחנות של מרילי בגבעת שאול, תוך חיוב משרד החוץ לשאת בתשלום.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

שלושת מוצרי החשמל הם כיריים חשמליות, מיקסר ורדיאטור. בעניין הרדיאטור, אשר נטען כי נרכש ביום 30.1.2013 הוכח במהלך בירור המשפט, כי נרכש עבור המאבטחים של משרד החוץ ולכן המאשימה הודיעה על מחיקת עבירת הגניבה בקשר לרדיאטור (הנסיבות שכוננו 'סיפור הרדיאטור). נותרו אם כן, המיקסר שעל-פי הנטען נרכש ביום 28.6.2011 תמורת 1,390 ₪ וכן הכיריים, אשר על-פי הנטען נרכשו ביום 5.4.2012 תמורת סך 1,450 ₪.

346. קשה להשתחרר מהרושם שאף המאשימה לא ראתה בראיותיה כמספיקות להוכחת האישום הנדון. לכן, כך נראה, טענותיה אינן מפורטות ובעיקר כללו הפניה אל מספרי מוצגים, אשר ספק אם הם תומכים בנטען בכתב האישום.

תחילה מפנה המאשימה אל הודעותיהם של חתניו של הנאשם, אשר אישרו שהנאשם רכש לבנותיו מוצרי חשמל (ת/45 ו-ת/96), אך לא ברור כיצד העובדה שהנאשם רכש לבנותיו מוצרי חשמל תומכת באישום הנדון. בעניין הכיריים, הפנתה המאשימה אל הודעתו של החתן שי, המאשר שהנאשם רכש להם גם כיריים חשמליים מתוצרת SOL (ת/96, שורה 34), אך כפי שעוד יוסבר, אין בכך כדי לתמוך בנטען בכתב האישום.

347. בעניין הכיריים נטען בסיכומי המאשימה, כלהלן (פסקאות 4-7 בעמ' 81):

4" מעדותה של כוכבית יצחקי ניתן ללמוד על הסיבות שבגינן עלה החשד לכך כי מדובר בדרישות תשלום שבוצעו בדרך לא תקינה (ת/14) (עדות כוכבית יצחקי עמ' 1349). יצחקי מציינת בעדותה, בין היתר, כי סמיכות הזמנים החריגה באישורי התשלום של דרישת התשלום העלו את חשדה בנושא.

5. מוצגים ת/14 ו-ת/14א מוכיחים את רכישת הכיריים ותשלום ע"ח משרד החוץ, וביצוע התשלום ע"י הנאשם (ישנה התאמה בין מספר החשבונית למספר האסמכתא המופיע בדרישת התשלום).

6. מוצג ת/15 מוכיח ביצוע פעולות אישור בודק בדרישת התשלום עבור הכיריים שנרכשו ע"ח משרד החוץ, בדיוק בזמן שבמצע הפעולה – יעקב גרביאן בתאריך 5.4.12 בשעה 18:14, אינו נוכח כלל במשרד. ראה חלק רלוונטי בפרק עבירות מחשב.

7. אנו רואים כי בדרישות תשלום אלו פעולות האישורים בוצעו בסמיכות זמנים קצרה מאד לפעמים אף של דקה אחת. דבר אשר מעיד על מסקנה אחת ויחידה כי מדובר בפעולות שונות של משתמשים שונים, אשר בוצעו על ידי אדם אחד בלבד".

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

ובכן, דומה כי המאשימה כה דבקה בפרשנותה של כוכבית להתנהלות בנושא דרישות התשלום, עד אשר נשכח ממנה הצורך לבדוק אם דרישת התשלום בכלל רלוונטית. מכל מקום, ראשית, פרשנותה של כוכבית העלתה לשיטת המאשימה "חשדות". בחשדות כידוע אין די. לכך מצטרפות גם החשדות שהעלתה כוכבית בקשר למאות דרישות תשלום, אשר מאפייניהן זהים, אך לא נמצא בהן כל פסול; שנית, המאשימה לא הבהירה מה תוכנם של המוצגים שאליהם הפנתה – ת/14, ת/14א ו-ת/15. חיפשנו במה מדובר ותוכנם יידון בהמשך הדברים; שלישית, נושא הפרשי הדקות הבודדות בין פעולה לפעולה כבר נדון וכבר ראינו כי אין בכך כדי ללמד דבר. כך גם בכל הנוגע לכך שהנאשם השתמש בהרשאה של גרביאן אין כדי להעלות או להוריד.

ובכן, הנה לפנינו עוד דוגמה לדרישת תשלום, אשר תצורף אל כל שאר דוגמאות דרישות התשלום אשר כבר הוזכרו, אשר למרות "חשדה" של כוכבית בשל פגמים אלו ואחרים שעליהם הצביעה, לא נמצא כל פגם באופן שבו טיפל הנאשם באותה דרישת התשלום או בכלל. כפי שעוד יובהר, העובדה שמשרד החוץ שילם עבור הכיריים כלל אינה נוגעת לנאשם או לבתו. לא רק שהמאשימה לא הוכיחה כי הכיריים שבעניינן הוצאה דרישת התשלום המדוברת הן אלו המצויים בביתה של בתו של הנאשם, אלא דווקא הוכח באופן חד משמעי כי הכיריים אשר בקשר אליהן הוצאה דרישת התשלום ושעבורן שילם משרד החוץ, אינן אלו שנמצאו בביתה של בתו של הנאשם.

348. בעניין המיקסר נטען בסיכומי המאשימה, כלהלן (פסקאות 8-9 בעמ' 81):

"8. מוצג ת/68 מוכיח רכישת מיקסר בסך 1,390 ₪ על חשבון משרד החוץ. עוד ניתן ללמוד מת/68 כי מבצע פעולת הרושם בדרישת התשלום עבור מוצר זה בוצעה [כך במקור] ביום 28.6.11 בעוד מבצע הפעולה – פירו, כלל לא נוכח בזמן זה במשרד. ראה חלק רלוונטי בפרק עבירות מחשב.

9. פירו ויעקב גרביאן העידו במהלך המשפט כי לבקשת הנאשם נתנו לו את סיסמתם למערכת הבוחן (עדות פירו עמ' 487) ת/9 הודעת יעקב גרביאן: "

לאחר מכן הודבק קטע מהודעתו של גרביאן (שורות 20-26), שבה אישר שנתן לנאשם את הסיסמה שלו כארבע-חמש פעמים בחודש.

ההערות הנוגעות לטענותיה של המאשימה בעניין הכיריים יפות גם לטענותיה בעניין המיקסר. כך בין השאר, לא ברור מהו ת/68 ומה נאמר בו. לכל היותר יש בראיות האמורות כדי להראות שמשרד החוץ שילם עבור רכישת מיקסר, אך לא הובאה כל ראיה לכך שהמיקסר הגיע אל ביתה של בתו של הנאשם.

לפיכך אין מנוס אלא לחזור על עיקרי הדברים שאמרנו זה עתה בעניין הכיריים, גם לגבי המיקסר. כאמור שם, הנה לפנינו עוד דוגמה לדרישת תשלום, אשר תצורף אל כל שאר דוגמאות דרישות התשלום אשר כבר הוזכרו, אשר למרות חשדותיה של כוכבית ופרשנותה לגבי פגמים שלכאורה נפלו

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

בדרך הטיפול בהן, לא נמצא כל פגם באופן שבו טיפל הנאשם באותה דרישת התשלום או בכלל. גם בעניין המיקסר עוד יובהר, כי העובדה שמשרד החוץ שילם עבורו, כלל אינה נוגעת לנאשם או לבתו. לא רק שהמאשימה לא הוכחה כי המיקסר שבעניינו הוצאה דרישת התשלום הוא זה המצוי בביתה של בתו של הנאשם, אלא הוכח באופן חד משמעי כי המיקסר אשר בקשר אליו הוצאה דרישת התשלום ושעבורו שילם משרד החוץ, כלל אינו זה שנמצא בביתה של בתו של הנאשם.

349. המאשימה אף הפנתה אל דברים שאמר הנאשם בעדותו, אשר לטענתה, התגלו בהם סתירות. כך למשל, המאשימה טענה כי הנאשם אמר שהוא רכש את מוצרי החשמל והביא אותם אל בנותיו, בעוד שבמקום אחר אמר כי בנותיו ובני זוגן הם אלו שבחרו בעצמם את המוצרים.

קראנו מספר פעמים את טענותיה של המאשימה בעניין גרסת הנאשם ובעניין הסתירות שעל-פי טענתה נמצאו בה בכל הקשור לנושא רכישת מוצרי החשמל לבנותיו (סיכומי המאשימה, פסקאות 11-18, 24-82 בעמ' 82-83), אך התקשינו להבין את הדברים. מכל מקום, טענת המאשימה כי הנאשם הוא שרכש את המיקסר ואת הכיריים אשר בקשר אליהם הוצאו דרישות התשלום הנדונות, לא הוכחה בדבר. אף לא נמצאו ראיות שלפיהן מוצרים אלו הגיעו לביתה של בתו של הנאשם.

350. ניתן היה לסיים את הדיון בנושא האישום השישי בכך שלא הובאה אף לא ראיה אחת המצביעה על כך שהמיקסר והכיריים קשורים אל הנאשם או נרכשו עבור בתו. למרות זאת, נבקש להראות כי לא רק שאין ראיות כאמור, אלא יש ראיות הסותרות את האפשרות בדבר קשר בין הכיריים והמיקסר שנטען כי נרכשו במימון משרד החוץ, לבין הנאשם או בתו.

ביטול האישום בעניין הרדיאטור

351. נסיבות ביטול האישום בעניין הרדיאטור כבר פורטו והוזכרו. מפאת חשיבותו לאישום הנדון (אולי גם לאישומים אחרים), יש לתת את הדעת גם לעניין 'סיפור הרדיאטור', המצביע על חוסר רצינות הראיות בעניין האישום הנדון.

כזכור, בכתב האישום נטען כי ביום 30.1.2013 רכש הנאשם ממרילי רדיאטור בשווי 590 ₪, חייב את משרד החוץ ומסר את הרדיאטור לבתו. טענה זו הופרכה עם מציאת דרישת התשלום המתאימה (נ/83), אשר נכתב בה במפורש כי נרכש עבור המאבטחים של משרד החוץ.

כלל הראיות אשר מלכתחילה נועדו לבסס את האישום בעניין הרדיאטור אינן ידועות לנו (גם אם הוגשו, לא מצאנו אותן), אולם הראיות הקיימות שהוגשו סותרות את הנטען בכתב האישום בעניין הרדיאטור ומצביעות על כך שמלכתחילה היה על המאשימה להבחין כי אין ראיות הקושרות בין "הרדיאטור החשוד" לבין זה שעל-פי הנטען נרכש במימון משרד החוץ.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

352. פעולות החקירה הרבות שנעשו בפרשה הנדונה כללו גם ביקור של החוקרים בביתו של הנאשם ובבתייהן של בנותיו. החוקרים צילמו כל מכשיר חשמלי אפשרי מתוך ניסיון למצוא את מוצרי החשמל אשר על-פי חשדה של כוכבית, הנאשם רכש מכספי משרד החוץ, ואף חקרו את בני זוגן של בנותיו של הנאשם (הודעותיהם הוגשו בהסכמה – ת/45 ו-ת/96). המזכר של החוקר אשר עשה את המלאכה בצירוף כל התמונות שצילם, הוגש דווקא מטעם ההגנה (סומנו נ/17). על-פי צילומים אלו, הרדיאטור "החשוד", אשר צולם בביתה של בתו של הנאשם, הוא מתוצרת DeLonghi (התמונה – נ/17 עמ' 29). לעומת זאת, הרדיאטור שנרכש מכספי משרד החוץ, אשר התברר כי נרכש לטובת מאבטחי המשרד, הוא מתוצרת 'גולדליין'.

כך עולה מדרישת התשלום הרלוונטית (נ/83), שעל-פיה הוצאה למשרד החוץ בקשר לחשבונית מספר 61135 מיום 30.1.2013. בחשבונית של החנות בגבעת שאול, שאלו פרטיה (חשבונית מספר 61135 מיום 30.1.2013 – ת/96 עמ' 11), נכתב כי הוצאה בעניין קניית רדיאטור מתוצרת 'גולדליין', אשר כלל אינו תואם את זה שנמצא בביתה של בתו של הנאשם.

היעדר ראיות בעניין המיקסר

353. בעניין המיקסר נטען באישום השישי, כי ביום 28.6.2011 רכש הנאשם בחנות בגבעת שאול מיקסר בשווי 1,390 ₪, נתן אותו לבתו וחייב את משרד החוץ בתשלום עבורו.

הראייה מטעם המאשימה בעניין המיקסר היא רק דרישת התשלום אשר סומנה ת/68. על-פי נתונה, מדובר בדרישת תשלום שהוצאה בקשר לחשבונית מס' 30307 של החנות בגבעת שאול, מיום 1.6.2011, בעניין רכישת "ציוד חשמל" בסך 1,390 ₪.

בדיקת החשבונית המתאימה מעלה כי החשבונית התואמת אינה מתאימה למוצר אשר נמצא בביתה של בתו של הנאשם. על-פי החשבונית של החנות בגבעת שאול, התואמת את דרישת התשלום, שמספרה 30307, מיום 6.6.2011 בעניין רכישת מיקסר על סך 1,390 ₪, דובר ב"מיקסר בֶּוֹש 6N11 לבן" (נ/87). חשבונית זו נכללה בחומר החקירה, אך הוגשה מטעם ההגנה ומשום מה, כלל לא נזכרה בסיכום טענות המאשימה.

על-פי ראיותיה של המאשימה, המיקסר אשר נמצא בביתה של בתו של הנאשם אינו תואם את הפירוט בחשבונית. על-פי האמור במזכר של החוקרים אשר ביקרו בביתה ועל-פי התמונות שצילמו, הם מצאו "מיקסר מסוג MasterChef 500, מיקסר מסוג Kenwood" (מזכר החוקר, נ/17 עמ' 1; תמונות המערבל (מיקסר) Moulinex, MasterChef 5000 – נ/17 עמ' 19-20; תמונת המעבד מתוצרת Kenwood – נ/17 עמ' 21).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

354. שני מוצרי החשמל שנמצאו בביתה של בתו של הנאשם אינם אלו שלגביהם הוצאה דרישת התשלום שאליה הפנתה המאשימה (ת/68). פרט לפרשנות של כוכבית לדרישת התשלום, לא הצביעה המאשימה על ראיה הקושרת בינה לבין מוצר שהנאשם רכש, או מוצר הנמצא בביתה של בתו. גם הניסיון להזכיר את הודעתו של שי, חתנו של הנאשם (ת/96), אינו ברור, מאחר שמעבר למידע בעניין מוצרי החשמל שהנאשם רכש עבורם, לא נמצא בהודעתו דבר התומך בטענותיה של המאשימה.

מסקנת הדברים היא אם כן, כי לא הובאה כל ראיה לתמיכה בטענותיה של המאשימה בעניין המיקסר.

היעדר ראיות בעניין הכיריים

355. בעניין הכיריים נטען באישום השישי, כי ביום 5.4.2012 רכש הנאשם בחנות בגבעת שאול כיריים חשמליות בשווי 1,450 ₪, נתן את הכיריים לבתו וחייב את משרד החוץ בתשלום עבורן.

הראיות מטעם המאשימה בעניין הכיריים הן רק דרישת התשלום (ת/14) והחשבונית התואמת (ת/14א), אך כפי שיובהר, נתונהן אינם מוכיחים קשר כלשהו בין הכיריים לבין הנאשם או בתו. דרישת תשלום הוצאה בקשר לחשבונית מס' 60270 של החנות בגבעת שאול, מיום 26.3.2012, בעניין רכישת "כיריים" בסך 1,450 ₪.

בדיקת החשבונית מעלה כי אינה מתאימה למוצר אשר נמצא בביתה של בתו של הנאשם. על-פי החשבונית של החנות בגבעת שאול, התואמת את דרישת התשלום, שמספרה 60270, מיום 26.3.2012, בעניין רכישת כיריים בסך 1,450 ₪, דובר ב"כיריים סול 2 Q3VT146 דומינו קרמי; הזמנה 313651 עי שמואל" (ת/14א). לא ברור מיהו שמואל אשר הזמין את המוצר.

רוב המוצרים שצילמו החוקרים, זכו לתמונה של המוצר לצד תווית המציינת את מספר הדגם. משום מה, דווקא בעניין הכיריים הדבר לא נעשה. מכל מקום, בחינת המוצר שתועד בביתה של בתו של הנאשם מעלה כי אין מדובר במוצר שבעניינו הוצאה החשבונית האמורה ואשר בקשר אליה הוצאה דרישת התשלום הנזכרת.

על-פי המזכר והתמונות של החוקרים שביקרו בביתה של בתו של הנאשם, בביתה נמצאו "כיריים זכוכית מסוג SOL Exclusive" (מזכר החוקר, נ/17 עמ' 1), שתועדו בתמונה המעלה כי מדובר בכיריים עם ארבעה אזורי בישול ואשר אין בהן מתגים מכניים (נ/17 עמ' 18). מבין למעלה מעשרה דגמי כיריים קרמיות מתוצרת SOL הנמכרים באתר הישראלי של החברה (sol.co.il), ישנו רק דגם אחד העונה גם להגדרה המילולית של החוקרים וגם לכיריים שתועדו בתמונה. הכוונה היא לדגם SQ6V-163

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

TOUCH SOL EXCLUSIVE, שבו ארבעה אזורי בישול ושטחו 58x51 ס"מ. מחירו כפול ממחיר המוצר המתואר בחשבונית.

לעומת זאת, הדגם המופיע בחשבונית (ת/14א), שונה בתכלית בצורתו, בפרטי הדגם, בתיאורו ואף במחירו. הכוונה היא לדגם FQ3VT-146 TOUCH SOL, הנזכר בחשבונית, שבו רק שני אזורי בישול ושטחו 29x51 ס"מ (לא ברור לשם מה נרכשו הכיריים, אך מדובר בכיריים קטנות הנחשבות למוצר מתאים לשימוש משרדי).

356. הכיריים הקרמיות מתוצרת SOL שנמצאו בביתה של בתו של הנאשם אינן הכיריים אשר בקשר אליהן הוצאה דרישת התשלום שאליה הפנתה המאשימה (ת/14). פרט לדרישת התשלום ולפרשנות של כוכבית לדרישת התשלום, לא הצביעה המאשימה על ראיה כלשהי הקושרת בין דרישת התשלום הנטענת לבין מוצר שהנאשם רכש או מוצר שנמצא בביתה של בתו. גם בעניין הכיריים לא נמצא בהודעתו של שי, חתנו של הנאשם (ת/96), דבר התומך בטענותיה של המאשימה.

מסקנת הדברים היא אם כן, כי גם בעניין הכיריים לא הובאה כל ראיה לתמיכה בטענותיה של המאשימה.

האישום השישי - סיכום

357. למעט פרשנותה של כוכבית (בעדותה בעמ' 1349), הבונה תלי תלים של תיאוריות על סמך ניתוח דרישות התשלום, אין בידי המאשימה כל ראיה הקושרת בין רכישת הרדיאטור, המיקסר והכיריים לבין הנאשם, בנותיו, חתניו או כל אדם אחר הקשור בהם. ממילא אף אין כל ראיה התומכת בטענה שהנאשם רכש את מוצרי חשמל עבור בנותיו על חשבון משרד החוץ.

אין אפוא, להתפלא על טענתה הצינית של ההגנה, אשר הקשתה מדוע לא הואשם הנאשם גם ברכישת טלוויזיה מתוצרת LG בסך 5,511 ₪ על חשבון משרד החוץ, רק בשל כך שנמצאו דרישת תשלום וחשבונית בעניין רכישת טלוויזיה מתוצרת LG במימון משרד החוץ, וכי מכשיר דומה נמצא גם בביתה של בתו של הנאשם.

ועוד הערה או הרהור: כזכור, באישום החמישי בהליך הפלילי בעניינו של אשורי, הוא הואשם בעבירה של גניבה בידי עובד הציבור (סעיף 390 בחוק). בעבירה זו הוא הורשע על-פי הודאתו בעובדותיו של אישום זה ובעבירה שבה הואשם. בעניין אישום זה נקבע, כי במועדים שונים במהלך השנים 2013-2011, ביקש אשורי ממרילי, מיקסר מתוצרת 'קיטשן אייד', מקציף וכיריים. לבקשת אשורי, החשבוניות נרשמו על שם משרד החוץ, שאף שילם עבורם, בעוד שפועל מוצרים אלו נרכשו עבור אשורי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

קשה אפוא, להשתחרר מהרושם שגם בעניין האישום החמישי בעניינו של הנאשם נעשה ניסיון ליצור מעין הקבלה מלאכותית בין כתב האישום בעניינו של אשורי לבין כתב האישום בעניינו של הנאשם.

358. לנוכח האמור, אין עוד צורך להידרש אל כל שאר טענותיה של ההגנה, אשר ביקשה להפריך את טענותיה של המאשימה וזאת בין השאר, תוך ניתוח דרישות התשלום שהוגשו בקשר לאישום הנדון, הפנייה אל דבריהם של עדים, אל תוכן הודעותיהם של בני משפחת הנאשם, אשר נגררו אל ההליך הנדון שלא בטובתם ואל עוד כיוצא באלה ראיות שהוגשו למכביר.

(7) האישום החמישי והאישום השישי - סיכום

359. מהטעמים שפורטו בעניין האישום החמישי, לא הוכח כי יש ממש בטענה שהנאשם קיבל מוצרי חשמל מהחנות של מרילי בגבעת שאול מבלי לשלם עבורם ואף נדחתה הטענה כי קיבל שוחד. לפיכך ומהטעמים שפורטו במסגרת הדיון באישום החמישי, נמצא כי יש לזכות את הנאשם מעבירת השוחד שבה הואשם באישום זה.

בדומה, גם בעניין האישום השישי לא הובאו ראיות לביסוס הנטען בו ומנגד, התקבלה טענת הנאשם כי לא רכש לבנותיו מוצרי חשמל תוך חיוב משרד החוץ. תוצאת האישום השישי זהה לתוצאת האישום החמישי ובהתאם לכך הנאשם מזוכה גם מעבירת הגניבה בידי עובד הציבור, שבה הואשם באישום זה.

בהתאם לכך וכאמור, הנאשם מזוכה מעבירת השוחד שבה הואשם באישום החמישי וכן מעבירות הגניבה והגניבה בידי עובד הציבור, שבהן הואשם באישום השישי (כאמור לעיל, העבירות לפי חוק המחשבים יידונו בנפרד).

ל. האישום השביעי – רישום שעות נוספות

(1) תמצית עובדות האישום השביעי

360. באישום השביעי הואשם הנאשם בשתי עבירות של זיוף בידי עובד הציבור בכוונה לקבל דבר (סעיף 421 בחוק העונשין). עובדותיו של אישום זה, אשר פורטו לעיל, עוסקות בנושא עבודת הנאשם בשעות נוספות.

361. באישום זה נטען כי לשם קבלת שכר עבור שעות עבודה נוספות העולות על חמישים שעות בחודש, היה על הנאשם לקבל את אישורו של חשב משרד החוץ, שהוא הממונה עליו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

על-פי הנטען באישום זה, בשתי הזדמנויות כתב הנאשם מברק אשר נחזה להיות כתוב בידי חשב המשרד, רונן דוד, ואשר מוען אל סמנכ"ל משאבי אנוש. בשני מברקים אלו התבקש אישור של 75 שעות עבודה נוספות לנאשם וזאת, כך נטען, מבלי שחשב המשרד ידע על כך. הפעם הראשונה הייתה במברק מיום 14.3.2013, אשר בו התבקש האישור לחודש פברואר, והפעם השנייה הייתה במברק מיום 17.7.2013, אשר בו התבקש האישור לחודש יוני.

362. בכתב האישום נטען כי במעשיו המתוארים, זייף הנאשם את שני המברקים וכי עשה כן "בכוונה להעלות את מכסת השעות הנוספות המאושרות לו ל-75 שעות בחודש".

דומה כי אף המאשימה הייתה ערה לכך שאין כל בסיס לטענה זו ולפיכך בסיכומיה, שונה הנוסח ונטען כי מעשיו של הנאשם המתוארים באישום הנדון נעשו לנוכח "כוונתו ומטרתו לזכות בהנחת דעת של חברי וועדת השעות הנוספות. לחלופין, רצה לזכות בהנחת דעת של עורכי הביקורת באותו עניין". לשינוי זה, משמעותו והשלכותיו, אם ישנן, נידרש בהמשך הדברים.

(2) העובדות והראיות בנושא אישור השעות הנוספות ובנושא המברקים

נוהל השעות הנוספות, יישומו ואישור הממונה

363. לשם דיון בעובדות האישום הנדון, יש להבהיר מספר עובדות הנוגעות לשעות העבודה הנוספות שעבד הנאשם, לנוהל שעות העבודה הנוספות במשרד החוץ, ליישומו ולאישור הנדרש, אשר עליהן נשענות טענות הצדדים. עובדות אלו, אשר נראה כי אינן שנויות במחלוקת, יובאו תחילה.

364. היקף השעות הנוספות שהנאשם עבד בפועל: אין מחלוקת על כך שהנאשם עבד בפועל בשעות העבודה הנוספות שבעניינן הוצאו המברקים. בא-כוח המאשימה אף הבהיר את הדברים באופן מפורש במהלך עדותו של הנאשם (דברי בא-כוח המאשימה בעמ' 2215).

אף אין מחלוקת על כך שהיקף עבודתו של הנאשם הצריכה עבודה בשעות רבות וכי כדבר שבשגרה היקף שעות העבודה הנוספות שאושר לו בכל חודש היה מעל 70 שעות, ולעתים אף מעל 80 שעות עבודה נוספות. כך עלה גם מתלושי השכר של הנאשם בשנים 2012-2013, שהן השנים הרלוונטיות (א82/ – תלושי השכר של שנת 2012; נ82/ב – תלושי השכר של שנת 2013).

365. אופן הפעלת נוהל אישור הממונה בעניין שעות עבודה נוספות: בכתב האישום נטען כי במשרד החוץ תשלום שכר עבור שעות עבודה נוספות שהיקפן עולה על חמישים שעות, מחייב את אישור הממונה של העובד. בצדק טענה ההגנה, כי המאשימה לא הגישה כל נוהל הקובע זאת. על-פי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

עדותו של חשב המשרד בתקופה הרלוונטית, מר רונן דוד, נודע לו על נוהל זה לאחר הגעתו אל משרד החוץ ולדבריו, דובר בנוהל ייחודי למשרד החוץ (עמ' 1104).

אכן, נראה כי זהו נוהל ייחודי החל רק על עובדי משרד החוץ, אשר תוכנו כלל לא הוכח בראיה כלשהי, ולכן אינו ידוע לנו. מבדיקת הוראות פרק 27.3 בתקשי"ר (תקנון שירות המדינה), שעניינו 'פיקוח על עבודה נוספת', לא נמצאה הוראה הקובעת את הכלל הנטען בעניין אישור עבודה נוספת. כך שככל הנראה, אמנם מדובר בנוהל ייחודי למשרד החוץ, אשר טעון הוכחה, אשר לא הוגשה.

בנסיבות אלו נראה כי לא ניתן לחלוק על טענת הנאשם, כפי שהובאה בתשובתו לאישום (פסקה 60), שעל-פיה לא חלק על עצם קיומו של הנוהל, אך טען כי בפועל לא הייתה הקפדה על קיומו. על-פי טענתו, אף היו תקופות שבהן בפועל, תשלום שכרו עבור שעות העבודה הנוספות שעבד, ניתן לו גם ללא אישור הממונה עליו, וכי אף היו מקרים שבהם העובד התבקש לכתוב את האישור בשם הממונה (בשונה מחתימה במקומו).

העובדה שבדרך כלל הנאשם לא התבקש להגיש אישור ממונה, נתמכת בכך שעל-פי תלושי השכר שלו לשנים 2012-2013 (ג/א 82 ו-ג/א 82), אושרה לו חריגה מחמישים שעות נוספות בכל החודשים, מבלי שהתבקש אישור כלשהו, למעט לגבי שלושה חודשים שידונו להלן.

על-פי עדותו של הנאשם, אשר לא נסתרה, אישור הממונה נועד לוודא שהעובד אמנם עבד בפועל בשעות העבודה הנוספות. שכן כלשונו, "כל הקטע של הגשה של מכתב מעל לחמישים שעות, אנחנו יודעים בדיוק איך זה אצל עובדי מדינה, יש כאלה שעובדים שמונים שעות ובעצם לא עושים שום דבר. לכן נוצר הבקשה לאשר שעות נוספות והחלטה הייתה של הממונה אם לאשר או לא לאשר" (עמ' 2215). הנחת העבודה בעניינו של הנאשם הייתה כאמור, כי הנאשם אמנם עבד בכל השעות הנוספות שעליהן דיווח.

אף דומה כי גם ללא ראיות בעניין, יש מקום לקבלת טענת הנאשם כי בדרך כלל ישנו שוני בין עובד זוטר לעובד בכיר. זאת בין השאר, בשל כך שהגורם הממונה על העובד הבכיר, אף הוא עובד בכיר. כך למשל, הנאשם היה סגן החשב והממונה עליו, אשר נדרש לאשר את היקף שעות העבודה הנוספות שעבד, היה חשב המשרד.

366. **הצורך באישור הממונה במועדים נושא האישום:** על-פי טעה נוספת של הנאשם, שאף היא לא נסתרה, בדרך כלל הוא לא נדרש להגיש אישור בקשר לשעות העבודה הנוספות שעבד, אלא רק לעתים נדירות, אם הייתה ביקורת של משרד האוצר, של נציבות שירות המדינה או כיוצא בזה (עדות הנאשם, עמ' 1974). על-פי זכרונו, במשך עבודתו היו רק כשש פעמים שבהם נדרש להגיש אישור בכתב בעניין שעות עבודה נוספות מעבר לחמישים שעות (עדות הנאשם, עמ' 1952-1953).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

כפי שכבר נאמר, על-פי תלושי השכר של הנאשם לשנים 2012-2013 (נ/א82 ו-נ/א82), היקף השעות הנוספות שעבד ושאושר לו הצריך אישור של הממונה בכל חודשי עבודתו. למרות זאת, נראה כי רק פעמיים או שלוש פעמים הוא התבקש להגיש אישור של הממונה. בהינתן העובדה שהחקירה הסמויה החלה סמוך לחודש אוגוסט 2012, לא ניתן לשלול את העובדה שאישורים אלו התבקשו רק על רקע החקירה הסמויה שהתנהלה בעניינו של הנאשם אותה עת (ראו, עמ' 1959-1962). מכל מקום, לא הובא הסבר לסיבה שבגללה הוא התבקש להמציא את אישורי הממונה, אשר לכל הדעות, הייתה בקשה חריגה.

מערכת המברקים של משרד החוץ ('נשר')

367. במשרד החוץ פועלת מערכת מברקים ייחודית, הנקראת 'נשר', המותאמת למשרד החוץ ולצרכיו, לרבות לצרכי התקשורת עם נציגויות של ישראל מחוץ לישראל. על אופן פעולתה של מערכת מברקים זו העיד בעיקר מר רפי ארדרייך (עמ' 1158-1161).

ארדרייך הסביר בעדותו, כי זו מערכת מברקים מסווגת, אשר באמצעותה מנוהלת ההתכתבות הפנימית, המסווגת והבלמ"סית (בלתי מסווגת), של כל גורמי משרד החוץ, לרבות התכתבות בין השגרירויות לבין המטה ובין המטה במשרד הראשי לבין גורמים נוספים הפועלים באמצעות מערכות מברקים מסווגות דומות (כגון, משרד הביטחון, משרד ראש הממשלה וכדומה).

מערכת מברקים זו משמשת גם לשמירת מידע והיא נחשבת למערכת העברת המידע המחייבת של המשרד. היא נועדה לדיווחים, להוראות פעולה, למתן הרשאות, למתן אישורים וכדומה. זו אינה מערכת אינטרנט ואף לא מערכת העברת דוא"ל, אלא מערכת ייחודית שכל המידע נשמר בה. עם זאת, אחת האפשרויות המצויות במערכת היא גם גישה לאינטרנט.

368. בעניין אופן משלוח מברק באמצעות מערכת זו, הסביר ארדרייך, כי מברק שכתב ושלח גורם מסוים במטה המשרד או למשל, גורם באחת השגרירויות, הכותב אל המטה, מתקבל במחלקת הקשר. במחלקת הקשר ישנו אדם שתפקידו הוא 'תפוצץ' או 'אחראי קשר', המקבל את המברקים המתנינים להפצה. גם בכל שגרירות או מקום שבו משתמשים במערכת המברקים הנדונה, ישנו אדם שתפקידו זהה. אחראי הקשר הוא זה אשר מפיץ את המברק אל כל הנמענים, אל כל מי שעשוי לגלות עניין בתוכן המברק וגם אל שולח המברק עצמו (כך למשל, במברקים הנדונים נכתב אל גורם מסוים ומתחתיו כתוב "דע" ומפורטים גורמים נוספים. אלו המיועדים שאף אליהם נשלח המברק).

לאחר שעובד כותב מברק, אותו מברק יופיע במופע המברקים של כותב המברק, כמברק אשר נשלח ממנו. המברק אף יופץ באופן אוטומטי אל היוצאים (הנמענים) של הכותב, אבל אחראי הקשר יצטרך להיכנס אל המברק ולהפיץ אותו אל הגורמים הרלוונטיים למברק (הנמען והמיועדים) וכן לאנשים נוספים על-פי שיקול דעתו של 'התפוצץ' (איש הקשר).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

אפשרות נוספת של הפצת המברק מכונה 'מגרפה'. מדובר במצב שבו מברק נוגע לגורמים רבים מכוח תפקידם. כך למשל, אם המברק בנושא כספים, איש הקשר ילחץ על אפשרות של 'מגרפת כספים', באופן שיאפשר לכל אגף הכספים לראות את המברק. בדומה, אם נושא המברק נוגע לכל עובדי שגרירות מסוימת, איש הקשר ילחץ על מגרפה מתאימה לכל עובדי אותה שגרירות.

369. לגבי מצב שבו גורם מסוים שולח מברק בשם גורם אחר, הסביר ארדרייך, כי הדבר אפשרי, וכי במצב זה המברק יופץ אל הגורמים הרלוונטיים וגם אל האדם שבשמו נכתב המברק. לשם המחשה, הציג דוגמה שבה פלוני כותב מברק בשם שגריר פלוני ושולח אותו. התפוצן או איש הקשר יפיץ את המברק אל הנמענים המתאימים וגם אל השגריר שבשמו נכתב המברק ואשר נחשב למי שכתב אותו (עמ' 1161).

נתון חשוב נוסף הוא שבכל מקרה מקבל המברק תמיד יודע מי שלח את המברק, אפילו מדובר במברק שאדם מסוים שלח בשמו של אחר (זאת כפי שהסביר וחיידד הנאשם בעדותו, בעמ' 1938-1940, 1943). בהתאם לכך, אם נחזור אל דוגמת השגריר שפלונני שלח מברק בשם השגריר, אשר לצורך הדוגמה, הופץ לחמישה אנשים אחרים, את המברק יקבלו השגריר, חמשת האנשים ואותו פלוני השולח. כולם גם יוכלו לראות כי למרות שליחת המברק בשם השגריר, מי שכתב את המברק בשמו של השגריר ואף שלח אותו בשמו, היה אותו פלוני ולא השגריר בעצמו (שם).

שלושת המברקים

370. ראיותיה של המאשימה כללו שלושה מברקים שבהם ביקש הנאשם אישור לחריגה ממכסת השעות הנוספות. שני המברקים נושא האישום (ת/94 ו-ת/94ב) ומברק נוסף שבעניינו לא הואשם הנאשם (ת/95).

למעט שינויים קלים שאינם רלוונטיים לענייננו והעובדה שבכל אחד מהמברקים התבקש אישור לחריגה בשעות העבודה הנוספות לגבי חודש אחר, תוכנם של שלושת המברקים זהה. שלושתם נשלחו אל אמיר אילון, סמנכ"ל משאבי אנוש והדרכה, ובשלושתם המיודעים שאף אליהם הועברו המברקים, הם חברי ועדת שעות נוספות, משאבי אנוש, כוח אדם ונוכחות.

מעבר לפרטים הזהים האמורים המופיעים בשלושת המברקים, להלן יפורטו הפרטים הנוספים הכלולים בהם, שבהם יש שוני בין בכל אחד משלושת המברקים.

371. **בקשת אישור בעניין חודש דצמבר 2012 (ת/95) – המברק אינו נכלל באישום:** במברק זה צוין כי הוא "מאת: סגן החשב". הגורם החתום עליו הוא דודי גרשונוביץ, מי שהיה חשב משרד החוץ עד חודש ינואר 2013. ביום 1.3.2013 נכנס לתפקידו חשב המשרד החדש, רונן דוד.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

תאריך המברק המודפס הוא 18.7.2013, אך בעניין תאריך זה, מקובל עליי הסברה של ההגנה, כי זה מועד הדפסתו ממערכת המברקים, וכי הודפס יום לאחר הדפסת המברק שסומן ת/94ב, ככל הנראה כחלק מניסיון איתור מברקים נוספים שכתב הנאשם ושלה. משלושת הטעמים הבאים, אף ברור כי זה אינו מועד כתיבת המברק: **ראשית**, במועד זה דודי גרשונוביץ כבר לא היה חשב המשרד, כך שאין זה סביר שמברק ממועד זה יהיה בשמו; **שנית**, הבקשה היא בקשר לחודש דצמבר 2012, כך שאין זה סביר שתישלח בחודש יולי; **שלישית**, אכן סביר שהודפס לאחר הדפסת המברק שסומן ת/94ב ומכל מקום, אף לא נטען אחרת.

מברק זה אינו נכלל באישום הנדון, אולם חשיבותו היא בהיותו תומך בטענת ההגנה שעל-פיה הבקשות לאישור חריגה ממכסת השעות הנוספות, נכתבו בשם חשב המשרד ועל דעתו.

372. **בקשת אישור בעניין חודש פברואר 2013 (ת/94א) – המברק נכלל באישום**: במברק זה צוין כי הוא "מאת: חשב המשרד". הגורם החתום עליו הוא רוני דוד, מי שהיה חשב המשרד במשך כשנה החל מיום 1.3.2013.

תאריך המברק הוא 14.3.2013. מאחר שנראה כי התאריך משקף את מועד ההדפסה, נראה כי המברק הודפס סמוך לכתיבתו.

טענות ההגנה בעניין נסיבות משלוח המברק הן, כי מאחר שהנאשם התבקש להפנות בקשת אישור לחריגה ממכסת השעות הנוספות, הוא כתב את המברק בשם החשב, כפי שעשה כל אימת שהתבקש בעבר להגיש בקשה דומה. המברק נשלח בשם חשב המשרד החדש, רוני דוד. בקשתו של הנאשם אמנם אושרה, כפי שאושרה לו חריגה ממכסת השעות הנוספות גם בכל שאר החודשים, אף ללא בקשה מיוחדת וכפי שעולה מתלושי השכר שהגיש (נ/82א ו-נ/82ב).

373. **בקשת אישור בעניין חודש יוני 2013 (ת/94ב) – המברק נכלל באישום**: בדומה למברק הקודם, גם במברק זה צוין כי הוא "מאת: חשב המשרד". גם כאן הגורם החתום עליו הוא רוני דוד, שכאמור, היה חשב המשרד אותה עת.

תאריך המברק הוא 17.7.2013. כפי שכבר הוסבר, תאריך זה משקף את מועד הדפסתו.

אופן שליחת שלושת המברקים

374. את כל שלושת המברקים שלח הנאשם בשם מי שהיה חשב המשרד במועד משלוח המברק והם נשלחו אל מר אמיר אילון, סמנכ"ל משאבי אנוש, תוך ציון כי המברק הוא לידיעת חברי ועדת שעות נוספות והגורמים המתאימים במחלקת משאבי אנוש, כוח אדם ונוכחות.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

כפי שכבר הוסבר, מברק כאמור, מגיע אל הנמען, אל כל הגורמים המופיעים ברשימת המיודעים, אל החשב עצמו, אשר בשמו נכתב המברק וכן אל הנאשם אשר ממנו נשלח המברק שאף עוסק בענייניו. כמו כן, כל מקבלי המברק יודעים כי הנאשם הוא מי שכתב את המברק ומי ששלח אותו.

הנאשם הסביר, כי בהתאם לפרטי הנמען והמיודעים, כשמונה או תשעה אנשים מקבלים את המברק מהסוג ששלח (עמ' 1938). אף ישנה ודאות כי כל מברק כזה הגיע אל חשב המשרד. לפי טענת הנאשם והסברו, מאחר שהחשב בתקופה הרלוונטית היה חדש ועדיין לא הכיר את מערכת המברקים, אז המזכירה שלו הדפיסה עבורו את כל המברקים שנשלחו אליו (עמ' 1939-1940).

375. הנאשם נשאל מספר פעמים (בין השאר, שאלות בית המשפט), אם תתכן אפשרות שלמרות משלוח מברק בשם החשב, ייווצר מצב שבו המברק לא יגיע אליו. במענה לשאלה זו חזר הנאשם והבהיר, את אשר כבר הובהר מספר פעמים, כי "ברגע שכל אדם שמוציא בשם של מישהו אחר, אותו בן אדם מקבל את אותו מברק. אין דבר כזה שאתה מוציא מברק ורושם שם של בן אדם אחר והוא לא יקבל את זה" (עמ' 1940). כך גם הבהיר, כי כל מי שקיבל את המברק ידע כי השולח הוא הנאשם. נתון זה כתוב וידוע. אמנם ראו בתוכן המברק את שמו של החשב, שבשמו נכתב, אך כל מי שקיבל את המברק ראה את זהות השולח, שהיה הנאשם (עמ' 1943).

חשב המשרד – שימוש במערכת המברקים וידיעתו על הבקשות באמצעותם

376. רונן דוד, חשב המשרד בתקופה הרלוונטית, היה חשב במשרד החוץ למשך כשנה, החל מיום 1.3.2013.

לא ראיתי לנכון להידרש לדברים רבים שאמר רונן דוד בעדותו, בכל הנוגע להתנהלות חריגה במשרד החוץ, אשר נראה כי אינם בהכרח נוגעים להליך הנדון. עם זאת נעיר, כי הוא מילא תפקיד חשב במספר משרדי ממשלה (בעבר גם בהנהלת בתי המשפט ובמועד עדותו, במשרד המשפטים). במהלך עדותו הוא נדרש להתנהלות חריגה שבה נתקל בנושאים שונים במשרד החוץ לעומת משרדי ממשלה אחרים. בכלל זה, כפי שכבר הוזכר, בנושא אישורי החריגה ממכסות שעות העבודה הנוספות. הוא אף הבהיר במפורש, כי אותה התנהלות חריגה שבה נתקל במשרד זה, הובילה לבחירתו לעזוב את התפקיד במשרד החוץ בחלוף כשנה בלבד.

377. רונן דוד חזר מספר פעמים על כך שהוא לא ידע לעבוד עם מערכת המברקים של משרד החוץ, לא השתמש בה ולכל היותר נכנס אליה פעם אחת בתחילת תקופת תפקידו במשרד, רק כדי לראות במה מדובר (עמ' 1101-1102).

אקדים ואומר כבר עתה, כי בעניין זה מקובלת עליי טענת ההגנה, כי אין לקבל את טענת המאשימה – אשר תפורט בהמשך – שלפיה החשב לא היה חשוף למידע אשר נשלח אליו במערכת המברקים. אם

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

אמנם יש ממש בטענה שלפיה המידע ממערכת המברקים לא הודפס ונמסר ידנית אל החשב, אשר בחר שלא להשתמש במערכת המברקים, אין בכך כדי להעלות או להוריד לעניין הנחתו הסבירה של הנאשם כי החשב היה מודע לתוכן המברקים. כך גם, אין בכך כדי לפעול לחובת הנאשם. הנאשם יכול היה, רשאי היה וצריך היה להניח כי גורם בכיר במשרד החוץ משתמש באמצעי התקשורת שבאמצעותו פועלים כל עובדי משרד החוץ, בארץ ובחוץ לישראל, וכי אם אינו עושה כן בעצמו, מזכירתו מדפיסה עבורו את כל המברקים אשר מיועדים אליו.

כפי שטענה ההגנה בצדק רב, "הנאשם ידע שהמברקים שהוא מוציא בשם החשב יהיו חשופים בין היתר, בפני החשב, ככל שרק ימצא את מתג ההפעלה במחשב וידליק אותו" (עמ' 262 פסקה (4) בסיכומי ההגנה). על אחת כמה שכן לנוכח העובדה אשר הוכחה באופן חד משמעי, לרבות בעדותו של החשב עצמו, כי דבר משלוח המברקים הנדונים הובא לידיעת החשב באמצעות מזכירתו מיד עם כניסתו לתפקידו ושוב בחלוף מספר חודשים וכי הוא ידע על מברקים אלו.

378. בעדותו אישר רוני דוד, כי סמוך לתחילת תפקידו הודיעו לו על החקירה הסמויה שהתנהלה אותה עת נגד הנאשם. כן אישר כי מיד לאחר שהחל בתפקידו במשרד, פנתה אליו גם כוכבית אשר הביאה בפניו את טענותיה בכל הנוגע לנאשם (עמ' 1111).

על רקע עובדות אלו, אישר רוני דוד, שכבר עם כניסתו לתפקיד חשב משרד החוץ, הייתה לו דעה קדומה בעניין הנאשם. במענה לשאלת בא-כוח הנאשם, אם נכון שמבחינת הנאשם הוא "לא נכנס על נקי, אלא... כבר נאמר לך שיש טענות וחשדות... ובעצם אתה מבין שאתה צריך להיות גם ערני לכל פעולה ופעולה", השיב רוני דוד "נכון. נכון מאד. נכון מאד" (שם, עמ' 1111).

379. בכל הנוגע לאופן שבו פעל הנאשם בעניין בקשות האישור לחריגה ממכסת שעות העבודה הנוספות, אישר רוני דוד כי ידע על כך כבר סמוך לאחר שהחל בתפקידו כחשב משרד החוץ. על-פי עדותו, זמן קצר לאחר כניסתו לתפקיד, מזכירתו, דליה קינן, עדכנה אותו על כך שבתקופה שבה כיהנו החשבים הקודמים של המשרד, הנאשם נהג לכתוב את הבקשות לקבלת האישור לחריגה ממכסת השעות הנוספות בשם החשבים. כלשונו של רוני דוד שעליה חזר מספר פעמים, "כך היא אמרה לי" (עמ' 1118-1119. ראו גם: עמ' 1102, 1122). הוא אף חזר ואישר כי מזכירתו הזכירה לו נוהג זה גם מספר חודשים לאחר שכבר היה בתפקידו (עמ' 1102, 1118, 1122).

רוני דוד אף אישר, כי לא עשה דבר בעניין זה. לא פנה אל הנאשם, לא בירר עמו כיצד, למה או מדוע זו דרך ההתנהלות, לא העיר לו על כך ולא כל דבר אחר. לדבריו, "לא התעסקתי עם זה. לא טיפלתי בזה. אני ראיתי בזה רכילות לשמה" (שם). לא ברור מדוע מדובר ב"רכילות", אך זה היה הסברו. הוא אף חזר מספר פעמים ואישר את דברי בא-כוח הנאשם, שלפיהם מזכירתו אמרה לו במפורש כי "ההתנהלות רבת שנים של מר גבאי (הנאשם) בהקשר הזה היא שהוא מוציא מברקים כאלה שהוא מאשר בשם חשבים קודמים" (עמ' 1118). על דברים ברורים אלו חזר מר רוני דוד גם בהמשך עדותו,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

בתשובה מפורטת שבה אמר כי כך אמרה לו מזכירתו וכי התרשם "שהיא יודעת על מה היא מדברת" (עמ' 1120).

380. משכך אמר החשב במפורש במהלך עדותו ואף חזר על כך מספר פעמים, לא יכולה להיות כל מחלוקת ולא יכול להיות כל ספק כי החשב, רוני דוד, ידע על אופן הפניית בקשותיו של הנאשם לאישור חריגה ממכסת השעות הנוספות. למרות זאת, לאחר הבקשה השלישית הנזכרת, עת נודע לו, כך לטענתו, על המברק (ת/94ב), הוא לא פנה אל הנאשם כדי לברר את פשר משלוח המברק בשמו, אלא תחילה פנה אל סמנכ"ל כוח אדם במשרד. רק מאוחר יותר שוחח על כך עם הנאשם (רוני דוד, עמ' 1224-1222).

לשלמות הדברים חשוב להעיר, כי נושא המברקים הובא לידיעת חשבת משרד האוצר, אשר עמדתה הייתה כי אין לפתוח הליך פלילי בעניין, אלא יש להפנות אל נציבות שירות המדינה, אשר תשקול אם יש מקום לנקיטת הליך משמעתי (מזכר של החוקרת אושרה, מיום 6.8.2013 – נ/80).

381. מהאמור עד כה עולות העובדות הברורות והחד משמעיות הבאות: **ראשית**, גורמים רבים במשרד ידעו כי הדרך שבה פעל הנאשם להגשת בקשה לאישור חריגה ממכסת השעות הנוספות, היא באמצעות מברק הנכתב בשם החשב; **שנית**, עם הגורמים הרבים שידעו זאת נמנו גם כל הגורמים שפרטיהם מצוינים במברקים (בתור נמנעים ובתור מיודעים) **ובהם החשב עצמו שבשמו נכתב המברק**. כך גם כל מי שקיבל את המברק ידע שכותב המברק הוא הנאשם; **שלישית**, החשב רוני דוד ידע ממזכירתו שאמרה לו את הדברים במפורש, וממילא גם מזכירתו ידעה על כך.

(3) טענות המאשימה

382. המאשימה טענה כי אין מחלוקת על כך שהנאשם כתב את שני המברקים בעניין אישור השעות הנוספות, כמתואר בכתב האישום (ת/94א לעניין חודש פברואר; ת/94ב לעניין חודש יוני). עוד טענה כי על-פי עדותו, חשב המשרד, רוני דוד, לא ידע על המברקים, מאחר שלא נכנס אל מערכת המברקים וכי בעדותו חזר והבהיר כי לא היה חשוף למברקים הנשלחים באמצעות מערכת זו (עמ' 1101-1102).

בעניין הטענה כי רוני דוד ראה את המברקים לאחר שמזכירתו הדפיסה אותם עבורו, טענה המאשימה כי לא הובאה ראיה התומכת בכך, רוני דוד לא נשאל על כך ואף מזכירתו לא הוזמנה להעיד על כך. עוד טענה המאשימה, כי לדברי רוני דוד, לא היו אליו פניות בעניין בקשות אישור לחריגה ממכסת השעות הנוספות וכי מעולם לא שלח מברקים בעניין זה (עמ' 1102-1103).

383. עוד טענה המאשימה, כי העובדה שלנאשם אושרו מעל חמישים שעות עבודה נוספות בחודש כדבר שבשגרה, אינה נוגעת לעבירה שבה הואשם, בעניין זיוף המברקים הנדונים. לטענתה, הנאשם זייף את המברקים לאחר שהתבקש להמציא אישור מהממונה עליו וכי עשה כן במקום לבקש את

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

אישורו. זאת במיוחד לטענת המאשימה, מאחר שאף הנאשם אישר כי אף בעבר התבקש להמציא אישורים, כך שלא היה זה מקרה חריג.

עוד טענה המאשימה, כי לא הובאו ראיות מטעם הנאשם לכך שאישור החריגה מהשעות הנוספות היה עניין טכני, או כי היה נהוג שבאותן נסיבות שבהן התבקש להמציא אישור, הוא היה שולח מברק בשם החשב הממונה עליו. לתמיכה בטענותיה, הפנתה המאשימה אל המברק הנוסף ששלח הנאשם, שבו כתב כי שולח המברק הוא סגן החשב (ת/95), ולא החשב, כפי שנעשה בשני המברקים הנדונים.

384. המאשימה אף טענה כי יש לדחות את טענת הנאשם כי האישורים לחריגה משעות נוספות התבקשו ממנו באופן חריג, על רקע העובדה שבאותה תקופה התנהלה נגדו החקירה הסמויה ולכן לטענתו, "חיפשו" אותו. זאת לטענתה, מהטעם שלפי גרסת הנאשם היו עוד מקרים בעבר שבהם התבקש להמציא אישור כאמור.

385. לנוכח כל האמור טענה המאשימה, כי הוכח שהנאשם עבר את העבירה של זיוף בידי עובד הציבור בכוונה לקבל דבר (סעיף 421 בחוק העונשין). לטענתה, מעשי הזיוף שעשה הנאשם הם בהתאם לחלופה השלישית של הגדרת 'זיוף' בסעיף 414, שעניינה "חתימת מסמך בשם פלוני ללא סמכות כדין, או בשם מדומה, באופן העשוי להיחזות כאילו נחתם המסמך בידי פלוני".

המאשימה טענה, כי התקיים היסוד העובדתי, מאחר שהנאשם חתם את המברקים הנדונים בשם החשב, מבלי שהורשה לעשות כן. המברקים אף נשלחו תוך יצירת מצג שלפיו שולח המברק הוא החשב, מבלי שהייתה אינדיקציה לכך שהשולח בפועל היה הנאשם, אשר שלח את המברקים בשמו של החשב. עוד נטען, כי הוכח היסוד הנפשי מאחר שהנאשם היה מודע למעשיו, כי ידע שהוא צריך את אישור הממונה, אך בחר שלא לפנות אליו, אלא לשלוח את המברק בשמו.

בעניין היסוד העובדתי שלפיו הזיוף נעשה בכוונה לקבל דבר, חל שינוי בטענת המאשימה. בכתב האישום נאמר, כי הזיוף הנטען נעשה "בכוונה להעלות את מכסת השעות הנוספות המאושרות לו ל-75 שעות בחודש" (פסקה 63 באישום השישי). לעומת זאת, בסיכום טענותיה של המאשימה נטען, כי הזיוף הנטען נעשה מאחר שהנאשם "רצה לקבל את הנחת דעתם של חברי הוועדה שמדובר במסמך אותנטי לפיו הממונה עליו מבקש בעבורו אישור לחריגה ממכסת השעות הנוספות" (סיכומי המאשימה, עמ' 87 פסקה 7. ראו גם עמ' 88 פסקה 9).

(4) טענות ההגנה

386. רוב טענותיה של ההגנה כבר נדונו במסגרת הדיון בעובדות ובראיות הנוגעות לאישום הנדון ואחרות עוד יידונו בהמשך. דבריה החותמים את הדיון באישום הנדון, הובאו לקראת סוף מסעה בסיכום טענותיה בקשר לכל האישומים שנדונו בהליך זה (האישום הנדון הוא האישום השביעי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

והאחרון). דומה כי מטעם זה סיכמה ההגנה את טענותיה בעניין אישום זה בנימה של אס"ק (אווירת סוף קורס), כלהלן (עמ' 263 בסיכומי ההגנה):

"אז מה היה לנו שם? שאל הגשש המחוויר מן המבוכה. היה לנו נאשם, אשר עשה לילות כימים, למען משרד החוץ, תוך השקעת שעות מרובות, בין היתר, על חשבון משפחתו. נאשם שאיש אינו חולק על כך שביצע את השעות הנוספות; היו לנו שני מברקים, מתוך כ-6 דומים, אשר נשלחו על ידי הנאשם גם בעבר, באותו האופן, בשם חשבי המשרד, מבלי שאיש מצא בכך פסול; היה לנו חשב בעל דעה קדומה על הנאשם, אשר ידע על התנהלותו ובחר שלא להפסיק אותה; היה הייתה לנו מערכת מברקים, אשר שומרת לנצח את התכנים, מאפשרת לנמנעים לדעת מיהו השולח, שולחת העתק לגורם שהמברק נשלח בשמו ומפיצה את המברק לכל מי שעשוי להיות לו עניין בתוכנו.

האם עדיין קיים בר דעת, אשר סבור כי – בנסיבות האמורות – הנאשם זיף את המברקים, על מנת לקבל את המגיע לו על-פי דין? ההגנה תטען, כי גם אם הדבר היה מגיע להליך משמעותי, הוא צריך היה להסתיים ללא כלום".

(5) האישום השביעי – דיון והכרעה

על 'טענת הרדיפה'

387. התשובה לשאלתה האחרונה של ההגנה היא כי בנסיבות המתוארות, אכן לא מצאנו דרך לומר שהנאשם זיף את המברקים. אף דומה כי אין צורך להאריך בתשובה זו ולכן נימוקיה יובאו בקצרה.

בטרם נפנה לנמק מסקנה זו, נבקש להעיר מספר הערות בעניין טענתה האחרונה של המאשימה, אשר ביקשה לדחות את "טענת הרדיפה", שהעלתה ההגנה (עמ' 86, פסקה 25 בסיכומיה). ההגנה טענה, כי לא ניתן לשלול את העובדה שהסיבה לכך שהנאשם התבקש להמציא את האישורים הנדונים בעניין השעות הנוספות, הייתה על רקע החקירה הסמויה שהתנהלה נגדו באותה עת. המאשימה טענה כי יש לדחות טענה זו מאחר שהנאשם עצמו אמר בעדותו, כי זכורים לו כחמישה או שישה מקרים, שעמם נמנים שלושת המקרים שהוזכרו, שבהם התבקש להמציא אישורים מהסוג הנדון. לפיכך נטען, כי לא דובר באישורים חריגים שהתבקשו.

איני שותפה לעמדתה האמורה של המאשימה. קשה להעלות על הדעת פתיחת חקירה פלילית נגד עובד שפעל כפי שפעל הנאשם בקשר לאישורים שהתבקש להמציא בנושא השעות הנוספות. אף דומה כי יש ממש בטענת ההגנה, כי אפילו היה העניין מופנה לבחינת אפשרות נקיטת הליך משמעותי, חזקה שלא

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

היה ננקט כל הליך בעניין. זאת במיוחד בהיעדר מחלוקת על כך שהנאשם עבד בפועל את כל אותן שעות עבודה נוספות.

388. למרבה הצער, האישום הנדון אמנם גורם לאי נוחות רבה. כפי שטענה ההגנה, אכן לא ניתן לשלול את הקשר הישיר בין החקירה הסמויה אשר התנהלה אותה עת בעניינו של הנאשם, לבין שתי הבקשות החריגות שהופנו אליו להמציא את אישורי החשב בנושא היקף שעות העבודה הנוספות, אשר השכר עבורן ממילא אושר לו וממילא שולם לו, ללא כל קשר לאישור שהתבקש, אשר ספק אם מישהו התעניין בו או בתוכנו. לכך מצטרפות העובדות המשונות למדיי, שלפיהן וכמתואר, הוכח מעל לכל ספק כי החשב ידע גם ידע ואף ידע היטב, על האופן שבו ביקש הנאשם את האישורים המדוברים, אך משום מה, כך נטען, דבר המברקים לא הובא לידיעתו.

אף בעניין זה נמצאו "טביעות אצבעותיה" של כוכבית. נושא האישום הנדון נמנה עם אחד מבין החשדות הרבים שהעלתה כוכבית בעניינו של הנאשם, עוד באותו דיון שכבר הוזכר, אשר קדם לפתיחת החקירה הסמויה. כך אמרה כוכבית בעניין זה בעניין זה: "שוקי זייף לעצמו אישור של ירון ל-70 שעות נוספות בחודש" (נ/45 עמ' 2) (נראה כי הכוונה לירון ישראלי, מי שהיה חשב משרד החוץ לפני דודי גרשונוביץ, שבשמו נכתב המברק הראשון, שהוחלף ברונון דוד, שבשמו נכתבו המברק השני והמברק השלישי).

ובכן, קשה להשתחרר מהרושם, כי אותו אישור, אשר על-פי טענת כוכבית "שוקי זייף לעצמו", לא נמצא. מה עושים? מבקשים אישור חדש. ליתר ביטחון, מבקשים שניים. זאת מתוך ידיעה ברורה שאף הפעם יפעל הנאשם בדיוק כפי שפעל בעבר עת התבקש להמציא אישור בעניין השעות הנוספות וכי אף הפעם ימציא את האישור בדרך של משלוח מברק בשמו של חשב המשרד.

מטעמי זהירות נדגיש, כי כל האמור כאן, אינו אלא בגדר ניחוש או השערה וכי אין בכך כדי לקבוע ממצאים או עובדות. עם זאת, ניחוש זה, כך לטעמנו, הגיוני יותר מאשר האפשרות כי סתם כך, ללא כל קשר לחקירה הסמויה שהתנהלה באותם ימים, לפתע פתאום, התבקש הנאשם להמציא שני אישורים בעניין השעות הנוספות. כל זאת בעוד ממילא לא היה בהם כל צורך, שהרי גם בלעדיהם אושר לו שכר עבור שעות עבודה נוספות החורגות ממכסת חמישים השעות ואף נראה כי איש מעבר לחוקרי המשטרה לא גילה עניין באותם מברקים.

389. אם טעינו בניחוש או בהשערה בדבר קשר אפשרי בין האישורים שהתבקשו בנושא השעות הנוספות לבין החקירה הסמויה, ננסה ניחוש שני, אפילו יימצא כי אף הוא שגוי. עניינו של ניחוש זה בכך שלא מן הנמנע שהוספת האישום נבעה מניסיון להשוות את כתב האישום בעניינו של הנאשם לזה של אשורי, גם בעניין השעות הנוספות.

נזכיר כי אשורי הורשע על-פי הודאתו, במשטרה ובבית המשפט, בעבירות הקשורות בהחתמת שרון נוכחות בכזב. על-פי תיאור העובדות בהכרעת הדין בעניינו של אשורי (פסקה 4 המפרטת את האישום

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

השביעי בעניינו, אשר לגביו חזר בו מכפירתו), מדובר בנסיבות שונות בתכלית. כמפורט שם, בשנים 2004-2013 יצא אשורי מהמשרד סמוך לשעה 15:30-16:00, מבלי להחתיים את כרטיס הנוכחות, ואז היה פונה לענייניו הפרטיים. לאחר מכן היה חוזר אל המשרד בשעות הערב ומחתיים את כרטיס הנוכחות שלו. בכך צבר כחמישים שעות עבודה נוספות בחודש, תוך הצגת מצג כוזב שעל-פיו עבד באותן שעות. על יסוד מצג זה שולם לו שכר עבודה עבור היקף עצום של שעות העבודה נוספות שבהן לא עבד ואף לא היה במשרד. לנוכח עובדות אלו, הורשע אשורי בעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. נקבע כי הנסיבות המחמירות באו לידי ביטוי בתפקידו הבכיר, לרבות היותו אחראי על אישור מכסת השעות הנוספות של עובדי מחלקת המשק במשרד, במשך הזמן שבמהלכו עבר את העבירה והשיטתיות שבה נעברה.

אין צריך לומר, כי אין כל בסיס להשוואה בין העובדות אשר לפיהן הורשע אשורי בעבירה בנושא העבודה בשעות נוספות לבין העובדות אשר לפיהן הואשם הנאשם.

דיון והכרעה

390. יסודותיה של עבירת הזיוף בידי עובד הציבור נדונו לעיל (במסגרת הדיון בעבירות). מחלוקת הצדדים נוגעת לשאלה אם בנסיבות העניין מדובר בזיוף, כהגדרתו בחלופה השלישית של סעיף 414 בחוק העונשין. על-פי חלופה זו, זיוף הוא "חתימת מסמך בשם פלוני ללא סמכות כדין, או בשם מדומה, באופן העשוי להיחזות כאילו נחתם המסמך בידי פלוני".

היסוד העובדתי של זיוף הוא החתימה על מסמך, כהגדרתו בסעיף 414 (בין בכתב ובין כל אמצעי אחר העשוי לשמש ראייה), בשמו של אדם קיים, בשונה מדמות מדומה. רכיב זה אמנם התקיים. עם זאת, כפי שטענה ההגנה, לא מתקיים הרכיב העובדתי, כי החתימה נעשתה כך שאדם סביר עשוי לטעות לחשוב כי החותם הוא אותו פלוני שהחתימה המזויפת היא בשמו.

הוכח באופן חד משמעי כי משלוח המברק באמצעות מערכת המברקים של משרד החוץ (נשר), איפשר לכל מקבלי המברק, לרבות החשב, לראות ולדעת מי שלח את המברק. לפיכך הוכח באופן חד משמעי שלא הותיר כל מקום לספק, כי לא הייתה כל אפשרות שמישהו, לרבות חשב המשרד, יטעה לחשוב כי החותם על המברק הוא החשב, שהמברקים נשלחו בשמו. מכאן עולה, כי לא התקיים הרכיב שעניינו בכך שהמסמך "עשוי להיחזות כאילו נחתם המסמך בידי פלוני".

391. עצם משלוח המברקים בשמו של החשב היה דבר שנעשה כדבר שבשגרה, הוכח באופן חד משמעי כי החשב ידע גם ידע על משלוח המברקים הנדונים. הוא אישר שנאמר לו שכך פועלים וכי כך פועל הנאשם, וכי הדבר נאמר לו יותר מפעם אחת. לפיכך לא יכולה להישמע כל טענה כי החשב, אשר ידע בפועל – לא רק בכוח – על משלוח המברקים, לא ידע על כך.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

אם הדבר לא היה מקובל על החשב, היה עליו לומר לנאשם כי הדבר אינו מקובל עליו. בחירתו שלא לעשות דבר, משמעה אישור בפועל ומתן הסכמה לכך שסגנו (הנאשם) ישלח את בקשותיו לאישור חריגה ממכסת השעות הנוספות באמצעות מברק בשמו. אף הוכח באופן חד משמעי כי כל המברקים הנדונים הגיעו אל החשב, כך שאם לא הסכים לתוכנם, יכול היה להעיר על כך ולהודיע שלמרות העובדה שמשלוח מברקים מהסוג שנשלח היה מקובל על כל החשבים בעבר, הדבר אינו מקובל עליו. הוא לא עשה כן ולא אמר דבר ובכך כאמור, ביטא את הסכמתו המפורשת לעצם משלוח המברקים בשמו ולתוכנם.

למעלה מהדרוש נוסף, כי אין כל רלוונטיות לכך שהחשב בחר להימנע משימוש במערכת המברקים של משרד החוץ, אשר שימשה כמערכת התקשורת הפנימית של המשרד. הנאשם יכול היה להניח שהחשב פועל כפי שפועלים כל עובדי משרד החוץ בכל הנוגע לתקשורת באמצעות מערכת המברקים או למצער, כי המברקים הממוענים אליו מודפסים עבורו. אף חזקה כי אמנם הודפסו עבורו. קשה להעלות על הדעת שכל המברקים אשר נשלחו אל חשב המשרד באמצעות המערכת הפנימית של משרד החוץ לא הגיעו לידיעתו. מכל מקום, בחירת החשב להימנע משימוש במערכת המברקים אינה מעלה או מורידה, מעת שבכל מקרה, ידע על כך שהנאשם מגיש את בקשות האישור הנדונות באמצעות מברקים הנשלחים בשמו של חשב המשרד.

392. גם לא התקיים הרכיב הנסיבתי, שעניינו בכך שהחתימה הייתה ללא סמכות כדון, כלומר, מבלי שהחותם הורשה לחתום. כפי שהוסבר, כך נהג הנאשם בעבר, החשב ידע שכך הוא נוהג ולא מצא לנכון לומר דבר בעניין.

אפילו היה נקבע כי הנאשם לא היה מוסמך לחתום את המברק בשמו של החשב, לא היה בכך כדי לשנות מהמסקנה שלפיה לא נעברה כל עבירה של זיוף. לנוכח מכלול העובדות והראיות שפורטו, העובדה שכך נהגו, העובדה שהחשב ידע על כך ולא מצא לנכון להעיר על כך, תומכת בכך שהנאשם האמין בתום לב כי הורשה לחתום את המברקים בשמו של החשב, ביודעו כי המברקים אף מגיעים אליו. מכל מקום, כל מי שקיבל את המברק ידע שהשולח הוא הנאשם ולא החשב.

כאמור בספרו של י' קדמי בעניין זה, "מי שמאמין בתום לב, שהיה מורשה לחתום בשם פלוני – לא יורשע בזיוף מסמך לפי חלופה זו" (י' קדמי, 'על הדין בפלילים', חוק העונשין, חלק שני, עמ' 904 (2005)). עמדתו זו אף אומצה בפסיקה. כך למשל, נאמר לעניין החלופה הנדונה של הגדרת 'זיוף', הקבועה בסעיף 414(3) בחוק, כי אם "המזייף" האמין בתום לב כי היה מורשה לחתום בשמו של אחר, הוא לא יורשע בזיוף (ע"פ (מחוזי ירושלים) 6356/02 כהן נ' מדינת ישראל (3.12.2002), כבוד השופטים י' צמח, י' צור, י' מזרחי, פסקה 31). כן ראו את הדברים הבאים:

"המאשימה הסתפקה בהעלאת טענה זו מבלי לפרט לאילו מן החלופות המנויות בהגדרת 'הזיוף' בס' 414 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, מכוונת טענתה. מכל מקום, בין אם מדובר ב'שינוי מסמך' ובין אם מדובר ב'חתימת מסמך בשם פלוני', נדרש כי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

השינוי או החתימה ייעשו 'ללא סמכות שבדין', תוך מודעות לכך כי השינוי או החתימה בוצעו ללא סמכות (ע"פ 8325/05 בלס נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 10.1.07). מי שמורשה לחתום בשם אותו פלוני, או האמין בתום לב שהוא מורשה לחתום בשמו, לא יורשע בזיוף מסמך לפי חלופות אלה (וראה י' קדמי, על הדין בפלילים, חלק שני, מהדורת תשס"ו-2005, בע' 904)... אלא שעל פי הראיות, נעשה הדבר בהסכמתו ועל פי הרשאתו של... בעל החשבון. הנני סבורה, אפוא, כי יש לזכות את הנאשם מעבירות אלה, ובהתאם, גם מן העבירות של שימוש במסמך מזויף" (ת"פ (מחוזי ירושלים) 2104/06 מדינת ישראל נ' לוגסי (8.3.2007), כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ, פסקה 12).

393. סיכום הדברים הוא כי הנאשם לא זייף דבר וגם לא את המברקים הנדונים. הוכח שלא זייף דבר ובכל מקרה, לא התקיים אף לא יסוד אחד מיסודות עבירת הזיוף ואף לא יסודותיה של עבירת הזיוף בידי עובד הציבור. התוצאה היא שהנאשם מזוכה גם מהעבירה שבה הואשם באישום השביעי הנדון.

לא. עבירות לפי חוק המחשבים

(1) תמצית העובדות ועיקרי הראיות הנטענות

394. באישומים: בכתב האישום הואשם הנאשם בעשר עבירות של חדירה לחומר מחשב שלא כדין כדי לעבור עבירה, לפי סעיף 5 בחוק המחשבים.

להלן תמצית העובדות ופירוט האישומים אשר במסגרתם הואשם הנאשם בעבירה זו.

באישום השני (הנופשוני של אשורי ב'כינר'): חמש עבירות, אשר על-פי הנתען נעברו בקשר לחמש דרישות תשלום (פסקאות 22ד, י, יא, יג ו-יד בכתב האישום).

באישום השלישי (הנופשוני במלון 'הרודס'): עבירה אחת, אשר על-פי הנתען נעברה בקשר לפעולות שעשה הנאשם בעניין דרישת התשלום בעניין החשבונית השנייה, שהוצאה בקשר לנופשוני משנת 2012 (פסקה 31 בכתב האישום).

באישום הרביעי (הקניות של אשורי מ'בנטל'): שתי עבירות, אשר על-פי הנתען נעברו בקשר לשתי דרישות תשלום (פסקאות 46ד ו-טו בכתב האישום).

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

באישום השישי (מוצרי חשמל ממרילי): שתי עבירות, אשר על-פי הנתען נעברו בקשר לדרישות התשלום שהוצאו בקשר לתשלומים עבור המיקסר ועבור הכיריים (סעיפים 55 ו-56 בכתב האישום).

395. **עיקרי טענות המאשימה ועיקרי ראיותיה:** תמצית טענת המאשימה לעניין כל אחת מהעבירות הנדונות לפי חוק המחשבים היא, כי בכל אחד מעשרת המקרים הנדונים, עבר הנאשם עבירה לפי חוק המחשבים בכך שהשתמש שלא כדין בסיסמה של עובד אחר לשם כניסה אל מערכת הבוחן ועשה בשמו פעולות במערכת הבוחן בדרישת התשלום הרלוונטית (אישור 'רושם' או אישור 'בודק', לפי העניין).

עיקרי ראיותיה של המאשימה לביסוס טענותיה שלפיהן הנאשם עבר עבירות לפי חוק המחשבים, הן תוצרי הפעולות של איש המחשבים, מאיר בן-חמו ועבודתו המשותפת עם כוכבית. בכלל זה, פלט השאלתות (ת/72), הקובץ הטכני הגזור (ת/73), הטבלה (ת/74) וטופסי 'שינויי דרישות תשלום' שאותם אספה כוכבית, לאחר שמצאה בהם לשיטתה, נתונים חשודים. כן נתמכו טענותיה של המאשימה בעדויות של מי מבין העובדים, בדו"חות הנוכחות של העובדים, אשר על-פי טענת המאשימה, העלו כי בעת שעשה הנאשם את הפעולות הנטענות, אותם עובדים לכאורה, לא נכחו במשרד. ראיות אלו, אשר כאמור, נסמכו על פרשנותה של כוכבית לנתוני דרישות התשלום, תוכן, מהותן ושאלת קבילותן נדונה כבר בהרחבה לעיל.

(2) דיון והכרעה בעניין עבירות המחשב שבהן הואשם הנאשם

זיכוי בעבירות מוביל לזיכוי בעבירה לפי סעיף 5 בחוק המחשבים

396. לאחר בחינת כלל טענות הצדדים ובחינת כלל הראיות שהוגשו בכל הנוגע לעבירות לפי חוק המחשבים שבהן הואשם הנאשם, וכן לנוכח מסקנותיה של הכרעת דין זו, לרבות הקביעות העובדתיות והמסקנה שלפיה הנאשם זוכה מכל האישומים, נמצא כי יש לזכותו גם מהעבירות הנדונות. זאת מהטעמים שיפורטו עתה.

397. ניתן להקדים ולומר, כי זיכוי הנאשם מהעבירות שבהן הואשם בכל אותם אישומים אשר כללו גם עבירה לפי חוק המחשבים, משליכה על שאלת הרשעתו בעבירות הנדונות. אפילו היה נמצא כי הנאשם עבר עבירות של חזירה לחומר מחשב שלא כדין, לפי סעיף 4 בחוק המחשבים – הגם שלא נמצא כי עבר עבירה זו – הרי שלנוכח זיכוי מהעבירות הנוספות שבהן הואשם, לא ניתן עוד לומר כי עבר את העבירות של חזירה לחומר מחשב כדי לעבור עבירה אחרת, לפי סעיף 5. די בכך כדי להביא לזיכוי הנאשם מכל העבירות לפי סעיף 5.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

המאשימה לא עתרה להרשעת הנאשם בעבירה לפי סעיף 4 בחוק המחשבים, אם יימצא כי לא עבר עבירה לפי סעיף 5 (כפי שיכולה הייתה לבקש לפי סעיף 186 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982), ולכן הדיון בשאלה אם הנאשם עבר עבירות לפי סעיף 4, הוא בבחינת למעלה מהדרוש. למרות זאת וכדי לא להשאיר עניין זה חסר, נפרט בקצרה מדוע אף לא נמצא מקום להרשעתו לפי סעיף זה.

דיון בעבירה לפי סעיף 4 – למעלה מהדרוש

398. העבירה של חדירה לחומר מחשב שלא כדין, לפי סעיף 4 בחוק המחשבים, נדונה בהרחבה בעניין עזרא (כפי שפורט לעיל במסגרת הדיון בעבירה לפי חוק זה). בעניין זה נקבע, כי לרכיב "החדירה לחומר מחשב" יש לתת פרשנות מרחיבה, כך שכל גישה או כניסה אל מידע המצוי במחשב בכל דרך שהיא תיחשב לחדירה לחומר מחשב. כך אפילו לא נדרשה התגברות על מכשול כלשהו, לרבות סיסמה או הצפנה כלשהי.

בעניין פרשנות המונח "שלא כדין" נקבע בעניין עזרא, כי הפרשנות הראויה היא "שימוש במחשב בהיעדר הסכמת בעליו" (שם, פסקה יח. ראו גם בפסקה יב). בית המשפט הוסיף, כי "מובן כי מקרים שבהם נעשה הדבר באופן תמים ללא כוונה פלילית, כפי שיתכן שיארע בסביבות עבודה, לא ייכללו בגדר האמור, בראש וראשונה כיון שבעל המחשב ש'נחדר' לא יראה זאת כחדירה שלא כדין ולא יתלונן" (שם, פסקה יח).

399. תמצית טענותיה של המאשימה בכל הנסיבות שלגביהן טענה כי הנאשם עבר לכאורה עבירה של חדירה לחומר מחשב שלא כדין, היא כי השתמש בסיסמה של עובד אחר ובהרשאה של אותו עובד למערכת הבוחן. ראיותיה לכך נסמכות על הסקת מסקנות מאוסף מסמכים ובכלל זה, פלט השאילתות (ת/72), הקובץ הטכני הגזור (ת/73), הטבלה (ת/74), טופסי 'שינויי דרישות תשלום', דו"חות נוכחות של עובדים, שאותם אספה כוכבית ועיבדה עם איש המחשבים ונתנה להם את פרשנותה.

ראיות אלו, תוכנו, מהותן ושאלת קבילותן נדונו כבר בהרחבה לעיל. בין השאר נקבע, כי מסמכים אלו אינם בגדר רשומה מוסדית וממילא אינם יכולים לשמש ראיה לאמיתות תוכנם. למרות זאת, תוכנם נבדק לגופם של דברים תוך בחינת המשקל הראייתי שיש לתת להם. בתמצית נקבע, כי אין באותן חשדות בדבר אי תקינות הפעולות שעל-פי הנטען נעשו בכל אותן דרישות תשלום כדי להצביע על מסקנותיה של המאשימה. כל זאת, מהטעמים שכבר פורטו.

400. עוד נקבע, כי טענותיה של המאשימה כי הנאשם השתמש בסיסמאות של עובדים אחרים כדי להיכנס אל מערכת הבוחן באמצעות הרשאה של אותם עובדים, מבוססת על הנחה שגויה, אשר לא הוכחה ואף נסתרה, בדבר אפשרות הנאשם לדעת את אותן סיסמאות. הנחה שגויה זו, נטענה בחלק הכללי של כתב האישום שבו נאמר כי "הכניסה והשימוש במערכת הבוחן נעשים באמצעות שם

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

משתמש וסיסמה. במסגרת תפקידו, היה הנאשם אחראי על מתן הרשאות כניסה לאישור רושם ובודק במערכת, וכן על שינוי סיסמאות אלה" (פסקה 7 בחלק הכללי של כתב האישום).

עמדנו על כך לא אחת במסגרת הכרעת הדין, כי הנחה שגויה זו של המאשימה לא הוכחה בדבר. הנחה שגויה זו אף נסתרה בראיות רבות ובעדויות רבות, אשר פורטו לעיל ואשר לפיהן לא הייתה לנאשם כל דרך לדעת את סיסמת הכניסה של העובדים אל מערכת הבוחן, זולת אם נתנו לו אותה בהסכמתם.

הוסבר, תוך הפניה לעדויות רבות, כי הנאשם היה מופקד על מתן הסיסמה הראשונית בלבד, אשר באמצעותה יכול היה העובד להיכנס רק בפעם הראשונה אל מערכת הבוחן. מיד עם הכניסה הראשונית וכדי שיוכל לעשות פעולות כלשהן במערכת זו, היה עליו לשנות את הסיסמה לסיסמה שבחר, אשר לנאשם לא הייתה כל דרך לדעת אותה. מכאן אפוא, ישנן רק אחת משתי אפשרויות: **האחת**, כי אין כל ממש בכל טענותיה של המאשימה בדבר השימוש שעשה הנאשם בסיסמאות של עובדים אחרים ללא הרשאתם. **השנייה**, כי השימוש שעשה הנאשם בסיסמאות של עובדים לשם שימוש בהרשאתם למערכת הבוחן, הייתה בהסכמתם של אותם עובדים וברשותם. מצב זה אינו בגדר חדירה לחומר מחשב "שלא כדין".

401. עוד יש לזכור, אף זאת כפי שהוסבר, שבסופו של כל תהליך טיפול בדרישות התשלום, הנאשם היה מי שהוסמך לאשר סופית את התשלומים ולהורות על שחרור התשלומים לספקים.

כך שאפילו היה מוכח כי הנאשם השתמש בסיסמאות כניסה למערכת הבוחן של עובדים ללא הסכמתם – הגם שהדבר כלל לא הוכח ואף נסתר – נראה כי היה זה בגדר שימוש במחשב בהסכמה ובהרשאה. על-פי קביעת בית המשפט בעניין עזרא, לא היה זה בגדר עשיית פעולה במחשב "שלא כדין". בעניין מקרים מסוג זה, שבהם הדבר נעשה "באופן תמים ללא כוונה פלילית, כפי שיתכן שיארע בסביבות עבודה", נקבע כי הם לא ייחשבו לחדירה לחומר מחשב שלא כדין. זאת, "בראש וראשונה כיון שבעל המחשב שינחדר לא יראה זאת כחדירה שלא כדין" (שם, פסקה יח).

נראה כי זו אף כוונת הדברים בהנחיית פרקליט המדינה בעניין 'מדיניות העמדה לדין וענישה בעבירה של חדירה לחומר מחשב' (הנחיה מספר 2.38, מיום 27.8.2018), אשר בכל הנוגע למדיניות העמדה לדין, מאמצת את קביעות בית המשפט בפסק הדין בעניין עזרא (ראו במיוחד פסקה 7 בהנחיה).

עבירות לפי חוק המחשבים – סיכום

402. מכל הטעמים שהובאו כאן, אף העבירות שעניינן חדירה לחומר מחשב או חדירה לחומר מחשב כדי לעבור עבירה, לא הוכחו ואף נסתרו. לפיכך הנאשם מזוכה גם מעשר עבירות אלו שבהן הואשם במסגרת האישום השני, האישום השלישי, האישום הרביעי והאישום השישי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

חלק VIII סיכום ותוצאה

לב. הערות לסיכום

403. בהתאם למצוות המחוקק, נקבע כבר בפתח הכרעת הדין כי הנאשם מזוכה מכל העבירות שבהן הואשם בכל שבעת האישומים אשר לפיהם הואשם בכתב האישום.

הנימוקים לכך פורטו בהרחבה, אולי אף בהרחבה יתירה, בהכרעת דין זו. מעבר לנימוקי הכרעת הדין, נראה כי יש להוסיף עוד מספר מילים לסיכום הדברים.

404. הכרעת הדין חולקה לשמונה חלקים, אשר חולקו לפרקים ולפרקי משנה. בחלק הראשון הובאו עובדות כתב האישום וכן מידע כללי בעניין שמיעת ההליך הנדון, העדים שנשמעו והראיות שהוגשו.

בארבעת החלקים הבאים נדונו נושאים עובדתיים, ראיתיים ומשפטיים אשר נגעו לכל האישומים, לרובם או לחלקם ולכן נדונו קודם לדיון הפרטני בכל אחד מהאישומים. בחלקים אלו נדונו בין השאר, נושאים אשר נגעו לאופן התנהלות החקירה, לטענות בעניין גרסת הנאשם ובעניין חקירתו. כן נדונו בנפרד נושא הנופשוניים של עובדי משרד החוץ, וכמובן נושאים רבים הקשורים באגף הכספים במשרד, לרבות נושא אופן התשלום לספקי המשרד, אופן הטיפול בדרישות התשלום שעל-פיהן שולם לספקים, אופן תיעוד העבודה במערכת הבוחן וכל הכרוך בנושאים אלו. בכלל זה נדונו גם היבטים ראיתיים הקשורים לכל הנושאים האמורים, וכן נדונו מחלוקות שהתגלעו בין הצדדים בעניין קבילות ראיות שהוגשו.

בחלק השישי נדונו העבירות שבהן הואשם הנאשם ורק לאחר מכן, בחלק השביעי, נדונו כל שבעת האישומים וכן העבירות לפי חוק המחשבים, אשר נדונו בפרק נפרד. החלק הנדון הוא החלק השמיני, המסכם את הכרעת הדין.

405. במסגרת אחד החלקים הכלליים, בפרק שכותרתו "תיק כוכבית", נדון בהרחבה הנושא של אופן חקירת הפרשה הנדונה ובעיקר חקירת החשדות שעלו נגד הנאשם. בסופו של פרק זה הובאה בתמצית טענת ההגנה, כי לנוכח אופן ניהולה של החקירה ובשל מעורבותה הפסולה של כוכבית בחקירה, כטענת ההגנה, היה מקום להורות על ביטול האישום נגד הנאשם מטעמי הגנה מן הצדק. השאלה אם אמנם היה מקום לקבל טענה זו של ההגנה, נותרה פתוחה.

בשל תוצאתה של הכרעת דין זו, נראה כי הייתי יכולה לפטור את עצמי ממתן תשובה לשאלה זו. למרות זאת, נראה כי יהיה זה נכון לומר, שאילו נדרשתי להשיב לשאלה, לא ניתן לשלול כי הייתי משיבה עליה בחיוב.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

נושא מעורבותה של כוכבית בחקירה, נדון בפרק האמור ואף חזר ועלה עוד פעמים רבות במהלך הדיון בנושאים הכלליים ואף במסגרת הדיון בחלק מהאישומים. כאמור שם, חלקה של כוכבית בחקירת הפרשה לא התמצה כפי שביקשה המאשימה לטעון, באיסוף מסמכים ממחשבי משרד החוץ ועוד אי אלו פעולות טכניות. חלקה בחקירה היה רחב בהרבה. מעבר לאיסוף מסמכים ולבדיקתם עוד קודם לפתיחת החקירה הסמויה, היא הייתה שותפה מלאה לחקירה ובהנחיית חוקרי המשטרה, אספה חלק ניכר מחומרי החקירה, עשתה פעולות חקירה רבות, לרבות חיפוש מסמכים במשרד החוץ, עיבדה את חומרי החקירה ואף פירשה אותם. כל זאת כאמור, כפי שפורט בהרחבה בפרק העוסק בנושא החקירה ואף כפי שפורט בהקשרים נוספים בהכרעת הדין. את כל אלו עשתה כוכבית בהיותה עובדת אשר הייתה כפופה לנאשם ובהיותה, על-פי טענותיה שלה, נגועה בניגוד עניינים.

אף בהתעלם מהסכסוך הממושך שהיה בין הנאשם לבין כוכבית, לא ניתן לקבל מצב שבו מי שעשתה את כל אותן פעולות חקירה אשר תוארו בהכרעת הדין, היא עובדת אשר הייתה כפופה לנאשם. במיוחד לא ניתן לקבל מצב שבו מי שעשתה את כל אותן פעולות חקירה, הייתה מי שהתלוננה באינספור הזדמנויות על התנכלויות חמורות כלפיה וכלפי רכושה, אשר על-פי חשדותיה, הנאשם היה אחראי להן. העובדה כי לא הוכחה אף לא אחת מאותן התנכלויות נטענות וממילא גם לא הוכח קשר כלשהו של הנאשם לאותן התנכלויות, אשר ככל הנראה כלל לא התרחשו, אינה מעלה או מורידה. די בעצם אותן תלונות מצד כוכבית, כדי לבסס חשש של ממש כי היא הייתה מעורבת בחקירה בעודה נתונה במצב של ניגוד עניינים, אשר פגם באופן ממשי במראית פני הצדק.

בנסיבות כה מובהקות של חשש ממשי לניגוד עניינים, אף לא ניתן לקבל את טענותיה של המאשימה, אשר נטענו בישיבת הסיכומים בעל-פה, כי לא על כוכבית נבנה התיק ואף לא על סמך דבריה הוחלט לחקור את הנאשם או להגיש נגדו כתב אישום, אלא על סמך המסמכים שהיא המציאה (עמ' 2556). מבלי להידרש עתה לשאלה אם אמנם דובר רק במסמכים ולא בפרשנותה של כוכבית לאותם מסמכים, השאלה אינה רק מה עמד בבסיס ההחלטה לפתוח בחקירה ולהגיש כתב אישום, אלא ישנה חשיבות גם לאופן שבו הדברים נראים. אין צריך לומר, כי על חקירת משטרה להיעשות באמצעות חוקרים עצמאיים, נעדרי פניות אשר חקר האמת ורק חקר האמת עומד לנגד עיניהם. אפילו תתקבל הטענה כי לא היה במעורבותה המשמעותית של כוכבית בחקירה כדי לפגום באובייקטיביות של החקירה – ואיני נדרשת לכך עתה – הרי שללא ספק היה במעורבותה כדי לפגום בנראות וליצור מצג של חקירה שאינה אובייקטיבית ואינה נעדרת פניות או מניע אישי.

406. למרות האמור, לא עשיתי את מלאכתי קלה ובחנתי את כלל הראיות והעדויות אשר הונחו לפניי. על-פי המסקנות שאליהן הגעתי, שאף הן נדונו כבר בפרקים הכלליים, נקבע כי חלק ניכר מהראיות שעליהן ביקשה המאשימה לבסס את טענותיה, אינן בגדר רשומה מוסדית ולפיכך לא ניתן היה לקבלן כראיה לאמיתות תוכן ולקבוע ממצאים על-פיהן. כך בין השאר נקבע בעניין דרישות התשלום הלא מקוריות הרבות שהוגשו, הקובץ הטכני הגזר ודו"חות הנוכחות של מי מבין העובדים.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 55308-11-15 מדינת ישראל נ' גבאי

למרות מסקנה זו, לא פטרתי את עצמי מהצורך לבחון את כלל הראיות ואת כלל טענותיה של המאשימה. לפיכך, שאלת אשמתו של הנאשם בכל אחד מהאישומים נבחנה אף בהנחה כי כל הראיות האמורות הן ראיות קבילות אף להוכחת אמיתות תוכנן. אולם גם על יסוד הנחה זו לא ראיתי לנכון לקבל את מסקנותיה של המאשימה מכלל הראיות שהוגשו. כך למשל ולצורך הדוגמה בלבד, הטענה בדבר השיטה שבה לכאורה, פעל הנאשם בטיפולו בדרישות התשלום המוזכרות בחלק מהאישומים, כראיה להוכחת מודעותו לעבירות שנטען כי עבר, נדחתה ממספר טעמים ובמנותק משאלת קבילותן של הראיות. כל אלו פורטו בפרק העוסק בסוגיה זו.

407. אף לאחר כל המסקנות האמורות נבחן כל אחד מהאישומים לגופו וכן נבחנו כל הראיות אשר הונחו לפניי בקשר לכל העבירות שבהן הואשם הנאשם, לרבות כמובן, גם הראיות הרבות אשר הוגשו מטעם ההגנה. המסקנות, כפי שפורטו בהכרעת הדין היו כי לא היה בכוחן של ראיותיה של המאשימה כדי להוכיח את אשמת הנאשם. עוד נקבע, כי לא רק שלא הוכחה אשמתו, אלא אף עלה בידי להראות כי לא עבר את העבירות שבהן הואשם.

בהקשר זה אף יש להוסיף, כי לשם בחינת שאלת אשמתו של הנאשם בכל אחד מהאישומים, כמעט שלא נדרשתי לגרסתו שלו. בנושאים שבהם נדרשתי לגרסתו, ראיתי לנכון לתת בדבריו אמון מלא.

למרות הסתמכותי על גרסת הנאשם רק במקרים מצומצמים, ראוי לחזור ולומר כי לא מצאתי לנכון לדחות את גרסתו בשל היותה, כטענת המאשימה, משום גרסה כבושה. מסקנתי בעניין זה נדונה בפרק אשר עסק בגרסתו. לעת סיום הכרעת הדין אומר אך בתמצית, כי מסקנתי בעניין זה הייתה, כי הנאשם מסר את מקצת גרסתו קודם שנשמע לעצת בא כוחו ושמר על זכות השתיקה, כך שבכל מקרה, לא ניתן לראות בו כמי שנמנע באופן מוחלט ממתן תשובות לשאלות החוקרים. לא זו בלבד וזה העיקר, לנוכח האופן שבו התנהלה חקירתו של הנאשם, אשר הייתה פוגענית, מבזה ולא ראוייה באופן קיצוני – כפי שפורט לעיל – תוך ניצול נסיבות חייו הטרגיות באופן מרושע, ותוך אטימת אוזניים לדבריו ולטענותיו ואף מבלי לבדוק את אשר ביקש שייבדק, אין להתפלא על בחירתו לשמור על זכות השתיקה. משכך עשה בנסיבות האמורות, הדבר אינו יכול להיזקף לחובתו.

408. לבסוף, לפני חתימת הכרעת הדין ולעת נעילה, אבקש להביע את צערי העמוק ולהתנצל בפני הנאשם על העיכוב המשמעותי במתן הכרעת הדין. הטעמים אשר לצערי, הביאו לעיכוב זה הובאו בהחלטה מיום 11.2.2021. לצערי הרב, בשל היקפו העצום של תיק זה ולמרות רצוני שלא לעכב את מתן הכרעת הדין, הקדשת הזמן שנדרשה לשם כתיבתה לא התאפשרה קודם לכן. אכן, בצדק רב, אילו ציגם אלו אינם מענייניו של הנאשם, אשר ללא ספק סבל עינוי דין בהמתניו להכרעת דין זו ועל כך התנצלותי הכנה מעומק לבי.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 15-11-55308 מדינת ישראל נ' גבאי

לג. תוצאת הכרעת הדין

409. מכל הטעמים אשר פורטו בהרחבה בהכרעת דין זו וכאמור בפתח הכרעת הדין, הנאשם מזוכה מכל העבירות שבהן הואשם בכל שבעת האישומים.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך ארבעים וחמישה יום.

ניתנה היום, כ"ז באדר התשפ"א, 11 במרץ 2021, במעמד הנאשם, באי כוחו ובאי כוח המאשימה, כמפורט בפרוטוקול הדיון מהיום.

תמר בר-אשר, שופטת

